

Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze
Katedra divadelní vědy

Činohra Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne
v době působení ředitele Dr. Paula Egera (1932 – 1938)

Drama in Neues Deutsches Theater and Kleine Bühne in the Hand of
Theatre Director Dr. Paul Eger (1932 – 1938)

Diplomová práce

Vedoucí práce:
Doc. PhDr. Vladimír Just CSc.

Jitka Melkusová
Divadelní věda
2006

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně
s využitím uvedených pramenů a literatury.

Jitka Melkusová

Obsah:

I. Úvod	2
II. Praha a pražská německá scéna ve 30. letech 19. století	4
III. Nový muž ve funkci ředitele pražské německé scény	7
IV. Soubor Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne v sezónách 1932/33 - 1938/9	12
V. Repertoár Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne	14
VI. Hry českých autorů na scéně Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne	24
VII. Shakespeare, nedílná součást repertoáru pražské německé scény	66
VIII. Schiller, nejhranější německý klasik	100
IX. Zánik Německého divadla a jeho znovuotevření za Protectorátu	121
X. Závěr	133
Resumé	136
Prameny	141
Literatura	144
Přílohy	
Příloha 1	145
Příloha 2	146
Příloha 3	147
Příloha 4	149
Příloha 5	150
Příloha 6	151
Příloha 7	152
Poděkování	226

I. Úvod

Ve své práci se hodlám zabývat činohrou Pražského německého divadla od sezóny 1932/33 až do jeho uzavření v roce 1938. Chci tak navázat na diplomovou práci Andrey Cincibusové-Hoffmanové „Pražské německé činoherní divadlo od vzniku československé republiky do konce 20. let“¹, která se podrobně věnuje zejména éře ředitele Leopolda Kramera (1918 - 1927).

Chci se věnovat celkové dramaturgické koncepci tohoto divadla a sledovat několik linií, které jsou v jeho repertoáru jasně patrné. Jedná se o inscenace her českých autorů, inscenace her Williama Shakespeara a Friedricha Schillera.

Vzhledem k tomu, že s ohledem na politickou situaci doma i v sousedním Německu nebylo možné přímo se vyslovovat k aktuálnímu dění, jsou zejména shakespearovské a schillerovské inscenace těmi, které se k němu více či méně skrytě vyjadřovat mohou. Ale i uvádění her českých autorů, hlavně Karla Čapka a Františka Langera zcela jistě bylo ve své době určitou demonstrací oficiálního přesvědčení tohoto divadelního podniku.

To ovšem není možné bez základních informací o potenciálním německém publiku v Praze, které bude obsahovat první kapitola mé práce.

S dramaturgií tohoto divadla jistě velmi úzce souvisí jeho neustále se zhoršující a tíživá finanční situace, která ovšem nikdy nedokázala zabránit uvádění kvalitního repertoáru a angažování významných a dobrých herců. K tomu však přispívala i zahraniční politická situace, díky níž byla Praha útočištěm německých emigrantů.

Ukončení provozu Německého divadla v Praze v září 1938 (s krátkým pokusem o jeho obnovení v říjnu 1938) souvisí

¹ Cincibusová-Hoffmanová, Andrea: Pražské německé činoherní divadlo od vzniku československé republiky do konce 20. let, Praha 1996; Diplomová práce KDV.

s vyhlášením všeobecné mobilizace. Ta však nebyla hlavní příčinou definitivního uzavření divadla.

Německé divadlo bylo za Protektorátu znovu otevřeno, ovšem jeho kontinuita s tímto původním je dosti sporná. Kromě budov (opět i Stavovského divadla) nezůstalo prakticky nic.

Bývalí členové souboru, věrní své předchozí orientaci, odešli do emigrace, nebo říšských divadel, ke kterým se již počítala i ta v Sudetech.

Pražskou německou scénou se bohužel zabývá jen velmi málo odborné literatury. Kromě výše zmiňované diplomové práce jsou hlavními zdroji informací Dějiny Německého divadla v Praze.² Dále je to Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938 a Komentáře k této dokumentaci od Elišky Frejkové.³ Dalším zdrojem jsou hesla Jitky Ludvové vycházející v rámci Divadelní encyklopedie v Divadelní revui.⁴

Dobové prameny pak zahrnují divadelní cedule,⁵ které bohužel končí s koncem sezóny 1937/38, dále Almanachy vydávané Pražským německým divadlem,⁶ které však obsahují pouze seznam vedení souboru a jeho členů. Nejbohatším zdrojem informací je dobový tisk.

Většina těchto zdrojů je bohužel v některých případech nepřesná.

Vzhledem k tomu, že tato kapitola dějin českého divadla není příliš prozkoumaná, bude moje práce pouze příspěvkem navazujícím na předcházející práce a pokoušejícím se rozšířit

² Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X - XI, Divadelní ústav, Praha [1975 - 1976].

³ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴ Divadelní revue XV, XVI, 2004, 2005.

⁵ Cedule Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

⁶ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1932, Prag 1932.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Prag 1933.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Prag 1934.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Prag 1935.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Prag 1937.

50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Prag 1938.

penzum dosud známých informací. V žádném případě ve své práci nemohu tuto kapitolu uzavřít.

II. Praha a pražská německá scéna ve 30. letech 19. století

Ve 30. letech 19. století byla Praha téměř milionovým městem.⁷ Počet německy mluvících obyvatel se v této době pohyboval okolo 40. tisíc osob. Konkrétně v roce 1930 žil v Praze 41 701 občan Československa hlásící se k německé národnosti a dalších 4118 Němců s jinou národností. Dohromady tedy 45 819 německy mluvících osob.⁸

Nejvíce jich bydlelo na Novém městě a v přiléhající části Královských Vinohrad. Přibližně v oblasti ulic: Na Příkopěch, Jungmannova, Blanická, Riegerovy sady, kde tvořili přibližně 20% obyvatelstva. Směrem k okrajovým částem města jejich podíl výrazně klesal.⁹

Přibližně 50% všech německých obyvatel Prahy tvořili úředníci a samostatní podnikatelé, jen necelých šest procent připadá na zaměstnance a necelých deset procent na dělníky.¹⁰ Pro srovnání samostatně podnikající tvořili ve stejné době jen méně než 15% Čechů, úředníci byli zastoupeni 11%, zaměstnanců

7

rok	Počet obyvatel 1	počet obyvatel 2
1930	841 318	848 823
1931	858 026	
1932	873 782	
1933	889 564	
1934	905 452	
1935	920 454	
1936	936 165	
1937	950 086	
1938	889 817	962 200
1939	914 930	
1940	920 661	

1: Vývoj základních demografických ukazatelů ve vybraných městech ČR (1919-2000), Český statistický úřad, referát demografie Olomouc, 2002, str. 6.

2: Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 72.

⁸ Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 92.

⁹ Viz Příloha 1.

¹⁰ Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 95.

bylo 8,6% a dělníků 23,1% všech Čechů.¹¹ Lze tedy říci, že výrazná většina německého obyvatelstva Prahy patřila ke střední či vyšší třídě. A právě z nich se zpravidla rekrutují návštěvníci divadel.

Ovšem i tak jsou dvě divadla s celkovou kapacitou 2100 diváků na takový počet obyvatel příliš. Konkrétně v roce 1934 bylo v Praze 20 českých divadel s celkovou kapacitou 26 067 diváků.¹² V Praze v roce 1930 žilo 777 615 Čechů a 45 819 Němců.¹³ Svou kapacitou česká divadla převyšovala ta německá 13x a českého obyvatelstva žilo v Praze 18x víc než německého.

V Praze v roce 1934 existovala 2 státní (Národní a Stavovské divadlo), 2 městská (Městské divadlo na Vinohradech a Komorní divadlo) a 2 soukromá německá divadla.¹⁴ Jejich příjmy z fondů a subvencí jsou následující: státní divadla: 8 860 435 Kč, městská divadla: 1 300 000 Kč a německá divadla: 1 080 000 Kč.¹⁵ Z čísel uvedených v tabulce je jasně patrné, že všechna divadla hospodaří se schodkem, který je ovšem u českých divadel ve srovnání s divadly německými prakticky zanedbatelný. Přitom si lze snadno spočítat, že průměrná vstupenka do státních divadel stála 6,8 Kč, do městských divadel 5,5 Kč a do německých divadel 20,4 Kč. A pokud se týče předplatitelů, věnoval jeden německým divadlům průměrně 989 Kč za rok, městským divadlům průměrně 444 Kč za rok a u divadel státních to z tabulky díky zahrnutým předplatním blokům spočítat nelze.

Náklady německého diváka na jedno představení převyšují náklady českého diváka dokonce několikrát. Přitom právě

¹¹ Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 95.

¹² Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930-1933, Praha 1937, str. 420. 3 z těchto dvaceti divadel ale nedosáhly ani sta představení.

¹³ Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 91, 92.

¹⁴ Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930-1933, Praha 1937, str. 417.

¹⁵ Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930-1933, Praha 1937, str. 417.

německá divadla jsou na svých divácích mimořádně finančně závislá.

Německé divadlo v Praze, zahrnující Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, lze srovnávat hlavně se státním divadly, tedy s Národním a Stavovským divadlem. Do vzniku Československé republiky dostávala tato divadla přibližně stejné dotace, přičemž německé divadlo mělo díky užší návštěvnické obci vyšší výdaje.¹⁶ Nově vzniklý český stát však daleko více podporoval český kulturní stánek. Po roce 1920, tedy po násilném zabrání Stavovského divadla, německému divadlu velmi pomáhala dotace, kterou mu za to dávala stát. Ovšem ta byla od počátku časově omezená. Trvala pouze 7 let.

Dalším omezením pro pražskou německou scénu byl zákon o „státním jazyku československém“, který nabyl účinnosti 29. 2. 1920. Tento zákon stanovil jako úřední „jazyk československý“. V soudních obvodech s více než 20% jinojazyčného obyvatelstva měly státní instituce akceptovat jazyk menšiny. Německé kulturní instituce se tak ocitly v postavení organizací působících v „nestátním“ jazyku. Jako takové musely o státní podporu žádat a neměly ji nijak zaručenou.¹⁷

Od roku 1927 platilo pro Německé divadlo i omezení týkající se počtu zaměstnávaných cizinců. Za domácí byli považováni českoslovenští občané a také cizinci, kteří měli trvalé bydliště na území ČSR před 1. 5. 1923. Německý divadelní spolek mohl zaměstnávat 30% cizinců jako sólisty, ve sboru a v orchestru nesměl zaměstnat žádného, pokud neprokázal nemožnost získat domácí sílu.¹⁸

„Národní divadlo“ (mám na mysli obě budovy) mělo na rozdíl od svého německého soupeřníka řadu výhod. Jednalo se o největší a hlavně nejprestižnější divadlo v zemi a bylo tak

¹⁶ Ludvová, Jitka: Nationaltheater und Minderheitentheater. Ideen und Theaterpraxis in: Deutschsprachiges Theater in Prag, Prag 2001.

¹⁷ Ludvová, Jitka: Deutscher Theaterverein (v rámci Divadelní encyklopedie) in: Divadelní revue, roč. XV, 2004, č.1, str. 86, 87.

¹⁸ Ludvová, Jitka.: Deutscher Theaterverein (v rámci Divadelní encyklopedie) in: Divadelní revue, roč. XV, 2004, č.1, str. 87.

nejvyšší metou českého herce. Pokud zde byl v angažmá, byl na vrcholu svých profesních možností.¹⁹ Tomu přirozeně odpovídá i stálost zdejšího souboru, odkud herci málo kdy odcházeli jinam, než do penze, nebo na svou poslední cestu.

Situace v německém divadle byla jiná. V německy mluvících zemích nikdy nevzniklo jedno divadelní centrum a jedno divadlo, které by bylo považováno za vrchol této kultury. Centrum zpravidla bylo v několika městech a ta se časem měnila. Pražské německé divadlo si minimálně od doby, kdy zde působil Angelo Neumann, udržovalo vysokou úroveň. Vzhledem ke své pozici však nikdy nemohlo dosáhnout postavení zemského kulturního centra. Díky tomu byl zdejší soubor pouze přestupní stanicí pro německé herce z českých zemí. Byli samozřejmě i herci, kteří v divadle působili dlouhodobě, ale většina souboru se pravidelně obměňovala. V těchto podmínkách proto bylo obtížné vytvořit sehraný soubor.

Co se týče divácké obce, nebyla pražská německá scéna v nevýhodné pozici jen díky prostému faktu nízkého počtu potenciálních diváků v Praze. Pro německé obyvatelstvo Československé republiky nemělo stejný význam jako pro Čechy Národní divadlo. Nebylo tedy hojně navštěvováno mimopražskými diváky. Tento rozdíl je dán i skutečností, že vyšší koncentrace německého obyvatelstva byla hlavně v příhraničních oblastech, které jsou od Prahy přeci jen dost vzdálené. Navíc měly svoje vlastní divadla a lidé tu zpravidla měli blíže do nějakého většího města v Německu nebo Rakousku než do Prahy.

III. Nový muž ve funkci ředitele pražské německé scény

V roce 1931 vydal Otto Pick brožuru ve které se zabývá Německým divadlem v Praze. To podle něj má bezpodmínečný závazek předvádět nejen zde žijícím Němcům, ale i

¹⁹ Samozřejmě v tom smyslu, že už neexistovalo žádné prestižnější české divadlo.

převažujícímu českému obyvatelstvu, v Praze žijícím cizincům a konečně také všem Němcům v Československé republice výkvět německé dramatiky a německého hereckého, pěveckého a režijního umění.²⁰ Pohlíží tedy na toto divadlo jako na jakýsi německý ekvivalent českého Národního divadla.

V tomto směru kritizuje všechny dosavadní ředitele,²¹ protože ani jeden z nich nemohl či nechtěl dostát svým povinnostem. Současné „nesnáze pražského Německého divadla“,²² jak umělecké, tak i hospodářské, vidí v poklesu umělecké úrovně a s ním souvisejícím poklesu příjmů. Náležitě zvýšení umělecké úrovně podle něj přímo souvisí se zlepšením hospodářské situace. Konkrétně řečeno: vyšším výdajům na soubor a výpravu budou odpovídat vyšší příjmy.²³

Dále se v této knize objevuje nástupní projev hypotetického ředitele pražského Německého divadla, reagujícího v duchu Pickových předešlých námitek na situaci, která nastala se vznikem samostatného Československa. Tento ředitel si plně uvědomuje úbytek německého obyvatelstva Prahy po roce 1918 a chce si proto získat publikum z řad v Praze žijících cizinců i Čechů. Chce tedy uvádět především takové hry, které by mu zajistily hojnější zájem pražských Němců, nebo také Čechů, nebo cizinců. Chce se věnovat německé dramatice a operní tvorbě vzniklé v současném Československu a české tvorbě, která si získala uznání v Evropě. Dále chce sledovat všechny důležitější pražské premiéry. Bude uvádět i umělecky hodnotné německé, francouzské, ruské a americké současné hry. Troufá si dokonce zajistit i německé premiéry některých z nich. Počítá s volbou takových spolupracovníků, kteří mu budou v této práci nápomocni. Bude také pravidelně navštěvovat provinční scény republiky, aby měl přehled o vhodných silách. Má také v plánu propagovat německou kulturu tím, že všude tam, kde hostuje

²⁰ Pick, Otto: Um das Deutsche Theater in Prag, Prag 1931, str. 3.

²¹ Působícími od vzniku Československé republiky.

²² Pick Otto: Um das Deutsche Theater in Prag, Prag 1931, str. 4.

²³ Podle: Pick Otto: Um das Deutsche Theater in Prag, Prag 1931. str. 4.

Burgtheater, bude hostovat se svým divadlem s díly německých autorů z Československa, s díly českých dramatiků a operních básníků, ale i s rumunskými, chorvatskými, srbskými a jinými hrami. Chce jednoduše vytvořit nový typ divadla, typ německého divadla v Praze, německého divadla v Československu. Pak se nebude muset strachovat o existenci svého divadla.²⁴

Ředitelem, ve kterého musel Otto Pick vložit své naděje, se stal Paul Eger. Už v letech 1908 - 1911, tedy v době působení ředitele Angelo Neumanna, pracoval v Německém divadle v Praze jako dramaturg. Po Neumannově smrti se dokonce ucházel o místo ředitele. Poté, co byl ředitelem jmenován Heinrich Teweles, z Prahy odešel.²⁵

Roku 1931 se Eger stal poradcem Německého divadelního spolku v Praze.²⁶ Znal tedy specifika pražské situace už z dřívější doby a navíc měl možnost rok se v Praze na svou novou funkci připravovat.

Divadlo v roce 1932 převzal v těžké finanční situaci. Právě finanční stránka byla důvodem odvolání jeho předchůdce Roberta Volknera. Jenže je také třeba říci, že hospodářská situace tohoto divadla nebyla příliš dobrá ani za legendárního ředitele Neumanna.²⁷ Jitka Ludvová píše, že Eger zavedl smlouvy na zlomky úvazků a na jednotlivé role a zrušil samostatný operetní soubor (do operet byli obsazováni herci z činoherního a operního souboru).²⁸

Podle Divadelních almanachů a adresářů Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne už ale minimálně v roce 1924 byl operetní soubor součástí souboru operního. Stejně tak vedení

²⁴ Podle: Pick Otto: Um das Deutsche Theater in Prag, Prag 1931. str. 5 - 6.

²⁵ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

²⁶ (Deutscher Theaterverein), Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

²⁷ Ludvová, Jitka: Deutscher Theaterverein (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 85.

²⁸ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

opery bylo současně vedením operety.²⁹ Max Liebl byl v letech 1925 - 1932 v Almanachu uváděn jako vrchní režisér pro činohru, veselohru a operetu.³⁰ V Almanachu z roku 1933 jsou operetní režiséři poprvé uvedeni samostatně.³¹ V Almanachu z roku 1937 je už i samostatný pánský a dámský operetní soubor.³²

V roce 1935 založil nadaci Společnost přátel německého divadla (Gesellschaft der Freunde des Deutschen Theaters).³³ V roce 1937 vypracoval projekt Prager Festspiele, který měl zahrnovat i česká divadla. Chtěl využít atraktivního turistického prostředí Prahy. K jeho realizaci však už, mimo jiné vzhledem k politické situaci, nedošlo.³⁴

O finanční situaci divadla hodně vypovídá i časopis, který Německé divadlo vydávalo. Týdeník Blätter des Deutschen Theaters Prag měl původně formát A4 a jeho součástí byl program divadla, články k některým premiérám a reklama. V sezóně 1933/34 se jednalo o časopis poměrně rozsáhlý. Postupně se ale jeho rozsah zmenšoval. Reklama zůstávala, ale texty ubývaly. V sezóně 1935/36 už vycházela pouze dvoustrana s reklamami a programem divadla. Ale i ta končí číslem 24, tedy někdy uprostřed sezóny.³⁵ S největší pravděpodobností postupně docházely peníze a proto se zmenšoval počet článků a s ním i rozsah časopisu. Nakonec nepřežil ani plátek plný reklam. Peníze došly úplně.

²⁹ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1924, Prag 1924.

³⁰ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1924, Prag 1924.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1925, Prag 1925.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1926, Prag 1926

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1927, Prag 1927.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1928, Prag 1928.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1930, Prag 1930.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1931, Prag 1931.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1932, Prag 1932.

³¹ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Prag 1933.

³² Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Prag 1937.

³³ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

³⁴ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

³⁵ V sezóně 1933/34 vyšlo 40 čísel, v sezóně 1934/35 42 čísel.

Další problémy způsobovala Egerovi politická situace v Německu a v Československu, která se odrážela v souboru pražské německé scény i v ohlasech v tisku. Česká strana ho považovala, vzhledem k jeho dlouhodobému působení v Německu, za nositele „nežádoucích německých vlivů“, naproti tomu říšskoněmecký tisk naopak označoval pražské divadlo za „rejdiště emigrantů kde uprostřed židovského pekla bojuje malá skupina říšskoněmeckých herců za ideje německé kultury“.³⁶ V souboru působila aktivní komunistická buňka i sympatizanti nacionálního socialismu, na divadlo vyvíjela tlak Sudetoněmecká strana, německé velvyslanectví a levicově orientovaná kritika některých pražských německých listů.³⁷ V roce 1935 vznikl v Praze Klub českých a německých divadelních pracovníků. V této antifašistické organizaci se angažovala velká část členů činoherního souboru Pražského německého divadla (Fritz Valk, Walter Taub, Elisabeth Warnholtz a další).³⁸

S Egerem do Pražského německého divadla nastoupil i dramaturg Hans Burger (místo C. Weckershagena). Jako dramaturg v divadle setrval pouze jednu sezónu, ale nadále spolupracoval jako režisér a výtvarník.

Poprvé byl angažován stálý výtvarník prof. Emil Pirchan, ovšem pracoval především pro operu.³⁹

Do souboru byl přijat charakterní komik a režisér groteskního žánru Bruno Harprecht. Tím byl odsunut Max Liebl,⁴⁰ který byl jmenován zástupcem ředitele⁴¹.

³⁶ Völkischer Beobachter 1. 12. 1933 (podle: Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.)

³⁷ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

³⁸ Frejková, Eliška: Klub českých a německých divadelních pracovníků, rkp. in Divadelní ústav.

³⁹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴⁰ Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80. Naproti tomu Eliška Frejková uvádí, že „v tomto oboru byli v Praze 3 herci nejméně stejné kvality, z nichž dva i

Eliška Frejková Egerovi ve svém „Komentáři k dokumentaci Nového německého divadla a Malé scény v sezóně 1932-1933“ vyčítá, že nedoplnil dámský soubor. Sama ale uvádí odchod Bertl Halovanič, kterou nahradila Carola Behrens a také to, že byly angažovány další tři herečky, a podle jejího seznamu členek souboru přišla ještě jedna další.⁴² Celkem podle ní čítal dámský soubor v sezóně 1932-33 14 členek, v následující sezóně pak 13.⁴³ Podle Divadelních almanachů a adresářů z let 1931 - 1933 měl dámský soubor v roce 1931 12 členek, v roce 1932 10 a v roce 1933 15.⁴⁴ Její tvrzení o nedoplnění souboru se mi proto zdá neopodstatněné.

IV. Soubor Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne v sezónách 1932/33 - 1938/9

Pro zdokumentování členů souboru pražské německé scény jsou podstatné dva zdroje - Divadelní almanachy a adresáře pro jednotlivé roky⁴⁵ a „Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938“ Elišky Frejkové.⁴⁶ Tyto dva zdroje však uvádějí soubor podle dvou různých klíčů. Almanachy po jednotlivých letech, Frejková po sezónách. Navíc se mi nepodařilo získat Almanach pro rok 1936. Oba zdroje se v několika údajích rozcházejí.⁴⁷

úspěšně režírovali“. (Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.)

⁴¹ Prager Presse, 8. 9. 1932, str.6.

⁴² Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴³ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1931, Prag 1931.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1932, Prag 1932.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Prag 1933.

⁴⁴ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴⁵ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1932, Prag 1932.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Prag 1933.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Prag 1934.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Prag 1935.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Prag 1937.

50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Prag 1938.

⁴⁶ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴⁷ Několik herců je uvedeno jen na jednom seznamu. Viz příloha 2 - 5.

Na obou je však jasně patrná velká výměna herců. V pánském souboru jsou pouze čtyři, kteří v divadle působili od sezóny 1932/33 (nebo dříve), až do roku 1938 (Hans Götz, Karl Padlesak, Walter Taub a Fritz Valk). Je ale jasně patrné, že herci, kteří v divadle setrvali více než jednu sezónu, odešli buď po sezóně 1933/34 nebo po sezóně následující. Ostatní setrvali až do roku 1938.

V dámském souboru je fluktuace ještě o něco větší než v souboru pánském. Pouze dvě herečky (Gerda Meller a Elisabeth Warnholtz (Eliška Frejková)) v divadle působiley po celé mnou sledované období. K výměně velké části dámského souboru docházelo každou sezónu. Většina hereček zůstala jen jednu sezónu. Pokud vydržely déle, odešly po sezóně 1933/34, nebo setrvaly až do roku 1938.

Je zřejmé, že za takovéto situace bylo velmi těžké vytvořit sehraný, jednotně působící soubor. Zvláště v jeho dámské části.

Zásadní obměna souboru, která proběhla po sezóně 1933/34 a byla dokonána v té následující, odráží radikální proměnu politické situace v sousedním Německu. Většina říšských občanů se přesunula do Německa a do Prahy přišli Němci s československým občanstvím nebo němečtí emigranti. To ovšem neznamena, že všichni herci, kteří v Německém divadle v Praze působili, byli antifašisté a nikdo z nich neměl německé občanství. Například Hans Götz říšskoněmecké občanství měl⁴⁸ a v Praze hrál až do roku 1938. Je dokonce jedním ze čtyř herců působících v souboru už v roce 1932. V roce 1938 přinesly fašistické noviny zprávu, že Fritz Klippel, Viktor Afritsch a Karl Trabauer se zúčastnili slavnostního představení na pohraničním sjezdu henleinovců.⁴⁹

⁴⁸ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 42.

⁴⁹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

Fritz Klippel z Pražského německého divadla odešel v květnu 1938,⁵⁰ tedy v průběhu sezóny. Na jeho místo nastoupil Alfred Lohner, z počátku jako host, posléze pravděpodobně i do trvalého angažmá. Jeho jméno se ale neobjevuje ani v soupisu Elišky Frejkové,⁵¹ která se torzu sezóny 1938/39 věnuje jen letmo, ani v Almanachu. Do toho pro rok 1938⁵² se dostat nestihl a žádný další už nevyšel. Jeho pravděpodobné angažmá v Německém divadle v Praze trvalo jen velmi krátkou dobu.

V divadle působily i dvě komunistické buňky, z herců byli členy W. Taub, F. Rieger⁵³, E. Warnholtz, L. Rodenberg, E. Carpentier, F. Richter.⁵⁴

Němce s československým občanstvím v souboru zastupovali např. Paul Demel, Arnold Marlé, Friedrich Richter a režisér a šéf činohry Julius Gellner,⁵⁵ za německé emigranty jmenuji alespoň Fritze Valka.⁵⁶

V. Repertoár Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne

Neues Deutsches Theater i Kleine Bühne hrály denně od konce srpna nebo začátku září do konce června. Zhruba od října do května se v obou divadlech pravidelně konala i nedělní odpolední představení. Počet představení odehraných za sezónu se na obou scénách pohybuje okolo 360.

⁵⁰ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁵¹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁵² 50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Prag 1938.

⁵³ Žádný F. Rieger se v souboru nevyskytuje ani podle Almanachů, ani podle seznamů členů souboru obsažených v práci E. Frejkové. Je možné, že se jedná o Friedricha Richtera, který se v tomto výčtu také objevuje (s křestním jménem Fritz), a jde o omyl. (Herec jménem Richter, ovšem s křestním jménem Fritz, je v práci E. Frejkové zmiňován o dvě strany dále s tím, že v průběhu sezóny 1935/36 odešel do Sovětského svazu.) (Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.)

⁵⁴ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁵⁵ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 45.

⁵⁶ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 45.

Vzhledem k tomu, že neexistoval samostatný operetní soubor, je těžké určit, která inscenace je či není operetou. Pokud je hra na ceduli⁵⁷ označena jako opereta, je to snadné. Ovšem na cedulích se objevují také singspiely, hudební veselohry, frašky s hudbou, revue a tituly označené Operett-Revue.

Vodítkem by mi tu mohla být práce Elišky Frejkové,⁵⁸ ale ta se operetami nezabývá. Logicky tedy lze dojít k závěru, že cokoli tam není, je opereta. Jenže hry označené jako hudební veselohra nebo revue v jejím soupisu někdy jsou a jindy nejsou. Těžko říci, jestli jde o nedůslednost, nebo o záměr.

Dále by pro vyjasnění situace bylo možné použít novinových článků a žánrového označení, kterého se v nich jednotlivým inscenacím dostává. Ovšem co dělat v situaci, pokud tam není?

Další možnost upřesnění poskytuje program divadel otiskovaný v jednotlivých periodikách. Ovšem například v Prager Tagblatt je jeden tentýž titul označován jednou jako opereta, jednou jako komedie a jindy dokonce jako opera. Navíc toto označování v polovině února 1937 mizí. Místo kýženého vyjasnění tedy vnáší do celé situace ještě větší zmatek. Proto tedy mé pevné rozhodnutí, že opereta je pouze to, co je na cedulích označeno jako opereta, singspiel, nebo operett-revue (případně opačně). Vše ostatní je v tabulce, kterou k této kapitole příkládám,⁵⁹ zahrnuto v premiérách činoherních.

Sezóna 1932/33 je co se týče skladby repertoáru poněkud netypická. Objevuje se tu totiž o třetinu víc představení oper, než v sezónách následujících.⁶⁰ Navíc zhruba čtvrtina oper byla uvedena v Kleine Bühne. V následujících letech je opera v Kleine Bühne záležitostí spíše ojedinělou.

⁵⁷ Cedula Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního muzea v Praze.

⁵⁸ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁵⁹ Viz příloha 6.

⁶⁰ Průměrně je v sezóně 32/33 uvedeno necelých 18 oper za měsíc (dohromady v obou budovách), v dalších sezónách se měsíční průměr pohybuje okolo 11 (opět v obou budovách dohromady).

Hostování cizích souborů bylo jednou z deviz úvodní Egerovy sezóny. Bylo uvedeno 22 titulů, některé opakovaně, hosté obsadili celkem 35 představení.. V sezóně 1933/34 počet titulů mírně klesl, na 22, představení proběhlo 30. Tyto dvě sezóny byly na cizí soubory nejbohatší. V sezóně 1934/35 bylo uvedeno 10 titulů (13 představení), 1935/6 16 titulů (19 představení), 1936/37 6 titulů (6 představení) a v poslední úplné sezóně 1937/38 4 tituly (5 představení).

Finanční situace divadla ovšem nebyla příliš dobrá a zájezdy cizích souborů byly poměrně drahou záležitostí. Navíc bylo vedení divadla za přemíru hostů (jak souborů, tak i prominentních herců hostujících v inscenacích domácího souboru) ostře kritizováno. Zároveň v Německu došlo k prudké změně politického vývoje (nástup Hitlera), která znamená konec hostování německých souborů. Všechny tyto faktory ovlivnily vývoj pohostinských vystoupení celých souborů. Největší vliv však přisuzuji právě politické situaci. Podle mého to dokládá prudký pokles hostování v posledních dvou sezónách. Herecké osobnosti, které kolem sebe shromáždily vlastní soubor, se pomalu vytrácejí z pro ně nebezpečných částí Evropy (většinou se jednalo o herce, kteří z politických či rasových důvodů emigrovali z Německa a se zhoršující se situací se posouvali dále do bezpečnějších zemí).

Zvláštním jevem se v závěrečné sezóně stalo první oficiální pohostinské vystoupení říšskoněmeckého divadla v Praze (5. 3. 1938, Schiller - Theater, Berlin). Hrál se Calderonův Sudí zalamejský, uvedený v rámci tzv. „kulturní výměny mezi Německem a Československem“.⁶¹

⁶¹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

Podobně jako s rozlišením operety je problém specifikovat i žánr jednotlivých činoherních inscenací. Divadelní cedule⁶² uvádějí standardní názvy jako komedie, veselohra, činohra, fraška... Často se ale také objeví označení: 12 obrazů ze života... nebo 3 akty s předehrou a dohrou atp. To mi bohužel o žánru dané inscenace nic neřekne. U programů otiskovaných v Prager Tagblatt je tomu podobně jako u operety. Označení komedie a veselohra se běžně obměňují, dokonce se k nim občas přidává i značka pro drama nebo činohru. A od poloviny února roku 1937 se už navíc objevují pouze výjimečně. Dovolím si to shrnout asi tak, že najít titul, který nese po celou dobu svého reprízování jedno žánrové označení, je velice obtížné, ne-li nemožné.

Je však možné si za pomoci všech těchto zdrojů udělat alespoň rámcový přehled o složení činoherního repertoáru pražské německé scény. Ve všech sezónách převládají inscenace her komediálního charakteru.

Pokusila jsem se z údajů z cedulí vytvořit alespoň orientační přehled o rozsahu vážnějšího repertoáru.⁶³ Bohužel je však pouze velmi přibližný.

V sezóně 1932/33 na první pohled dominují německé komedie a dále jsou uváděny komedie anglické, francouzské a maďarské. Do Pražského německého divadla přišel spolu s ředitelem Egerem také nový dramaturg Hans Burger. Třebaže tedy divadlo svého

⁶² Cedule Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

⁶³

sezóna	činohry	tragédie
1932/33	6	0
1933/34	5	1
1943/35	8	1
1935/36	10	1
1936/17	7	3
1937/38	7	2

V sezóně 1936/37 je jako činohry uvedena i hra Oscara Wilda Ideální manžel.

dramaturga mělo, tvrdí Eliška Frejková, že repertoár nese zřetelné stopy vkusu a názorů Dr. Egera.⁶⁴

V čele činohry stál vrchní režisér Max Liebl. V Almanachu jsou uvedeni ještě tito režiséři: Hans Götz, Bruno Harprecht, Friedrich Hölzlin, Otto Ströhlin.⁶⁵ V soupisu Elišky Frejkové je jako režisér uveden i Renato Mordo.⁶⁶

V této sezóně v divadle dvakrát pohostinsky režíroval Julius Gellner.

Divadlo poprvé zaměstnává stálého výtvarníka prof. Emila Pirchana.⁶⁷

Zajímavými dramaturgickými počiny jsou tyto hry: Kalkata 4. Května (L. Feuchtwanger, 7. 10. 1932), Slepá žena (E. Toller, 15. 1. 1933), Milovaný hlas, Oedipus (J. Cocteau, A. Gide, 24. 1. 1933), Candida (G. B. Shaw, 17. 2. 1933).

Z klasiky, přirozeně převažuje německá, byly v premiéře uvedeny tyto hry: Kupec benátský (W. Shakespeare, 2. 9. 1932), Před východem slunce (G. Hauptmann, 1. 12. 1932), Komédie omylů (W. Shakespeare, 18. 3. 1933), Mína z Barnhelmu (G. E. Lessing, 5. 4. 1933), Moudrý Nathan (G. E. Lessing, 26. 5. 1933), Lulu (F. Wedekind, 20. 6. 1933).

Sezóna 1933/34 probíhá bez dramaturga Hanse Burgera, který divadlo opustil. Jako dramaturg je uváděn Julius Gellner, který je zároveň uváděn jako režisér činohry.⁶⁸ Eliška Frejková jej označuje jako šéfa činohry a spolu s Renatem Mordem i jako dramaturga.⁶⁹

⁶⁴ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁶⁵ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Praha 1933.

⁶⁶ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, Divadelní ústav. Renato Mordo byl v Almanachu pro rok 1933 uveden jako vrchní režisér opery. Pravidelně režíroval i činoherní inscenace.

⁶⁷ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Praha 1933.

⁶⁸ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Praha 1934.

⁶⁹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav. V Almanachu je Renato Mordo uveden v kolonce Dramaturgie jako redaktor divadelního časopisu (Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Praha 1934.)

V Almanachu pro rok 1934 je Max Liebl uveden jako vrchní režisér, Julius Gellner jako režisér, dalšími režiséry jsou: Hans Götz, Bruno Harprecht, Friedrich Hölzlin, Walter Taub.⁷⁰ Soupis Elišky Frejkové je opět širší o Renata Morda.⁷¹

Výtvarníkem je i nadále prof. Emil Pirchan.⁷²

První polovina sezóny se velmi podobá sezóně předcházející. V druhé polovině dochází ke kvalitativním změnám a v jejím závěru se v tomto období poprvé objevují i tři hry českých autorů. Frejková tvrdí, že v této sezóně je jasně patrná „zoufalá snaha vyhnout se jakémukoliv stanovisku k aktuálním problémům“,⁷³ i klasické a moderní vážné hry jsou uváděny v neutrálním a konvenčním podání.⁷⁴

Pozoruhodnými dramaturgickými počiny jsou tyto hry: Pygmalion (G. B. Shaw, 1. 11. 1933, NDT), Kvadratura kruhu (V. Katajev, 15. 11. 1933, KB), Kulička a Toník (E. Kästner, 20. 12. 1933, NDT), Osud (R. Saudek, 14. 4. 1934, KB), Lord Byron vyjde z módy (M. Brod, 18. 4. 1934, NDT), Vějíř lady Windermereové (O. Wilde, 5. 6. 1934, KB) Kde jsem byl v noci? (Okénko) (O. Scheinpflugová, 16. 6. 1934, KB), Velbloud uchem jehly (F. Langer, 22. 6. 1934, NDT).

V klasických titulech jsou tentokrát více zastoupeni světoví autoři: John Gabriel Borkmann (H. Ibsen, 19. 10. 1933, KB), Zkrocení zlé ženy (W. Shakespeare, 1. 12. 1933, NDT), Zdravý nemocný (Molière, 11. 1. 1934, KB), Valdštejnova smrt (F. Schiller, 13. 1. 1934, NDT), Julius Cäsar (W. Shakespeare, 23. 3. 1934, NDT), Revizor (Gogol, 2. 6. 1934, NDT), Faust (J. V. Goethe, 13. 6. 1934, NDT).

⁷⁰ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Praha 1934.

⁷¹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav. Viz pozn. 66.

⁷² Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Praha 1934.

⁷³ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁷⁴ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

Ani sezóna 1934/35 nedoznala co se týče repertoáru vážnějších změn. Ovšem pokračuje uvádění her českých autorů. Dramaturgem je stále Julius Gellner, který je veden zároveň i jako vrchní režisér činohry (spolu s Maxem Lieblem).⁷⁵ V práci Elišky Frejkové je opět šéfem činohry.⁷⁶

Jako další režiséry uvádí Almanach Hanse Götze, Arnolda Marlého a Waltera Tauba,⁷⁷ Frejková se s ním tentokrát shoduje.⁷⁸

Jako výtvarníka uvádí Almanach prof. Emila Pirchana⁷⁹, zatímco Frejková má ve své práci pro tuto sezónu výtvarníky tři: prof. E. Pirchana, Franka Schultese a Hanse Burgera.⁸⁰ Oba dva jsou uváděni na divadelních cedulích jako výtvarníci.⁸¹ S divadlem pravděpodobně spolupracovali, ale nebyli stálými zaměstnanci.

Za zmínku stojí tyto tituly: Jak je důležité míti Filipa (O. Wilde, 8. 9. 1934, KB), Houpačka (O. Scheinpflugová, 31. 10. 1934, NDT), Golemův vnuk (P. Leppin, 8. 12. 1934, NDT), Společnost (J. Glasworthy, 27. 12. 1934, NDT), Juarez a Maximilian (F. Werfel, 11. 1. 1935, NDT), Manželství s r.o. (F. Langer, 12. 1. 1935, KB), Za zdí (H. Nahansen, 28. 3. 1935, NDT), Komediant Hermelín (V. Werner, 10. 4. 1935, NDT).

Zároveň byly uvedeny tyto klasické hry: Hedda Gablerová (H. Ibsen, 5. 9. 1934, KB), Othello (W. Shakespeare, 8. 9. 1934, NDT), Zámek Wetterstein (F. Wedekind, 22. 9. 1934, NDT), Peer Gynt (H. Ibsen, 20. 10. 1934, NDT), Nevěsta Messinská (F. Schiller, 9. 11. 1934, NDT), Sen noci svatojánské (W. Shakespeare, 6. 2. 1935, NDT), Slečna Julie, Komorní pěvec (A.

⁷⁵ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Praha 1935.

⁷⁶ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁷⁷ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Praha 1935.

⁷⁸ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁷⁹ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Praha 1935.

⁸⁰ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁸¹ Cedula Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

Srindberg, F. Wedekind, 4. 4. 1935, KB), Dantonova smrt (G. Büchner, 14. 5. 1935, NDT).

V sezóně 1935/36 uvádí Frejková pod titulem vedoucí činohry a dramaturgie Julia Gellnera, Renata Morda a Wolfganga Birka, jako režiséry pak má Julia Gellnera, Maxe Liebla, Hanse Götze, Arnolda Marlého, Waltera Tauba, Renata Morda, Rudolfa Stadlera, Martina Costu a Leopolda Dudka. Výtvarníky jsou podle ní prof. Emil Pirchan a Frank Schultes.⁸² Almanach pro rok 1936 je bohužel nedosažitelný.

Zvyšuje se podíl vážnějších her.

Z titulů uvedených v této sezóně je třeba zmínit tyto: Svatá Jana (G. B. Shaw, 8. 9. 1935, NDT), R.U.R. (K. Čapek, 24. 9. 1935, NDT), Atentát (W. O Somin, 28. 9. 1935, KB), Anna říká ne! (A. Hoffmeister, 5. 12. 1935, KB), Dítě žaluje (L. Hellman, 3. 4. 1936, NDT), Lidé na kře (V. Werner, 8. 5. 1936, KB), Bezvýznamná žena (O. Wilde, 27. 5. 1936, KB).

Klasické tituly: Lakomec (Molière, 11. 9. 1935, KB), Marie Magdaléna (F. Hebbel, 11. 10. 1935, KB), Marie Stuartovna (F. Schiller, 9. 1. 1935, NDT), Kamarádi (A. Strindberg, 12. 11. 1935, KB), Vojcek (G. Büchner, 7. 12. 1935, KB), Cokoli chcete (W. Shakespeare, 28. 1. 1936, KB), Kolega Krampton (G. Hauptmann, 4. 3. 1936, KB), Lysistrata (Aristofanes, 8. 3. 1936, NDT), Nepřítel lidu (H. Ibsen, 6. 5. 1936, NDT), Zlý duch Lumpacivagabundus (J. Nestroy, 14. 6. 1936, NDT).

V sezóně 1936/37 je dramaturgem opět Julius Gellner, který se zároveň stal jediným vrchním režisérem. Dalšími režiséry jsou Hans Götz, Arnold Marlé a Walter Taub.⁸³ Frejková opět uvádí Julia Gellnera jako šéfa činohry, režiséry tentokrát ve svém

⁸² Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁸³ Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Praha 1937.

soupisu nemá.⁸⁴ Dramaturgy jsou podle ní: Julius Gellner a Renato Mordo.⁸⁵ Jako výtvarníka pro tuto sezónu Almanach i Frejková shodně uvádí Franka Schultese.⁸⁶

V této sezóně si zaslouží pozornost tyto tituly: Lékař na rozcestě (G. B. Shaw, 10. 9. 1936, NDT), Jízdní hlídka (F. Langer, 15. 10. 1936, NDT), Hlasy v nás a kolem nás (H. Multerer, 28. 11. 1936, NDT), Kvočna (K. Konrád, 16. 2. 1937, NDT), Další, prosím (O. Nový, A. Mall, 29. 4. 1937, KB), Měsíc nad řekou (F. Šrámek, 11. 5. 1937), Ideální manžel (O. Wilde, 17. 5. 1937, NDT), Pygmalion (G. B. Shaw, 17. 5. 1937, KB), Člověk nikdy neví (G. B. Shaw, 10. 6. 1937, KB).

Inscenace klasických titulů: Faust I., II. (J. W. Goethe, 6. 9. 1936, NDT), Stavitel Solness (H. Ibsen, 22. 9. 1936, KB), Forman Henčl (G. Hauptmann, 8. 12. 1936, KB), Živá mrtvola (Tolstoj, 15. 1. 1937, NDT), Jak se Vám líbí (W. Shakespeare, 13. 2. 1937, KB), Macbeth (W. Shakespeare, 27. 2. 1937, NDT), Spiknutí Fieska v Janově (F. Schiller, 12. 6. 1937, NDT)

Pro sezónu 1937/38 Almanach ani soupis Elišky Frejkové neuvádí žádného dramaturga. Eliška Frejková o tom ve svém komentáři říká: „Znamená-li to, že nikdo nechtěl veřejně nést odpovědnost za dramaturgii, není známo.“⁸⁷ Tento její postřeh považuji za celkem pravděpodobný. Jakkoliv se divadlo v dramaturgické rovině stále vyhýbalo otevřené konfrontaci s nacismem, byly nasazovány i tituly, s nimiž mohl tento režim jen stěží souhlasit.

Divadelní adresář, který je v roce 1938 součástí publikace vydané u příležitosti 50 výročí Neues Deutsches Theater

⁸⁴ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁸⁵ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav. Renato Mordo je podle Almanachu pro rok 1937 šéfredaktorem opery.

⁸⁶ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav., Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Praha 1937.

⁸⁷ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

v Praze, uvádí Julia Gellnera jako vrchního režiséra a jako režiséry potom Hanse Götze, Arnolda Marlého a Waltera Tauba.⁸⁸ Frejková má i tentokrát Julia Gellnera jako šéfa činohry. Její výčet režisérů je následující: Julius Gellner, Hans Götz, Arnold Marlé, Walter Taub, Renato Mordo, Rudolf Stadler, Martin Costa, Max Liebl.⁸⁹

Na osobě výtvarníka se tentokrát oba zdroje vzácně shodují. Je jím Frank Schultes.⁹⁰

Z dramaturgického hlediska stojí za povšimnutí tyto tituly: Tulák (L. Frank, 8. 9. 1937, NDT), Vesnice bez mužů (Ödön von Horváth, 24. 9. 1937, NDT), Na dně (M. Gorkij, 9. 10. 1937, KB), Napoleon první (F. Bruckner, 15. 2. 1938, NDT), Matka (K. Čapek, 8. 3. 1938, NDT), Periferie (F. Langer, 7. 6. 1938, NDT).

K: Opojení (A. Strindberg, 11. 9. 1937, KB), Nora (H. Ibsen, 17. 9. 1937, KB), Běda tomu, kdo lže (F. Grillparzer, 7. 10. 1937, NDT), Tkalci (G. Hauptmann, 25. 11. 1937, NDT), Úklady a láska (F. Schiller, 11. 12. 1937, KB), Král Jindřich IV. (W. Shakespeare, 29. 1. 1938, NDT), ...si pořádně zařádit (J. Nestroy, 29. 1. 1938, KB), Opory společnosti (H. Ibsen, 31. 3. 1938, KB), Robert Guiskard, Rozbitý džbán (H. von Kleist, 31. 3. 1938, KB), Hamlet (W. Shakespeare, 28. 5. 1938, NDT), Veta za vetu (W. Shakespeare, 11. 6. 1938, KB).

K sezóně 1938/39, která trvala jen jediný měsíc, samozřejmě neexistuje žádný almanach. Ani soupis Elišky Frejkové se jí samostatně nevěnuje. Lze ale říci, že začala s prakticky stejným souborem i vedením jako sezóna předcházející. Během

⁸⁸ 50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Praha 1938.

⁸⁹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav. Renato Mordo je podle Almanachu pro rok 1938 šéfrežisérem opery. Rudolfa Stadlera a Martina Costu tento Almanach uvádí jako režiséry operety. Všichni tři zároveň pracovali i v činohře.

⁹⁰ 50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Praha 1938., Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

zkoušek poslední inscenace (Don Carlos) se soubor začal rozpadat. Po dočasném uzavření obou divadel rozpad pokračoval. V Kleine Bühne byl ještě provoz na dva dny (8. a 9. 10. 1938) obnoven, ale pak byly obě scény Německého divadla definitivně uzavřeny a všichni zaměstnanci byli propuštěni.

Z posledních premiér stojí za povšimnutí: Cyrano z Bergeracu (E. Rostand, 1. 9. 1938, NDT), Dáma s kaméliemi (A. Dumas ml., 4. 9. 1938, NDT) a jediná inscenace klasického díla: Don Carlos (F. Schiller, 24. 9. 1938, NDT).

I když se moje práce věnuje činohře, je třeba se na tomto místě zastavit i u inscenacích operetních. Opereta zažila největší úspěch v sezónách 1934/35 a 1935/36. V těchto sezónách se uskutečnilo nejvíce premiér (10 a 12) a některé z nich byly hojně reprízovány. V následujících sezónách došlo k poklesu premiér na 6 a jejich úspěšnost prudce poklesla.

VI. Hry českých autorů na scéně Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne

První hra českého autora se v ředitelském období Paula Egera objevila na scéně až v závěru sezóny 1933/34. Tedy prakticky po dvou letech. V samém závěru sezóny pak byly uvedeny ještě další dvě hry. Od této chvíle se texty českých autorů staly nedílnou součástí repertoáru Německého divadla. V sezónách 1934/35 a 1935/36 byly uvedeny tři hry, v sezóně následující čtyři. V poslední úplné sezóně 1937/38 pak už jen dvě.

Hned v úvodu této kapitoly se objevuje komplikace. Jedná se o hru Roberta Saudka Osud (Schicksal, 14. 4. 1934, KB), režie: Max Liebl. Její zařazení do výčtu česky píšících autorů je sporné. Na divadelní ceduli není v tomto případě uveden

překladatel.⁹¹ To samo o sobě může být pouhým opomenutím. Ovšem překladatel není zmíněn ani v recenzích v Prager Presse,⁹² Prager Tagblattu⁹³ a v Bohemii,⁹⁴ což svědčí pro tvrzení, že hra byla napsána v němčině. Ovšem Robert Saudek je uveden jako autor hry Revoluce na gymnasiu⁹⁵ a románu Diplomati⁹⁶. Obojí vyšlo česky a v obou případech není uveden překladatel. Existuje tedy i možnost, že Osud z češtiny přeložen byl, jen se mi o tom nepodařilo najít žádnou zmínku. Jedná se o text, který se mi nepodařilo získat ani v jednom z jazyků. Zařazují tedy inscenaci Osudu do tohoto výčtu s jistou výhradou.

Max Brod ve své recenzi chválí uvedení této hry na jeviště i s ohledem na její téma. „Nejpotěšitelnějším je na večeru vědecké téma, které toto dílo odlišuje od stovek existujících smokingových a zamilovaných her.“⁹⁷ A dále pokračuje: „Jedná se přece o dnes obzvlášť vášnivě diskutované teze dědičnosti, tedy také o rasu. Je člověk a jeho osud formován prostředím, jak předpokládá socialistická teorie, nebo je podstatná jen jeho dědičnost, se kterou přichází, jak tvrdí konzervativní, doprava orientované názory.? – Úzkým výřezem z ideologického bojiště je výzkum dvojčat, který Saudek staví do popředí své hry. Dvojčata, z pohledu dědičnosti zcela stejná (jednovaječná), se dostanou do zcela odlišného prostředí. V Saudkově hře je dokonce rozdílnost, což není úplně uvěřitelné, vyrobena experimentálně.“⁹⁸ Za „obzvlášť pozitivní“⁹⁹ považuje uvedení této hry i Otto Pick.

O práci režiséra Liebla se recenzenti zmiňují sice minimálně, ale pozitivně. „Působení inscenace bylo neseno Lieblovou režií, která využila všech efektů, a velkolepým

⁹¹ Cedula Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

⁹² o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

⁹³ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt, 15. 4. 1934.

⁹⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

⁹⁵ Saudek, Robert: Revoluce na gymnasiu, Praha (nedat.).

⁹⁶ Saudek, Robert: Diplomati, Praha 1921.

⁹⁷ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

⁹⁸ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

⁹⁹ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

ztělesněním herci."¹⁰⁰ „Pan Liebl inscenuje hry, které následkem jen naznačeného konturování charakterů dávají velký prostor vlivu režiséra, s velkým pochopením."¹⁰¹ „Pan Liebl, který Saudkovu hru inscenoval, kladl podle mě dobře hlavní důraz na bulvární drama, takže sami oni divadelní návštěvníci, kteří se o problému jednovaječných dvojčat nadmíru nezajímají, jeho výpočet přijmou."¹⁰²

Z herců se recenzenti samozřejmě nejvíc věnovali představiteli hlavní role Fritzi Valkovi. „Pan Valk byl učenec, nositel Nobelovy ceny a - zpočátku neznalý - vědec, který využíval existence jím samotným zplozených dvojčat. Jeho chování, jeho soustředěný charakter, působí v každém případě výjimečně; tady byla přesvědčivě ztělesněna oduševnělost, mužská důstojnost a vážnost k humanitě obráceného výzkumníka."¹⁰³ „Pan Valk zaujal jako Sir Arthur Carey intenzitou, se kterou zřetelně ukázal sebevědomí čistého učence, který poprvé ztratil důvěru ke své vědě. Člověk měl z tohoto podivuhodného nositele Nobelovy ceny dojem silné osobnosti, což se nezdá bezpodmínečně odpovídat intencím autora, který byl více nakloněn geniálnímu profesoru Zimmermannovi, ale úspěchu hry."¹⁰⁴ „Valk dal plnou váhu obtížnosti vědce, který považuje svou celoživotní práci za ohroženou. Půvab a moudrost jeho asistentky Caroly Behrens učinily skutečnost, že se do ní zamiloval, více než uvěřitelnou. Učily ji samozřejmě."¹⁰⁵

Zmínky o ostatních hercích jsou také kladné. „Potěšující byl disciplinovaný výkon pana Freye, který se zcela nevzdal mladické prudkosti."¹⁰⁶ „Paní Behrens je velmi přitažlivá a

¹⁰⁰ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

¹⁰¹ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

¹⁰² L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

¹⁰³ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

¹⁰⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

¹⁰⁵ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

¹⁰⁶ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

zajímavá asistentka, pan Frey sympatický mladý učenec, jehož laskavost působí přesvědčivěji než jeho genialita [...].¹⁰⁷ „Paní Behrens udělala z [...] role hezké asistentky básnickou postavu jemnou a pevnou a zároveň plnou života.“¹⁰⁸ „Jako stará hospodyně, která pomohla zdobit přemostovací scény, se výtečně osvědčila paní Reiter, zatímco sl. Tilden jako pomocnice v domácnosti snadno a nekonvenčně moderovala anglická veseloherní intermezza.“¹⁰⁹ „Jako kontrast přinesly na jeviště mateřská Annie Reiter a neodolatelně komická Tilden světlo a smích.“¹¹⁰ „Paní Reiter byla mateřsky dobrosrdečná hospodyně, sl. Tilden byla koketní pomocnicí v domácnosti, která svým humorem potěšitelně přerušovala diskuse.“¹¹¹

Otto Pick v závěru shrnuje, že „s tímto obsazením mohl být autor [...] spokojen“.¹¹²

O úspěchu představení u publika hovoří i Max Brod a Ludwig Winder: „Publikum bylo zaujato aktuálností nově nastoleného problému a připravilo hře upřímný úspěch. Herci, režisér a autor museli opakovaně děkovat.“¹¹³ „Publikum se ukázalo jako živě zaujaté a už po druhém aktu volalo autora.“¹¹⁴

Konalo se celkem 5 představení (v Kleine Bühne) Saudkova Osudu, což tuto inscenaci řadí k těm méně úspěšným.

Druhou českou hrou byla komedie Olgy Scheinpflugové Okénko uvedená pod názvem „Wo war ich heute Nacht?“ (Kde jsem byl v noci?, 16. 6. 1934, KB), překlad: S. Robitschek, režie: Renato Mordo.

¹⁰⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

¹⁰⁸ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

¹⁰⁹ o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

¹¹⁰ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

¹¹¹ L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

¹¹² o.p. [Otto Pick]: Robert Saudek: „Schicksal“, Prager Presse, 17. 4. 1934.

¹¹³ M.B. [Max Brod]: „Schicksal“, Prager Tagblatt 15. 4. 1934.

¹¹⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Robert Saudek: „Schicksal“, Bohemia 15. 4. 1934.

Podle rozsahu referátů v novinách lze říci, že kritika této inscenaci nevěnovala příliš velkou pozornost.

Referent Bohemie zmiňuje, že se tato komedie dostala na scénu Kleine Bühne „oklikou přes Vídeň, která vlastně nebyla nutná“.¹¹⁵

V článku z Prager Presse se dočteme, že za toto představení můžeme poděkovat Pepi Glöckner-Kramer,¹¹⁶ která v této inscenaci hostovala. Je možné, že si tato herečka roli vyžádala.

Pepi Glöckner-Kramer byla manželkou ředitele Pražského německého divadla Leopolda Kramera (1918 - 1927). Oba se do Prahy často vraceli jako hosté.

Ústřední postavou hry je soukromý docent, který večer poseděl s přáteli a druhý den si nepamatuje, jak se dostal domů a co dělal v těch několika hodinách, než tam dorazil. Domovnicí je nařčen, že se zapletl s její dcerou. Dorazí i muž, který tvrdí, že ho viděl zapalovat stoh na okraji Prahy a jako důkaz dokonce přinese docentovu botu. Kritik Prager Tagblattu lituje, že „Další rozvedení vděčného tématu se pak bohužel octne na mělčině, protože opatrně začínající příběh lásky mezi docentem a chudou dívkou není dost herecky způsobilý ani uvěřitelný.“¹¹⁷

Podle referenta Bohemie „Komedie vyniká pravou laskavostí a vědomou originalitou, které sice nejsou bezpodmínečně spojeny s logikou, ale jak v dialogu, tak v postavách vydává přirozené veselí.“¹¹⁸

Režisér Renato Mordo podle Picka „rezolutně zdůraznil groteskní momenty“.¹¹⁹ Jeho kolega z Bohemie se omezil pouze na tvrzení, že hru režíroval vtipně a doplnil: „Jen portrét

¹¹⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?“, Bohemia 17. 6. 1934.

¹¹⁶ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Presse 19. 6. 1934.

¹¹⁷ M.B. [Max Brod]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Tagblatt, 17. 6. 1934.

¹¹⁸ L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?“, Bohemia 17. 6. 1934.

¹¹⁹ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Presse 19. 6. 1934.

Sigmunda Freuda v pracovně profesora, který nemá o psychoanalýze ani potuchy, je nemístný vtip".¹²⁰

Z herců vzbudila největší pozornost referentů přirozeně hostující Pepi Glöckner-Kramer. Referent Prager Presse o ní říká, že „hraje onu v české produkci už dávno zdomácnělou domovnici, jejíž drastická zabeďněnost a lidový způsob vyjadřování se jí na jevišti staly druhou přirozeností".¹²¹ Podle kolegy z Bohemie „je zbytečné říkat, že Pepi Glöckner-Krammer byla jako domovnice ve svém živlu. Spojení citu a ordinérnosti, které se jí v této roli podařilo dosáhnout, je stále zábavné a milé".¹²²

I představitel soukromého docenta Walter Taub si vysloužil jistou pozornost referentů. „Pan Taub kreslí naivního soukromého docenta ostrými tahy a sebeironií, která byla připravena pro roli stojící na úrovni jeho inteligence."¹²³ tvrdí o jeho výkonu Otto Pick.

Max Brod vzpomněl i českého představitel této role: „Ovšem českému filmovému herci Haasovi se podařilo několika dojemnými dětskými rysy lépe dosáhnout postavy učence, zatímco Taub svým temperamentem přiměřeným roli patologicky přehrával. Rozpor mezi oběma „milujícími" se tím stal nepřekonatelný. O to silněji ale došly platnosti komické pointy."¹²⁴

A nakonec pohled z Bohemie: „Jako profesor v tisíci poznámkách porozuměl pan Taub nejkonvenčnější postavě hry, utvořil ji zlidštěním a poutavostí; člověk vidí malého nasmělého učence probouzejícího se jaksí od scény k scéně, ačkoli jeho naivita doslova volá po policii."¹²⁵

Výkon Waltera Tauba se tedy zdá být nejrozporuplnější částí inscenace.

¹²⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?", Bohemia 17. 6. 1934.

¹²¹ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?", Prager Presse 19. 6. 1934.

¹²² L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?", Bohemia 17. 6. 1934.

¹²³ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?", Prager Presse 19. 6. 1934.

¹²⁴ M.B. [Max Brod]: „Wo war ich heute Nacht?", Prager Tagblatt, 17. 6.

1934.

¹²⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?", Bohemia 17. 6. 1934.

Celkové hodnocení premiéry se nese v jednotném duchu. Všichni tři recenzenti prakticky týmiž slovy shodně říkají, že autorka děkovala za úspěch, a že publikum se výborně bavilo¹²⁶, v Prager Presse jsou této inscenaci předpovídaný i četné reprízy.¹²⁷ Konalo se osm představení (6 včetně premiéry v Kleine Bühne, 2 v Neues Deutsches Theater), což tuto inscenaci mezi relativně úspěšné. Toto číslo je jak v pozitivním, tak i v negativním smyslu ovlivněno obsazením hostující Pepi Glöckner-Kramer do hlavní ženské role. Dvě z repríz se konaly až v následující sezóně (1934/35) (obě v NDT). V už v hlavní roli nehrála hostující Pepi Glöckner-Kramer, ale, také hostující, Gisela Werbezirk.

Jen několik dní po Okénku se na scéně objevila další hra českého autora. Opět s hostující Pepi Glöckner-Kramer v roli paní Peštové. Šlo o hru Velbloud uchem jehly (Das Kamel geht durch das Nadelöhr) Františka Langera (22. 6. 1934, NDT). Tentokrát se nejednalo o premiéru, ale pouze o nové nastudování. Překlad: Otto Pick, režie: Rudolf Stadler.

Ani v tomto případně nevěnovala kritika inscenaci příliš velkou pozornost.

Tuto Langerovu hru do němčiny přeložil Otto Pick. To je také s velkou pravděpodobností důvod, proč jeho značku tentokrát pod kritikou v Prager Presse nenalezneme.

Recenzent Prager Presse napsal, že se jedná o „úchvatnou veselohru“¹²⁸, v Prager Tagblattu byla hra označena jako „dobrá lidová hra s vtipnými jevištními pointami“.¹²⁹

O hostující hvězdě se články vyjadřují následovně: „Pepi Glöckner-Kramer znovu okouzila původností své postavy, která za směšnou primitivností ženy z lidu vypátrá silnější dobro a

¹²⁶ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Presse 19. 6. 1934., M.B. [Max Brod]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Tagblatt, 17. 6. 1934., L.W. [Ludwig Winder]: „Wo war ich heute Nacht?“, Bohemia 17. 6. 1934.

¹²⁷ o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Presse 19. 6. 1934.

¹²⁸ p.l.: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Prager Presse 24. 6. 1934.

¹²⁹ M.B. [Max Brod]: Pepi Glöckner-Kramer..., Prager Tagblatt 23. 6. 1934.

moudrost."¹³⁰ „Pepi Glöckner sjednotila jako paní Peštová pravé veselí s oním neproniknutelným praktickým smyslem, který umí život chytat za stále nové stránky a přemoci ho."¹³¹

Rudolf Stadler se jako režisér této inscenace nedočkal pozornosti kritiky. Jako představitel Pešty měl podle Prager Presse „smíšky na své straně“¹³², a podle Prager Tagblattu „Stadler již dlouho počítá starého Peštu ke svým nejpovedenějším, kriminalisticky nadhozeným postavám“.¹³³

Ostatní herci se v Prager Presse dočkaly pouze poznámky, že „přispěli k úspěchu představení“.¹³⁴ A ani jinde se jim nedostalo většího prostoru.

Jen hostující Christa Bühler měla větší štěstí. Podle recenzenta z Prager Presse: „Novým obličejem byla Christa Bühler j.h., která umí dát silný akcent uštěpačné trivialitě rozmazlené dívky a s jistotou ji ztělesňuje na jevišti.“¹³⁵ Podle Prager Tagblattu „podala málo vděčnou roli svěže a čile, efektně, bez přepínání, se silným smyslem pro charakteristické akcenty“.¹³⁶ Nejobsáhlejší zprávu, spíše však o herečce samotné, než o jejím výkonu, podal recenzent Bohemie. „V roli Slečny se pražskému publiku představila slečna Christa Bühler, mladá pražská herečka, která už měla úspěch na velkých říšskoněmeckých scénách. Udělala vynikající dojem; má temperament, velkou jistotu a vkus. Jistě existují velké úlohy, které jí mohou být na naší scéně svěřeny.“¹³⁷

V závěru recenzí tentokrát žádné hojné reprízy prorokovány nebyly. Zároveň se ale inscenaci nedostalo ani odsouzení. Uskutečnila se pouhá dvě představení (v Neues Deutsches

¹³⁰ p.l.: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Prager Presse 24. 6. 1934.

¹³¹ M.B. [Max Brod]: Pepi Glöckner-Kramer..., Prager Tagblatt 23. 6. 1934.

¹³² p.l.: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Prager Presse 24. 6. 1934.

¹³³ M.B. [Max Brod]: Pepi Glöckner-Kramer..., Prager Tagblatt 23. 6. 1934.

¹³⁴ p.l.: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Prager Presse 24. 6. 1934.

¹³⁵ p.l.: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Prager Presse 24. 6. 1934.

¹³⁶ M.B. [Max Brod]: Pepi Glöckner-Kramer..., Prager Tagblatt 23. 6. 1934.

¹³⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Das Kamel geht durch das Nadelöhr“, Bohemia 23. 6. 1934.

Theater), ale důvodem mohlo být nasazení na samém konci sezóny a také obsazení dvou hostujících hereček.

Jako další hra českého autora, tentokrát autorky, se na jevišti Neues Deutsches Theater objevila Houpačka (Die Schaukel) Olgy Scheinpflugové (31. 10. 1934, NDT), překlad: E. A. Saudek, režie: Arnold Marlé.

Hře ani inscenaci se tentokrát nedostalo vlídného přijetí. Podle Prager Tagblattu je hra ve své původní délce poněkud nudná. „Když uvážíme, jak pečlivě je zvykem škrtat, jako ze šesti nejvážnějších děl celé scény, musíme ctižádostivost, se kterou byla ponechána tak dlouhá jednání nezkrácena, považovat za dvojnásob podivnou. A tak tomu nemůže být jinak, než že se tato „houpačka“ houpe stále pomaleji... Až dítě usazené uvnitř pomalu usne“¹³⁸

Podobně v Bohemii: „Hra, pokud mluvíme o stylu, je zhotovená podle dobrého kuchařského receptu, ale nanejvýš napůl povedená.“¹³⁹

Na druhou stranu se z obou recenzí zdá, že tuto inscenaci zachraňovala hostující Gisela Werbezirk. Podle Prager Tagblattu: „pokaždé, když Gisela Werbezirk vstoupila na scénu, člověk se s radostí vzbudil. Neboť potom se od srdce smál [...]. Polibek, který jí dala autorka [...], když se obě děkovaly za přízeň publika, si vskutku zasloužila. Čím delší byly chvíle, kdy byla na jevišti, tím byly zábavnější.“¹⁴⁰

Její výkon chválí i recenzent Prager Presse. „Gisela Werbezirk se jako milionářka v županu tříděně uvědomělé kuchařky s uměním a humorným nápadem stará o příznivou náladu. Její nenáročný recept, který činí chutnost jídla závislou ne na písmenech kuchařské knihy, ale na účastenství

¹³⁸ L-r.: „Die Schaukel“, Prager Tagblatt, 1. 11. 1934.

¹³⁹ L.W. [Ludwig Winder]: Olga Scheinpflug: „Die Schaukel“, Bohemia 1. 11. 1934.

¹⁴⁰ L-r.: „Die Schaukel“, Prager Tagblatt, 1. 11. 1934.

srdce, byl platný i v těchto třech aktech, které předložila jako kořeněný pokrm.“¹⁴¹

A konečně z Bohemie se dozvídáme, že „Gisela Werbezirk přinesla, [...], virtuozitu stylu komedie a bohatství života do ne právě životaschopného kusu. Nesmí sice nic říkat tak, jak jí zobák narostl, ale její humor přesto zůstal obdivuhodně ryzí a přirozený.“¹⁴²

Marlého režie se dočkala sice minimálního, leč příznivého ohlasu. V Prager Presse: „Marlého režie dala prostor všem vtipům i vší vážnosti.“¹⁴³

Druhou hostující herečkou v této inscenaci byla Lily Bader. Recenzenti Prager Presse a Prager Tagblattu vzpomínají její angažmá v Praze.¹⁴⁴ Prager Presse se navíc věnuje i jejímu současnému výkonu. „Lily Bader j.h., [...], hrála statečnou ženu, která přešla ze sféry bohatých dam do prosté role a zůstala i v zástěře a čepečku pozoruhodným člověkem.“¹⁴⁵

Pozornost věnovaná ostatním účinkujícím je velmi malá. Za zmínku stojí snad jen tato poznámka Prager Tagblattu: „Emmy Carpentier hraje velmi svěže mladou šťastnou dívku, která se stále hádá se svým milým (K. Padlesak), tedy celé tři akty. Padlesak se s ní celé tři akty hádá stejně svěže.“¹⁴⁶

V recenzích se na závěr neobjevil žádný jednoznačný odsudek, ale celkové přijetí nebylo ani příliš povzbudivé. „Publikum bylo povzbuzeno, děkovalo přítomné autorce intenzivním aplausem a vyvolávalo ji potleskem.“¹⁴⁷ Nebo v Bohemii: „Publikum slavilo Werbezirk a smířilo se s hrou, takže se děkující paní Scheinpflugová mohla objevit před oponou.“¹⁴⁸

¹⁴¹ (p.l.): „Die Schaukel“..., Prager Presse 2. 11. 1934.

¹⁴² L.W. [Ludwig Winder]: Olga Scheinpflug: „Die Schaukel“, Bohemia 1. 11. 1934.

¹⁴³ (p.l.): „Die Schaukel“..., Prager Presse 2. 11. 1934.

¹⁴⁴ (p.l.): „Die Schaukel“..., Prager Presse 2. 11. 1934., L-r.: „Die Schaukel“, Prager Tagblatt, 1. 11. 1934.

¹⁴⁵ (p.l.): „Die Schaukel“..., Prager Presse 2. 11. 1934.

¹⁴⁶ L-r.: „Die Schaukel“, Prager Tagblatt, 1. 11. 1934.

¹⁴⁷ (p.l.): „Die Schaukel“..., Prager Presse 2. 11. 1934.

¹⁴⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Olga Scheinpflug: „Die Schaukel“, Bohemia 1. 11. 1934.

Zdá se tedy, že inscenace Houpačky nebyla příliš vydařená. Samotná hra k tomu podle všeho jen přispěla. Troufám si říci, že jde o nejhůře přijatou hru a zároveň inscenaci ze všech, kterými se v této kapitole zabývám. Proběhla pouhá tři představení (v Neues Deutsches Theater), žádná hra Olgy Scheinpflugové se již na jevišti Německého divadla v Praze.

Manželství s r.o. Františka Langerera (Ehe m.b.H., 12. 1. 1935, KB) bylo už druhou hrou tohoto autora na scéně Německého divadla. Překlad opět Otto Pick, režie Julius Gellner.

Referent Prager Tagblattu zmiňuje, že premiéra v Kleine Bühne se konala jen několik týdnů po premiéře na scéně Vinohradského divadla.¹⁴⁹

Hra se točí kolem ústřední manželské dvojice. Jejich manželství je však již mnoho let spíše obchodním partnerstvím. Oba mají svůj vlastní soukromý život, ale bydlí a hlavně obchodují společně. S čímkoliv. Zdaleka ne všechny jejich obchody jsou úspěšné, takže v průběhu hry bohatý pár zbankrotuje a začíná na periferii města prakticky znovu. V posledním jednání jsou už opět bohatí a stojí si dokonce lépe než na začátku. Toto manželství pojmenoval velmi výstižně kritik Prager Tagblattu jako „manželství na čistě obchodní bázi“.¹⁵⁰

Otto Pick není jako překladatel, na rozdíl od předcházející Langerovy premiéry, opomenut. „Překlad do němčiny obstaral, stejně jako překlady dřívějších Langerových děl, Otto Pick, který svou zkušeností s překladatelskou činností prospěl vlastnímu dramatickému dílu. Také některé korektury německého znění oproti českému obohatila jevištní působnost hry a byla jí ku prospěchu. Došlo tak k tomu, že včerejší představení předčilo českou inscenaci v lehkosti tempa.“¹⁵¹ To potvrzuje i

¹⁴⁹ Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

¹⁵⁰ Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

¹⁵¹ Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

recenzent Bohemie, který píše: „Ottou Pickem přeložená hra působila včera živěji než při české premiéře.“¹⁵²

O režijní práci Julia Gellnera se dozvídáme: „Tahy režiséra, který řídí jistou rukou zpoza opony podstatu a bezpodmínečnost, prospěly tempu a daly pěti kapitolám tohoto manželského románu precizní platnost.“¹⁵³, v Bohemii pak: „Tón vystihl Julius Gellner [...] úplně skvěle. Jeho režie byla jediná správná; hlavní motiv – když o takovém chceme mluvit – byl nabídnut půvabně v mnoha rozmanitých vedlejších motivech, takže bylo dostatečně postaráno jak o jejich střídání, tak i o veselí.“¹⁵⁴

Představitelé ústředního manželského páru – Hans Götz a Gerda Meller byly popsáni takto: „Hans Götz [...] byl tím nejšarmantnějším obchodníkem s jakýmkoliv zbožím; Gerda Meller hrála životní družku nesrozumitelného muže se spodním tónem přívětivé rezignace, která byla dobře dávkována právě pro to, aby učinila zřetelnou lidskou stránku této věci.“¹⁵⁵ „Publikum [...] se těšilo z roztomilého Götze, kterého role svou veselostí a laskavostí nenechala na holičkách a monděnní paní Meller, kteří hráli manželský pár, který se stal úplně chudým a pak znovu úplně bohatým, bez toho, že by si v bohatství nebo v chudobě spolu našli čas pro lásku“.¹⁵⁶ „Hans Götz má jako manžel tolik půvabného humoru, tolik pravého veselí, že by člověk věřil, že tahle veselohra byla napsána pro něj. Stejně půvabná byla paní Meller, jeho žena a společnice; sotva viditelný stín trdomyslnosti, který obklopil její povrchnost, zvýšil půvab hry. Blaze každému veselohernímu autoru, který má k dispozici tak skvělé umělce!“¹⁵⁷

Tentokrát se dostalo pozornosti dokonce i výtvarníkovi inscenace, Qiudo Lagusovi, což zdaleka nebývalo běžné.

¹⁵² L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Ehe m.b.H.“, Bohemia 13. 1. 1935.

¹⁵³ (p.l.): „Ehe m.b.H.“..., Prager Presse 15. 1. 1935.

¹⁵⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Ehe m.b.H.“, Bohemia 13. 1. 1935.

¹⁵⁵ (p.l.): „Ehe m.b.H.“..., Prager Presse 15. 1. 1935.

¹⁵⁶ Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

¹⁵⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Ehe m.b.H.“, Bohemia 13. 1. 1935.

V Prager Tagblattu byl zmíněn jako autor „hezké výpravy“¹⁵⁸, v Prager Presse byla jeho práce označena za „smysluplnou“¹⁵⁹ a podle Bohemie jeho výprava „prohloubila a stabilizovala veselost“¹⁶⁰. Jsou to prakticky nic neříkající poznámky. Ovšem významná je už sama jejich existence. Například u českých premiér sledovaných v této kapitole jde o vůbec první zmínky o jevištním výtvarníkovi.

Na závěr recenzí bylo řečeno toto: „Publikum, které poznalo českého autora z nové stránky, bylo zprvu překvapeno, pak se ale rádo nechalo bavit.“¹⁶¹ „Langer se zúčastnil úspěšné premiéry.“¹⁶² „Morálka a technika této moderní veseloherní logiky byla šťastně pozdravována a souhlasně přijata.“¹⁶³ Svědčí to o kladném přijetí premiéry publikem. Uskutečnilo se osm představení (v Kleine Bühne), což je velmi slušný výkon. Zařadila se tak v tomto výčtu inscenací her českých autorů hned vedle Kde jsem byl v noci? Olgy Scheinpflugové (také 8 představení) a i ve srovnání s inscenacemi, které budou následovat, patří k těm úspěšnějším.

Hra Františka Langera se na jevištích Německého divadla objevila podruhé, ale ne naposled.

Poslední hrou českého autora v sezóně 1934/35 byl Komediant Hermelín (Glorius, der Wunderkomödiant) Viléma Wenera (10. 4. 1935, NDT), překlad a úprava Max Brod, režie Arnold Marlé.

Je zřejmé, že v německé verzi došlo k přejmenování titulního hrdiny. Max Brod o tom píše v Listech Německého divadla v Praze. Po premiéře Komedianta Hermelína mu Werner vysvětloval, že chtěl vedle slova komediant postavit něco lesklého, tušení skvostné suverenity. Hermelín má v češtině ve zvuku něco královského. Zatímco v němčině Brodovi připadalo,

¹⁵⁸ Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

¹⁵⁹ (p.l.): „Ehe m.b.H.“, Prager Presse 15. 1. 1935.

¹⁶⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Ehe m.b.H.“, Bohemia 13. 1. 1935.

¹⁶¹ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Ehe m.b.H.“, Bohemia 13. 1. 1935.

¹⁶² Lr.: Deutsche Langer – Uraufführung, Prager Tagblatt 13. 1. 1935.

¹⁶³ (p.l.): „Ehe m.b.H.“, Prager Presse 15. 1. 1935.

že to jen foneticky připomíná nějaký kožešinový výrobek. A tak musel Hermelín dostat nové jméno.¹⁶⁴

O hře samotné se recenzent Prager Tagblattu vyjadřuje takto: „Kdyby se měl ke včerejší premiéře [...] přiložit lístek, na kterém by se měly heslovitě vyznačit přednosti této hry, musel by vypadat asi takto: neobyčejně jevištně působivá, originální, přesná v popisu prostředí, vtipná, chytrá, všechny role vděčné, rozmanitý děj, nefalšovaně lidová, plná síly, bohatá na básnické nápady. [...] Kdyby se měly na lístek zapsat její chyby, zůstal by úplně prázdný.“¹⁶⁵

Chvála je znát i ve slovech napsaných v Bohemii: „je to sice „Milieustück“, ale za svou oblíbenost nevděčí v první řadě postavě Gloria, která sama neproměňuje cirkusové prostředí v něco zajímavějšího, ale také dalším postavám, které autor nechal vystoupit, a které ho úplně mění.“¹⁶⁶

Režisér inscenace tentokrát nebyl odbyt několika nepříliš podstatnými slovy. K jeho výkonu se recenzenti vyjadřují takto: „Velkolepě se zapojuje také Marlého účinkem jistá režie, především tím, že tvoří správnou atmosféru. Publikum bylo tak silně okouzleno komediantstvím, že si málem vynutilo opakování stojky širokoramenného pana Klippela.“¹⁶⁷ „Marlého režie více pracuje s duševními a myšlenkovými procesy, než s vnější atmosférou kouzelného cirkusu, což si také úroveň díla zasluhuje.“¹⁶⁸ „Hra byla panem Marlém efektně a pečlivě inscenována; zemsky-dobrodružné prostředí a děj výborně ladí s duševním chováním kouzelného komedianta, kterého vrstevnatě a zřetelně představuje pan Dudek.“¹⁶⁹

¹⁶⁴ Max Brod: Mein Freund Vilém Werner, Blätter des Deutschen Theaters Prag, roč. XXIII, sez. 1934 - 1935, č. 31.

¹⁶⁵ Lr: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Tagblatt 11. 4. 1935.

¹⁶⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Bohemia 11. 4. 1935.

¹⁶⁷ (o.p.) [Otto Pick]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Presse 12. 4. 1935.

¹⁶⁸ Lr: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Tagblatt 11. 4. 1935.

¹⁶⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Bohemia 11. 4. 1935.

Prager Tagblatt hodnotí výkon představitele titulní role: „Dudek jako Glorius: člověk, který tak poctivě a prostě stojí proti životu, že se nejednou nediví zázraku, který sám udělal, nanejvýš je trochu překvapený, smysluplné vytvoření postavy z odlitku.“¹⁷⁰

Dudkově jevištní partnerce Trude Wessely, která mimochodem není na cedulích uvedena jako host a přitom v této sezóně ještě není členkou souboru, se v recenzích dostalo nepříliš obsáhlé zmínky. Podle Prager Presse: „Paní Trude Wessely byla přirozeně hrubou a přitom půvabnou „duší podniku“¹⁷¹. Prager Tagblatt o ní píše: „Trude Wessely jako principálka znovu našla tón, který ji přinesl takový úspěch ve „Straßenmusik“.“¹⁷²

Otto Pick se v závěru své recenze omezil na tvrzení: „Silný divadelní úspěch“¹⁷³ Závěrečné shrnutí v Prager Tagblattu říká: „Autora a herce volal nejsrdečnější potlesk stále znovu před oponu.“¹⁷⁴ A konečně v Bohemii stojí: „Byl to přesvědčivý úspěch.“¹⁷⁵

Hra i inscenace byly kritikou přijaty velmi příznivě. Čtyři představení sice svědčí o celkem slušném úspěchu u publika. V číslech se tato inscenace řadí mezi méně úspěšné, ovšem premiéra i všechny tři reprízy proběhly v Neues Deutsches Theater, které mělo několikanásobně větší kapacitu hlediště než Kleine Bühne.

Sezónu 1935/36 otevírá z aspektu českých autorů první premiéra hry Karla Čapka, R.U.R. (W.U.R., 24. 9. 1935, NDT), překlad Otto Pick, režie: Julius Gellner.

¹⁷⁰ Lr: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Tagblatt 11. 4. 1935.

¹⁷¹ (o.p.) [Otto Pick]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Presse 12. 4. 1935.

¹⁷² Lr: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Tagblatt 11. 4. 1935.

¹⁷³ (o.p.) [Otto Pick]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Presse 12. 4. 1935.

¹⁷⁴ Lr: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Prager Tagblatt 11. 4. 1935.

¹⁷⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Glorius, der Wunderkomödiant“, Bohemia 11. 4. 1935.

Takto se k uvedení této hry postavil recenzent Bohemie: „[...] před deseti lety mistrně sehraný kus ze současné produkce – tehdy byl úspěšně uveden v německém Spolkovém divadle – se pozdě dostal také na scénu Nového divadla. Ale lepší pozdě, než vůbec nikdy.“¹⁷⁶

O překladu Otto Picka v Bohemii dočteme pouze to, že byl výborný.¹⁷⁷ V Prager Tagblattu pak to, že „zachovává v nuancích věrnost originálu“.¹⁷⁸ Ovšem tento překlad deset let staré hry byl s největší pravděpodobností probrán při její první premiéře na scéně Německého divadla v Praze.

Recenzenti se shodují na tom, že hra od doby svého vzniku neztratila nic ze své aktuálnosti, naopak spíše získala. „Nic na této hře dnes není zastaralé, mnohé působí dokonce prorocky.“¹⁷⁹ „Není žádnou náhodou, že R.U.R. Karla Čapka stálo na špičce premiér v novém hracím plánu. Mnoho dobově příznačných nezbytných aktualit kolotá ve hře básníka, který nedělá žádné tajnosti s názorem, že životem kypící láska je nadřazena plané nenávisti. Žalující kritik obchází strukturou obrazů jako varovný apel.“¹⁸⁰ „Od svého uvedení v pražském Národním divadle se hra stává stále aktuálnější. Mnohé z toho, co tehdy bylo předtuchou, jsme od té doby prožili, například zdánlivé požehnání a skutečné prokletí racionalizace. Ale mnohé se nám zdá také chladnější než tomu bylo za oné památné premiéry. Jmenovitě v postavě ženy (Heleny, kterou s vášní hrála paní Marion Wünsche), vstupuje konstruktivní prvek. Roboti v této hře působí v celku lidštěji než lidé.“¹⁸¹

Nemalý prostor věnovali všichni tři recenzenti i práci režiséra. „Gellnerovo režijní umění přineslo dynamice díla extenzivní napětí jeho idey, bez přehnaného zdůraznění rolí. Diferencování charakterů přesto, jmenovitě ve scéně na konci

¹⁷⁶ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁷⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁷⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁷⁹ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁸⁰ (p.l.): Karel Čapek: „W.U.R.“, Prager Presse 26. 9. 1935.

¹⁸¹ m.b. [Max Brod]: W.U.R., Prager Tagblatt 25. 9. 1935.

druhého aktu, kde nastane zánik a osud, působilo vzorně.¹⁸² „Gellnerova režie naplňuje znamenitou, skutečně překvapující náladu obnošené přede hry vědoucím humorem, následující akty s pochmurností nálady konce světa na konci, kdy Architekt [...] zanotuje svou píseň spásy, orgiemi světla.“¹⁸³ „Julius Gellner, který inscenoval zejména v první polovině oslnivou, virtuózně vystavěnou hru, uvedl poutavě a přesvědčivě v platnost všechny jemnosti dialogu a stylistickou virtuositu, které jsou hře vlastní. Jen poslední akt běží hůře, hlavně následkem chybného obsazení. Selhal tu pan Richter, který měl jako Alquist, nést vděčnou osnovu a básnicko-vizionářskou ideu.“¹⁸⁴

Tento názor na výkon pana Richtera nenajdeme ani v Prager Presse, kde se dozvíme pouze to, že hrál Alquista „bez deklamátorského postoje“¹⁸⁵, ani v Prager Tagblattu, kde mu byl přiřčen pouze přívlástek „básnický mluvící“.¹⁸⁶ V podstatě se tedy z těchto dvou zmínek nedozvíme nic.

V Prager Presse je zmíněn dokonce i výtvarník Frank Schultes, a to jako autor „dojem působící výpravy“.¹⁸⁷ Vzhledem k prostému faktu, že výprava je zmiňována pouze ve výjimečných případech, svědčí i tato krátká poznámka ve prospěch výtvarníka, ať už na scéně vytvořil cokoliv.

„Vyrovnaný večer disciplinovaného vedení. Úspěch byl silný a volal herce s režisérem opakovaně před rampu.“¹⁸⁸, dozvídáme se v závěru recenze v Prager Presse. V Prager Tagblattu najdeme poněkud nadšenější shrnutí: „Inscenace [...] patří velkým hezkým večerům naší scény a měla bouřlivý úspěch, který několikrát rozpoutal potlesk na otevřené scéně.“¹⁸⁹ Z Bohemie se už nedozvíme prakticky nic: „Publikum bylo zjevně živě zaujato;

¹⁸² (p.l.): Karel Čapek „W.U.R.“, Prager Presse 26. 9. 1935.

¹⁸³ m.b. [Max Brod]: W.U.R., Prager Tagblatt 25. 9. 1935.

¹⁸⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁸⁵ (p.l.): Karel Čapek „W.U.R.“, Prager Presse 26. 9. 1935.

¹⁸⁶ m.b. [Max Brod]: W.U.R., Prager Tagblatt 25. 9. 1935.

¹⁸⁷ (p.l.): Karel Čapek „W.U.R.“, Prager Presse 26. 9. 1935.

¹⁸⁸ (p.l.): Karel Čapek „W.U.R.“, Prager Presse 26. 9. 1935.

¹⁸⁹ m.b. [Max Brod]: W.U.R., Prager Tagblatt 25. 9. 1935.

na konci všech aktů hodně aplaudovalo.“¹⁹⁰ Zdá se, recenzent Prager Presse s inscenací příliš spokojen nebyl.

Uskutečnila se čtyři představení, což je pro hru nekomedialního žánru, navíc v Neues Deutsches Theater slušný úspěch.

Druhou českou premiérou sezóny 1935/36 byla hra Adolfa Hoffmeistera Mládí ve hře (Anna sagt nein!, 5. 12. 1935, KB), překlad a úprava: Friedrich Torberg, režie: Walter Taub.

O překladu a úpravě této hry se z Prager Presse dozvíme pouze to, že byl „cílevědomý“¹⁹¹ Recenzent Bohemie byl jen o málo sdílnější. „Hra se v překladu a úpravě, do kterých se pustil Fridrich Torberg, stala vtipnější [...]“¹⁹²

Hra Mládí ve hře byla inscenována: „[...] cílevědomým a originálním vedením Waltera Tauba v rámci, který načrtl autor. Premiéra je zapsána jako silný, nesporný úspěch.“¹⁹³

Z Bohemie se tentokrát můžeme dozvědět víc. Autor tohoto článku německou inscenaci hodnotil a zároveň srovnával s její českou premiérou v Burianově divadle D. „Také inscenace Waltera Tauba byla vtipnější než česká. Revoluční tah, který je hře vlastní, vystupoval u E. F. Buriana silněji. Taubova inscenace měla elán, švih, velký smysl pro ironii hry. Taub měl také k dispozici větší počet talentovaných herců.“¹⁹⁴

„Ne, nebyl dobrý nápad svěřit mladé Inge Waern roli proletářky. [...] Pro tuto proletářku neměla Inge Waern žádný tah.“¹⁹⁵ Dozvíme se v Bohemii. Ani Otto Pick nebyl úplně spokojen: „slečna Waern jako Anna ve své dojemné mladistvé ženskosti, ovšem víc měšťácká než proletářská“¹⁹⁶

¹⁹⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „W.U.R.“, Bohemia 26. 9. 1935.

¹⁹¹ (o.p.) [Otto Pick]: Jugend im Spiel..., Prager Presse 7. 12. 1935.

¹⁹² L.W. [Ludwig Winder]: Hoffmeister: „Anna sagt Nein“, Bohemia 6. 12. 1935.

¹⁹³ (o.p.) [Otto Pick]: Jugend im Spiel..., Prager Presse 7. 12. 1935.

¹⁹⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Hoffmeister: „Anna sagt Nein“, Bohemia 6. 12. 1935.

¹⁹⁵ L.W. [Ludwig Winder]: Hoffmeister: „Anna sagt Nein“, Bohemia 6. 12. 1935.

¹⁹⁶ (o.p.) [Otto Pick]: Jugend im Spiel..., Prager Presse 7. 12. 1935.

V souvislosti s touto chybou v obsazení shrnuje Ludwig Winder takto: „Přesto měla hra, inscenace a herectví velký úspěch. Můžeme se z něho srdečně těšit, když víme, že divadlo se spletlo jen výjimečně, v jednom - všeobecně ne tragicky pojímaném - obsazení role.“¹⁹⁷

Referáty věnované této inscenaci byly velice krátké. Tak, jak bylo ve své době zvykem hlavně u komedií a veseloher. Inscenace však dosáhla úctyhodných sedmnácti repríz (jen 5 her uvedených v této sezóně dosáhlo více než patnácti repríz, tři z nich pak více než dvaceti). Mládí ve hře bylo druhou nejúspěšnější inscenací české hry na jevištích Německého divadla.

Sezónu 1935/36 uzavírá z hlediska českých textů inscenace hry Viléma Wenera Lidé na kře (Menschen auf der Eisscholle, 8. 5. 1936, KB), překlad a režie: Arnold Marlé.

V recenzi z Prager Tagblattu se hned v úvodu dovídáme nejen o úspěchu této hry nejen na jevišti Kleine Bühne: „Jeho (Wernerova) nová hra, jejíž označení „komedie“ ospravedlňuje pouze třetí jednání, se v této sezóně stala nejpřitažlivější činoherní inscenací českého Národního divadla, a včerejší premiérový účinek na německé diváctvo, který v žádném případě nebyl jen vnějškový, tento úspěch potvrdil.“¹⁹⁸

Téma této hry i hra samotná vzbudila u recenzentů velký ohlas. „Naléhavé vymalování lidí tahy, které jsou plné síly a zároveň překvapivě jemné, to je Wernerův velký talent. Mimoto jsou v dialogu načaty mnohé velké otázky současnosti a také je tu pokus o nich diskutovat: to je slabší stránka hry, neboť toto projednávání na scéně zůstává stejně notoricky bezvýsledné jako ve všedním životě. Když člověk chce, zachytil tedy autor také v tomto bodě život a skutečnost co nejpravdivěji. - Konflikt je sociální, i když se zdá být také

¹⁹⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Hoffmeister: „Anna sagt Nein“, Bohemia 6. 12. 1935.

generačním. Čtyři dospělé děti starého středoškolského profesora s otcem podle všeho výborně vycházejí (a on s nimi) i přes jeho nemoderní názory a zásady. [...] Že Werner je živý dramatik, se ukázalo snad nejjasněji v tom, že nikdo nemá ani vteřinu proti straně starého profesora; přestože on proti jednajícímu mládí neoblomně a vlastně bez porozumění požaduje, raději dušení se bez radosti, než vylepšování svého losu, které je neslučitelné se starými přísnými maximami. Je ve svém urputném dodržování zásad hrdinský a tragicky hodný lásky postavou, kterou hluboce lidsky vyplnil Valk. Nechce překážet „dobrému konci“ ve třetím jednání [...].¹⁹⁹ Píše se v Prager Tagblattu.

Ohlas v Bohemii se nese v podobném duchu: „Český dramatik Vilém Werner [...] se ve své nejnovější hře „Lidé na kře“ obrací k nejaktuálnějším problémům současnosti. Ukazuje trojí: rozpad rodiny, demoralizující působení nezaměstnanosti a nepřekonatelnou propast, která zeje mezi starou a mladou generací. [...] Prostředí nešťastné rodiny je vykresleno tak výstižně, že děj s tak silně vyvinutým talentem nemusí ani jednou upoutávat publikum. Osoby této hry jsou viděni tak ostře, tak dobře, že se můžeme neustále těšit z autorova talentu. O tomto šťastném vývoji jeho talentu jsme z autorových prvních her mohli stěží něco tušit.“²⁰⁰

Wernerova hra opravdu odpovídala duchu doby, její morálky i houstnoucí společenské atmosféře jako málokterá jiná jako málokterá jiná. Velmi dobře postihuje základní situaci, ve které se její postavy nacházejí. I dnes by pravděpodobně měla, po dílčích úpravách, silný divácký ohlas, protože dodnes působí velmi aktuálně.

Práce režiséra byla tentokrát hodnocena velmi kladně: „Režisér Marlé, který se postaral také o [...] překlad, vykonal moudrou [...] mistrovskou práci a ve vzorné spolupráci s Lotte

¹⁹⁸ -r-1.: Menschen auf der Eisscholle, Prager Tagblatt 9. 5. 1936.

¹⁹⁹ -r-1.: Menschen auf der Eisscholle, Prager Tagblatt 9. 5. 1936.

Stein, Wünsche, Carpentier, Klippelem a Wickerhauserem [...] propůjčil každé scéně vnitřní lesk.²⁰¹ Podle Prager Presse je tato hra inscenována „v jistém překladu a režii Arnolda Marlého jako by ve zhuštěných postavách, se zkrácenými dialogy a energickým profitováním ústřední figury pečujícího středoškolského profesora, který odmítá a trpělivě snáší všechny kompromisy současnosti.“²⁰² I ohlas v Bohemii byl pozitivní, byť v tomto jediném článku nalezneme i výtku: „Komédie, která je právě tak tragedií. [...] Každý akt, každá scéna byla mistrně vystupňována a připravena [...]. Lehce rušivě na mě působil vídeňský dialekt, kterým mluvili mladí muži v této hře z ryze pražského prostředí.“²⁰³

Na rozdíl od svých hereckých kolegů, kteří byly zpravidla pouze vyjmenováni, se představiteli hlavní role dostalo této reference: „Jedna z nejnaléhavějších lidských postav Fritze Valka, který propůjčil přesvědčivý výraz charakteru, který není příliš blízky jeho povaze.“²⁰⁴

Na závěr recenze v Prager Tagblatt se dozvídáme: „Spolu s herci se mohl náležitěho úspěchu osobně zúčastnit i autor“²⁰⁵ A podobný závěr je i v Bohemii: „Velký úspěch pro autora, režiséra a přísně vedený soubor.“²⁰⁶

Inscenace hry Viléma Wenera Lidé na kře byla nejúspěšnější inscenací hry českého autora v mnou sledovaném období. Konalo se celkem 31 představení (v Kleine Bühne), což je v této sezóně třetí nejvyšší počet. Ovšem v jiných sezónách dosahovaly nejhranější inscenace zhruba stejného počtu repríz jako Lidé na kře, častěji však podstatně nižšího.²⁰⁷

²⁰⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Menschen auf der Eisscholle, Bohemia 9. 5. 1936.

²⁰¹ -r-l.: Menschen auf der Eisscholle, Prager Tagblatt 9. 5. 1936.

²⁰² (-k): „Menschen auf der Eisscholle“..., Prager Presse 10. 5. 1936.

²⁰³ L.W. [Ludwig Winder]: Menschen auf der Eisscholle, Bohemia 9. 5. 1936.

²⁰⁴ (-k): „Menschen auf der Eisscholle“..., Prager Presse 10. 5. 1936.

²⁰⁵ -r-l.: Menschen auf der Eisscholle, Prager Tagblatt 9. 5. 1936.

²⁰⁶ (-k): „Menschen auf der Eisscholle“..., Prager Presse 10. 5. 1936.

²⁰⁷ Viz příloha 5.

První českou hrou inscenovanou v sezóně 1936/37 byla Langerova Jízdní hlídka (Die Reiterpatrouille, 15. 10. 1936, NDT), překlad: Otto Pick, režie: Arnold Marlé.

V úvodu článku v Prager Tagblattu se můžeme dozvědět o inscenacích Langerovy hry v německých divadlech v Československu: „Úchvatná hra Františka Langera [...] byla v minulé sezóně uvedena prakticky na všech sudetoněmeckých scénách a není to žádná náhoda, že si - vyjasněme si to: česká legionářská hra! - našla ohlas právě u nacionálně cítících mladých v německé oblasti. Tito mladí věří na „frontového ducha“, na málomluvnou odhodlanost, bezpodmínečné kamarádství a svaté osudové společenství, které se vyvinulo v této oslavě zkázy uvnitř skupiny jako jediné smysluplné a nejlepší duchovní ovoce války.“²⁰⁸ Podle těchto slov se zdá, že téma Langerovy hry nabývalo s blížící se Druhou světovou válkou na aktuálnosti.

V recenzích bylo velmi mnoho prostoru věnováno samotné hře a ideám, kterých se dotýká. „[...] myšlenky hrdinského přátelství stojí v centru her mladého Langera, z nich vychází všechny dramatické konflikty a veškerý účinek. [...] Propojenost lidí z této hry se zemí [...] způsobuje následující: Jsou neintelektuální na hranici prostoduchosti, vesnický prostí a jen cítěním dobří, rytířští a velcí. Překlad Otto Picka nechává tohoto ducha hry citelně vládnout i v německém dialogu.“²⁰⁹ „Co dává této hře uměleckou hodnotu je nepatetická samozřejmost, se kterou Langerovi legionáři jdou svou cestou ke konci.“²¹⁰

Recenze v Prager Presse se dlouho zabývá významem inscenace této ryze české hry na německé scéně: „Úkolem bylo: Přemístit těžiště události z oblasti národnostně ohraničeného pocitu a soucitu do všelidské duševní oblasti, bez toho, aby byly

²⁰⁸ rl: Reiterpatrouille, Prager Tagblatt 16. 10. 1936.

²⁰⁹ rl: Reiterpatrouille, Prager Tagblatt 16. 10. 1936.

²¹⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Reiterpatrouille“, Bohemia 16. 10. 1936.

zničeny národní zvláštnosti tohoto případu. Pádny příkaz spojil všechny spolupracovníky; a tak mohli vytvořit atmosféru, vytvořit strhující kontakt, který před tím neexistoval. [...] Ne dílo, ale jeho německý význam obstál v této zkoušce. Tato úvaha dává „Jízdní hlídce“ hluboký smysl, který byl zjeven německému divákovi.. Tady dávají němečtí herci podobu českým lidem; a obětavost, se kterou to činí, přináší oběma zisk duchovních polohy. Neboť na německé scéně, německými slovy, německým uměním započaté zprostředkování českých lidí až k jejich nejhlubším, nejnepřístupnějším hnutím, je vytčení cíle, které může vydržet jen nejpřenositelnější líčení lidí“²¹¹

Režisér Marlé se při inscenaci svým způsobem kolektivní hry zaměřil na kolektivní výkon herců. Vypovídá o tom recenze Prager Presse: „Režijní vedení Arnolda Marlého bylo vynikající a v nejušlechtlejším smyslu poplatné cíli. Marlé ví, že souborný výkon možná apriori rozpolcené publikum brzy nadchne.“²¹², Prager Tagblattu: „Marlého režie přestože (spíše protože) byla právě tak skoupá a koncentrovaná jen na osudové na jednotlivosti jako tyto charaktery, měla mistrovskou jistotu. Tyto scény dávaly velkou intenzitu a velké napětí, režie vyžadovala více než [...] frontové drama. [...] Když tato napjatost na okamžik ustala, tak skrze toho nebo onoho herce, který se právě zdál zapomenout, že je smrtí bezprostředně ohrožený voják a propadl se zpět do svého obvyklého civilního způsobu jednání.“²¹³ i Bohemie: „Inscenace byla vynikající. Pan Marlé, který hru režíroval, ji mistrovsky pochopil, činí zjevnými vlastnosti tohoto v zásadě odvážného díla a kouzlí na jevišti podivné ladění, s ohledem na jistou smrt děsivou dobrosrdečnost.“²¹⁴

²¹¹ (g): Langers „Reiterpatrouille“ deutsch, Prager Presse 17. 10. 1936.

²¹² (g): Langers „Reiterpatrouille“ deutsch, Prager Presse 17. 10. 1936.

²¹³ rl: Reiterpatrouille, Prager Tagblatt 16. 10. 1936.

²¹⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Reiterpatrouille“, Bohemia 16. 10. 1936.

Na rozdíl od hry a její inscenace se herci dočkali minimálního hodnocení. Navíc v převážně kolektivním duchu. Jeden příklad, z Prager Presse, za všechny: „Žádné zdůrazňování jednotlivců, nýbrž zasloužilá chvála veškerého obsazení, sestávajícího z pánů Klippela, Volknera, Vinnera, Trabauera, Costy, Afritsche, Schmerzenreicha, Padlesaka, Valka, Franka Krále a Stadlera, která patří hercům za přiblížení se těžkým úlohám. Bylo znát, že bouřlivý potlesk jim byl věnován v tomto smyslu.“²¹⁵ Na adresu herců se objevila i tato výtka: „Škoda jen, že všichni neměli ve svých slovech onen uvěřitelný lidový tón.“²¹⁶

Podle závěru recenzí se zdá, že diváci byli spokojeni: „Publikum reagovalo silným potleskem.“²¹⁷ „Přijetí hry i herců bylo mimořádně pochvalné.“²¹⁸

Inscenace Jízdní hlídky byla opravdu poněkud zvláštním počinem dramaturgie pražské německé scény. Šlo o hru reagující na události První světové války, navíc opravdu z ryze českého pohledu. Osobně vidím vysvětlení tohoto kroku v názorech otištěných v Prager Presse (viz výše).

Jízdní hlídka byla hrána osmkrát. Vzhledem k tomu, že jen deset inscenací v této sezóně zaznamenalo více než deset repríz, že se nejednalo o inscenaci komedie, a že se premiéra a čtyři reprízy konaly v Neues Deutsches Theater (další tři reprízy proběhly v Kleine Bühne) je toto číslo opravdu úctyhodné.

Po Jízdní hlídce následovala premiéra hry Kvočna (Das Nest) od Edmonda Konráda (16. 2. 1937, NDT), překlad: Julius Mader, přepracování: Mia Hergeth, režie: Arnold Marlé. V roli Anny Bergerové hostovala Tilla Durieux.

²¹⁵ (g): Langers „Reiterpatrouille“ deutsch, Prager Presse 17. 10. 1936.

²¹⁶ rl: Reiterpatrouille, Prager Tagblatt 16. 10. 1936.

²¹⁷ rl: Reiterpatrouille, Prager Tagblatt 16. 10. 1936.

²¹⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Fr. Langer: „Reiterpatrouille“, Bohemia 16. 10. 1936.

Slovo *das Nest* v češtině znamená hnízdo, nebo také skrýše, úkryt. V přenosu do němčiny tedy došlo ke změně názvu této hry. Ovšem oba názvy v podstatě říkají totéž. České pojmenování *Kvočna* evokuje ženu starající se o rodinné hnízdo.

Recenzent *Prager Presse* popsal hru ve stručnosti takto: „Komédie Edmonda Konráda „*Kvočna*“ byla [...] charakterizována jako dramatické krédo, ve kterém je rozdíl mezi ideálem rodinného života a úpadkem citového života moderní doby analyzován a obrazně představen pomocí osudů bohaté měšťanské rodiny české poválečné společnosti.“²¹⁹

V Bohemii je daleko větší důraz položen na titulní postavu hry: „Konrádova komedie „*Kvočna*“ [...] pozoruje s bezstarostnou ironií změnu doby v zrcadle rodinného života. Vdova, která je tak počestná, že, k zármutku stejně počestného ctitele, po desetiletí zachovává věrnost svému zemřelému muži, zažívá strašlivé události se svými dětmi. Tedy strašlivé se zdají staré matce mnohé rozvody a ostatní skandály v rodině jen na začátku, krok za krokem se učí všemu rozumět a všechno pochopit, a nakonec je skoro velkorysejší než její často se rozvádějící dcera. Tato matka je výborně viděnou komediální figurou a zároveň skvělou rolí.“²²⁰

Režii Arnolda Marlého se recenzenti příliš nevěnovali. „Arnold Marlé, který byl jako překladatel a režisér hry Viléma Wernera „*Lidé na kře*“ předurčen pro inscenování Konrádova mravního obrazu, věnoval jasnému sledu leitmotivicky stoupajících rodinných událostí svou obzvláštní pozornost a přizpůsobil svoje režijní vedení právě tak pietně v intencích autorem rozloženému proudu dramatického vývoje“²²¹ píše se v *Prager Presse*. A v Bohemii: „Arnold Marlé, který tuto komedii vtipně a půvabně režíroval, zabezpečil jak nejlépe

²¹⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Edmond Konráds Komödie „*Kvočna*“..., Prager Presse 18. 2. 1937.

²²⁰ L.W. [Ludwig Winder]: E. Konrád: „*Das Nest*“, Bohemia 17. 2. 1937.

²²¹ (o.p.) [Otto Pick]: Edmond Konráds Komödie „*Kvočna*“..., Prager Presse 18. 2. 1937.

mohl vyváženost ostatních rolí.²²² Stejně stručně je jeho práce zmíněna i v Prager Tagblattu: „Tedy hra, která vyzývá k zamyšlení. A která potěší bohatstvím typů. Marlé našel pro toto bohatství lidských vlastností výrazově barevnou režii.“²²³

Z recenzí se zdá, že hlavní zásluhu na podobě celé inscenace měla hostující Tilla Durieux. Z Bohemie se dozvídáme: „Hra demonstrující s mírnou satirou změnu mravů a zvyků u civilizovaných lidí, těžkopádně nasazená, později se ale stává stále živější, je zcela závislá na představitelce hlavní role. Tilla Durieux dává této matce vše, čeho si žádá srdce autora, a víc; virtuózně vykreslená figura se stává nezapomenutelnou postavou. Má hloubku pocitů a současně duchaplnost; je srdcem vše chápající matkou a současně geniální diplomatkou, která jistou rukou řeší každý domácí konflikt.“²²⁴ Otto Pick o ní napsal: „Tilla Durieux nabízí ve svém lesklém ztělesnění mladistvě kropenatou „kvočnu“ především aktivními vlastnostmi takřka v krychli. Přelétavost v zásadě nesamostatných kuřátek obojího pohlaví naráží se zřejmou poddajností na skutečnou velkou dámu minulé doby a na jejího noblesního ducha. Tato prababička je dostatečně mladá, aby mohla naprosto nesentimentálně mateřsky poradit. Obdivuhodná samostatnost, se kterou se tato velká umělkyně sžila s naším souborem, zavazuje k nejvyšším výkonům.“²²⁵ S názorem recenzenta Bohemie na ústřední postavení Tilly Durieux a její role souhlasil i Max Brod: „To neobyčejně sympatické v díle leží nicméně v pozitivně pořádající síle, která vyzařuje z hlavní postavy. (Suverénnímu pochopení této ženy Tilla Durieux odpovídala, ne zcela její vřelosti a veselosti, - tragické mateřské akcenty jí jdou lépe).“²²⁶

²²² L.W. [Ludwig Winder]: E. Konrád: „Das Nest“, Bohemia 17. 2. 1937.

²²³ mb. [Max Brod]: Eine Frau mit Familiensinn, Prager Tagblatt 17. 2. 1937.

²²⁴ L.W. [Ludwig Winder]: E. Konrád: „Das Nest“, Bohemia 17. 2. 1937.

²²⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Edmond Konráds Komödie „Kvočna“..., Prager Presse 18. 2. 1937.

²²⁶ mb. [Max Brod]: Eine Frau mit Familiensinn, Prager Tagblatt 17. 2. 1937.

Ostatním hercům jsou v člancích věnovány jen krátké zmínky.

V závěru recenze v Prager Presse se hovoří o velkém úspěchu²²⁷ a v Bohemii se dozvídáme toto: „Publikum se velmi dobře bavilo. Autor se mohl často ukázat vedle Tilly Durieux.“²²⁸

Konalo se osm představení (4x v Neues Deutsches Theater a 2x v Kleine Bühne), což ji řadí k „úspěšnějším“ českým hrám.

Třetí a tentokrát ne poslední českou hrou uvedenou pražskou německou scénou v sezóně 1936/37 byla hra Další, prosím! (Der Nächste, bitte...!, 29. 4. 1937, KB). Podle divadelní cedule²²⁹ jde o starší veselohru, kterou přepracovali Oldřich Nový a Alice Mall, režie: Oldřich Nový j.h.

Hostování Oldřicha Nového jako režiséra inscenace je výjimečnou událostí v tom smyslu, že žádný jiný český režisér v tomto divadle v mnou sledovaném období nepracoval. A i hostování německých režisérů je velmi sporadické.

Recenzent Bohemie se v úvodu svého článku věnuje oné starší veselohře, na jejímž základě hra vznikla. „Pravděpodobně to byla situační fraška a ještě pravděpodobněji jí byla kmotrou „Modrá myš“. Lepší než fraška se veselohra, ke které Rudolf Kvasnica napsal nenápadnou a proto sympatickou hudbu, nestala, ale je hrubší a více současná“²³⁰

V Prager Tagblattu je zmíněna i česká inscenace hry. „Známe tuto zábavnou komorní hru už z jejího uvedení v „Novém divadle“ (Neue Theater), kde měla sériový úspěch.“²³¹

Ačkoliv šlo v případě volby režiséra o zcela neobvyklý jev, nebyla tomuto faktu ani osobě režiséra věnována zvláštní pozornost. Hodnocení bylo stejně stručné jako obvykle: „O. Nový, hostující režisér, dokázal s úspěchem přesadit styl

²²⁷ (o.p.) [Otto Pick]: Edmond Konráds Komödie „Kvočna“..., Prager Presse 18. 2. 1937.

²²⁸ L.W. [Ludwig Winder]: E. Konrád: „Das Nest“, Bohemia 17. 2. 1937.

²²⁹ Cedule Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

²³⁰ B: Der nächste, bitte...!, Bohemia 30. 4. 1937.

svého divadla; ale přece bylo jen ku prospěchu jeho hry, že soubor vyzkoušený spíše ve francouzských veselohrách upustil od jeho nuancování.“²³² „Oldřich Nový jako hostující režisér pečoval o vtipnou veseloherní inscenaci a o ryzí hru souboru.“²³³

I v závěru recenzí se objevili obligátní věty: „Plně obsazený dům souhlasně aplaudoval.“²³⁴ „Vznikl úspěch neobyčejné srdečnosti“²³⁵

Konalo se celkem sedm představení této hry (všechny v Kleine Bühne). Tím se Další, prosím! řadí jak v kontextu českých inscenací tak i v kontextu inscenací pražské německé scény mezi úspěšnější, i když na samý konec této skupiny.

Posledním českým textem uvedeným v sezóně 1936/37 byl Měsíc nad řekou Fráni Šrámka (Der Mond über dem Fluss, 11. 5. 1937, KB), překlad: Otto Pick, režie: Arnold Marlé.

Tentokrát kritika věnovala větší pozornost práci režiséra: „Režie Arnolda Marlého (výprava: Frank Schultes) učinila okno nad řekou, měsíc nad jezem, maloměstské prostředí, do kterého proniká velkoměsto, šumění řeky, neobyčejně sugestivními spoluhráči této úchvatné komedie – rozloučení s mládím.“²³⁶ „Arnold Marlé, který tuto hru inscenoval, nechal mistrně zaznít tichou hudbu této komorní hry. Náladovější inscenace v Kleine Bühne už dlouho nebyla. Také k objasnování závěru – Marlé nechal zaznít žalostivý hlas matky proti statečné, skoro veselé rezignaci dceřině nápadně silně – není co namítat; konec konců autor byl s tímto pojetím srozuměn, protože dílo završuje.“²³⁷ píše se v Bohemii.

²³¹ fs.: „Der Nächste, bitte...!, Prager Tagblatt 30. 4. 1937.

²³² B: Der nächste, bitte...!, Bohemia 30. 4. 1937.

²³³ fs.: „Der Nächste, bitte...!, Prager Tagblatt 30. 4. 1937.

²³⁴ B: Der nächste, bitte...!, Bohemia 30. 4. 1937.

²³⁵ fs.: „Der Nächste, bitte...!, Prager Tagblatt 30. 4. 1937.

²³⁶ (wb): Fráňa Šrámek's Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²³⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

Recenzent Prager Tagblattu byl méně sdílný: „Marlého režie vedla jistou rukou rozjímavé scény, ve kterých hrála s sebou přitažlivá přírodní atmosféra.“²³⁸

Také o hereckých výkonech se recenzenti rozepsali více, než bývá obvyklé. „Starý Tiefenbach Fritze Valka, toto ve zpátečnictví rezignovavší nadání, které je v den setkání abiturientů vyjádřeno ve vší své tragice.“²³⁹ „Fritz Valk zahrál s úchvatnou jistotou otce, který obstál ve velké zkoušce dne svého sjezdu abiturientů.“²⁴⁰ „Fritz Valk zahrál smutného hrdinu, který jednou byl geniální, takovým způsobem, že člověk také nemůže této genialitě věřit.“²⁴¹

„Roškot Willyho Volkera, který má, obzvláště v posledním jednání, velké momenty, ukazuje svoje umění charakteristiky z nových stránek,“²⁴² „Také Josef Roškot Willyho Volkera dosáhl jitřivého působení.“²⁴³

„[...]přesvědčivé ztělesnění malomyslné manželky a matky předvedla Lotte Stein“²⁴⁴

„Lisl Macheiner jako Tiefenbachova dcera, v jejíž hře získávají lyrické momenty hry mladistvý lesk, byla během motivování svého zřeknutí se kvůli lásce k otci očividně dojemná.“²⁴⁵ „Lisl Macheiner měla jako dcera silnou životní energii velké, statečné duše a převaha pravé milovnice života, která se umí spokojit.“²⁴⁶ „Lisl Macheiner měla radost, také

²³⁸ mb. [Max Brod]: „Der Mond über dem Fluß“, Prager Tagblatt 12. 5. 1937.

²³⁹ (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁴⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

²⁴¹ mb. [Max Brod]: „Der Mond über dem Fluß“, Prager Tagblatt 12. 5. 1937.

²⁴² (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁴³ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

²⁴⁴ (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁴⁵ (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁴⁶ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

dala plnohodnotný život básnický nejlepší postavě hry, trpce moudré dceři „génia“²⁴⁷

„Schmerzenreich ztělesnil mladého Roškota, kterého měsíc nad řekou učiní ze zatvrzelého mladíka jemným milencem, s přesvědčivým vcítěním.“²⁴⁸ „A. Schmerzenreich přinesl ve výrazu neobyčejně strhující zmatek pocitů, kterých se mladý milenec nedokáže zbavit. Jeho mladistvý vzdor se shoduje s přemírou v k lásce probuzeném srdci.“²⁴⁹

Závěr recenzí je velmi příznivý: „Publikum poznalo, že nejde o komedii podle zaběhané šablony, ale o skutečné básnické dílo, o „komedii života“, naslouchalo a oslavovalo tuto vzácnou událost básnického divadla.“²⁵⁰ „Publikum mělo vzácný dojem, jednou naslouchalo básníkovu hlasu. Byl to upřímný úspěch – úspěch básnického díla a básníkovi sloužícího divadla.“²⁵¹

Inscenaci Šrámkovy jevištní básně se dostalo pozitivního ohlasu kritiky. Její slova vcelku potvrdila i čtyři představení (v Kleine Bühne) Měsíce nad řekou.

V sezóně 1937/38 byly uvedeny už jen dvě české hry. První z nich byla Matka (Die Mutter) Karla Čapka (8. 3. 1938, NDT; německá premiéra), překlad: Julius Mader, režie: Julius Gellner). V roli Matky hostovala Tilla Durieux.

Německá premiéra Matky se uskutečnila více než měsíc po jejím uvedení ve Stavovském divadle (2. 2. 1938).

„Místo „Bílé nemoci“, jejíž uvedení bylo plánováno v souvislosti s hostováním Ernsta Deutsche, uvedlo včera Pražské divadlo nejnovější hru Karla Čapka, divadelní hru

²⁴⁷ mb. [Max Brod]: „Der Mond über dem Fluß“, Prager Tagblatt 12. 5. 1937.

²⁴⁸ (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁴⁹ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

²⁵⁰ (wb): Fráňa Šrámeks Komödie „Der Mond über dem Fluß“..., Prager Presse 13. 5. 1937.

²⁵¹ L.W. [Ludwig Winder]: Šrámek: „Der Mond über dem Fluß“, Bohemia 12. 5. 1937.

„Matka“ [...].“²⁵² stojí v samém úvodu Winderovy recenze. Deutsch ale v roce 1938 v Německém divadle vůbec nehostoval.

Gellnerově režijní práci bylo věnováno nezvykle mnoho prostoru. Recenzenti se při hodnocení jeho práce zabývali i objevováním se mrtvých synů a manžela, což bylo zásadním tématem i u recenzí týkajících se české premiéry. „Hluboký otřes, který toto dílo i tentokrát vyvolalo, je dán také aktuálností jevištního dění a všeobecně platným základním motivem, především ale grandiózním vytvořením titulní role Tillou Durieux a dramaturgickým a inscenátorským výkonem režiséra Julia Gellnera. Ten měl od začátku vše na očích, a strukturu stavby uskutečnil se stálým zřetelem na výsledek, na mateřství. Nikde se nenechal svést jen k detailnímu spředení zajímavého, a proto, se smělou rozvahou, eliminoval všechny ilustrativní doplňky [...], očividně také přiblížil řečový dojem charakterů nečeských mluvčích a vůbec platně vytvořil osobitost skutečně-neskutečné atmosféry dramatického díla.“²⁵³ „Všechny dramaturgické přednosti, které jsou Čapkovu dílu připisovány, platí také pro Gellnerovo vynikající režijní vedení: ve výstavbě dobře uváženo, vedeno hlavním motivem, ve stupňování efektů až k šach matu mateřského srdce důsledně spěchající vpřed, v dialogu plasticky jednoduché.“²⁵⁴ „Gellnerova režie dává zvítězit vizi světa básnickovy fantazie, ve kterém Čapek nechává mrtvé řadami žijících křičet a bizardně živě se podílet na jejich zájmech. Gellner při tom vyšel ze správné myšlenky, že duchové existují jen v hlavě matky -, to bylo velmi zřetelné hlavně v prvním dějství, při prvním vstupu nebožtíků. Matka vůbec nemluví ve směru, kde stojí otec a nejstarší syn. Stále převládá monolog -, bez toho, aby dal mrtvým banální strašidelný charakter, (což autor důrazně zakázal), je v Gellnerově realizaci zcela

²⁵² L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁵³ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapeks „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

zachováván prostor okolo imaginárních postav. Smysluplné detaily osvětlení a scénický půdorys (Schultes) podporují tuto vůdčí ideu.²⁵⁵ „Julius Gellner vyřešil tuto úlohu [uvést v soulad svět mrtvých a živých] výborně, vystupování mrtvých můžeme popsat jako sice ne nevysvětlitelné, ale také ne každodenní události. Při české premiéře byly scény mrtvých, kteří matku navštěvují a utěšují jí, nebo jí žádají, velmi vzdáleny jakékoliv strašidelnosti; majorův pokoj, shromaždiště mrtvých, byl při zjevení mrtvých stěží dost tmavý a pochmurný.- Gellner připravil zjevení se mrtvých s velkou slavnostností; byly obklopeni temnotou, jejich hlasy zaznívali z pološera, což přeci jen mohlo nechat vzniknout hrůzný dojem. Ovšem hrozivější než zjevení mrtvých jsou v této hře a v tomto čase boje a problémy živých; a že byla manifestována tato hrůza, to je největší zásluhou režiséra.“²⁵⁶ „Vstupování mrtvých proběhlo přesvědčivě jako náhlá přítomnost; nepřišli z jednoho směru, ale byly hned vlevo, hned vpravo, náhle tu. Zjevení mrtvého otce následovalo zastínění jeho podobizny. Portréty mrtvých byly pravidelně doplňovány. Místnost (vybavená Frankem Schultesem neexoticky, a také ne předimenzovaně) [...] zůstala během jejich přítomnosti zastíněna.“²⁵⁷

Hostující Tilla Durieux byla podle Otto Picka v podstatě ideální představitelkou hlavní role. „Tilla Durieux jako Matka: umělecky i lidsky stále prudčeji bijící srdce tragédie. Ne mateřská „kvočna“, která porodila orly, spíše sama samička orla, tvrdá a proto přemáhající v dobru, duševně mající převahu ještě v pocitu psychického podlehnutí, přesvědčivá ve strohém odmítnutí mužských „pravidel hry“ a rostoucí k antické, původní velikosti v odporu proti přese všechno neodvratnému osudu. Šťastný autor, šťastná scéna, šťastný

²⁵⁴ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapek „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁵⁵ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁵⁶ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁵⁷ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapek „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

soubor, kteří se mohou dát do služby této tragédie, která se neochvějně blíží vrcholu své zralosti. Závidět lze i režisérovi, který smí pečovat o rozvoj této umělkyně."²⁵⁸ Sice s lehkou výhradou, ale přesto velmi příznivě hodnotil její výkon i Max Brod: „Niobe, která musí obětovat nejen své děti, ale i manžela - tak stojí Tilla Durieux uprostřed drásajících událostí. Roste od aktu k aktu. Stupňování, které básník s velkým uměním vytvořil ve výstavbě své strhující hry, došlo u této pravé lidské představitelky k celostnému výrazu. Snad jí šly některé složky Čapkovy postavy hůře: měkká jemnost, která nutí syny ještě i ve smrti k „Prosím, nezlob se mami!“. Teprve tato v prvním aktu dominující přátelská nuance skrze pokojík - potlačenost způsobem hry, ve kterých se už celé napětí naplňuje. Ve druhém dějství je napětí divoce a mocně odkryto. A ve třetím dějství je hodinový stroj už přetočený, vydaný na pospas šílenství. Tady se Durieux stává zcela svobodnou, stává se velkou vášnivou ženou, v jejímž mateřství je něco temně zvířeckého; její protest proti rodinné radě, která požaduje obětování posledního syna, je tvrdý, zdá se neoblomnou - a jak se její odpor v posledních větách hry láme, hýbe se poslední mysterium umění."²⁵⁹ Ludwig Winder byl ve svém vyjádření stručnější, ale i jeho hodnocení je kladné: „Tilla Durrieux hrála Matku, jaká je to kouzelná herečka! Nehrála bolest těžce zkoušené matky, stala se hlasem mateřské bolesti. Vzdálená od monotónnosti, různobarevně vytvořila veškeré odstupňování bídy, které se o Matku přelomilo, a odpor ženy nucené muži k věčnému obětování byl stejně přemáhající jako strach ženského srdce, třesoucího se o své poslední dítě."²⁶⁰

Představitelé mužských rolí byly také hodnoceny kladně, i když v jejich případě recenzenti žádné superlativy neužívali.

²⁵⁸ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapek „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁵⁹ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁶⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

V souvislosti s těmito herci byla oceněna i práce režiséra: „Postavy kolem matky nuancoval Gellner se suverénním uměním.“²⁶¹ „Gellnerovo citlivé vedení mužských postav dostalo z herců (s jednou výjimkou) to nejlepší tím, že byla vzata v úvahu každá umělecká individualita.“²⁶² Touto výjimkou je podle Otto Picka výkon Fritze Klippela, o kterém napsal: „Neomalenost pana Klippela dělala dojem onoho vedení silnější než je obvyklé.“²⁶³ Ludwig Winder žádná negativa jeho výkonu nepopisuje: „Fritz Klippel byl vojensky nekomplikovaný major, ještě jako mrtvý oddaný pojmu cti.“²⁶⁴, Max Brod tohoto herce chválí: „Obzvláště dobrý je tentokrát Klippel, úplně pevný ve své zkrocené síle, vojácké jednoduchosti, která působí vznešeně a naprosto přesvědčivě.“²⁶⁵

Zmínky o výkonu Fritze Valka nejsou příliš srozumitelné: „Pan Valk jako mrtvý předek působil v Gellnerově pojetí méně nevhodně, než při premiéře.“²⁶⁶ Otto Pick tu má pravděpodobně na mysli premiéru v Národním divadle. Max Brod napsal: „Stejně mistrovsky Valk, který nebezpečnou rolí děda vyjadřoval svůj názor takřka skromným uměním, v době, kdy se tento názor tak energicky nevyjadřoval.“²⁶⁷ Názor Ludwiga Winderera byl jako obvykle velmi strohý: „Fritz Valk příkladně zvládl obtížnou roli dědy.“²⁶⁸

Obsazení herců do rolí synů odbyl Pick tvrzením, že bylo logické.²⁶⁹ Ludwig Winder ohodnotil pouze výkon jediného z nich: „A. Scherzenreich velmi příjemný a poutavý jako

²⁶¹ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁶² (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapeks „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁶³ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapeks „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁶⁴ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁶⁵ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁶⁶ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapeks „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁶⁷ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁶⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁶⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapeks „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

nejmladší syn."²⁷⁰ Jen Max Brod nám poskytl obsáhlejší popis: „Winner uchopil roli rvavého nacionalisty, který chce žít a zemřít pro „pořádek“ skrze rozpoutaný mladistvý způsob řeči a pohybu; jeho protivník (Trabauer) nepřekonal křečovitý pathos. Mazlíčkem byl Schmerzenreich, snil a setřásl svůj sen, v obou hnutích mysli nachází rezonanci našich srdcí..."²⁷¹

V závěru všichni recenzenti zmiňují úspěch inscenace i silný dojem, který na diváky udělala. „Režisér a scénograf, konečně také autor, se mohli se souborem děkovat za velký potlesk roztřeseného auditoria."²⁷² „Publikum bylo očividně hluboce pohnuto. Po posledním aktu se Čapek děkoval za bouřlivý aplaus."²⁷³ „Lidé volali všechny účinkující, nakonec se objevil také Čapek, poprvé osobně na scéně Německého divadla v Praze. Po v tomto provedení obzvláště účinném třetím jednání to vypadalo, že potlesk nikdy neskončí. Byl to velký úspěch."²⁷⁴

Matka byla vedle Lidí na kře další bezesporu aktuální českou hrou uvedenou na jevištích Německého divadla. Čtyři představení (v Neues Deutsches Theater) jí řadí mezi ty méně úspěšné. Ale vzhledem k obrovské kapacitě hlediště Neues Deutsches Theater a k časovému omezení, které s sebou jistě přineslo obsazení hostující Tilly Durieux, se jedná o velmi dobrý výsledek.

Poslední hrou českého autora uvedenou v Pražském německém divadle byla Periferie Františka Langera (7. 6. 1938, NDT), překlad: Otto Pick, režie: Arnold Marlé.

Z Bohemie se dozvídáme o předchozí inscenaci hry: „[...] „Periferie“ od Františka Langera byla před několika lety

²⁷⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁷¹ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

²⁷² (o.p.) [Otto Pick]: Karel Čapek „Matka“ deutsch, Prager Presse 10. 3. 1938.

²⁷³ L.W. [Ludwig Winder]: Karel Čapek: „Die Mutter“, Bohemia 9. 3. 1938.

²⁷⁴ M.B. [Max Brod]: Karel Čapek „Die Mutter“, Prager Tagblatt 9. 3. 1938.

velkým úspěchem pražského Německého divadla. Je šťastným nápadem, že tato hra byla znovu včleněna do hracího plánu.“²⁷⁵

Hned v úvodu recenze Maxe Broda se dozvídáme, že „Periferie“ Františka Langera [...] zažila při novém nastudování přesvědčivý úspěch.“²⁷⁶

Jak Brod tak Winder jsou zdá se spokojeni s tím, že Periferie se znovu objevila v Pražském německém divadle.

Brod ve svém textu dále zmiňuje, že v inscenaci nebyl použit původní, konec hry a byl nahrazen jednou z pozdějších variant. „Dalo se předvídat, že si konec i v novém, optimistickém znění, které se v Praze dosud nehrálo, ponechal něco konstruktivního. Franzi, který se dopustil vraždy, byl dříve „soudcem“, postavou mezi skutečností a fantazií, odsouzen k tomu, aby zabil nějakého jiného člověka. Protože první zabití mu nikdo nevěřil, nemohl udat své doznání. Hlavní obsah obklopený množstvím ducha a ironie, příběh stále znovu selhávajícího doznání, zůstal, ale řešení bylo nalezeno v mírnějším rozsudku. Byl přesvědčivý stejně málo, jako ten první. Opět musíme vznést námitku.“²⁷⁷

Jak Brod, tak Winder hodnotí režisérovu práci pozitivně: „Marlé jako režisér ostře vyzvedl tento hrozivý motiv, dvojznačnost díla. Člověk cítí, že jsme na „Periferii“, ale ne jen Prahy, nýbrž na periferii lidstva, kde přestává platit normální pojetí viny, trestu, odplaty. Směs reálného a nereálného - v této atmosféře se Marlé ukázal jako mistr.“²⁷⁸ „Arnold Marlé, který inscenaci znovu nastudoval, se oprávněně spolehl na technické přednosti herců a nasměroval svou pozornost především na prosvícení nemocné lidské duše;

²⁷⁵ L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

²⁷⁶ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

²⁷⁷ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

²⁷⁸ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

básníkovo jej zajímalo více než efektní divadelní hra Experiment se vyplatil.“²⁷⁹

Recenzent Prager Presse se Marlého práci příliš nevěnoval. Jeho slova „Je překvapením tohoto večera, jak se hrálo ryze lidsky a jak nedostatečně pražsky-předměstsky.“²⁸⁰ lze chápat jako přitakání Brodově poznámce o periferii lidstva. Je také možné si je vyložit jako výtku nedostatečného znázornění lokálního koloritu pražského předměstí.

V Prager Presse se celkem nezvykle objevila i krátká poznámka o podobě scény: „[...] kulisu tvoří hezká výprava od F. Schultese a L. Kotulana (s Hradčanami vznášejícími se nad scénou jako fata morgana).“²⁸¹

Z Bohemie se dozvídáme nejen o výkonech jednotlivých herců, ale i o obsazení Fraziho v první inscenaci pražské německé scény. „Někdejší role Attily Hörbigera byla svěřena Walteru Szurowymu. Tento Franzi nebyl robustním šéfem - Donem Juanem, ale půvabným neurastenikem, jehož vražedná síla není v žádném vztahu k jeho jemným nervům. Sympatický blázen, zamilovaný do svého snu o štěstí.“²⁸² Představiteli hlavní role věnovali pozornost i ostatní recenzenti: „Walter Szurowy, kterému se [...] Franzi nepodařil v celé své efektní strojenosti, toto zanedbání bohatě dohonil na té straně, kde se titánsky pral se svědomím, vychloubačností a touhou po trestu. Tady zprostředkoval sílu událostí, které mu zajistily úspěch.“²⁸³ „Szurowy klade celou svou vitalitu a laskavé veselí do povahy dobromyslného lehkovážného vagabunda, s jeho naivní vychloubačností, jehož [...] špatné svědomí, strach a touha po trestu byly vyslyšeny.“²⁸⁴

²⁷⁹ L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

²⁸⁰ (e): „Peripherie“, Prager Presse 9. 6. 1938.

²⁸¹ (e): „Peripherie“, Prager Presse 9. 6. 1938.

²⁸² L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

²⁸³ (e): „Peripherie“, Prager Presse 9. 6. 1938.

²⁸⁴ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

Nejvýraznější výkon však zdá se podal Walter Taub. „Soudce Waltera Tauba se zdá více pijícím filozofem než filozofujícím pijákem a je těžké rozhodnout, která kombinace by byla lepší. A můžeme přijmout zjištění (třetí), že také on uplatnil všechno, co naznačuje jako typ a originál, jako soudící člověk.“²⁸⁵

„Obzvlášť dobrého pomocníka našel [režisér Marlé] v Taubovi, který před námi Meyrinkovským humorem [...] fyzicky jistě vybudoval postavu soudce. Kvůli alkoholismu byl propuštěn z úřadu, nyní úřaduje po nocích pod mostem, ale hledá „absolutní spravedlnost“. Bez toho, že by se stal patetickým, Taub viditelně vytvořil na pozadí věčného nebe bídou tělesnost podivína.“²⁸⁶

„Walter Taub zformoval ze scházejícího bývalého soudce, který vyřkne rozsudek pohyblivou postavu.“²⁸⁷

Recenzenti se věnovali i představitelce Franziho jevištní partnerky Anny. „[...] první krok Lisl Macheiner v životě prostitutky Anny se v gestu a spádu řeči jeví příliš decentní, příliš šetrně podaný, příliš nejistý, a okolnosti, za kterých vstupuje na plán, nepřiměřené. Také ona se pozvolna vehrává ve velké duševní emoce a za okamžik dosáhne prudšího rozrušení láskou, hrůzou a hladem po životě ukrutné důraznosti.“²⁸⁸ „Lisl Macheiner byla snad trochu příliš měšťáckou odříkající si Annou.“²⁸⁹ „Lisl Macheiner byla velmi půvabnou, Franziho výstřednosti velmi vzdálenou Annou, předměstskou bohyní rozumu a přesto ne bez silných emocí.“²⁹⁰

Závěr Brodovy i Winderovy recenze svědčí o úspěchu hry i inscenace u publika. „Scény hry byly silně působivé, oddělené potleskem. Se souborem se tentokrát objevil také autor, který

²⁸⁵ (e): „Peripherie“, Prager Presse 9. 6. 1938.

²⁸⁶ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

²⁸⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

²⁸⁸ (e): „Peripherie“, Prager Presse 9. 6. 1938.

²⁸⁹ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

²⁹⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

se vystavil premiérovému úspěchu, kterému se obvykle vyhýbal."²⁹¹ „Autor byl často volán a přijímal potlesk publika“²⁹²

Langerova Periferie se hrála celkem pětkrát (v Neues Deutsches Theater), což ji co do úspěšnosti řadí přibližně do středu inscenací českých textů. Její další reprízy však pravděpodobně znemožnilo uzavření divadla. Žádná česká hra se už na pražské německé scéně neobjevila, ovšem toto divadlo fungovalo od její premiéry jen necelé dva měsíce.

Je třeba sledovat, kteří režiséři tyto české hry inscenovali. V sezóně 1933/34 se vystřídali Max Liebl (Osud), Renato Mordo (Okénko) a Rudolf Stadler (Velbloud uchem jehly). V sezóně 1934/35 byl do Pražského německého divadla angažován Arnold Marlé a režíroval dvě ze tří inscenací (Houpačka a Komediant Hermelín). Langerovo Manželství s r.o. inscenoval Julius Gellner. V následující sezóně režírovali Julius Gellner (R.U.R), Walter Taub (Mládí ve hře) a Arnold Marlé (Lidé na kře). V sezóně 1936/36 režíroval jednu inscenaci Oldřich Nový j.h. (Další, prosím!) a tři inscenace Arnold Marlé (Jízdní hlídka, Kvočna, Měsíc nad řekou). V sezóně 1937/38 režíroval Julius Gellner Čapkovu Matku a Arnold Marlé Langerovu Periferii.

Z tohoto výčtu se zdá, jakoby v sezóně 1933/34 vedení divadla poněkud tápalo, komu svěřit režie českých her. Od následující sezóny se v režii střídají Arnold Marlé a Julius Gellner. Jejich hegemonie byla narušena jen dvakrát - Walterem Taubem a Oldřichem Novým j.h.

Od nástupu Arnolda Marlého bylo uvedeno 12 inscenací, 8 z nich režíroval Marlé. Stal se tedy jakýmsi hlavním režisérem pro české hry.

²⁹¹ M.B. [Max Brod]: Der „Lilom“ von Prag, Prager Tagblatt 8. 6. 1938.

²⁹² L.W. [Ludwig Winder]: Langers „Peripherie“ neuinszeniert, Bohemia 8. 6. 1938.

Obě uvedené hry Karla Čapka inscenoval Julius Gellner. Osobně jsem toho názoru, že se v obou případech jednalo o velmi důležité inscenace, na kterých pracoval šéf činohry.

Nejúspěšnější inscenací byli Lidé na kře (31x) v režii Arnolda Marlého. Druhou nejúspěšnější Mládí ve hře (17x) v režii Waltera Tauba.

Při pohledu na výše uvedené tituly je na místě otázka, podle jakých kritérií byly zařazeny do repertoáru. Jedná se sice o skupinu uměle vytvořenou, ovšem lze ji použít i jako průkazný vzorek zastupující celkovou skladbu repertoáru Německého divadla v Praze.

Z hlediska žánru je tu zastoupena komedie, hudební komedie i tragédie. Nalezneme zde inscenace velmi úspěšné, průměrně úspěšné i neúspěšné. Z dnešního pohledu jsou tu zastoupeni autoři stále hraní nebo alespoň připomínání i zcela zapomenutí (v případě Viléma Wernera neprávem). Tato skladba v podstatě odpovídá kompletnímu činohernímu repertoáru pražské německé scény. Jen v případě autorů je u českých textů vyšší procento spisovatelů nezapomenutých. To je ale velmi pravděpodobně zapříčiněno tím, že můj pohled pochází z české jazykové oblasti, která, tak jako kterákoliv jiná, vnímá svoje autory jinak než autory cizí. Je možné a velmi pravděpodobné, že při pohledu z německé oblasti by byla situace opačná.

Jedinou nesrovnalostí zůstává fakt, že mezi českými hrami nebyla zařazená žádná hra historická. Tento fakt snad lze vysvětlit tím, že nelze předpokládat nijak velký zájem o hry, které se věnují českým dějinám, mnohdy navíc té jejich části, která se týká konfliktů s německými sousedy, ze strany německého publika. Historické hry také zpravidla bývají náročné na výpravu a na herecký soubor. Uvedení české historické hry by tedy s největší pravděpodobností pro divadlo znamenalo značné náklady a úsilí, které asi ocenila kritika,

ale ne diváci. Něco takového si pražská německá scéna nemohla dovolit.

Ovšem hra z české historie se na repertoáru vyskytla. Zdráhám se jí označit jako historickou. Jedná se o Jízdní hlídku Františka Langerera.

V inscenacích českých her hostovaly tři významné herečky, které se objevovaly i v jiných inscenacích pražské německé scény. V prvních dvou inscenacích (Kde jsem byl v noci? a Velbloud uchem jehly) to byla Pepi Glöckner-Kramer. Roli Pepi Glöckner-Kramer v posledních dvou reprízách převzala Gisela Werbezirk. V Kde jsem byl v noci? dvakrát vystoupila i Else Rambousek a ve Velbloudu uchem jehly hrála jako host Christa Bühler. V následující inscenaci Houpačky hostovala Gisela Werbezirk a spolu s ní Lili Bader. Poté následuje pauza. Další hostující herečka se objevila až v sezóně 1936/37 v Kvočně. Tentokrát to byla Tilla Durieux. V následující sezóně hostovala ještě v Matce. Je pozoruhodné, že se tyto tři ženy - Glöckner-Kramer, Werbezirk a Durieux - seřadily za sebe.

První českou inscenací byl s největší pravděpodobností Osud Roberta Saudka. Fakt, že v následujících třech inscenacích se objevily hostující herečky, mě přivádí na myšlenku, že se nejedná o náhodu. Je možné, že vedení divadla chtělo tyto první inscenace podpořit účastí někoho, kdo sám o sobě budí zájem publika. Jak už je napsáno výše byla hra Kde jsem byl v noci? uvedena díky Pepi Glöckner-Kramer.²⁹³ Zmínka v recenzi potvrzuje její podíl na inscenaci této hry, ale mohla mít vliv i na uvedení další hry Velbloud uchem jehly, ve které také hostovala. Je tedy možné, že české hry v této době nastartovala. Ovšem v tomto smyslu se jedná jen o mé spekulace.

Vliv na repertoár nutně musel mít i politický vývoj v sousedním Německu a později i Rakousku. Vedení pražské německé scény bylo pod velkým politickým tlakem, takže uvádět

²⁹³o.p. [Otto Pick]: „Wo war ich heute Nacht?“, Prager Presse 19. 6. 1934.

tituly, které by se přímo dotýkaly této situace, bylo velmi obtížné. Proto se na repertoáru objevují jen sporadicky. Stejně je tomu i v tomto výběru. Opravdu aktuální hrou je Čapkova Matka uvedená v březnu 1938. Langerova Jízdní hlídka (říjen 1936) je sice reflexí událostí První světové války v Rusku, ale i tato hra by sem mohla patřit. Mimo jiné i proto, že její autor byl důstojník Československé armády a Žid (Normberské zákony vstoupily v Německu v platnost už v roce 1935). Opět mi tu komplikuje situaci i inscenace hry Osud Roberta Saudka (duben 1934). Týká se totiž vlivu původu člověka na jeho osud. Ale zabývá se hlavně problémem jednovaječných dvojčat, takže se domnívám, že sem příliš nepatří. Velmi aktuální byla i hra Lidé na kře. Vilém Werner v ní skvěle vystihl svou dobu. Jeho hra se však netýká komplikované situace, ve které se nacházela Československá republika, ale problémů rodiny a jednotlivců, které ohrožuje nezaměstnanost a rozvrat morálních hodnot.

Úspěšnost inscenace nelze vzhledem k obrovskému rozdílu v kapacitě Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne (cca 1800 a 300 míst) pouhým počtem představení. Situaci dále komplikuje fakt, že některé inscenace byly hrány pouze v jedné budově, jiné byly hrány v druhé budově pouze při výjimečných příležitostech (mimořádný host). Další se objevovaly v obou budovách pravděpodobně podle toho, jak to divadlu vyhovovalo. Je sice možné říci, že komorní hry a komedie byly více uváděny v Kleine Bühne, ale je to tvrzení velmi zjednodušené. I tak ale největšího počtu repríz dosahovaly inscenace uváděné v Kleine Bühne. V případě českého repertoáru se jedná o inscenaci hry Lidé na kře (31x). I tady je situace u českých inscenací obdobná jako u všech inscenací, které divadlo uvedlo.

Pražská německá scéna se neustále potýkala s finančními problémy a její činoherní dramaturgie (činohra měla největší podíl na provozu i na tržbách ze vstupného) odpovídá snaze

vedení divadla uvádět kvalitní repertoár a zároveň poskytnou publiku dostatek repertoáru zábavního a divadelní pokladně tím zajistit slušné tržby.

VII. Shakespeare, nedílná součást repertoáru pražské německé scény

Od začátku sezóny 1932/33 se v Pražském německém divadle uskutečnilo 12 inscenací Shakespearových her. Na repertoáru se objevovaly pravidelně 2x za sezónu. Jen v sezóně 1935/36 byla uvedena jen jedna a v sezóně 1937/38 tři. Jednalo se o 7 komedií, 3 tragédie a 2 historické hry.

První shakespeareovskou inscenací pražské německé scény za ředitele Egera byl Kupec benátský (Der Kaufmann von Venedig, 2. 9. 1932, NDT), režie: Max Liebl.

Otto Pick zhodnotil Lieblovu režii poněkud zvláštním způsobem: „Hlavní výsledek panem Lieblem prozíravě vedeného nového nastudování: můžeme znovu zažít absolutně platné klasické představení, bez nevhodného obsazení, bez jakékoli rozporuplnosti režijního pojetí, [...]“²⁹⁴ Naproti tomu Max Brod i Ludwig Winder se shodli v rozpolcenosti světa, ve kterém se tato inscenace odehrává. „Nevykoupení stojí v kouzelném světle proti šťastným. Lieblova režie je obklopuje pohádkovým ovzduším, připojuje ke svým výborným shakespeareovským inscenacím novou, obzvlášť jemně vedenou.“²⁹⁵ „Co lákalo pana Liebla, režiséra včerejšího provedení, bylo scénu od scény jasnější: podněcoval ho kontrastní účinek dosažený oběma částmi díla. Nádherné Benátky, temné, pochmurné ghetto.“²⁹⁶

„Bylo vynaloženo mnoho, aby měla veselohra protekci proti Shylockově tragédii a byla vysunuta do popředí, přesto Shylock vítězně uhájil pole. Ne sám, protože představitel Shylocka byl

²⁹⁴ o.p. [Otto Pick]: „Der Kaufmann von Venedig“..., Prager Presse 4. 9. 1932.

²⁹⁵ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

největší osobnosti na jevišti, ale také proto, že veselohra působí vesel jen tam, kde se proměňuje ve frašku. [...] Také scény s panem Taubem, který se jako Lancelot pohybuje uprostřed frašky, obveselovaly publikum. Naproti tomu vlastní veseloherní scény nechaly jen zřídka vzniknout veseloherní náladě, o kterou usilovaly."²⁹⁷

Není příliš obvyklé, aby se recenzenti věnovali výtvarnému řešení scény, a pokud tak činí, jedná se pravidelně o pouhou zmínku. Tentokrát tomu bylo jinak. „Prof. Pirchan sice upustil od tradičního strnulého rámce, své hezké jevištní stavby ale vytvořil masivní, vhodné pro rychlé přeměny umožněné točnou. Tu však [...] ještě nemáme. Vzniklo přespříliš ne právě krátkých pauz na přestavbu. Režii ovšem byly nabídnuty vítané možnosti k oživení scény, například příkrým schodištěm."²⁹⁸ „Styl, který Kupec benátský vyžaduje, ještě nebyl nalezen. Také Emil Pirchan, od kterého pochází velmi pozoruhodná výprava, ho nenalezl: jeho Benátky se daly dobře pozorovat, ale stály příliš konturovaně v prostoru, spíš v pruském ovzduší než v objetí modrého moře."²⁹⁹

Vzhledem k tomu, že šlo o jednu z prvních inscenací v divadle s novým vedením a částečně pozměněným souborem, viděl Ludwig Winder v práci herců i příslib do budoucna: „Hra byla pečlivě nastudována, bylo možné vidět výborně sehraný soubor, od kterého, jak se zdá, můžeme očekávat mnoho dobrého; [...].“³⁰⁰

Z herců recenzenty samozřejmě nejvíc zaujal Fritz Valk. „Nový Shylock, Fritz Valk, je charakterní herc, který splňuje nejvyšší nároky, umělec jehož angažmá bylo uvítáno jako nejvyšší obohacení pro naši scénu. [...], krok za krokem zlidšťuje Shylocka, který nelidsky zuří jako démon pomsty, bez toho, aby tím postavu zmenšoval. Naopak: čím je rezervovanější

²⁹⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

²⁹⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

²⁹⁸ o.p. [Otto Pick]: „Der Kaufmann von Venedig“..., Prager Presse 4. 9. 1932.

²⁹⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

a zdvořilejší až k vrcholu: k soudní scéně, tím hrůzněji člověk cítí démonickou sílu která v tomto nenávidějícím člověku tkví. Útěk po smrtelně zraňujícím výroku soudce, pokorný a osudu podrobený odchod, tento poslední podivuhodný klid, tiché zhroucení, bylo okouzlující.³⁰¹ „Večer opanoval Fritz Valk (jako Shylock). Na začátku nepostrádá jistou vlídnost, pohodlnost, obezřetně nestaví netvora do popředí od první scény. Teprve když ho opustí dcera začne běsnit, pak ale zazní živelný výkřik jeho pomsty, skřek rozdrážděného zvířete. Valk hraje skoro všechny důvody pro omluvu, které Shakespearova velká lidskost připravila, jako psychologické vysvětlení pro svéhlavou krutost tohoto podivuhodného hledače práva. A právě v tomto přesvědčivém, tvarově jistém ztělesnění je jasné, jak málo je jím využita formální, lidská spravedlnost, která je přinejmenším částečně [...] na Shylockově straně. [...] A okamžik, kdy se Valkův Shylock zhroutl, beze slova se zapotácí, nikdo neprožije bez hluboké účasti. Člověk cítí: tady, kdekoli, je peklo, kymácí se pryč, aby (pravděpodobně) nenávidělo ještě temněji a nesmiřitelněji.“³⁰² Nejhuře posoudil Valkův výkon Otto Pick: „Shylock: pan Valk. Rezolutní mluvčí, židovství postavy příležitostně zvyšoval až k starozákonní váze. V okamžicích ponížené hry připomíná Fritze Kortnera, pak zase horlivostí ne zcela přesvědčivě napodobuje Schildkrauta. Přesvědčivý výkon, ovšem někdy pocitový, nahrazený vnější energií.“³⁰³

Větší pozornost si vysloužila i představitelka Porcie: „Carola Behrens hrála v souladu se svou individualitou Porcii více šibalsky mladistvou než renesančně velikou a suverénní.“³⁰⁴ „Carola Behrens byla intelektuální Procií,

³⁰⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³⁰¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³⁰² M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

³⁰³ o.p. [Otto Pick]: „Der Kaufmann von Venedig“..., Prager Presse 4. 9. 1932.

³⁰⁴ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

kteřá kromě toho rozprostřela také trochu šarmu velké dámy, kteřá se upsala lásce.“³⁰⁵

„V čistě veseloherním lesku zářily ženské postavy: sl. Behrens jako Porcie, vesele chytrá, ženská a dívčí zároveň, před soudem rozumná a vážná, se vystřihala v tomto místě obvyklých žertíků; sl. Andergast jako Nerissa, výrazná, pohyblivá, svěžest hodná lásky.“³⁰⁶

Upozornila na sebe i jinak dost opomíjená Elisabeth Warnholtz. „[...] sl. Warnholtz zaujala jako Jessica jako vždy, když se probojuje hrubostí a skepsí k nespoutanému výstavnímu životu“³⁰⁷ „Slečna Warnholtz jako půvabná, lehkomyšlná Jessica, [...]“³⁰⁸

Ludwig Winder nesouhlasil s výkonem Ericha Musila: Erich Musil, představitel Bassania, [...] se choval méně temperamentně, než bychom od něj jako od Porciina milence mohli oprávněně čekat.“³⁰⁹ Max Brod o něm prohlásil, že „sympaticky mluvil“³¹⁰

Antonio Williho Rösnera byl Brodem označen za „melancholika vybaveného [...] skoro hamletovskou záduřivostí“³¹¹ a podle Winderera to byl „spíš aristokrat než obchodník“³¹²

Walter Taub v roli mladého Gobba podle Maxe Broda „blázen z lidu“ překypující temperamentem“³¹³ A Otto Pick o něm napsal: „Pan Taub jako mladý Gobbo, virtuózně si hrající se slovy, skoro přespříliš intelektuální, jazykový klaun.“³¹⁴

Jaký dojem udělala hra na diváky je patrné ze závěru recenze Ludwiga Winderera: „Publikum, ve scénách se Shylockem silně

³⁰⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³⁰⁶ o.p. [Otto Pick]: „Der Kaufmann von Venedig“..., Prager Presse 4. 9. 1932.

³⁰⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³⁰⁸ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

³⁰⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³¹⁰ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

³¹¹ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

³¹² L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³¹³ M.B. [Max Brod]: Der Mann ohne Musik, Prager Tagblatt 3. 9. 1932.

³¹⁴ o.p. [Otto Pick]: „Der Kaufmann von Venedig“..., Prager Presse 4. 9. 1932.

zaujaté, v některých scénách viditelně obveselené, přebíralo všechny nálady, které se na scéně uskutečnily.“³¹⁵

Kupec benátský byl hrán celkem pětkrát (vždy v Neues Deutsches Theater). Výsledek to není nijak špatný. V kontextu shakespearovských inscenací naprosto standardní. Stejného počtu repríz dosáhly i další čtyři inscenace, tedy téměř polovina všech, které pražská německá scéna uvedla.

Druhou Shakespearovou hrou byla Komédie omylů (Komödie der Irrungen, 18. 3. 1933, KB), režie: Renato Mordo.

Z recenzí je jasné, že režisér Mordo inscenoval hru ve velmi rychlém tempu. „Mordo dodal tempo, dodal grotesku, zavalil postavy nápady herecké a obrazové fantazie; přesto zůstala zachována jasná linie, ano, některé scény dostaly ve shonu něco snového [...]. Zato mu chceme vyjádřit svůj dík.“³¹⁶ „Pan Mordo nahradil neklidný rytmus komedie tu a tam razantním tempem frašky a spoluprací s jevištním výtvarníkem (Lotharem Schenckem von Trapp) se zavázal k využití nabídnutých gymnastických možností. Pilně se praktikovalo šplhání po provaze, klouzání, skoky a pády.“³¹⁷

O výpravě se letmo zmiňuje i Max Brod. Označil ji za potěšující a dodala mnoho žebříků a schodů.³¹⁸ Jindřich Vodák popsal jeviště nejpečlivěji: „Všecek zkrácený, rychlý děj směstnán do úzkého, miniaturního přístavního náměstíčka, zastrčeného a zastaveného plácku [...]. Zábradlíčka k přemetům, na zdi železné příčky k vylézání, stolky k sedání a skákání, - temnostvětlý obrázek plný pestrého rozmanitého obsahu.“³¹⁹

O významnějších hercích souboru napsali recenzenti toto: „Paní Behrens dokázala své energické a čilé Adrianě propůjčit

³¹⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Kaufmann von Venedig, Bohemia 3. 9. 1932.

³¹⁶ M.B. [Max Brod]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Tagblatt 19. 3. 1933.

³¹⁷ o.p. [Otto Pick]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Presse 21. 3. 1933.

³¹⁸ M.B. [Max Brod]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Tagblatt 19. 3. 1933.

³¹⁹ České slovo 25. 3. 1933 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 518-20.

bezprostředními srdečnými tóny obzvláštní nuance. Slečna Warnholtz se znovu ukázala jako rozumná, jasná mluvčí. Oběma se půvabně pohybovaly ve svých kalhotových sukních.“³²⁰ „Obzvlášť líbezná byla tentokrát Carola Behrens v roli rozhněvané manželky. S temperamentem Olivie vysvětluje muži přivlastňujíc si ho, že ho chce a miluje. V přímosti této Shakespearovské ženy je něco dojemného; a tak, s urovnávající mocí přírodní síly, to podala vynikající herečka. [...] Také Elisabeth Warnholtz [...] zvládla dojemnou postavu [...], nesmírně přesvědčivá ve svých slovech, že odpuštění je to největší.“³²¹

„Pan Taub měl smíšky na své straně a povzbuzoval je jako přemýšlivější černý šprýmař koulením očí, které je v takovýchto případech osvědčené.“³²² „Oba sluhové (Taub a Padlesak), drasticky, pohyblivě, úplně se přiklánějící ke sféře loutkového divadla [...].“³²³

Jindřich Vodák se nevyjadřoval k jednotlivým hercům, ale k celkovému dojmu z výkonu hereckého souboru: „Má to provedení hlavně dvojí přednost. Předně na jevišti [...] není žádná velkoměstská elita, jen skuteční občané a občánkové [...]. A za druhé všichni mluví a jednají zcela opravdově, všechny jejich úžasy, hněvy, hádky, lyrické výlevy jsou myšleny zhora vážně, jak by je neprožívali herci, nýbrž přímí účastníci divné příhody. To ovšem vyžaduje velké pozornosti a dbalosti míry pro každý odstín tónu, tvářnosti, pohledu, pohybu, a blaze tomu divadlu, v němž se vypěstuje.“³²⁴

Otto Pick si ve svém závěrečném shrnutí trochu pohrál se slovy: „Rozverná hra byla rozverně interpretována [...].“³²⁵ Max Brod byl podle všeho spokojen a prorokoval inscenaci úspěšnou

³²⁰ o.p. [Otto Pick]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Presse 21. 3. 1933.

³²¹ M.B. [Max Brod]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Tagblatt 19. 3. 1933.

³²² o.p. [Otto Pick]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Presse 21. 3. 1933.

³²³ M.B. [Max Brod]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Tagblatt 19. 3. 1933.

³²⁴ České slovo 25. 3. 1933 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 518-20.

³²⁵ o.p. [Otto Pick]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Presse 21. 3. 1933.

budoucnost. „Jeden z nejhezčích večerů, které Kleine Bühne měla, a (usuzují podle bouřlivého potlesku a smíchu) hra, která potáhne. (Zugstück)“³²⁶ S tím, že inscenace „potáhne“ se ztotožnil i Ludwig Winder.³²⁷

Oba pánové měli pravdu. Konalo se 12 představení (11 v Kleine Bühne a 1 v Neues Deutsches Theater), což z Komédie omylů dělá druhou nejúspěšnější inscenaci Shakespearovy hry.

Třetí shakespearovskou inscenací bylo Zkrocení zlé ženy (Die Widerspenstigen Zähmung, 1. 12. 1933, NDT), režie: Renato Mordo. V roli Kateřiny hostovala Carola Nehr. Jedná se už o třetí komedii v řadě.

„V legraci se Mordo vyzná úplně mistrovsky, ve velkém stylu. Jádro by klidně mohlo být připraveno trochu pevněji. Přece právě při tomto „krocení“ je tou hlavní věcí nezkrotně rozpoutané jeviště. A tak díky několika dobrým výkonům vzniká výborný divadelní večer. Rozmanité efekty fantazijních oděvů, do kterých Mordo oblékl herce, mají svůj smysl: neberou věc tak vážně, nepromítají se na rovině každodenního dění! – To říkají kostýmy, to říká tisíc a jeden nápad hravého, graciózně hravého režiséra. Celá věc se vzdaluje ze světa renesance, z historizujícího kruhu, blíží se moderně, grotesce; [...]“³²⁸ napsal o inscenaci Max Brod. Ke kostýmům ještě doplnil L. Winder, že zatímco všichni muži jsou na svatbě ve fraku, Petruchio je oblečený jako kovboj.³²⁹

Max Brod ve své recenzi vyzvedl výkon hostující Carolý Nehr v roli Kateřiny: „S magií hraničící tvůrčí síla Nehr dostává z centrální postavy všechn stažený vzdor a potom veškerou sladkost. Člověk má zážitek jak se tato žena v druhé části stává stále uvolněnější, stále transparentnější, jak se napřed

³²⁶ M.B. [Max Brod]: „Die Komödie der Irrungen“, Prager Tagblatt 19. 3. 1933.

³²⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Komödie der Irrungen“, Bohemia 19. 3. 1933.

³²⁸ M.B. [Max Brod]: Shakespeare hat Erfolg, Prager Tagblatt 2. 12. 1933.

³²⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Widerspenstigen Zähmung“, Bohemia 2. 12. 1933.

zcela změnil její tvář, - nyní věříme, že věc je u konce, dál tento proces zženštění mužatky nepůjde. - Ale ukáže se, že jsme teprve na začátku - probouzejí se stále hlubší vrstvy duše, slova znějí stále jemněji, a jaký zpěv a jaká libozvučnost verše je na konci!"³³⁰

Naproti tomu výkon Fritze Valka se u něj příliš pozitivního ohlasu nedočkal: „[...] tajemné slunce svítící zatvrzelé ženské duši, jehož rozkvět smíme spoluprožít, odkrýt. Při vší velké vážnosti před enormním Valkovým uměním, které samozřejmě i tentokrát zjevně dominuje, - takovým Petruchiem není, chybí mu lesk, suverenita. Žádný vítěz, krotitel.“³³¹

Celé představení však Brod zhodnotil kladně: „Celý večer, vrchol letošní činoherní sezóny, byl oslavován vyprodaným divadlem. Shakespeare prostě v sobě má (stále ještě, i dnes) látku pro velký divadelní úspěch.“³³² I Ludwig Winder hovořil v závěru své recenze o úspěchu: „Velký úspěch představení zase jednou prokázal, že není žádná odvaha hrát klasiky. Stále záleží na tom, jak se hrají.“³³³ Otto Pick se v závěru svého kratičkého článku pouze zmínil, že bylo hodně čemu se smát.³³⁴

Zkrocení zlé ženy bylo v průběhu 13 dní odehráno čtyřikrát (v Neues Deutsches Theater) a k žádným dalším reprízám už nedošlo. Tím se tato inscenace stala ze všech shakespearovských tou nejméně úspěšnou. Pravděpodobně je to zaviněno obsazením hostující Carolý Nehr.

První Shakespearovou historickou hrou, která byla zařazena do repertoáru Pražského německého divadla byl Julius Caesar (23. 3. 1934, NDT), režie: Max Liebl. V roli Marka Antonia hostoval Ernst Deutsch

³³⁰ M.B. [Max Brod]: Shakespeare hat Erfolg, Prager Tagblatt 2. 12. 1933.

³³¹ M.B. [Max Brod]: Shakespeare hat Erfolg, Prager Tagblatt 2. 12. 1933.

³³² M.B. [Max Brod]: Shakespeare hat Erfolg, Prager Tagblatt 2. 12. 1933.

³³³ L.W. [Ludwig Winder]: „Der Widerspenstigen Zähmung“, Bohemia 2. 12. 1933.

³³⁴ o.p. [Otto Pick]: „Der Widerspenstigen Zähmung“..., Prager Presse 3. 12. 1933.

Jednalo se o novou inscenaci a Max Brod se k původní premiéře (1926) několika slovy vrátil: „Lieblova režie se, ve srovnání s provedením před osmi lety, prohloubila a zároveň zjednodušila. Ovládání mas je nyní dokonalé, stupňování rétorických efektů mohutné; [...]“³³⁵

Otto Pick označil představení za „klasické, uzavřené a plně fundované“.³³⁶

Max Brod se ve své recenzi hodně věnoval hostujícímu představiteli Marka Antonia: „Večer byl ve znamení hostování Ernsta Deutsche. Strhující Antonius, jehož nejsilnější vliv pocházel z velké části z psychologického vcítění v rozsáhlou, ale komplikovanou a významnou roli. Napřed ustrašené kolísání mezi pravou bolestí nad mrtvolou přítele a jasným instinktem, který číhá na příležitost k útoku. Ve scéně na fóru [...] cítíme, že tento Antonius má v kapse pro každou reakci publika jinou řeč. [...] zdánlivě se nechá strhnout náladou posluchačů, ale nakonec je vede jak chce, vtiskne jim svou vůli. Plný, zasloužený úspěch.“³³⁷ Otto Pick byl o mnoho stručnější, když napsal, že Deutschův Markus Antonius je „řečník z milosti svého intelektu, uznávaný mistr obranné intonace“.³³⁸

Do titulní role byl obsazen Fritz Valk. Podle Otto Picka „ztělesňuje diktátora s hrozivě působícím egoismem“.³³⁹ L. Winder o něm napsal: „Valk byl velmi nadaný snad jen v tyranské póze příliš ztuhlý Caesar. Zdál se mi okamžitě nezávislejší, vtipnější, zářící veselejším cynismem.“³⁴⁰

Brod poměrně podrobně popsal i výkon představitele Bruta - Otto Ströhlina: „Otto Ströhlin jako Brutus měl správně hrozivé tóny [...]. Při vší obětavosti v nervózní puritánské rozháranosti hrdiny postavu pevně ovládal, vnesl čistou heroickou atmosféru -, sen římanství, který se, jako všechny

³³⁵ M.B. [Max Brod]: „Julius Cäsar“, Prager Tagblatt 24. 3. 1934.

³³⁶ o.p. [Otto Pick]: „Julius Cäsar“..., Prager Presse 25. 3. 1934.

³³⁷ M.B. [Max Brod]: „Julius Cäsar“, Prager Tagblatt 24. 3. 1934.

³³⁸ o.p. [Otto Pick]: „Julius Cäsar“..., Prager Presse 25. 3. 1934.

³³⁹ o.p. [Otto Pick]: „Julius Cäsar“..., Prager Presse 25. 3. 1934.

³⁴⁰ M.B. [Max Brod]: „Julius Cäsar“, Prager Tagblatt 24. 3. 1934.

сны, roztříštil o skutečnost.“³⁴¹ Věnoval se i představitelkám ženských rolí: „Dojemná, ženská a jemná byla Calpurnie (Warnholtz); Porcie Caroly Behrens, obklopená oním láskyplným, vášnivým ohněm, kterým se vyznačují nejvznešenější Shakespearovy ženské postavy, je plně platnou představitelkou tohoto předvedeného typu.“³⁴² Pick pouze stručně označil její představitelku za „ideální Porcii“. ³⁴³

Julius Caesar byl hrán celkem pětkrát (vždy v Neues Deutsches Theater). Tento výsledek je u shakespearovské inscenace standardní, přesto jej lze, tak jako u dalších inscenací označit za úspěch. Je velmi pravděpodobné, že na něm má velkou zásluhu hostující Ernst Deutsch a také domácí Fritz Valk.

První Shakespearovou tragédií uvedenou od začátku sezóny 1932/33 se stal až na začátku sezóny 1933/34 Othello (8. 9. 1934, NDT), režie: Max Liebl.

Tato tragédie potenciálně obsahuje rasovou otázku. Stejně je tomu i u Kupce benátského, který však byl uveden v ještě relativně klidném roce 1932. Z recenze Otto Picka je ovšem zřejmé, že inscenátoři se tomto případě rozhodli se jí nevěnovat. „Je třeba upozornit na to, že Jagova neúprosnost se tentokrát obzvlášť jasně nepochází z jakýchkoli rasových předsudků, ale z bezprostřední mužské nenávisti. Nenávidí maura ne proto, že je maur, ale proto, že „jde řeč, že v mé posteli spravoval můj úřad“ [...].“³⁴⁴

O Liebově režii pak Pick napsal, že dojem z jeho inscenace je „silný“ a „opravdový“. ³⁴⁵ Jeho režii chválí i Ludwig Winder a recenzent Prager Tagblattu: „Nová inscenace „Othella“ byla svědomitě připravena a vykazuje všechny přednosti Lieblovské

³⁴¹ M.B. [Max Brod]: „Julius Cäsar“, Prager Tagblatt 24. 3. 1934.

³⁴² M.B. [Max Brod]: „Julius Cäsar“, Prager Tagblatt 24. 3. 1934.

³⁴³ o.p. [Otto Pick]: „Julius Cäsar“..., Prager Presse 25. 3. 1934.

³⁴⁴ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

inscenace klasiky. Stylová čistota, které včera Max Liebl dosáhl, byla zadržena, linie byly chytře odměřeny, žádná scéna nezůstala bez účinku."³⁴⁶ „Klasické představení, které trvá tři a půl hodiny, a přesto, obzvláště od třetího aktu, nacházíme bezdeché publikum, jak rádi bychom něco takového zažívali častěji. Ono hluboké působení znamená současně i chválu, která nepotřebuje žádnou další, pro mimořádný Lieblův režijní čin."³⁴⁷ Jindřich Vodák napsal, že Lieblova režie „dovedla jako vždy velmi uvědoměle vyloupnout čisté, pevné dějové jádro, aby v něm s tvrdou účinností vynikly hlavní postavy."³⁴⁸

Největší pozornosti se samozřejmě dostalo představitelům Othella a Jaga. „Pan Valk je Othello, dobromyslný šťastlivec, prchající před dřívějším chaosem, nedobrovolný pochybovač, přímočaře ničící a důsledně se ženoucí sám proti sobě. Je v postoji a výrazu, ve zvučném hlasu a ve vznešeném stavu sám ve stavu zuřivosti. Stejně jako Bassermann hájí, i v nejnebezpečnějších okamžicích, svou mužskou cudnost, a působí tak, v lásce stejně jako v žárlivosti, jako obrovský antipod Jaga, obzvláště tohoto Jaga, kterého pan Marlé charakterizoval jinak než je obvyklé: jako špatného chlapa, jako naprosto nemefistofelského surovce, jako velmi pozemského našeptavače, který svému veliteli prokazuje ničemně klamnou službu, aby zchlادil svůj vztek na silnějšího zmocněnce. Byl to zvláštní umělecký zážitek, vidět tyto dvě individuality vést svůj boj, který je vlastně identický s rozporem mezi lidskou slušností a špatností "³⁴⁹ „Ale chvála byla v plné míře podmíněna hereckým vedením Valkovým jako Othella. Nikdy jsme ho neviděli tak významného. Rostl od scény k scéně a byl, jako by chtěl vybičovanou vášní tohoto Othella skutečně přesáhnout prostore jeviště, [...]. Vrcholem večera bezesporu byly jeho

³⁴⁵ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

³⁴⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Othello“, Bohemia 9. 9. 1934.

³⁴⁷ L-r.: „Othello“, Prager Tagblatt 9. 9. 1934.

³⁴⁸ České slovo 14. 9. 1934 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 262-3.

³⁴⁹ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

dialogy s Jagem - v této roli se představil nově angažovaný Arnold Marlé - jeden z nejzajímavějších herců, jakého Německé divadlo v posledních letech mělo. Silné umění se prozradilo od prvního slova, ale toto umění nebylo ušetřeno zneužití. Tady bylo příliš obklopeno hereckou aktivitou, kvůli ní, především akusticky, v onom mezizvuku démonicky divokého smíchu, stenů, křiku. Příliš virtuozity redukuje hercův výkon jako hudebníkův. Teprve bez „divadla“ je divadlo pravé. O těchto námitkách se chce mlčet tím méně, čím více člověk zná v váží si Marlého umělecké osobnosti.“³⁵⁰ „Lesk, který toto provedení vyzařovalo, vycházel z Fritze Valka, který nechal všechny ostatní výkony daleko za svým. [...] Je tady mistrovství, které nevynechá žádný okamžik. Silný, zamilovaný, Od každého pocitu méněcennosti oproštěný vojevůdce, který přijal lásku krásné Desdemony jako dar nebes, který mu ze zákona náleží; důvěřivý, v údivu viděl, jak začne účinkovat jed, který mu kapal Jago; zuřivec, který už nedokáže ovládat svoje pudy a zapomněl na svou hodnost; vrah, který poznal svůj omyl a v okamžiku trestu se snaží znovu nalézt svou důstojnost [...] Velkolepé stupňování, velkolepé, jako vlna vášně, která se zdvihá a spouští. Fritz Valk včera dosáhl vrcholu [...].[...] Jago byl Arnold Marlé, [...]. Není Jago, který hraje Othella na zeď, ale menší formát, malý černý ďábel, který vysnil obtížného a energického padoucha, kterému člověk věří spíše než velké provinění malé provinění, intriky a darebáctví. Pan Marlé je mluvčí, který může být znamenitě upotřebitelný v každém souboru; škoda, že se jeho obor částečně kryje s oborem pana Valka.“³⁵¹ „Othella hraje valdštejnský Fritz Valk v přímočarém pojetí, v němž od počátku s generálskou služební ukázněností a taktičností spojuje se duševní, primitivní přírodnost, vtělená do klátivého větrníku rukou, do divošského vybudování vět, chlapeckého tváření a zmítání. Žárlivost je u něho živel,

³⁵⁰ L-r.: „Othello“, Prager Tagblatt 9. 9. 1934.

³⁵¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Othello“, Bohemia 9. 9. 1934.

který jím třese a trhá a bouří v deklamačních vzryvech na povrchu, jako by duch o něm ani nevěděl, hlavní předností je však vývoj od prvního znepokojení k větší a větší soudcovské zuřivosti, ke stoupající zvilé hrubosti. Jago Arnolda Marlého staví se vedle tohoto Othella ani ne tak v podobě ďábelského škůdce jako spíše v rovném, utazeném vzepětí řádného vojáka a důstojníka, jenž nad vůdce vyniká svým vzděláním, jasným a sebraným klidem, odpočítaností každého pohybu a zvuku, přesnou dokonalostí komedie, kterou hraje; zvláštního všimnuté zasluhují jeho monology, každý jiný, v chůzi nebo v usazení, s přemítavými samotářskými náchyly těla a rytmy vět.³⁵²

Představitelka Desdemony byla přijata daleko méně nadšeně: „Jako Desdemona se paní Wünsche znovu ukázala jako zřetelná mluvčí, jejíž osobitost ovšem ještě zůstala nerozpoznatelná. Vzorné chování korespondovalo s jistým chladem ve výrazu.“³⁵³

„Jako Desdemona se představila Marion Wünsche, mladá herečka, která na sebe svůj tragický osud bere spíše rezolutně než pokorně, [...], prozrazuje svoje pocity jen ve vzácných okamžicích.“ Zanechává po sobě ne sice vřelý, ale přesto ne nepříznivý dojem.³⁵⁴ Nejrychleji jí odsoudil Jindřich Vodák: „Desdemonu bohužel nemá toto představení démonickou a není tedy ani desdemonická“³⁵⁵ Jen recenzent Prager Tagblattu byl s jejím výkonem spokojen: „Desdemona Marion Wünsche je méně dámou, než je jinak obvyklé, jen pohnutě čisté dítě. Ale právě to dělá nevinu a cudnost ještě uvěřitelnější, ještě půvabnější, scénu smrti smutnější.“³⁵⁶

Trude Wessely, která byla obsazena do role Emilie působila podle Otto Picka: „čistě a jednoznačně, vyžadovala to její

³⁵² České slovo 14. 9. 1934 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 262-3.

³⁵³ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

³⁵⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Othello“, Bohemia 9. 9. 1934.

³⁵⁵ České slovo 14. 9. 1934 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 262-3.

³⁵⁶ L-r.: „Othello“, Prager Tagblatt 9. 9. 1934.

role. ³⁵⁷ Ludwig Winder o ní napsal, že „na sebe upoutala pozornost.“³⁵⁸ Čím, to už se bohužel nedozvíme.

O výpravě se toho jako obvykle dozvíme jen málo. Otto Pick tentokrát napsal: „Pan Pirchan navrhl čistou, jednoduchou scénu, která vytvořila rámec jedné z našich nejhezčích shakespearovských inscenací.“³⁵⁹

Závěr recenzí svědčí o celkově dobrém dojmu, který premiéra zanechala. Z Prager Tagblattu se dozvíme, že šlo o „pamětihodné provedení“³⁶⁰. Ludwig Winder jí označil za „Velký, zasloužený úspěch.“³⁶¹ A Otto Pick napsal: „Představení mělo, kromě prvních dvou scén, tempo a elán.“³⁶²

Odehrálo se celkem 5 představení (v Neues Deutsches Theater).

Inscenování Shakespearových her pokračovalo návratem ke komedii. Tentokrát byl uveden Sen noci svatojánské (Ein Sommernachstraum, 6. 2. 1935, NDT), režie: Renato Mordo.

Této inscenaci se recenzenti příliš nevěnovali. Recenze v Prager Presse i v Bohemii jsou krátké a příliš se z nich nedozvíme.

Výpravu a technické zařízení zajišťovali pánové Schultes a Kotulan. Recenzent Bohemie je sice nejmenoval, ale o výtvarném řešení scény se několikrát zmínil: „Drobností mohlo být, že stromy, na začátku i na konci, ukázaly stan knížete - Thesea, přijaly zdání sloupů, a že se na začátku a na konci roztáhl závoj z pavučin.“³⁶³ V souvislosti s prací režiséra pak napsal: „Hra nemá žádné dělení na akty; proto bylo velmi rozumné, že ji Renato Mordo předvedl v jednotné dekoraci s minimem otevřených proměn, že byla celá jako lesní pohádka.“³⁶⁴ A ještě

³⁵⁷ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

³⁵⁸ L.W. [Ludwig Winder]: „Othello“, Bohemia 9. 9. 1934.

³⁵⁹ o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

³⁶⁰ L-r.: „Othello“, Prager Tagblatt 9. 9. 1934.

³⁶¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Othello“, Bohemia 9. 9. 1934.

³⁶² o.p. [Otto Pick]: „Othello“ neuinszeniert, Prager Presse 11. 9. 1934.

³⁶³ D.: Ein Sommernachtstraum, Bohemia 7. 2. 1935.

³⁶⁴ D.: Ein Sommernachtstraum, Bohemia 7. 2. 1935.

jedna poznámka o režii: „Jako režisér zdůraznil Mordo veselohru před romantikou.“³⁶⁵ S kouzelným lesem ve své kritice souhlasil i Max Brod: „Lesní scény působí v Mordově režii s výrazným kouzlem, které jim dal básník. Strom a keř, měsíc a vánek hrají spolu.“³⁶⁶ Dál se ale staví právě proti jednotné dekoraci a minimu proměn, se kterými souhlasil recenzent Bohemie.: „Neodpustitelné ale je přemístění závěrů scén do tohoto pohádkového lesa; [...] Jsem proti tomu, že režisér bezdůvodně ignoruje záměry velkého básníka kvůli originalitě. Přinucení, které je možné přijmout při sjednocení jeviště při prvních scénách, tu neobstojí, protože svatební pochod dává dost času pro přeměnu jeviště. – Tam, kde Modro následuje básníkovu slovo, ukazuje se jako jemnocitný a nápaditý interpret. Jen by měl odložit svůj sklon k svévoli.“³⁶⁷ Otto Pick ve svém velmi krátkém článku Mordovu režii bohužel nezmiňuje.

O hereckých výkonech se z recenzí tentokrát také mnoho nedozvíme. Více než jedním či dvěma slovy byl ohodnocen Puk v Bohemii. „Jen Walter Taub nenechal vzniknout lesní romantiku; tento Puk byl žena a ne šílenec, vřeštící, kde se má smát, vtipkoval místo šotkovské hravosti.“³⁶⁸ Podle Maxe Broda byl „příšerně šotkovský“³⁶⁹ a Otto Pick ho označil jako „démonického klauna“³⁷⁰. Brod ještě doplnil, že i přes Puka se „všechny fasety elfského okruhu blyštěly“.³⁷¹

Shrnutí z Bohemie vyznělo celkem pozitivně: „A přece působilo toto provedení vyrovnaně a podnětně. [...] Publikum při veselé náladě a úspěchu nechybělo.“³⁷² Brod svůj článek zakončil výkřikem: „Dík a potlesk v neobvyklé intenzitě.“³⁷³

³⁶⁵ D.: Ein Sommernachtstraum, Bohemia 7. 2. 1935.

³⁶⁶ M.B. [Max Brod]: „Ein Sommernachtstraum“, Prager Tagblatt 7. 2. 1935.

³⁶⁷ M.B. [Max Brod]: „Ein Sommernachtstraum“, Prager Tagblatt 7. 2. 1935.

³⁶⁸ D.: Ein Sommernachtstraum, Bohemia 7. 2. 1935.

³⁶⁹ M.B. [Max Brod]: „Ein Sommernachtstraum“, Prager Tagblatt 7. 2. 1935.

³⁷⁰ (o.p.) [Otto Pick]: „Ein Sommernachtstraum...“, Prager Presse 8. 2. 1935.

³⁷¹ M.B. [Max Brod]: „Ein Sommernachtstraum“, Prager Tagblatt 7. 2. 1935.

³⁷² D.: Ein Sommernachtstraum, Bohemia 7. 2. 1935.

³⁷³ M.B. [Max Brod]: „Ein Sommernachtstraum“, Prager Tagblatt 7. 2. 1935.

Konalo se osm představení (6x NDT, 2x Valdštejnská zahrada). V kontextu shakespearovských inscenací se tak co do úspěšnosti řadí Sen noci svatojánské na čtvrté místo za další komedii - Jak se vám líbí.

V sezóně 1935/36 byla uvedena pouze jediná Shakespearova hra. Jednalo se opět o komedii. Tentokrát to bylo Cokoli chcete (Was ihr wollt, 28. 1. 1936, KB), režie: Julius Gellner.

Otto Pick vyjádřil svou spokojenost s prací režiséra, nasazením hry i s inscenací jako celkem: „Nastudována Juliem Gellnerem především s čistým slovním vyjadřováním platné intenzity, proměňuje Shakespearova veselohra publikum v zástup šťastně očekávajících, nadšených kývalů, ke kterým se kritik směl radostně připojit. Premiérová nálada u Shakespeara, potlesk na otevřené scéně - hrací plán je na dobré cestě. Jistější, vzletnější hra souboru v (Frankem Schultesem navrhnutém) jednotném rámci a potěšující výkony, které se vzájemně doplňovaly.“³⁷⁴ Jinými slovy řekli v podstatě totéž i Max Brod a Jindřich Vodák: „Shakespeare táhne! Před vyprodaným domem, stále znovu můžeme slyšet bouřlivý potlesk, se dává jeden z nejzářivějších večerů naší činohry. V úzkém rámci postavil Gellner obšťastňující sen., bez velkého umění kulis a přece velmi romantický, dojemný.“³⁷⁵ „Důmyslný režisér Julius Gellner, [...], směstnal ji celou do jediné prostounkové scenerie, hraje ji spojitě v netržené souvislosti a vine scény klidně za sebou jako při pouhé četbě, zároveň příchody, odchody i střídání místa zcela hladce do čáry postupu.“³⁷⁶

Zdá se, že největší pozornost vzbudily postavy blázna a Malvolia, každá svým způsobem komická i přinejmenším smutná. „Za vtipy číhá všední den, který se prolomí v otřásajících

³⁷⁴ (o.p.) [Otto Pick]: „Was ihr wollt“..., Prager Presse 30. 1. 1936.

³⁷⁵ mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936.

³⁷⁶ České slovo 6. 2. 1936 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 453.

bláznových slovech na rozloučenou: „Děšť prší každý den.“ Z očí Waltera Tauba vyhlíží stoletý smutek, když říká tato smutná slova. A není skutečné v rozkošné komedii zasazena velká tragédie? Příběh Malvolia, kterému se stalo bezpráví, jemuž se ale přesto smějeme, vysmíváme se.“³⁷⁷ napsal Max Brod ve své recenzi. A o Malvoliovi se vyjádřil takto: „V graciózním ztělesnění této postavy, kterou hrál Götz, probleskuje předtucha ukrutné stranění básníka lehkomyšlnosti proti moralistické vážnosti. A při tom Götz byl tak objektivně, tak promyšleně disponován, že jeho scéna s dopisem byla největším úspěchem smíchu večera.“³⁷⁸ Ve Vodákově recenzi je ve stručnosti řečeno prakticky totéž: „[...] Malvolio (Götzův, příbuzný Haasovu) přetéká vznešenou a vážnou důstojností, šašek (Taubův) je jako zamyšlený mudřec.“

Max Brod věnoval velkou pozornost i představitelce Violy: „Zajímavý experiment: Inge Waern jako Viola. Má momenty, v nichž v pohledu a v gestu upomíná na Bergner, nejlepší inkarnaci této role. Někdy ovšem zajde její slovo ve smíchu. Zcela přesvědčivý je její udivený úžas, když náhle započne horký proud Oliviiny lásky. A veselá analogie této vážné chybné pozice pohlaví: její brilantně zahraný strach a šermířská scéna.“³⁷⁹ Otto Pick o ní prohlásil: „Také díky své řečové nehotovosti působí sl. Waern jako nevšední Viola, půvabné zjevení v půvabné kouzelné hře.“³⁸⁰ Celkem zajímavě se o ní vyjádřil Jindřich Vodák: „Archi, Viola?“³⁸¹ což může znamenat prakticky cokoliv. Informační hodnota tohoto výkřiku je však nulová.

Max Brod a Jindřich Vodák ve svých recenzích zmínili to, co bylo v Německém divadle celkem běžnou praxí, totiž obsazování drobných rolí velkými herci. „Protože i menší role byly

³⁷⁷ mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936.

³⁷⁸ mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936.

³⁷⁹ mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936.

³⁸⁰ (o.p.) [Otto Pick]: „Was ihr wollt“..., Prager Presse 30. 1. 1936.

³⁸¹ České slovo 6. 2. 1936 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 453.

obsazeny tak dobrými silami jako Valk, Brix bylo v celkovém dojmu něco naléhavého. Přeneslo se to jako čistá radost diváctva.“³⁸² „Značně prospěje, že i droboučkou roli Antonia hraje mistrný Valk (kdepak u nás!) [...].“³⁸³

Celkové pozitivní vyznění potvrdil v závěru svého textu Ludwig Winder: „Publikum, které vyjadřovalo své nadšení na konci aktů ale i na otevřené scéně, se očividně radovalo, ukazovalo, že není stále méněcenné, povedlo se.“³⁸⁴

Tato inscenace byla hrána celkem 20x, což z ní dělá nejúspěšnější shakespearovskou inscenaci v tomto období. Do konce sezóny 1935/36 se konalo 17 představení (15x Kleine Bühne a 2x Neues Deutsches Theater).

I další inscenace v pořadí byla komedie. Jak se Vám líbí (Wie es euch gefällt, 13. 2. 1937, KB), režie: Julius Gellner.

Ludwig Winder ve své recenzi zaznamenal podtón této komedie, který nutně musel výrazně promlouvat k tehdejšímu divákovi. „Zachycuje tragiku emigrantství, kterou Shakespeare definoval v několika silných větách a také spotřeboval v náladě prvního aktu. Některé jednající postavy jsou uprchlíci, kterým byl odebrán jejich domov i majetek, špatná slova a činy usurpátora Friedricha, který [...] pošlapal právo a nechal vládnout svévoli, vrhají stín na veselou střízlivou krajinu tohoto básnického díla, [...].“³⁸⁵

Dále se Winder věnuje práci režiséra: „Tento rozštěpený charakter veselohry nese Gellnerova inscenace velmi jasně. Vážnost, kterou děj v pohybu nejdříve zdůrazňuje, velmi nenuceně přechází do veselí, které se šíří akt od aktu stále líbezněji; zášť uprchlíků doprovází veseloherní vývoj jako hromy, krok za krokem jsou všechny mraky nad do lesa vyhnaným národem uprchlíků zahrnány, a pohádkově nejasný, hudbou

³⁸² mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936.

³⁸³ České slovo 6. 2. 1936 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 453.

³⁸⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Was ihr wollt“, Bohemia 29. 1. 1936.

vyvolaný závěr je veselý a osvobozující jako nejhezčí scény „Snu noci svatojánské“.³⁸⁶

Max Brod naopak příliš spokojený nebyl. A to zejména s hudbou: „Potřebovalo to veškerou Gellnerovu dovednost, aby mohly všechny vtipné a citlivé věci tančit řádný balet kolem malého dějového středu. Námitka: tento tanec je pomyslná příroda, je to Arielův kouzelný tanec a tak hrubá hudba jako Salmhoferova se nehodí k elfím nožičkám půvabné fantazie.“³⁸⁷ I Otto Pick označil hudební doprovod jako: „drsně působící“.³⁸⁸

Výprava se jako obvykle dočkala pouze kratičkových poznámek. Max Brod se vyjádřil, že: „Člověk je šťastný, když se zvedne opona a uvolní tak svěží jevištní výpravu v duchaplně vymyšleném rámci (Schultes).“³⁸⁹ Otto Pick napsal prakticky totéž: „Franku Schultesovi můžeme poděkovat za šťastné vyřešení dekoračního rámce na tak nehluboké scéně.“³⁹⁰ a ještě připojil tuto poznámku: „Provedení na točně velkého domu bylo přivítáno už kvůli eliminování přestavbové hudby.“³⁹¹ Alespoň se tedy dozvíme, že režisér v této inscenaci využil točnu.

Velká pozornost byla v recenzích věnována páru Rosalinda - Orlando. Velmi informativní popis výkonu této dvojice podal Max Brod: „Zvláště podpořeny byly obrazy po právu hodně opěvované Rosalindy. Erna Terrel vyšla velmi naproti v něžné veselosti svému charakteru této přitažlivé postavy cherubína, děvčete-chlapce (a přece úplně čistě, bez náznaku figarovské zkaženosti). [...] A člověk skoro rozumí (tak málo popřela své ženství), jak Orlando, kterého velmi graciózně a obětavě lyricky hrál Szurowy, mohl být ve svém lyrismu tak slepý a nepoznat milovanou. Snad ale právě takové neostýchavé

³⁸⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Wie es euch gefällt“, Bohemia 14. 2. 1937.

³⁸⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Wie es euch gefällt“, Bohemia 14. 2. 1937.

³⁸⁷ mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

³⁸⁸ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Wie es euch gefällt“, Payer Presse 16. 2. 1937.

³⁸⁹ mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

³⁹⁰ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Wie es euch gefällt“, Payer Presse 16. 2. 1937.

³⁹¹ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Wie es euch gefällt“, Payer Presse 16. 2. 1937.

zdůraznění nepravděpodobnosti osvobozuje erotické komponenty díla, že kterých Shakespeare vycházel více než ze vší logiky.³⁹² O výstupech této dvojice pak prohlásil, že „náleží [...] k nejpoetičtějším, jaké naše scéna kdy viděla.“³⁹³ Ludwig Winder podstatně obecnější: „Erna Terrel byla velmi půvabnou Rosalindou. Tato mnohostranně nadaná herečka se zdá umět vše; cítí se doma také ve světě Shakespearových veseloher a se svou srdnatostí, napůl vážnou a napůl bujnou fraškovitou hrou učinila zamilovanost centrem veseloherního pohybu. Jejím partnerem byl pan Szurowy, který měl jako Orlando sympatické tahy probuzeného mladistvého milence.“³⁹⁴

„K Shakespearově pohádce patří také blázen. Tady se objevily hned dva: elegický, kterému dal Götz veškerou patřičnou noblesu, a neomalený, jehož plácačku virtuózně vedl Taub.“³⁹⁵ napsal Max Brod o postavách bláznů.

V závěru svého textu prohlásil Ludwig Winder: „Publikum se rádo nechalo zaujmout kouzlem hry a představení.“³⁹⁶ Max Brod zašel ještě dál v prohlášení: „Jak se vám líbí? Velmi se nám to líbilo, živější potlesk často přehlušila meziaktní hudba – a to bylo v dvojitým smyslu dobře.“³⁹⁷

Cokoli chcete se hrálo celkem 9x (8x v Kleine Bühne a 1x v Neues Deutschens Theater; poslední repríza) a je tak třetí nejúspěšnější inscenací.

Po třech komediích se na repertoáru objevila i další, v pořadí druhá, tragedie. Macbeth (27. 2. 1937, NDT), režie: Max Liebl. V roli Lady Macbeth hostovala Tilla Durieux.

„Nastudování této tragédie vyžaduje týdny trvající práci. V Praze přirozeně není možné nasadit inscenaci teprve po podrobném studiu a pilování; je podivuhodné, že Max Liebl,

³⁹² mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

³⁹³ mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

³⁹⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Wie es euch gefällt“, Bohemia 14. 2. 1937.

³⁹⁵ mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

³⁹⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Wie es euch gefällt“, Bohemia 14. 2. 1937.

³⁹⁷ mb. [Max Brod]: „Wie es euch gefällt“, Prager Tagblatt 14. 2. 1937.

který hru inscenoval, přesto uskutečnil něco tak úctyhodného. Byla tu atmosféra hrůzy, vraždění; a žádný motiv – přes velmi energické tahy – nespádl pod stůl. Působení narušovalo obsazení menších rolí. Také tento problém, který se při inscenacích klasiky zpravidla objevuje, je třeba řešit.“³⁹⁸ napsal Ludwig Winder ve své recenzi. Pražská německá scéna si opravdu nemohla dovolit věnovat přípravě žádné inscenace příliš dlouhou dobu. Při cca 50 premiérách za sezónu je to prostě neproveditelné. Přesto se, jak se zdá, podařilo vytvořit vynikající inscenaci.

Winderovo prohlášení o problémech způsobovaných obsazením malých rolí je podivné. Soubor pražské německé scény byl kvalitní a i malé role, hlavně ty důležitější, zpravidla hráli dobří herci. Obzvláště v důležitějších inscenacích, mezi které bezesporu patřil i Macbeth. V recenzích týkajících se inscenace jiné Shakespearovy hry – Cokoli chcete – se právě o tomto postupu při obsazování malých rolí shodně vyjádřili Max Brod a Jindřich Vodák.³⁹⁹ Navíc divadlo v tomto období mělo k dispozici i herce bez stálého angažmá, kteří emigrovali do Prahy a s pražskou německou scénou příležitostně spolupracovali. Jaký tu Ludwig Winder vidí problém mi není jasné.

Otto Pick se vyjádřil podstatně stručněji: „Inscenace Maxe Liebla pevně držela temnou baladickou náladu. Dynamika vývoje ovšem byla poškozena mnoha pauzami.“⁴⁰⁰ a hovoří o problému, který Winder nezmínil.

Výprava (Frank Schultes) byla jako obvykle zcela opomenuta, takže zmínka Otto Picka, že „vyřešila scénické obtíže [...] velmi šikovně“⁴⁰¹ je sice jediná, ale prakticky nic neříkající.

³⁹⁸ L.W. [Ludwig Winder]: „Macbeth“, Bohemia 28. 2. 1937.

³⁹⁹ mb. [Max Brod]: „Was ihr wollt“, Prager Tagblatt 29. 1. 1936. České slovo 6. 2. 1936 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 453.

⁴⁰⁰ (o.p.) [Otto Pick]: „Macbeth“ im Deutschen Theater, Prager Presse 2. 3. 1937.

⁴⁰¹ (o.p.) [Otto Pick]: „Macbeth“ im Deutschen Theater, Prager Presse 2. 3. 1937.

Největší pozornost recenzenti zcela samozřejmě věnovali hostující Tille Durieux (Lady Macbeth). Z nadšených popisů je zřejmé, že měla velký podíl na dobrém přijetí této inscenace. Protože jsou si popisy jejího výkonu velice podobné a jsou poměrně obsáhlé, dovolím si zde ocitovat pouze jeden. Jindřich Vodák napsal: „Hned když čte Macbethův oznamovací dopis, utkví a zastaví se na některých těch větách vzhůru neb před sebe do strašných vidin, dějů, které mají přijít, a pak v monologu ozve se chvilku zcela ten krákoravý, ječivě dravčí a škrceně běsnivý tón, jímž mluví zlověstné čarodějky. Jakoby s nimi byla jedinou smrtonosnou bytostí [...]. A ta její zvilost zkázy se pak u ní v utvrdlém těle a hlase táhne dál v pohledech a pozdravech hostitelčiných, v temných a potupných, štvavých výzvách vzteklé našeptávačky, v mračných a drtivých domluvách rozhořčené královny, až vrcholí v ohromné, jedinečné scéně nočního šílení. Nepřichází v ní budit lítost a tajně v uděšení se kát, drhne ruce zase jako ve spěchavém rozkacení, opakuje motiv krkavčích čarodějek vyražením krátkých a zlobných kořistných jeků, odchází ohlížejíc se jako upír nassátý krví, jenž vykonal dílo hrůzy a její nekonečné, různě stoupavé, „na lože, na lože“ trousí se vzduchem spíš jako ostrá vyhrůžka než jako úzkostné zamyšlení.“⁴⁰²

Vedle představitelky Lady Macbeth měl svůj nesporný podíl na úspěchu inscenace i Fritz Valk, který hrál Macbetha. O jeho výkonu se recenzenti tak dokonale neshodují. Takže v tomto případě uvedu dva výklady. Jindřich Vodáka napsal: „Ale i Macbeth Valkův je k ní jiný než bývá, chmurný a těžký voják z barbarských věků, jenž dávno je k činu odhodlán, když rozjímá o věčném soudu a když popadne dýku ze vzdušného přízraku. Také v něm roste a roste vztek, jenž přemáhá všechny námitky a mění se v bohopusté, plenivé řízení, v rouhavou hru

⁴⁰² České slovo 6. 3. 1937 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 99 - 100.

se všemi ničivými živly světa a osudy."⁴⁰³ A Max Brod: „Fritz Valk byl skličující zlo netušící Macbeth, naprosto tragický člověk, který na sebe nejasně a skoro nesmyslně bere svůj osud, který mu byl uložen. V zásadě ne špatný člověk, ale náměsíčník svého osudu. Mistrovský byl především velký monolog, jehož středem je vize dýky, která, z pohledu skutečně přítomné dýky, nechce ustoupit. Tady bylo vyjádřeno vše, co stojí za verši."⁴⁰⁴

„Je to dohromady jako středověký sábbath zlých příšer, v němž se místy nelze než divit síle vášnivého a ovládajícího umění. Však se také řed. Liebl v důmyslné, vyběravé režii krácením, sestavením i zarámováním postaral, aby ten obsah v obou čelných postavách zaujal celé popředí večera."⁴⁰⁵ napsal Jindřich Vodák. Těmito jeho slovy lze vysvětlit, proč se recenzenti prakticky nezabývali dalšími herci.

Ludwig Winder v závěru své recenze shrnul. „Představení, zdá se, udělalo na publikum hluboký dojem."⁴⁰⁶

Macbeth byl hrán pětkrát (v Neues Deutsches Theater).

Poslední úplnou sezónu zahájila z pohledu shakespearovských inscenací historická hra Král Jindřich IV. (König Heinrich der Vierte, 29. 1. 1938, NDT), režie: Max Liebl.

„Maxu Lieblovi, který hru inscenoval, můžeme poděkovat za důstojné, vzletné, svědomité nastudování [...]. Režisér následoval přepracování Hanse Rotheho, které stahuje pět aktů druhého dílu do několika scén, které vrcholí velkým rozporem mezi králem a dědicem trůnu. Poslední scéna byla utlumena: Falstaff nebyl, jak předepsal Shakespeare, uvržen do vězení, ale jen vyhnán. Také jinak došlo k mnoha odchýlkám [...].“⁴⁰⁷ informoval ve své recenzi Ludwig Winder. Rotheho úpravu nijak

⁴⁰³ České slovo 6. 3. 1937 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 99 - 100.

⁴⁰⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Macbeth“, Bohemia 28. 2. 1937.

⁴⁰⁵ České slovo 6. 3. 1937 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 99 - 100.

⁴⁰⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Macbeth“, Bohemia 28. 2. 1937.

neodsoudil. Razantně ji neodsoudil ani Jindřich Vodák, i když jeho výtky byly výraznější: „Spojení obou dílů v jednu představení vyžaduje si ovšem zkratek a škrtů, jež značně poruší a ochudí obsah, přece však i při nich plně vynikne hloubka a krása divadla, v kterém se všude tak zjevně hlásí vzestup Shakespearův k duševnímu uznání.“⁴⁰⁸ Jistou výhradu k použité úpravě lze vyčíst i z poznámky Maxe Broda: „Lieblova režie dávala přes všechno z torza tušit sílu mistrovského díla. Kde se dílo mohlo úžeji přimknout k originálu, uskutečnilo se dokonce i mimořádné působení.“⁴⁰⁹

Jindřich Vodák se práci režiséra věnoval poněkud podrobněji: „[...] Max Liebl šel na věc zcela přímo, bez oklik a strojenosti, omezil úpravu jeviště na prostou nutnost v tradičním způsobu, složil účinky víc na užité prostoru, než na dekorační zasazení děje a spojil obě pásma v téže věrnosti a bedlivosti k básníkově představě, k jeho charakteristice, k jeho tónu a míře scén. Ničeho příliš, ale ničeho také málo.“⁴¹⁰

Recenzent Prager Presse v souvislosti s touto premiérou vyjádřil naději, že povede i k dalším inscenacím Shakespearových historií: „[...] je třeba za toto představení, které snad povede k dalšímu a dalšímu zaobírání se i jinými Shakespearovými královskými dramaty, režisérovi a souboru, který postavil před zuto vzácnou úlohu, poděkovat.“⁴¹¹ Nic takového se ovšem nestalo. Předcházející Shakespearova historie (Julius Caesar) byla inscenovaná v sezóně 1933/34 a na další už nikdy nedošlo. Probíhala totiž poslední úplná sezóna.

⁴⁰⁷ L.W. [Ludwig Winder]: König Heinrich IV., Bohemia 27. 1. 1938.

⁴⁰⁸ České slovo 5. 2. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 504 - 505.

⁴⁰⁹ M.B. [Max Brod]. Teilweise von Shakesepeare!, Prager Tagblatt 27. 1. 1938.

⁴¹⁰ České slovo 5. 2. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 504 - 505.

⁴¹¹ (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

Recenzent Prager Presse věnoval několik slov i výpravě (Frank Schultes a Leopold Kotulan), napsal o ní, že: „se přizpůsobila kultivovanému režijnímu principu.“⁴¹² Jinými slovy opět informace zhruba v tom smyslu, že výprava byla v souladu s režijní a hereckou složkou inscenace. Jinak nic. Max Brod napsal, že :„Na kostýmech a výpravě[...]se tentokrát nešetřilo [...]“⁴¹³ Tedy také nepřiliš informativní poznámka.

Recenzenti se vcelku shodují, že inscenaci dominovala postava Falstaffa. Popisují ho ale každý jinak: „[...] V čele byl Falstaff Willyho Volkera [...]. Tento Falstaff byl velkolepý v travestovaném výslechu a pak i ve vypořádání se s pojmem cti.“⁴¹⁴ „Volker jako Falstaff měl velký úspěch, přestože jednu stránku této komplikované postavy, její suverénní kreativní vtip, ne úplně propracoval, spokojil se s neomaleností, hulvátstvím, samolibou zhýralostí rytíře známými z operního světa. Tyto prvky ale přinesl tak pádně, že jeho monolog sebechvály i jiné o cti právem následoval prašticí aplaus.“⁴¹⁵ „Falstaff ovládá scénu. Willy Volker zcela splnil vysoké nároky, které byly na jeho Falstaffa kladeny. Stál, seděl, ležel, valil se jako rozveselená obluda v prostoru, který naplňoval svým vychloubáním; měl mazanost lupiče a naivitu primitivního člověka, který nezná žádnou míru pro pořádek světa. Měl také příležitostně pronikavou dětskou přívětivost, která se plně snášela s méně sympatickými vlastnostmi požitkáře; poslední scéna, ve které nemohl věřit nevděku svého Jindry, tak dopadla obzvlášť dobře.“⁴¹⁶ „Fastaffa zavaluje Volker vesměs břemenem jeho tloušťky, jež ho nutí pohyblivost

⁴¹² (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

⁴¹³ M.B. [Max Brod]. Teilweise von Shakesepeare!, Prager Tagblatt 27. 1. 1938.

⁴¹⁴ (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

⁴¹⁵ M.B. [Max Brod]. Teilweise von Shakesepeare!, Prager Tagblatt 27. 1. 1938.

⁴¹⁶ L.W. [Ludwig Winder]: König Heinrich IV., Bohemia 27. 1. 1938.

tělesnou nahrazovat pohyblivostí duševní, natáčeným a vyšroubovávaným vtipem v jednom drnčivém proudu vět.⁴¹⁷

„Szurowy v mladém Jindřichovi ani na okamžik nepřestává být jemným královským princem, jenž na sebe nepřipustí nic plebejského, a naplňuje scénu s umírajícím otcem v tichnoucích verších nejčistší úctou a pohnutím.“⁴¹⁸ Jindřich Vodák mu na rozdíl od ostatních recenzentů nic nevytýká. Ještě Max Brod, který se omezil na tvrzení že to byl „korunní princ obklopený vším leskem, vší laskavostí mládí.“⁴¹⁹ V Prager Presse a v Bohemii se objevila vcelku shodná tvrzení o Szuroveho nedostatečné vyzrálosti: „Pan Szurowy jako Princ - tato jinošská postava, [...] , zde našla chlapeckou slušností sympatického, v okamžicích proměny umělecky ne zcela jistého, představitele.“⁴²⁰ „Také Walter Szurowy ze sebe jako Jindřich, princ z Welsu v poslední scéně vydal to nejlepší; co řekl po nástupu na trůn bylo nadmíru působivé a poutavé. Předtím ale byla přespříliš často cítit diskrepance mezi možností a chtěním. Panu Szurowymu bylo ještě odepřeno vyjádřit všechny nuance tohoto komplikovaného charakteru, byl laskavý mladý muž, žádný výlučný člověk jako tento více než zajímavý princ.“⁴²¹

Výkon Fritze Vaka nebyl hodnocen nijak rozsáhle, ale zato pozitivně: „Pan Valk vytvořil krále intenzivního, jazykově příkladného, se skoro vybraně naznačenou rozpolceností charakteru.“⁴²² „Fritz Valk byl impozantní, pozoruhodný král Jindřich IV., právě tak spoutaná oběť špatného svědomí jako

⁴¹⁷ České slovo 5. 2. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 504 - 505.

⁴¹⁸ České slovo 5. 2. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 504 - 505.

⁴¹⁹ M.B. [Max Brod]. Teilweise von Shakespeare!, Prager Tagblatt 27. 1. 1938.

⁴²⁰ (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

⁴²¹ L.W. [Ludwig Winder]: König Heinrich IV., Bohemia 27. 1. 1938.

⁴²² (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

otec, který je plný obav, hněvá se a rád rozmazluje."⁴²³ „Krále hraje Valk se vším vnitřním rozháráním, s prudkými vzmachy vět i posuňků a přechod k smrti je u něho v hlase i ve hře zcela hmotný."⁴²⁴ „[...] [krále] zahrál Valk jako velmi lidsky cítícího otce, jako zpěv sudiček, stále znovu s křikem odhalující starou vinu a starou špatnost despotických prostředků. Tento Jindřich chce, aby mu bylo odpuštěno, ale sám nemůže odpouštět, přichází ze soukolí politiky neuvolněný, což básník nechává skřípat s hrozivou aktualitou.“⁴²⁵

Ludwig Winder v závěru své recenze napsal: „Byl to jednoznačný, upřímný úspěch.“⁴²⁶ Jeho kolega z Prager Presse označil celkový dojem za intenzivní⁴²⁷.

Konalo se sedm představení (v Neues Deutsches Theater). Tím se Jindřich IV. řadí mezi nejúspěšnější shakespearovské inscenace.

Po tragédii a historické hře následovala opět tragédie. Tentokrát to byl Hamlet, princ Dánský (Hamlet, Prinz von Dänemark, 28. 5. 1938, NDT), režie: Max Liebl. V roli Hamleta hostoval Alfred Lohner.

Ludwig Winder ve své recenzi psal mimo jiné i o postavení Hamleta v tehdejší světě: „Doba, ve které žijeme, má pro jemně uspořádaného člověka, který se těžko rozhoduje a odmítá brutální násilí, málo porozumění. Muž jako Hamlet, jehož přejemnělý duch se zdráhá považovat boj s obcí za svůj úkol a svou povinnost, se setkává s nepochopením a pohrdáním všech, kteří neznají zábrany duševního rázu, všude kde platí dosažení cíle, Hamlet je dnes více kdykoliv předtím nevhodný. Myslí a rozhlíží se před tím, než se rozhodne k činu. [...] V „naší“

⁴²³ L.W. [Ludwig Winder]: König Heinrich IV., Bohemia 27. 1. 1938.

⁴²⁴ České slovo 5. 2. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 504 - 505.

⁴²⁵ M.B. [Max Brod]. Teilweise von Shakesepare!, Prager Tagblatt 27. 1. 1938.

⁴²⁶ L.W. [Ludwig Winder]: König Heinrich IV., Bohemia 27. 1. 1938.

⁴²⁷ (jb).: Shakespeares „König Heinrich der Vierte“..., Prager Presse 28. 1. 1938.

době, která přechází katastrofálností války a nebezpečí po válce a před válkou, platí Hamlet za první předchůdce moderního člověka. Vnitřní pravda tohoto charakteru zůstala nedotčena proudem času.“⁴²⁸

Otto Pick se zmínil, že se jedná o provedení „ve znamení civilismu, který nepřeje patosu.“⁴²⁹. Z poznámky Ludwiga Windera lze i přes jisté výtky vyčíst totéž: „Hamlet Maxe Liebla - inscenace vyniká průzračností, [...]. [...] úsilí o jasnější strukturu ovlivňuje ovšem tu a tam střízlivost, která není šťastným způsobem citelná v rozhodujících scénách.“⁴³⁰

Max Brod se práci režiséra věnoval podrobněji, takže se od něho dozvíme i něco málo o škrtech v textu. „Max Liebl měl jako režisér velký večer, sloužil dílu, otevřel některé směry aby co možná objasnil (obzvláště v druhé část) bizarnost zápletky, bohužel vypadl triumfální příchod Fortinbrase na konci, který by myšlenkový obsah ozřejmil ještě ostřeji: mladistvá síla bez zábran a politika moci proti lidskosti vyššího druh, to tragicky zapadá.“⁴³¹

O výpravě (F. Schultes) se jako obvykle dozvídáme jen málo. Tentokrát se alespoň zmínil Otto Pick: „červené cihlové stěny sálu se zdají být zbroceny krví a chladem“⁴³²

Titulní roli v této inscenaci hrál hostující Alfred Lohner, který nahradil Fritze Klippela, a později byl přijat do angažmá. Jeho výkon vzbudil velkou pozornost kritiků, kteří ho vesměs chválí. „Provedení našlo pevný střed v osobnosti hosta (Alfred Lohner, Hamlet). Lohner hrál ze všech stran se třpytící charakter záhadného prince především dvěma vlastnostmi: šlechtnou rytířskostí a ironií. Teprve později v průběhu večera přišla melancholie, která přece musí pronikat hned z prvního monologu [...]. [...] Působilo to ale stále otřesněji, čím hlouběji se tato dřevěná stavba krásného

⁴²⁸ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴²⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Erstaufführungen, Prager Presse 31. 5. 1938.

⁴³⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴³¹ M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

a vlastně harmonického člověka otrásala. V tomto ohledu byly vrcholy: velká scéna s Ofélií a později scéna s matkou."⁴³³ „Pan Alfred Lohner j.h. tlumí Moissiho tóny, kterých by byl schopný, a snaží se svou roli říkat úplně jednoduše a zachovávat gentlemanské chování, jak ho předepisovala Wielandova epocha „Hamleta ve fraku“. Tlumený, intelektuální Hamlet, svižný mluvčí, působí otřes jen nepřímou."⁴³⁴ „Hamletem byl nám už dlouho známý host Alfred Lohner. Hrál prince [...] který často dělá svou povahu beze smyslu; urozeného muže, který se bojí obce; v podstatě mírného člověka, kterého svět dohání k zuřivosti. Je to pochopitelný názor. Co tu a tam ruší, je přílišnost; náchylnost k přehánění. Přesto byl tento Hamlet zajímavý a pozoruhodný."⁴³⁵

Tvrzení Ludwiga Winderera, že Alfred Lohner je nám již dlouho známý host mi připadá zavádějící. Lohner v Pražském německém divadle, podle údajů z divadelních cedulí,⁴³⁶ hostoval poprvé právě v roli Hamleta.⁴³⁷

Představitelce Ofelie se nejvíc věnoval Max Brod: „Další velkou rolí je Ofelie, je to vlastně jen odraz Hamleta. [...] V očích lásky se třpytí Hamletovy přednosti v nejvyšším lesku. Toto předtuchou naplněné, napůl nevědomé stvoření ztělesnila Inge Waern s přítulnou vroucností. Jemná duše, zcela pasivní, zcela bezradná a oddaná prvním dojmům lásky, tak se ukazuje dojemná postava, vystupňovaná až k zděšení, až k parodii šílenství, [...]“⁴³⁸ Pro úplnost ještě Otto Pick a Ludwig Winder: „[...] půvabná Inge Waern jako Ofelie, která v podstatě

⁴³² M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

⁴³³ M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

⁴³⁴ (o.p.) [Otto Pick]: Erstaufführungen, Prager Presse 31. 5. 1938.

⁴³⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴³⁶ Cedula Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze.

⁴³⁷ V letech 1924 - 1933 hrál ve Vídeňském Burgtheatru, poté v Moravské Ostravě a ve Švýcarsku a stále hostoval ve Vídni. (Kosch Wilhelm.: Deutsches Theater-lexikon II, Klagenfurt und Wien 1960, str. 1282.). Je tedy možné, že se v Pražském německém divadle objevoval právě při hostování Burgtheatru, nebo zde hostoval ještě v době svého angažmá tamtéž.

⁴³⁸ M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

nechává jen tuší smyslový otřes dívky [...].⁴³⁹ „Inge Waern není žádná nedospělá Ofélie; na jednotlivých místech se jí povedl vnitřní tón.“⁴⁴⁰

Další herci už byli pouze letmo zmíněni. Královský pár (Warnholtz, Siedler) byl podle Otto Picka „reprezentativní“⁴⁴¹ Leo Siedler se podle Ludwiga Winderera v roli krále „necítil obzvlášť dobře.“⁴⁴² a podle Maxe Broda je z jeho chování „cítit ohavnost“⁴⁴³ A ještě jednou Ludwig Winder, tentokrát o královně: „Elisabeth Warnholtz dokázala přinést soulad své křehké osobitosti s rolí královny.“⁴⁴⁴

Malou roli jednoho z hrobníků hrál Walter Taub. Podle Otto Picka byl: „ostře konturovaný první hrobník.“⁴⁴⁵

Max Brod se ještě na závěr zmínil o nedostatku: „Při reprízách by snad mohli atmosféru škodlivých pauz mezi scénami ještě podstatně redukovat.“⁴⁴⁶ Ludwig Winder prohlásil, že toto „představení, které mělo u příležitosti narozenin prezidenta republiky slavnostní charakter, zanechalo hluboký dojem.“⁴⁴⁷

Hamlet byl hrán pětkrát (v Neues Deutsches Theater). Je pozoruhodné, že stejně si vedly i inscenace Othella (sezóna 1934/34) a Macbetha (sezóna 1937/38).

Poslední Shakespearovou hrou uvedenou pražskou německou scénou se stala v samém závěru sezóny 1937/38 Veta za vetu (Zweierlei Maß, 11. 6. 1938, KB), režie: Julius Gellner. V roli Angela hostoval Alfred Lohner.

Jako jedna z mála shakespearovských inscenací se Veta za vetu hrála na scéně Kleine Bühne. Právě toto umístění ve své recenzi chválí Jindřich Vodák, který nám zároveň poskytl i

⁴³⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Erstaufführungen, Prager Presse 31. 5. 1938.

⁴⁴⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴⁴¹ (o.p.) [Otto Pick]: Erstaufführungen, Prager Presse 31. 5. 1938.

⁴⁴² L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴⁴³ M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

⁴⁴⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

⁴⁴⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Erstaufführungen, Prager Presse 31. 5. 1938.

⁴⁴⁶ M.B. [Max Brod]: Hamlet, Prager Tagblatt 29. 5. 1938.

⁴⁴⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Hamlet“, Bohemia 29. 5. 1938.

informace o tom, jak vypadala scéna. „Režisér Julius Gellner dokázal znovu, že malé jeviště může být pro Shakespeara výhodnější než velké, dal hru v miniaturní podobě do pevného dvouobloukového rámce, do něhož se snadno vpraví prostoučké náznaky proměn, a sevřel děj do jednotného, ostře ustylisovaného rázu, jako by přísnost Angelovu převáděl do jevištní stavby celku, holou, neúchylně důslednou, podřizující vše svým rozkazům. I svět policejní, kuplířské, katovské a pletichářské komiky smí si v tónu hlasnosti a rozprostranění dovolit zrovna jen tolik, kolik bez nejmenší újmy připustí vývoj ústředního děje.“⁴⁴⁸

I Otto Pick režiséra chválí: „Největší zásluhu Gellnerovy inscenace spatřuji v zachování pohádkového charakteru [...]. Takto doprovodil herce přes nejnebezpečnější dějové nesnáze, které logicky předvídal. Všechno se stává symbolem, sama hrubost hulvátských scén, takže smířlivý závěr je od začátku jistý.“⁴⁴⁹ Ludwig Winder, který se jindy vyjadřuje dost obšírně, byl tentokrát velmi stručný: „V nádherné inscenaci Julia Gellnera plně vynikla krása díla.“⁴⁵⁰ a ještě dodal: „Podporován pozoruhodnou výpravou Oskara Strnada dal režisér básníkovi, co je básníkovo, a publiku, co je publika.“⁴⁵¹

Výprava, běžně zmiňovaná pouze okrajově, je v recenzích k této inscenaci popisována nezvykle podrobně. Kromě již uvedených zmínek se o ní rozepsal i Otto Pick: „A celek se odehrává pod dvojím paralelním obloukem (koncept zemřelého jevištního výtvarníka prof. Oskara Strnada), který umožňuje rychlý sled scén. Obšťastňující a poučný shakespearovský večer zasluhující si poděkování.“⁴⁵² a Max Brod: „V Strnadově dekorativním prostoru, který vyčarovává renesanci a Rakousko,

⁴⁴⁸ České slovo 15. 6. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 586 - 587.

⁴⁴⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Measure for Measure“..., Prager Presse 14. 6. 1938.

⁴⁵⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Zweierlei Maß“, Bohemia 12. 6. 1938.

⁴⁵¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Zweierlei Maß“, Bohemia 12. 6. 1938.

⁴⁵² (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Measure for Measure“..., Prager Presse 14. 6. 1938.

žene Gellnerova režie půvabné masopustní úterý, ve kterém ukazuje všechny motivy italské novelistiky, které Shakespeare nechal zaznít, jeho šlechetné a jeho neostýchavé neomalené stránky."⁴⁵³

Jméno Oskara Strnada se v souvislosti s výpravou činoherních inscenací Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne objevilo jen v tomto případě.

I tentokrát byl velmi pozorně sledován výkon hostujícího Alfreda Lohnera. Nejpodrobněji ho sledoval Max Brod: „Lohner hrál vrchního démona s dech beroucí intenzitou. Teď teprve člověk vidí (co u jeho Hamleta nebylo evidentní), že je typem zajímavého herce. Vybral si jedinou možnou cestu, která je srozumitelná temným lidem, kteří se odjakživa staví proti ženám a náhle vzplanou náruživostí, která rozpustí všechny principy; zahrál ho jako pomatence, se všemi symptomy schizofrenie. Úzké, vysoké čelo, dutá, bledá tvář fanatika, vážnoucí způsob řeči, strnulý pohled, - všechno od začátku ukazovalo jediným směrem, máme co do činění s Donem Quijotem, který si místo své Rosinanty osedlal zákony. První střet se skutečností ho vyhodí ze sedla. [...]“⁴⁵⁴ Jeho výkon však pozitivně hodnotil nejen on, ale i jeho kolegové: „[...] jako beton asketický, pochmurný Angelo pana Lohnera bojuje svou duševně malebnou, ostře konturovanou rozpolcenost mezi puritánstvím a smyslnou touhou.“⁴⁵⁵ „Alfred Lohner zaujal jako Angelo kresbou obtížného charakteru, která nebyla vypočtena na efekt; ukázal z všelijakých zábran sestaveného protivníka přirozenosti, jehož iluze spravedlnosti byla dovedena ad absurdum samotnou přírodou.“⁴⁵⁶ „Angelo poskytl Alfredu Lohnerovi druhé pohostinské role, aby v ní zas prokázal, jak studeně upjatý, uzavřený vnějšek dovede provlnit zadržovanou

⁴⁵³ M.B. [Max Brod]: „Maß für Maß“, Prager Tagblatt 12. 6. 1938.

⁴⁵⁴ M.B. [Max Brod]: „Maß für Maß“, Prager Tagblatt 12. 6. 1938.

⁴⁵⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Measure for Measure“..., Prager Presse 14. 6. 1938.

⁴⁵⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Zweierlei Maß“, Bohemia 12. 6. 1938.

vnitřní bouří, hrůzou ze sebe sama a pozorností nebezpečné taktiky.“⁴⁵⁷

Tím se ovšem recenzenti značně vyčerpali a dalším dvěma představitelům hlavních rolí věnovali jen jednu či dvě věty. Vévoda pana Siedla byl Ottou Pickem popsán jako: „vnitřně veselý charakter“⁴⁵⁸ Pánové Winder a Vodák byli přeci jen podrobnější: „Leo Siedler byl sympaticky jednodušší, srdnatý kníže [...], který zaujal jako mluvčí nejhezčích veršů hry.“⁴⁵⁹ „Vévodu hraje v tom Siedler s knížecí duševní převahou, s křepce pružným pohybem, ve větách, jež si podmaňují své lidi určitostí a neodvolatelností.“⁴⁶⁰

O Marion Wünsche pak napsali: Paní Wünsche jako Isabella vnitřně stvrzuje a potvrzuje Grilparzerovu větu, že tato postava je jednou z nejkrásnějších, které kdy básník ve svém nadšení vytvořil.“⁴⁶¹ „Marion Wünsche byla líbezná a trpká, vnitřní krásou prosvícená Isabella [...]“⁴⁶² „Isabella Wunschové, plná duše v tváři, je všecka tou panenskou klášternicí, už trochu odcizenou životu, která teprve poněmáhlu procitá k vlastnímu uvědomělému ženství.“⁴⁶³

Max Brod v závěru své recenze jednoznačně chválí: „Se souborem byl stále znovu vyvoláván Gellner, kterému děkujeme za jeden z nejoduševnělejších, ve stylistickém zaokrouhlení nejdokonalejších, večer sezóny.“⁴⁶⁴

Veta za vetu se hrála 6x (v Kleine Bühne). To je dost málo pro tak pozitivně přijatou inscenaci, navíc uvedenou v Kleine Bühne. Poslední repríza se konala v polovině září (14.) 1938.

⁴⁵⁷ České slovo 15. 6. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 586 - 587.

⁴⁵⁸ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Measure for Measure“..., Prager Presse 14. 6. 1938.

⁴⁵⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Zweierlei Maß“, Bohemia 12. 6. 1938.

⁴⁶⁰ České slovo 15. 6. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 586 - 587.

⁴⁶¹ (o.p.) [Otto Pick]: Shakespeares „Measure for Measure“..., Prager Presse 14. 6. 1938.

⁴⁶² L.W. [Ludwig Winder]: „Zweierlei Maß“, Bohemia 12. 6. 1938.

⁴⁶³ České slovo 15. 6. 1938 in Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950, str. 586 - 587.

⁴⁶⁴ M.B. [Max Brod]: „Maß für Maß“, Prager Tagblatt 12. 6. 1938.

Dalším zabránil částečný rozpad souboru a ukončení provozu divadla. S největší pravděpodobností se tedy tato inscenace nezařadila mezi úspěšnější jen v důsledku okolností, které nemohlo divadlo nijak ovlivnit.

Je podstatné kdo, kdy a které inscenace režíroval. V polovině z nich (6) to byl Max Liebl. (režisér, zástupce ředitele Pražského německého divadla a do sezóny 1934/35 vrchní režisér činohry) Režíroval pouze jednu komedii, a to hned tu první - Kupce benátského, všechny tři tragédie a obě dvě historické hry. O zbylých šest komedií se rovným dílem rozdělili Renato Mordo (režisér opery a operety, který pravidelně režíroval i v činohře, hlavně komedie a revue) a Julius Gellner (režisér činohry angažovaný od sezóny 1933/34, v sezóně 1934/35 byl spolu s Maxem Lieblem vrchním režisérem činohry. Od sezóny 1935/36 tuto funkci zastával sám). První tři komedie inscenoval Renato Mordo, další tři pak Julius Gellner. Jinak řečeno do konce sezóny 1933/34 režíroval Mordo, od sezóny 1934/35 Gellner.

Všichni tři muži v divadle zastávali významné funkce. To, že tyto inscenace režírovali, svědčí o péči kterou jim pražská německá scéna věnovala.

Z recenzí vyplývá, že se zpravidla jednalo o povedené a kvalitní inscenace, což potvrzuje i počet jejich repríz, zvláště když na repertoáru zůstávaly většinou jen jeden měsíc.

I tady se zdá, že se pražská německá scéna neustále snažila o kvalitní inscenace kvalitních textů.

Z několika málo poznámek v recenzích je snad možné usuzovat, že se tvůrci v těchto inscenacích vyjadřovali i k současné, velmi složité, domácí i zahraniční politické situaci. Jejich možnosti však v tomto směru byly značně omezené.

Ve srovnání s inscenacemi her českých autorů, kterým je věnována předchozí kapitola, se shakespearovské inscenace

zpravidla nestěhovaly mezi Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne. Stalo se to jen u jedné reprízy Komédie omylů a Jak se vám líbí, několikrát u Cokoli chcete a Sen noci svatojánské byl 2x uveden ve Valdštejnské zahradě. Ostatních osm inscenací se nepřesouvalo.

Troufám si tvrdit, že Shakespeare byl jedním z nejhranějších, ne-li vůbec nejhranějším autorem Pražského německého divadla v tomto období. Jeho hry byly uváděny poměrně často a s dobrými výsledky. I když náklady na jejich inscenování zřejmě nebyly malé a je pravděpodobné, že nepatřily k těm, které plní divadelní kasu.

VIII. Schiller, nejhranější německý klasik

Hry Friedricha Schillera se na jevišti pražské německé scény objevovaly pravidelně 1x za sezónu. Výjimku tvoří jen sezóny 1932/33, kdy se tak nestalo ani jednou.

Jako první se na repertoáru Německého divadla objevila inscenace hry Wilhelm Tell (2. 9. 1933, NDT), režie: Max Liebl. Stalo se tak až v sezóně 1933/34.

Z recenzí vyplývá, že se tato inscenace nesečkala s příliš příznivým ohlasem. I hra vyvolala jisté otázky. Pravděpodobně to však nebylo způsobeno samotným textem, ale skutečností, že Tell byl před letními prázdninami uveden v Berlíně a byl tam „interpretován jako nacionálně socialistické drama o svobodě a boji“⁴⁶⁵. Max Brod k tomu napsal: „Drama proti diktatuře je dnes pozitivně hodnoceno také v diktaturou ovládaném Německu.“⁴⁶⁶ V této souvislosti je asi pravdivé tvrzení Maxe Broda: „Nebyla to šťastná myšlenka začít sezónu dílem, které vyvolává tak mnohé úvahy.“⁴⁶⁷

⁴⁶⁵ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

⁴⁶⁶ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

⁴⁶⁷ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

Ale nezůstalo jen u výhrad vůči zvolenému textu. Ani s výkonem režiséra Liebla nebyli recenzenti příliš spokojeni. Max Brod sice napsal: „[...], Lieblova režie zvládla svůj úkol. Vše Operní bylo vymazáno, také celá zamilované scéna Bertha - Rudenz. Děj je stěsnán před stále znovu prosvětlovaný prospekt alpských vrcholů v ustupujícím rytmu. Jen závěrečné scény byly tak radikálně zkráceny, že se [...] teprve teď zdají příliš dlouhé.“⁴⁶⁸, ale dodal také to, že: „Klasické večery, o které se Liebl postaral, mají všechny podstatně vyšší úroveň, než tento Tell.“⁴⁶⁹ Ludwig Winder Lieblovu práci nijak neodsoudil, ale ani jeho hodnocení nevyznívá příliš pozitivně. „Pan Liebl, který „Tella“ inscenoval, se měl na pozoru před interpretacemi. Velmi mnoho bylo vyškrtáno, především na začátku a na konci; [...]. Že včera jeden účinek - v politickém smyslu - zastínil druhý, bez toho, že by bylo rušeno divadelní či básnické, dokazuje, že provedení nemělo v úmyslu „Tellovi“ podstrčit tendenci, která je Schillerovi vzdálená; [...]“⁴⁷⁰

O mnohém vypovídají poznámky Ludwiga Winderera o výpravě. Věnoval se jí nezvykle podrobně, takže je možné si o ní vytvořit vlastní představu. „Pan Pirchan, [...], si včera musel vystačit se starými rekvizitami. V každé scéně jsme viděli sněhem pokryté hory, které lidem nechávaly málo prostoru. Prázdňá ulička nejen ve scéně atentátu na Gesslerera, nýbrž těsnost a stísněnost od samého začátku. Nic zeleného, žádný les, žádný strom, jen led a sníh. Proto získala počestnost lidí něco strašidelného. Jestli to byl umělecký záměr není jisté.“⁴⁷¹

Z herců věnovali recenzenti největší pozornost představiteli titulní postavy. Zatímco Otto Pick a Ludwig Winder hodnotili jeho výkon pozitivně: „[...] vážný pan Valk ztělesnil Tella tak,

⁴⁶⁸ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

⁴⁶⁹ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

⁴⁷⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

⁴⁷¹ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

jak by ho chtěli vidět všichni praví přátelé svobody. Všelidsky se tu zveřejňují síla, hrdost, vědomí sounáležitosti."⁴⁷² „Pan Valk byl počestný Tell, dojemný jako dobrý otec rodiny, [...]. Nádherné bylo stupňování, rozpoutání vraždící síly, jejíž obětí se stal utlačovatel."⁴⁷³, pokračoval Max Brod ve svých výtkách vůči hře a režii i zde: „Tentokrát nemáme z Fritze Valka dojem, že titulní postavu řídí z centra. Teprve když ho zdolá afekt, stane se úplně sebou."⁴⁷⁴ Z těchto nepřilíš popisných poznámek lze jen těžko soudit, nakolik jsou Brodova slova pravdivá.

V hodnocení představitele Gesslera se všichni tři pánové vcelku shodují: „Pan Renner je jako Gessler pravým reprezentantem fanatické nesmyslnosti, hysterické nelidskosti."⁴⁷⁵ „Při všem odporu k tyranům ale musíme říci, že vynikající postavou večera je Gessler Josefa Rennera, příjemně energický sadista, který si užívá utrpení svých obětí na otevřené scéně s doslova patologicky precizně znázorněným potěšením. Z jeho polootevřených nadšených úst jde hrůza, strašidelná zábava."⁴⁷⁶ „Pan Renner jako Gessler byl bledý sadistický kancelářský člověk, který se stal velikášským."⁴⁷⁷

Na rozdíl od svého kolegy Broda, který měl k této inscenaci dost výtek, prohlásil Ludwig Winder v závěru své recenze: „Dobrý začátek, slibný úvod."⁴⁷⁸.

Zůstává tedy otázkou, jak se tato inscenace vlastně vydařila. Pět představení (v Neues Deutsches Theater) svědčí spíše v její prospěch.

⁴⁷² o.p. [Otto Pick]: Die Schauspielsaison..., Prager Presse 5. 9. 1933.

⁴⁷³ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

⁴⁷⁴ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

⁴⁷⁵ o.p. [Otto Pick]: Die Schauspielsaison..., Prager Presse 5. 9. 1933.

⁴⁷⁶ M.B. [Max Brod]: In tyrannos?, Prager Tagblatt 8. 9. 1933.

⁴⁷⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

⁴⁷⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Tell als Eröffnungsvorstellung, Bohemia 8. 9. 1933.

V sezóně 1933/34 se celkem překvapivě objevila na repertoáru Německého divadla ještě jedna Schillerova hra. Byla to Valdštejnova smrt (Wallensteins Tod, 13. 1. 1934, NDT), režie: Max Liebl. V roli Maxe Piccolominiho hostoval Fritz Klippel.

„Tato patrně v poslední chvíli nastudovaná normální klasická inscenace byla zajímavá ne jako dramaturgický čin, [...] ale obsazením dvou rolí, které byly ztělesněny podstatně jinak, než jak je zpravidla obvyklé.“⁴⁷⁹ Max Brod ani Ludwig Winder bohužel nic podobného ve svých recenzích nenapsali, takže o možném nastudování v poslední chvíli se nic dalšího nedozvíme.

Ludwig Winder napsal, že z textu nebyly vyškrtnuty žádné důležité scény.⁴⁸⁰

Do titulní role byl opět obsazen Fritz Valk. Valdštejn je podle všeho jedna z rolí, které byl podle Otto Picka ztělesněny jinak. „Pan Valk je civilně, doslova plasticky myslící Valdštejn; ne „ctižádostivý zrádce“, ale svým démonem k plánu, skoro nepříjemnému obchodu zavázaný hloubavý člověk. Člověk, který šel ve své době vpřed, tedy moderní, intelektuální politik. Pan Valk stále uvažuje, právě zde, nad vhodností ve výrazu, vyhýbá se jakémukoliv patosu a nahrazuje ho žhnoucí zadržností, která asi dává působit přednes nejznámějších pasáží „Valdštejna“ skoro neschillerovsky a přece přesvědčivě.“⁴⁸¹ Ludwig Winder se zaměřil na jiné stránky jeho výkonu: „Valdštejnova neúprosná logika porážky, následující krok za krokem, byla publiku předvedena s matematickou přesností. Démoničnost příliš chytrého a přesto na hvězdy spoléhajícího Valdštejna hnaná do temnoty, byla jen slabě naznačena.“⁴⁸²

Otto Pick k Valkovi ještě dodal, že jeho civilnímu pojetí postavy se režisér snažil přiblížit přinejmenším část

⁴⁷⁹ o.p. [Otto Pick]: „Wallensteins Tod“... Prager Presse 16. 1. 1934.

⁴⁸⁰ L.W. [Ludwig Winder]: Wallensteins Tod, Bohemia 14. 1. 1934.

⁴⁸¹ o.p. [Otto Pick]: „Wallensteins Tod“... Prager Presse 16. 1. 1934.

⁴⁸² L.W. [Ludwig Winder]: Wallensteins Tod, Bohemia 14. 1. 1934.

souboru.⁴⁸³ Podle něho to „V případě slečnou Warnholz představované hraběnkou Trčkové vedlo k jisté monotónnosti, zatímco u Maxe hostujícího pana Klippela to nepůsobilo úplně přesvědčivě.“⁴⁸⁴ S výkonem E. Warnholz nebyl spokojen ani Max Brod, který tvrdil, že „dosáhla teprve v závěrečné scéně míry své role“⁴⁸⁵. O údajné nepřesvědčivosti Fritze Klippela však u Broda nenajdeme ani zmínku: „Fritz Klippel jako Max Piccolominy byl velmi sympatický a vitální, ale velký strhující tón chyběl, což mohlo souviset s tím, že režie nedospěla k závěrečnému stupňování jeho poslední scény, [...]“⁴⁸⁶

Otto Pick ještě vyzdvihl výkon Carloy Behrens: „Paní Behrens se nechává [...] vést svým nadáním a tak se s potěšením dočkáme Tekly, která ve svém velkém monologu nejen neselže, ale vytvoří z něj umělecký vrchol večera.“⁴⁸⁷

Závěr recenze Ludwiga Windera se nese ve velmi pozitivním duchu: „Publikum, zcela v moci nádherné básně bylo velmi příznivě nakloněno.“⁴⁸⁸

Valdštejnova smrt se hrála čtyřikrát (v Neues Deutsches Theater). Fritz Klippel, který tu hrál jako host, se později stal členem souboru Německého divadla. Podle soupisu Elišky Frejkové byl angažován od sezóny 1934/35.⁴⁸⁹ Podle almanachů se tak stalo později. Je uveden až v Almanachu pro rok 1938⁴⁹⁰ Skutečnost, že v následující schillerovské inscenaci (Nevěsta Messinská) hraje a jako host uveden není, dává v tomto bodě za pravdu spíše Elišce Frejkové.

⁴⁸³ o.p. [Otto Pick]: „Wallensteins Tod“... Prager Presse 16. 1. 1934.

⁴⁸⁴ o.p. [Otto Pick]: „Wallensteins Tod“... Prager Presse 16. 1. 1934.

⁴⁸⁵ M.B. [Max Brod]: Wallensteins Tod, Prager Tagblatt 14. 1. 1934.

⁴⁸⁶ M.B. [Max Brod]: Wallensteins Tod, Prager Tagblatt 14. 1. 1934.

⁴⁸⁷ o.p. [Otto Pick]: „Wallensteins Tod“... Prager Presse 16. 1. 1934.

⁴⁸⁸ L.W. [Ludwig Winder]: Wallensteins Tod, Bohemia 14. 1. 1934.

⁴⁸⁹ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁴⁹⁰ 50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Prag 1938. Almanach pro rok 1937 bohužel není k dispozici.

Nevěsta Messinská (Die Braut von Messina oder Die feindlichen Brüder, 9. 11. 1934, NDT), režie: Arnold Marlé. V roli Donny Isabelly hostovala Hedwig Bleibtreu.

„[...] publikum následovalo události na scéně s bezdechým napětím, v hlubokém dojetí.“⁴⁹¹ napsal v úvodu své recenze Ludwig Winder a pokračoval: „Musí být uznáno, že tento úspěch se částečně vztahuje také k režijní práci Arnolda Marlého, který zachoval vznešenost a přísnost stylu a provedení dodal stupňování, které se plně krylo s rozvojem, uzavřeností a stupňováním básnického díla.“⁴⁹² I Max Brod byl s režisérskou prací spokojen: „Marlého seriózní režijní práce významně přiložila řeč a scénický nárys díla, bez toho, že by upadla do opernosti.“⁴⁹³ Otto Pick označil inscenaci za „příkladnou“⁴⁹⁴ a prohlásil o ní, že „vyšla ze sboru“⁴⁹⁵

O sboru se více rozepsal Ludwig Winder: „Sbory vedené výbornými mluvčími nepůsobili jako cizí tělesa, ale měly vést vpřed slavnostnost hry zcela podle plánu básníka, přes nepříjemnost, která přísluší každému mluvčímu sboru v dramatu - nerovnoměrnou naplněnost - která nemohla být plně napravena ani v tomto večeru.“⁴⁹⁶

Jediná poznámka týkající se scény pochází z pera Ludwiga Winderera: „Zbytečné bylo schodiště, které v průběhu celého večera naplňovalo jeviště; [...]“⁴⁹⁷ Bohužel se opět nedozvíme téměř nic.

Ale vraťme se k chóru, který měl pro tuto inscenaci tak zásadní význam. Otto Pick se věnoval jeho vůdcům: „A sbory, ne sbor, sbor starců, vedený váženým mluvčím Valkem a pány Demelem a Richterem. (Protimluvčí - očividně nadaný mladý pan

⁴⁹¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁴⁹² L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁴⁹³ M.B. [Max Brod]: Schiller-Feier, Prager Tagblatt 10. 11. 1934.

⁴⁹⁴ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁴⁹⁵ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁴⁹⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁴⁹⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

Trabauer.) [...] Tady mluví myslící masa.⁴⁹⁸ a Ludwig Winder jen samotnému panu Valkovi: „[...] Fritz Valk jako Cajetan nepřekonatelně odříkává dunící, znějící, zaříkávající verš naplněný smutkem moudrého vedoucího sboru.“⁴⁹⁹

Bratři Don Manuel a Don Cesar byli popsáni takto: „V bouři afekt se zmítající bratři (Pan Siedler, trochu křehčí Manuel, pan Klippel, mladistvou nadbytečností částečně hrající, částečně ztělesňující).“⁵⁰⁰ Pan Siedler, který jako Don Manuel vypadal mnohem mladší, než jeho mladší bratr Don Cesar, byl sympatický, ale trochu příliš flegmatický mladý muž šlechtěného chování.⁵⁰¹ „Pan Klippel, temperamentní Don Cesar, osvědčil se jako mluvčí těžších veršů.“⁵⁰²

Velkou pozornost vzbudila hostující Hedwig Bleibtreu: „Všechny převyšovala nádherná Isabella (proč jen dvakrát) hostujíc paní Hedwig Bleibtreu, [...] nezapomenutelná, hluboce otřásající.“⁵⁰³ „Jako Isabella hostovala Hedwig Bleibtreu z Vídeňského Burgtheateru. Umělkyně, které musí být projeven nejvyšší obdiv, byla od první do poslední scény dojemnou postavou, okouzlující a strhující jako kněžna bolesti, zármutku, jako matka, jako ženský Job.“⁵⁰⁴

Ani domácí Marion Wünsche nezůstala pozadu: „Marion Wünsche měla jako Beatrice ušlechtilost opuštěnosti, je obětí a nástrojem bohů, také ona výtečně říká verše, ostatně nezdá se, že by se mladší herecká generace Schillerovi odcizovala.“⁵⁰⁵ „Paní Wünsche byla čistá, na přání pasivní Beatrice.“⁵⁰⁶ „Jemnou pasivní postavu sestry posunula Marion

⁴⁹⁸ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁴⁹⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁵⁰⁰ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁵⁰¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁵⁰² L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁵⁰³ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁵⁰⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁵⁰⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Die Braut von Messina“, Bohemia 10. 11. 1934.

⁵⁰⁶ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

Wünsche pohybem a uměním řeči [...] na hranici snu a skutečnosti.“⁵⁰⁷

Otto Pick v závěru své recenze shrnul: „Vítězství básníka svobody. Výkon neúnavného režiséra, který si zasluhuje poděkování.“⁵⁰⁸

Tedy opět pozitivní zhodnocení na závěr. S tím se ovšem rozchází fakt, že Nevěsta Messinská byla hrána pouze dvakrát (v Neues Deutsches Theater). Nad tím se ve své recenzi pozastavil už i Otto Pick (viz výše). Mohlo se ale stát, i když příliš pravděpodobné se mi to nezdá, že další reprízy se nekonaly pro nezájem diváků. Nepravděpodobnost tohoto vysvětlení spočívá v tom, že většina inscenací byla hrána čtyřikrát či pětkrát. Diváků se tedy zpravidla našel dvojnásobný počet. Navíc skutečně představení se konala ve dvou dnech po sobě. Konkrétně premiéra v pátek večer a repríza v sobotu odpoledne. To by odpovídalo spíše vysvětlení, že počet repríz ovlivnila hostující Hedwig Bleibtreu.

Další schillerovskou inscenací se stala Maria Stuart (9. 11. 1935, NDT), režie: Arnold Marlé. Host: Fritta Brod (Elisabet, Königin von England), mimořádný host: Tilla Durieux (Elisabeth, Königin von England).

V případě této inscenace nebyla práce režiséra recenzenty příliš sledována. Ludwig Winder napsal: „Inscenace Arnolda Marlého je klidná, vybraná, osobitá; ale její styl nebyl úplně stylem Schillerovým, [...]“⁵⁰⁹ Max Brod pak pouze tvrdil, že se Marlé „postaral o účinný kontrast [...]“⁵¹⁰

Recenzenti se nejvíc věnovali oběma královnám. „Střetnutí královen ve svobodě se neodehrává na svobodě, ale v šedi zámeckých zdí. A šed', která byla podkladem tohoto provedení,

⁵⁰⁷ M.B. [Max Brod]: Schiller-Feier, Prager Tagblatt 10. 11. 1934.

⁵⁰⁸ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Braut von Messina“..., Prager Presse 11. 11. 1934.

⁵⁰⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Maria Stuart“, Bohemia 10. 11. 1935.

⁵¹⁰ mb. [Max Brod]: Schiller-Feier: Maria Stuart, Prager Tagblatt 10. 11. 1935.

působila monotónně; pravděpodobně také proto, že Marie Stuarovna, představovaná Marion Wünsche, nikdy neselže, nikdy nezklame, ale také nikdy zvláště nezaujme, protože příliš dobře víme, jak to všechno dělá. Své nejlepší momenty má ve scéně rozloučení, jejíž lyrika zaujala."⁵¹¹ „Jako Alžběta hostuje - relativně pozdě - z Prahy pocházející Fritta Brod, která je všude známější než ve své vlasti. Výborná umělkyně, [...], dala Alžbětě drsné kouzlo přemýšlivé intelektuálky, která nerada nechává vyjít najevo své ženské slabosti. Tak vznikl svítící a osvěcující obraz charakteru."⁵¹² „Fritta Brod je jako Alžběta opravdu královská, při tomu hrozivě duševně vyčerpaná, [...], chybí jí poslední nespoutanost dravce, [...]. A Stuartovna Marion Wünsche nejspíš zdolala tisíc uměleckých a hezky znějících nuancí pianissima, jmenovitě v poslední scéně odvrácení. Ale také zde postrádám onu podivnou záhadnost, která se do postavy vloudila navzdory Schillerovi a vlastně více v souladu s historií (u úplně dokonalého ztělesnění), záhadnost, která asi nabízí myšlenkám: „Tato Marie Stuartovna je přece bestie, vůbec nesmí být puštěna, jinak by bylo natropeno ještě více zla, to jediné je v její horké krvi.“ To tedy bylo to, co jsme nepociťovali při tom, když tuto postavu hrála Marion Wünsche."⁵¹³ „Souhrnný dojem: tlumený Schillerův patos, podmíněný uměleckou osobitostí ve středu stojících královských „sester“. Dvě preraphaelicky hubené královny: paní Fritta Brod j.h, jednající stylově a jasně, duševně rozmyšlí svá slova formující Alžbětu; Paní Wünsche, mírně melancholická, ne méně stylově se pohybující Marie. V některých momentech zvítězil „civil“, pak u obou znovu získala převahu expresionisticky působící odměřenost."⁵¹⁴

Ostatním hercům se v recenzích dostalo jen několika slov.

⁵¹¹ L.W. [Ludwig Winder]: „Maria Stuart“, Bohemia 10. 11. 1935.

⁵¹² L.W. [Ludwig Winder]: „Maria Stuart“, Bohemia 10. 11. 1935.

⁵¹³ mb. [Max Brod]: Schiller-Feier: Maria Stuart, Prager Tagblatt 10. 11. 1935.

⁵¹⁴ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Maria Stuart“..., Prager Presse 12. 11. 1935.

V závěru recenzí se tentokrát neobjevilo žádné, pozitivní ani negativní shrnutí.

Hra byla provedena pětkrát (v Neues Deutsches Theater). Poslední repríza se uskutečnila až téměř rok a půl po premiéře s hostující Tillou Durieux v roli královny Alžběty (původně Fritta Brod).

Další z této schillerovské řady je inscenace ze samého závěru sezóny 1936/37, Fiesko a jeho janovské spiknutí (Die Verschwörung des Fiesko zu Genua, 12. 6. 1937, NDT), režie: Julius Gellner. V roli Fieska hostoval Ernst Deutsch.

Ludwig Winder vyzdvihl ve svém článku aktuálnost této hry i práci režiséra: „Režiséra včerejšího večera, Julia Gellnera, mohli přitahovat politické motivy hry, které jsou dnes daleko aktuálnější. Vlastním hrdinou dramatu není Fiesko, ale Verrina, velký přítel diktátorského režimu, který se snaží dostat na trůn vítězného spiklence. Provedení má srozumitelnou a zřejmou tendenci předvést tento boj zástupců svobodné Ženevy proti mocenským choutkám usurpátora, předvést odvahu mužů, kteří chrání zákon a milují svobodu. To se panu Gellnerovi ostatně také povedlo, přes některé scénické pohromy vášnivého rytmu básně, přenést na herce, výsledek této jistě ne lehké režijní práce smí být zhodnocen pozitivně.“⁵¹⁵

Do role Fieska byl obsazen hostující Ernst Deutsch. Jeho výkon byl recenzenty přijat vcelku dobře, i když bez nadšení, které obvykle provázelo postavu Deutschova významu. „Ernst Deutsch j.h. byl Fiesko, rétoricky nestálý na své obvyklé výši, mimicky a gesticky vytvořil postavu elegantního usurpátora přesvědčivě.“⁵¹⁶ Fiesko byl Ernst Deutsch, [...], velmi duchaplný, okouzující Fiesko jehož ohebnost má stejně chlapecké netrpělivosti jako mužské hrdosti a ctižádosti.

⁵¹⁵ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵¹⁶ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Verschwörung des Fiesco zu Genua“..., Prager Presse 15. 6. 1937.

[...]“⁵¹⁷ „Ernst Deutsch našel pro všechny nuance pevný, pružný [...] výraz, udělal to suverénním chováním celé postavy (jen bychom si příležitostně přáli pevnější zřetelnost slov), je docela opodstatněné, že se tento muž v množství ztratit nemůže ani nechce.“⁵¹⁸

Je s podivem, jak málo se recenzenti věnovali představiteli Verriny. Ludwig Winder napsal: „Tento neúprosný, své přesvědčení obhajující a svůj cíl sledující Verrina [Fritz Valk] byl impozantní postavou symbolické velikosti.“⁵¹⁹ V článku Otto Picka se dočteme, že se v jeho případě jednalo o „silné, správné ztělesnění“.⁵²⁰

V takto významné inscenaci nemohl samozřejmě chybět ani další z významných herců pražské německé scény Walter Taub. „Walter Taub byl ďábelský [...] maur, není žádostivý peněz, [...], ale je padouch, který má nárok být na své umění hrdý, zločinec s humorem, opravdu nebezpečný mizera.“⁵²¹ „[...] maur, jehož naivní zlost byla Taubem prohnána celým rejstříkem zločineckého humoru.“⁵²² A nakonec slova Otto Picka: „Pan Taub jako zlý maur napravil Fieskovo nemotivované jednání ve vhodném momentu tím, že se učinil také umělecky samostatným a svým elánem dosáhl zvláštního potlesku.“⁵²³ ze kterých je patrné, že výkon hostujícího Ernsta Deutsche opravdu nebyl zcela v pořádku.

Z ženských představitelk na sebe strhla největší pozornost Marion Wünsche. „Paní Wünsche jako Leonora, která „neusiluje o nic jiného, než o svůj červený kabát“ (Th. Fontaine), zajišťuje této naznačené postavě dobrosrdečností a šlechetným

⁵¹⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵¹⁸ mb. [Max Brod]: „Herrsucht zertümmert die Welt“, Prager Tagblatt 13. 6. 1937.

⁵¹⁹ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵²⁰ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Verschwörung des Fiesco zu Genua“..., Prager Presse 15. 6. 1937.

⁵²¹ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵²² mb. [Max Brod]: „Herrsucht zertümmert die Welt“, Prager Tagblatt 13. 6. 1937.

⁵²³ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Verschwörung des Fiesco zu Genua“..., Prager Presse 15. 6. 1937.

chováním všeobecné sympatie.“⁵²⁴ „[...] Marion Wünsche, jejíž krevnatá postava nechala prosvítat dokonce slabý obrys ženy, [...]“⁵²⁵ „Marion Wünsche měla jako Leonore šlechtickou jemnost milující ženy a přesvědčivou nezištnost, velkou duši, která, stejně jako starý Verrina, poznává správnou cestu.“⁵²⁶

„Provedení se od publika dostalo plného ocenění.“⁵²⁷ napsal v závěru své recenze Ludwig Winder. Ve slovech Maxe Broda zaznělo něco podobného jako ve Winderově úvodu: „Inscenace i provedení odhalili palčivou současnost Schillerových postulátů. „Dejte svobodu myšlení!“ ozývá se také z této „republikánské truchlohry“ jejíž bolest, skepse a věčná výzva našla v Neues Deutsches Theater nadšené posluchače, [...]“⁵²⁸

Schillerovo volání po svobodě myšlení nabývalo v této době na aktuálnosti. Bude se opakovat i v recenzích týkajících se dalších inscenací.

Proběhla čtyři představení (v Neues Deutsches Theater), tedy výsledek zcela odpovídající standardu této dramaturgické linie. Je možné, že jej negativně ovlivnil spíše průměrný výkon Ernsta Deutsche.

Poslední schillerovskou inscenací, která vznikla za regulérních podmínek, byly Úklady a láska (Kabale und Liebe, 11. 12. 1937, KB), režie: Julius Gellner.

„Velký úspěch mělo i provedení, které jsme včera viděli v Kleine Bühne. Toto Schillerovo mladické dílo je zázrak: člověk ho může hrát pateticky nebo (jako češi) jako čistou konverzační hru, nebo (jako včera v Kleine Bühne) jako baladicky přednesenou tragédii – účinek se dostaví. – Julius Gellner potěšil neobyčejně zajímavým provedením. Ukázal

⁵²⁴ (o.p.) [Otto Pick]: „Die Verschwörung des Fiesco zu Genua“..., Prager Presse 15. 6. 1937.

⁵²⁵ mb. [Max Brod]: „Herrsucht zertümmert die Welt“, Prager Tagblatt 13. 6. 1937.

⁵²⁶ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵²⁷ L.W. [Ludwig Winder]: Schillers „Fiesco“, Bohemia 13. 6. 1937.

⁵²⁸ mb. [Max Brod]: „Herrsucht zertümmert die Welt“, Prager Tagblatt 13. 6. 1937.

komorní hru, která přibližuje malé poměry ne v Millerovic domě, ale v celém knížectví; ale současně byla znát nesmírná vášeň, která probublává celou hrou a rytmus dává geniální básni velkolepou neomezenost. „Velká místa“ byla přinesena tiše, diskrétně; přesto byly výrazy temperamentu mistrovsky připravené a zahrané.“⁵²⁹ Z těchto slov se zdá, že pro inscenaci bylo velmi důležité její uvedení na jevišti Kleine Bühne. Ostatně jedná se o jedinou Schillerovskou inscenaci z tohoto období, která se hrála v tomto prostoru. O „intimním rámci“⁵³⁰ který dal této inscenaci její režisér, se dočteme i v textu Maxe Broda.

Otto Pick se o komorním rázu nezmiňuje. Píše: „[...] patos položený do pompézní inscenace, na to zacílil Julius Gellner svou režii, měšťanská tragédie jako klasická komorní hra na Frankem Schultesem bez hloupostí vybavené komorní scéně, prochází pod logickou obhajobou lidsky motivovaného schillerovského patosu.“⁵³¹ a dodává: „Celkový dojem byl silný“⁵³²

Recenzenti také vysoko hodnotí práci všech herců. Otto Pick zmiňuje „zřejmé proniknutí herců do jejich rolí“⁵³³ a Max Brod říká: „Postavy se zdají neheroizovány, ale především opravdové, čím silněji cítíme jejich živoucí srdce.“⁵³⁴

Fritz Valk hrál v této inscenaci Prezidenta von Waltera. Jeho výkon nebyl hodnocen nijak podrobně. Je možné, že hlavní příčinou je jeho „očividná nesvoboda“⁵³⁵, o které se zmínil Otto Pick. Podle Ludwiga Winderera: „Fritz Valk byl velkolepě vulgární Prezident, nadživotný v množství energie, v pohrdání

⁵²⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵³⁰ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵³¹ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵³² (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵³³ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵³⁴ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵³⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

lidmi.⁵³⁶ Max Brod o něm napsal, že jeho „bas činí uvěřitelným veškeré umění svádění starého intrikána“.⁵³⁷

Výkon Waltera Tauba byl přijat bez výhrad. „Velmi zajímavý byl Wurm Waltera Tauba; žádný divadelní intrikán obvyklého rázu, ale malý muž, který má koupený trik, musí mít tisíc triků, aby se prosadil. Tento pomalý, vplíživší se mistr intriky byl hrozivý bez toho, že by se hrozivým tvářil.“⁵³⁸ „[...] Walter Taub nestaví s dobrým instinktem ve svém Wurmovi do popředí zločince, ale odmítnutého milence, dále se vzdaluje od konvence „zlého“, hraje nadřazeného člověka odsouzeného k službě, k neúspěchu, skutečného Luciferova syna.“⁵³⁹ „[...] Wurm pana Tauba, který zdůraznil intelektuálnost povýšence, a neučinil ji patrnou skrze Prezidenta teprve v úniku závěrečné scény.“⁵⁴⁰

Další výraznou postavou byl Willy Volker v roli Millera. „Jasně zřetelný zůstal v paměti především Miller pana Volkera, stejně jako český herec Vydra, který hrál správného „sukovitého a vrčivého prchlivce“ a přece v zásadě jiný ve výrazu.“⁵⁴¹ „Impozantní výkon byl Miller Williho Volkera. Tento trochu hrubý otec rodiny, [...], velký v lásce i v nenávisti, vytvářel skoro každou svou větou dramatické napětí, dramatický pohyb.“⁵⁴² Max Brod zmínil vedle pana Volkera i představitelku jeho manželky: „Volker jako muzikus Miller, velký naiva a celý chlap, kterému poskytuje dobré pozadí vídeňská matka (Lotte Stein jí hraje v pravém uměleckém měřítku).“⁵⁴³

V souvislosti s touto inscenací bylo v recenzích podrobněji popsáno daleko více hereckých výkonů, než bylo obvyklé. Většinou se autoři věnovali třem či čtyřem nejvýznamnějším

⁵³⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵³⁷ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵³⁸ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵³⁹ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵⁴⁰ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵⁴¹ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵⁴² L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁴³ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

hercům a postavám a ostatním se dostalo jen jednoho či dvou slov.

Recenzenty zaujal i mladý pár Luisa a Ferdinand. „Inge Waern je zvláštní povahou svého mládí beze zbytku předurčena uskutečnit směs extáze a naivity, která činí roli „Luisy“ tak těžkou. Člověk jí věří obojí, pietní jednání, které je také v její lásce k otci, i klid ještě téměř dětské duše, která poprvé jásá vstříc muži. Nejdůležitější scény večera byly touto herečkou nesený přirozeně a čistě, jejich tragické vyústění otřásalo.“⁵⁴⁴ „Szurowy hrál Ferdinanda s intenzitou, v gestech někdy ještě trochu nezvládnutou, v řeči a chování s plným leskem a přesvědčivě.“⁵⁴⁵ „Walter Szurowy, jehož nadání se v Praze podivuhodně rozvinulo, byl ve fantazii úplně uspokojeným Ferdinandem, který se zcela kryje s postavou schillerovského milence; hrdý a skromný, mladistvý a rytířský.“⁵⁴⁶ „Stejně se můžeme potěšit také Luisou Inge Waern. Tato mladá herečka, která po velkém počátečním úspěchu dlouho nebyla s to dokázat své umění, se nyní ukázala ho znovu nalézt. Měla včera hodnověrnou trpkost, která se jí v některých dřívějších rolích zdála být cizí; měla také intenzitu v přijetí utrpení, které vysvětlilo Luisu přinesenou obětí.“⁵⁴⁷ „Mladý pár: sl. Waern jako jemná Luisa, rozumná, ne prostá, nepřipomínající [...] Egmonta, ale moderní dramatická postava; pan Szurowy: přesvědčivý ve vyjadřování, vnitřně a v dojmu z řeči k charakteru Ferdinanda ještě zcela nedorostl.“⁵⁴⁸

„Jedinečnou svéráznou Lady Milfordovou byla Marion Wünsche. Žádná pompézní metresa, jak je v této hře běžně k vidění, ale skutečná lady, která přes všechny události lpí na zbytku anglické přísné formy a anglické prudernosti. Toto zjemnění

⁵⁴⁴ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵⁴⁵ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵⁴⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁴⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁴⁸ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

snad příliš efektně vykreslené postavy bylo velkým plus včerejšího provedení.“⁵⁴⁹ napsal Ludwig Winder. Otto Pick byl stručnější: „Paní Wünsche jako Lady: nechává Johannu Norfolkovou ukázat sympatický charakter, ve všeobecnosti přesvědčivá, někdy ještě nejistá v tempu.“⁵⁵⁰ Názor Maxe Broda se podstatně liší: „Obzvláště spoutaně a nesystematicky hrála Marion Wünsche nebezpečnou roli Lady; jako tady všechno, dokonce i velké vyprávění jednoduše a samozřejmě, při tom vychází matoucí přitažlivost – to charakterizuje jako herečku, tak i celý vydařený večer.“⁵⁵¹, i když i on v závěru naznačil pozitivní vyznění.

Arnold Marlé v roli Komorníka byl Otto Pickem označen za „ukázněně charakterizujícího“.⁵⁵² Podle Maxe Broda „Marlé vytvořil velmi jednoduše a proto tím hrozivější hrozné vyprávění komořího.“⁵⁵³ A Ludwig Winder se také připojil v pozitivním duchu: „Velká scéna komorníka, kterou dnes považujeme za nejdůležitější z této truchlohry, nabídla Arnoldu Marlé příležitost ukázat, jak nepateticky a naléhavě se dá tato role, přes velkou zdrženlivost, hrát.“⁵⁵⁴

Líbila se i práce Hanse Götze. „Velmi dobré bylo ztělesnění dvorního maršála panem Götzem: ne jako operetní loutka, ale při vší ješitnosti jako dvorského vykutáleného kariéristu.“⁵⁵⁵ „Dvorního maršála von Kalb hrál Hans Götz, jehož bohatý humor a vtip se v této roli velmi osvědčil.“⁵⁵⁶

⁵⁴⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁵⁰ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵⁵¹ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵⁵² (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵⁵³ M.B. [Max Brod]: „Kabale und Liebe“, Prager Tagblatt 12. 12. 1937.

⁵⁵⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁵⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Schillers „Kabale und Liebe“..., Prager Presse 14. 12. 1937.

⁵⁵⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

Ludwig Winder v závěru svého článku napsal: „Byl to jeden z nejhezčích večerů této sezóny.“⁵⁵⁷ I z předchozích ohlasů se zdá, že se jednalo o velmi vydařenou inscenaci.

Hrálo se devětkrát (7x v Kleine Bühne a 2x v Neues Deutsches Theater). Toto číslo svědčí o slušném diváckém zájmu. Počet repríz činí z Úkladů a lásky nejúspěšnější schillerovskou inscenaci celého období. Vzhledem k propastnému rozdílu v kapacitě obou divadel je zřejmé, že ji mohl navštívit zhruba stejný počet diváků, jako většinu ostatních, které se hrály 4x nebo 5x, ovšem v Neues Deutsches Theater.

Poslední schillerovská inscenace je shodou okolností i poslední premiérou Německého divadla vůbec. Uveden byl Don Carlos (24. 9. 1938, NDT), režie: Julius Gellner.

Lze jen těžko říci, zda bylo nasazení tohoto titulu okamžitou reakcí divadla na okolní události, nebo ne. V každém případě však byla tato inscenace nastudována za velmi obtížných podmínek, i když v recenzích se o tom dočkáme jen krátkých zmínek.

První zpráva, která naznačuje, že něco není v pořádku, je z Prager Presse 22. 9. 1938, kde se píše: „Uvedení Schillerova „Dona Carlose“ v Neues Deutsches Theater bylo přeloženo z 22. na 24. září.“⁵⁵⁸

Ludwig Winder se ve své recenzi zamýšlel: „[...] dokáže divadelní večer jako byl ten včerejší, úplně přemístit divadelního návštěvníka do světa básně? Kdo chce na tuto otázku přisvědčit, oddal by se nejspíš sebeklamu. Ale na druhé straně se divák, který se na dílo soustředil méně než obvykle, včera směl nejméně během nejsilnějších scén povznést nad současnou události. Posuv boj o svobodu myšlení působí v současnosti úplně jinak než ve šťastnějších letech, která

⁵⁵⁷ L.W. [Ludwig Winder]: „Kabale und Liebe“, Bohemia 12. 12. 1937.

⁵⁵⁸ Prager Presse 22. 9. 1938.

umožňují bezstarostný požitek z uměleckého díla.⁵⁵⁹ „Nemnozí lidé, které viděli včerejší provedení, byly také, jak dokázal potlesk, silně upoutáni velkou Posovou audienční scénou. - Provedení se uskutečnilo za neobvyklých okolností: na poslední chvíli bylo nutné přeobsazení. [...] Jeho [Gellnerova] inscenace vynikla jasným rozčleněním a stylovou jednotou; je cítit vášnivá vážnost myšlenkových částí stejně jako mistrovství všech technických.“⁵⁶⁰ Z jeho slov se dozvídáme, že na premiéru přišlo málo diváků a také to, že došlo k přeobsazování na poslední chvíli.

Max Brod se velmi pozitivně vyjádřil k práci režiséra: „Gellnerova režie vyšla, jako vždy, z hluboké úcty k uměleckému dílu a jazyku. Vznešenost Schillerových jambů nechal téměř přirozeně vyrůst z napjatosti situací. Tyto situace samy objasňuje opatrnými tahy, sporné problémy geniálního chaotického mladického díla zdolává skutečnou lidskostí. [...] Tak se mu podařilo (ne naposled protože mu k tomu slouží tak význačná osobnost jako Valk) námi otřást soukromou tragédií tyrana.“⁵⁶¹ a stejně jako Winder psal i o problémech, se kterými se inscenátoři museli potýkat: „Za nejtěžších okolností uvedli [herci] představení Dona Carlose, které má nárok na nejvážnější umělecké ocenění. V posledním okamžiku množství přeobsazení ve velkých i malých rolích.“⁵⁶²

Jedinou rolí, o jejímž přeobsazení se skutečně dozvídáme, je markýz Posa. „Schmerzenreich, který studoval Carlose, musel v průběhu několika dní převzít roli markýze Posy - a postavil jí skutečně, v aktu heroického vypětí vší síly, které vedlo k vítězství. Právě německé demokratické divadlo bije prudkým dechem z této postavy, které Schiller vložil do úst [...] slavná

⁵⁵⁹ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁶⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁶¹ M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

⁵⁶² M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

slova o „svobodě myšlení. [...]“⁵⁶³ „A. Schmerzenreich, který vlastně nastudoval Dona Carlose, převzal roli Posy; člověk musí tomuto výkonu, který byl obdivuhodný, projevit veškeré uznání. Tento Posa měl jinošský temperament a současně důstojnost muže velké zralosti a velkých vědomostí.“⁵⁶⁴ Otto Pick se o jeho přeobsazení nezmiňuje: „Jako Markýz Posa rostl k plnému rozvinutí svých hlasových a hereckých prostředků Anton Schmerzenreich, který strhujícím způsobem triumfoval po překonání všech překážek ve velkém vyrovnání se s Filipem svou tvůrčí inteligencí.“⁵⁶⁵

Schmerzenreichův výkon se i přes krátkou dobu, kterou k zvládnutí své role měl, zdá být velmi dobrý. Jak je to s tvrzením Maxe Broda, že původně měl hrát Dona Carlose, mi není jasné. Hrál ho Alfred Lohner a jakkoli byl Schmerzenreich zcela jistě kvalitním hercem, který v Německém divadle působil již před rokem 1931 a potom od sezóny 1933/34,⁵⁶⁶ nebyl do velkých rolí obsazován příliš často. V souvislosti s obsazením Alfreda Lohnera do role Dona Carlose se recenzenti o přeobsazení nezmiňují. Je možné, že se mělo jednat o alternaci, ale je to jen moje domněnka.

Hansjörg Schneider zmiňuje, s odvoláním na brněnský list Tagesbote, že Fritz Klippel měl hrát markýze Posu, ale neobjevil se na závěrečných zkouškách, protože byl jmenován intendantem Městského divadla v Liberci.⁵⁶⁷ Vzhledem k tomu, že Fritz Klippel opustil už v květnu roku 1938,⁵⁶⁸ se mi jeho návrat do Prahy zdá velmi nepravděpodobný, nicméně možný.

⁵⁶³ M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

⁵⁶⁴ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁶⁵ (o.p.) [Otto Pick]: Eine denkwürdige „Don Carlos“ - Aufführung, Prager Presse 29. 9. 1938.

⁵⁶⁶ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav. Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Prag 1934.

⁵⁶⁷ Schneider, Hansjörg: Das Neue Deutsche Theater Prag in den dreißigen Jahren in Exiltheater und Exildramatik 1933-1945, Maintal 1991.

⁵⁶⁸ Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

„Alfred Lohner: mužný Don Carlos, zářivost jeho řeči a stejnorodá plastika mimické kresby charakteru.“⁵⁶⁹ „Titulní roli hrál Alfred Lohner, který byl méně nevázaným neurastenikem než milencem prokazujícím nerozváženost své vášnivosti.“⁵⁷⁰ „[...] Don Carlos v Lohnerově pojetí není „šlechtný mladík“ s hamletovskými rysy, jak ho často vidíme, ale ostře nãznačený charakter, [...]“⁵⁷¹ Tato hodnocení jsou velmi stručná a nepřítliš nadšená.

O něco obšírněji se kritici věnovali výkonu Fritze Valka. „Fritz Valk, vystoupil po delší pauze, nechal před nás předstoupit pochmurně mohutnou postavu hrozivě osamělého, pochybnostmi, nenávistí a stovkou mezipocitů rozervaného Philipa.“⁵⁷² „Král Philipp Fritze Valka byl velký samotář, který, vzdálený velkým iluzím, velmi dobře poznal lidské slabosti svého charakteru. Nešťastník, který ostatním závidí umění být šťastný.“⁵⁷³

Zaujala i Marion Wünsche v roli Alžběty: „v této šlechtné, čisté reprodukci ztělesnění jedné z nejhezčích Schillerovských ženských postav.“⁵⁷⁴ „Marion Wünsche okouzila jako královna přísným půvabem svého chování, potlačenou vášní, kterou se neodvážila ukázat a přesto byla zřetelná.“⁵⁷⁵

Ludwig Winder na závěr poněkud komplikovaně shrnul: „Režisér nezůstal ušetřen úkolu nakonec najít vcelku reprezentativního Albu. Ostatní role, které musely být přeobsazeny, nepřinesly žádné podstatné obtíže a neohrozily úspěch.“⁵⁷⁶ Brodův závěr

⁵⁶⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Eine denkwürdige „Don Carlos“ - Aufführung, Prager Presse 29. 9. 1938.

⁵⁷⁰ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁷¹ M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

⁵⁷² (o.p.) [Otto Pick]: Eine denkwürdige „Don Carlos“ - Aufführung, Prager Presse 29. 9. 1938.

⁵⁷³ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁷⁴ (o.p.) [Otto Pick]: Eine denkwürdige „Don Carlos“ - Aufführung, Prager Presse 29. 9. 1938.

⁵⁷⁵ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

⁵⁷⁶ L.W. [Ludwig Winder]: „Don Carlos“, Bohemia 25. 9. 1938.

velmi silně odráží svou dobu: „Zpevnili tím uprostřed krize naše nervy, naší vůli.“⁵⁷⁷

Tato premiéra se uskutečnila jen několik dní před Mnichovskou dohodou (30. 9. 1938), tedy v době, která byla pro Československý stát a jeho obyvatele velmi komplikovaná. Svoboda myšlení, která se objevila v recenzích, i v názvu článku Maxe Broda⁵⁷⁸ byla zcela jistě považována za vysoce ceněnou hodnotu, jejíž ztráty bylo třeba se obávat.

Odehrálo se jediné představení (v Neues Deutsches Theater). K žádné repríze už nedošlo, divadlo bylo uzavřeno. Napřed jen dočasně a pak, po krátkém pokusu o obnovení jeho provozu, definitivně.

Tolik zmiňovaná přeobsazení poukazují na to, že divadlo ve dnech před premiérou opustili někteří herci. Ovšem které role byly přeobsazeny se dnes už dozvíme jen těžko. Otto Pick v Prager Presse jmenoval ještě tyto účinkující: Fritta Brod (vrchní hofmistrině), Arnold Marlé (nejvyšší inkvizitor), Rewalt (Domingo), Felix Knüpfer (Alba), Friedrich Richter, Karl Padlesak (španělští grandové)⁵⁷⁹ Alespoň o nich tedy víme, že v divadle setrvali.

Je vcelku symbolické, že poslední premiérou byl právě Schillerův Don Carlos. Německý klasik na scéně německého divadla, jehož existenci trochu paradoxně ukončila právě německá okupace Sudet.

I zde je třeba věnovat pozornost osobám režisérů jednotlivých inscenací. První dvě režíroval Max Lilebl, další dvě Arnold Marlé a poslední tři Julius Gellner. Nemohu tvrdit, že šlo o náhodu, ani o úmysl. Přesto je pozoruhodné, že se nestřídali například po jedné inscenaci, ale takto v blocích.

⁵⁷⁷ M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

⁵⁷⁸ M.B. [Max Brod]: „Geben Sie Gedankenfreiheit“, Prager Tagblatt 25. 9. 1938.

⁵⁷⁹ (o.p.) [Otto Pick]: Eine denkwürdige „Don Carlos“ - Aufführung, Prager Presse 29. 9. 1938.

Jedinou schillerovskou inscenací, která se nejen hrála v Kleine Bühne, ale zároveň se stěhovala i do Neues Deutsches Theater jsou Úklady a láska. Jsou také, tedy podle počtu repríz, nejúspěšnější schillerovskou inscenací. Ale právě proto, že se hrály většinou v Kleine Bühne, je počet diváků, který je mohl shlédnout, srovnatelný s dalšími čtyřmi inscenacemi. Dvě se hrály čtyřikrát a další dvě pětkrát. Nejméně úspěšná byla Nevěsta Messinská se dvěma představeními, ale možný důvod, proč se hrálo jen dvakrát je uveden výše.

Nejhůře dopadl Don Carlos, ovšem i jeho osud tu byl dostatečně objasněn.

Inscenace Schillerových her byly pro pražskou německou scénu jistě nákladnou ale zároveň i prestižní záležitostí. Jejich reprízovost je pravděpodobně řadila mezi ztrátové podniky.

Ve své době však jejich uvádění muselo mít hlubší význam než jen návrat k německé klasice. Schiller ve svých hrách odsuzoval útlak a bezpráví a vyzdvihoval svobodu. To nutně poukazuje na tyto inscenace jako na platformu, na které mohli jejich tvůrci předvést své politické a lidské přesvědčení a přitom se vyhnout tvrdé kritice z opačného tábora. Zdá se, že ani tady nebyl zisk na prvním místě.

IX. Zánik Německého divadla a jeho znovuotevření za Protektorátu

Po zprávě o odložení premiéry Dona Carlose a informacích o přeobsazení některých rolí se 28. září 1938 objevila tato zpráva: „V Německém divadle odpadla – stejně jako na jiných pražských jevištích – představení. Provoz bude obnoven tak brzy, jak to bude možné.“⁵⁸⁰ Jitka Ludová uvádí, že se hrálo do vyhlášení mobilizace 25. září 1938.⁵⁸¹

⁵⁸⁰ anonym: Deutsches Theater geschlossen, Prager Tagblatt 28. 9. 1938.

⁵⁸¹ Ludová, J.: Deutscher Theaterverein in: Divadelní revue, roč. XV, 2004, č.1, str. 88.

28. 9. 1938 otiskl Sozialdemokrat toto prohlášení: „Výbor odborové organizace Neues Deutsches Theater vítá s nadšením vládou učiněné opatření a hlásí se plně k úsilí bránit naši republiku a její demokratickou ústavu. My všichni jsme vždy připraveni ke krajním obětem.“⁵⁸² Tento text je jen dalším potvrzením převažujícího demokratického a protifašistického postoje pracovníků pražské německé scény.

Uzavření obou divadel mělo být pouze dočasné, ale bohužel, i když byl provoz ještě nakrátko obnoven, bylo v podstatě definitivní.

Hans Demetz k tomu napsal: „Situace ve vnitrozemí byla stále vážnější a nebylo divu, že se rozhořčený český národ, který nechala ve štychu Anglie a Francie, projevil svou nenávist proti všem Němcům v četných bouřlivých demonstracích - v jednom severočeském městě bylo dokonce i 6 mrtvých. V Praze byly všechny německé budovy chráněny zdvojenými policejními hlídkami a policejní ředitelství naznačilo divadelnímu ředitelství a Divadelnímu spolku, aby z bezpečnostních důvodů uzavřeli divadlo a nehráli.“⁵⁸³ Jeho komentář ovšem naprosto opomíjí skutečnost, že provoz v Praze v této době přerušila i česká divadla. Hlavní příčinou uzavření pražské německé scény nemuselo být ohrožení ze strany frustrovaných Čechů, ale nutnost zatemnění, při kterém se ostatně odehrála už premiéra Dona Carlose, a pravděpodobně pouze minimální zájem diváků.

Nejpodrobnější zprávy přinášel hned z počátku denník Bohemia. Už 29. 9. otiskl: „Dr. Paul Eger, ředitel pražského Německého divadla, se včera letadlem odebral do Švýcarska. Dr. Eger je jak známo švýcarským státním příslušníkem.“⁵⁸⁴ a den nato: „Protože je v posledních dnech návštěva divadel slabá, zůstanou obě divadla uzavřena dokud se situace nevyjasní.“⁵⁸⁵ a

⁵⁸² Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 - 1938, rkp. in Divadelní ústav.

⁵⁸³ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X., str. 117.

⁵⁸⁴ anonym: Dr. Paul Eger..., Bohemia 29. 9. 1938.

⁵⁸⁵ anonym: Vom Prager deutschen Theater, Bohemia 30. 9. 1938.

ještě jedna informace: „divadlo řídí Liebl, Eger je v Curychu“⁵⁸⁶

Tyto zprávy jsou poměrně zásadní. Nejdůležitější muž celého divadla odjel. V tuto chvíli sice ještě nebylo jasné, jestli se jedná o nějaký výlet do vlasti, nebo o útěk v těžké době, ale i tak byla tato cesta nanejvýš podivná. Max Liebl byl zástupcem ředitele divadla prakticky celou Egerovu éru, takže byl mužem na svém místě, ovšem absence ředitele je v takovéto situaci minimálně z psychologického hlediska velmi podstatná.

V tomto kontextu je důležitá je zpráva otištěná 2. 10 v Prager Tagblattu: „Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne v Praze, která nehrála kvůli neobyčejným okolnostem, především kvůli zatemnění, stejně jako mnohá pražská divadla, zahájí provoz pod vedením Dr. Paula Egera jakmile to opět bude možné.“⁵⁸⁷ Německé divadlo tedy stále řídí Paul Eger. Vzhledem k tomu, že podle Bohemie je již několik dní ve Švýcarsku je to zvláštní. Jeho nepřítomnost si však stále lze vykládat jako pouhý výlet s tím, že se vrátí, až pomine nutnost zatemnění a bude možné obnovit divadelní provoz.

6. 10. 1938 otiskl Prager Tagblatt velmi pozitivní zprávu: „divadlo v sobotu otevře pod vedením Dr. Paula Egera“.⁵⁸⁸ Sobotou se tu rozumí 8. 10. 1938.

7. 10. 1938 vyšel v Bohemii článek obsahující i následující slova: „Poslední představení v září byla z pochopitelných důvodů velmi špatně navštívená; očekávala se válka a nikdo neměl za nepřehledných večerů chuť odebrat se do divadla. Teď, když už se neobáváme žádného vzdušného bombardování, odpadl nejdůležitější důvod, kvůli kterému jsme v posledních zářijových dnech neradi vycházeli. Těžké starosti jiné povahy sice lidi ještě stále tíží, ale právě návštěva divadla je nejpríhodnější. [...] Čilá divadelní návštěva znamená znovuoživení a zachování německého kulturního života v Praze,

⁵⁸⁶ anonym: Vom Prager deutschen Theater, Bohemia 30. 9. 1938.

⁵⁸⁷ anonym: Auch Theater, Prager Tagblatt 2. 10. 1938.

to se nedá manifestovat lépe a důstojněji, než pěstováním umění a podporou umělců."⁵⁸⁹ Zdá se navazovat na text otištěný v Prager Tagblattu předchozího dne. Je to v podstatě apel na obecenstvo, aby se vrátilo do hlediště divadla. Zároveň to potvrzuje můj předpoklad, že hlavními důvody pro uzavření divadla bylo zatemnění a minimální návštěvnost.

Následující den se v Bohemii objevují informace o tom, že „divadlo bude znovu otevřeno“⁵⁹⁰, a že „všichni mají chuť pracovat“.⁵⁹¹ Na rozdíl od Prager Tagblattu tu však není ani slovo o řediteli divadla. Osobně se mi neustálé zdůrazňování toho, že stojí v čele divadla, zdá poněkud podezřelé.

9. 10. 1938 se v Bohemii dočkáme potvrzení, že „provoz divadla byl definitivně obnoven“⁵⁹². Předcházejíc večer se tedy v divadle skutečně hrálo (Lidé na kře). V tomtéž textu pak ještě dozvíme, že „záleží hlavně na tom, jestli budou chodit diváci“.⁵⁹³ Zatím se sice hraje jen v Kleine Bühne, ovšem vypadá to, že už nic nebrání v dalším provozu divadla.

Bohužel tento optimismus nevydržel dlouho. Předpokládám, že se hrálo i 9. 10. (Komédie omylů), ale to bylo pravděpodobně naposledy.

11. 10. 1938 se z Bohemie dozvídáme, že začátek provozu divadla byl posunut.⁵⁹⁴ Prager Tagblatt otiskl ve stejný den toto: „S ohledem na rozhovory, které jsou v současnosti Dr. Paulem Egerem vedeny o situaci Německého divadla, bylo mezi jednajícími místy rozhodnuto, že znovuzavedení divadelního provozu se posune na pozdější okamžik“.⁵⁹⁵ Text sejného znění

⁵⁸⁸ anonym: Ab Samstag deutsches Theater, Prager Tagblatt 6. 10. 1938.

⁵⁸⁹ anonym: Die Wiederöffnung der Prager deutschen Theaters, Bohemia 7. 10. 1938.

⁵⁹⁰ anonym: Das Prager deutsche Theater, Bohemia 8. 10. 1938.

⁵⁹¹ anonym: Das Prager deutsche Theater, Bohemia 8. 10. 1938.

⁵⁹² anonym: Das Prager deutsche Theater, Bohemia 9. 10. 1938.

⁵⁹³ anonym: Das Prager deutsche Theater, Bohemia 9. 10. 1938.

⁵⁹⁴ Bohemia 11. 10. 1938.

⁵⁹⁵ anonym: Neues Deutsches Theater, Kleine Bühne geschlossen, Prager Tagblatt 11. 10. 1938.

vyšel i o den později.⁵⁹⁶ Není mi jasné, o čem a s kým mohl ředitel Eger jednat, jestliže byl stále ve Švýcarsku. Nebo šlo o jednání telefonické? Také je možné, že se výše zmiňovaný text z Bohemie mylí, a Dr. Eger nikdy neodletěl, nebo se popřípadě mohl vrátit. Ovšem v tom případě by se to možná dostalo i do novin. Spíše se přikláním k tomu, že mylné je podání Prager Tagblattu. Domnívám se, že Paul Eger se už do Československa nevrátil. Mojí domněnku potvrzuje ve své knize i Hans Demetz, který dokonce píše: „Nejhezčí ale na tom bylo to, že Dr. Eger - staré přísloví praví, že kapitán opouští svou potápějící se loď jako poslední - že kapitán Eger, který si už před lety tajně obstaral švýcarské občanství, opustil potápějící se pražskou divadelní loď jako první, bez rozloučení s personálem, a bezohledně prchl do Švýcarska, což jistě vrhá velmi špatné světlo na jeho charakter.“⁵⁹⁷

Jakkoli zpochybňuji, že jednání o další existenci pražské německé scény vedl Dr. Eger, jednání skutečně probíhala. Ovšem za divadlo pravděpodobně jednal zástupce ředitele Max Liebl. Tato jednání potvrzuje text otištěný v Bohemii 15. 10. 1938: „[...] existence divadla je jak známo nejvyšší měrou spojena s otázkou subvencování - ještě se nedospělo k jednotnému názoru, takže nic není uzavřeno, záležitostí se zabývá rada ministrů. O subvencích rozhoduje ministerstvo školství ve shodě s ministerstvem financí.“⁵⁹⁸ Z toho vyplývá, že další provoz divadla už není závislý na jeho vedení a Německém divadelním spolku, ale na institucích československého státu, tedy hlavně na jejich dotaci.

18. 10. 1938 se z Prager Tagblattu dozvíme, že situace pražských divadel je velmi složitá. „Pražská divadla velmi trpí nevyjasněnými politickými okolnostmi. Tak se stalo, že pondělní a úterní představení velkých pražských scén

⁵⁹⁶ anonym: Neues Deutsches Theater, Kleine Bühne geschlossen, Prager Tagblatt 12. 10. 1938.

⁵⁹⁷ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X., str. 118.

navštívilo jen 17 - 20 diváků. [...] Divadla ale chtějí za všech okolností udržet plný provoz a překlenout nepříznivé období.⁵⁹⁹ Vlastně není čemu se divit, že bylo Pražské německé divadlo uzavřeno. Vzhledem ke svým neustálým finančním problémům by si takto ztrátový provoz nemohlo vůbec dovolit.

I další naděje na pokračování divadla se ovšem brzy zhroutila. Už 20. 10. 1938 vyšla v Bohemii zpráva o tom, že divadlo žádnou dotaci nedostane, protože nejsou peníze.⁶⁰⁰ Tentokrát je již definitivně rozhodnuto, že další provoz nebude.

27. 10. vyšel v Bohemii a v Prager Tagblattu identický článek z něhož citují: „Souhrnný počet zaměstnanců Německého divadla v Praze činil 295 osob. Po odchodu těch členů, kteří svým státním občanstvím nebo smýšlením náležejí k jiným státům, zbylo 195 členů, z toho 175 tuzemců a 20 cizinců z nichž mnozí pracují v Československu více než 10 let. Mezi tuzemci je 84 Němců a 91 Čechů, z toho připadá na technický personál 90 % Čechů. - Poslední regulérní výplata se konala 30. září t.r., poslední záloha 10. t.m. [...] Zaměstnanci žádají veřejnost našeho státu, aby bylo při všech úvahách o osudu našeho divadla v první řadě pamatováno na další budoucnost jeho členů, kteří zůstali až do posledního okamžiku na svých místech, bez rozdílu národnosti věrní státu a jeho ústavě.“⁶⁰¹ To dokládá velmi komplikovanou situaci zaměstnanců divadla i jejich rodin. Je tu zdůrazněno i to, že tito zaměstnanci setrvali na svých místech i ve velmi těžkých okamžicích a snažili se tak podpořit stát v době jeho velkého ohrožení.

Další zprávu o tom, jaká je situace zaměstnanců, tedy bývalých zaměstnanců Německého divadla se dozvídáme 30. 10. v Bohemii: „Členové divadla v pondělí obdrželi dopis, ve

⁵⁹⁸ Bohemia 15. 10. 1938.

⁵⁹⁹ Prager Tagblatt 18. 10. 1938.

⁶⁰⁰ anonym: Deutsches Theater bleibt weiter geschlossen, Bohemia 20. 10. 1938.

kterém stojí, že smlouvy pro probíhající sezónu jsou ze strany Divadelního spolku od 30. září považovány za zaniklé.“⁶⁰² Všichni tedy byli se zpětnou platností propuštěni. Ještě se dozvíme, že peníze stále nejsou, takže není možné zahájit provoz.⁶⁰³ To celkem není nic překvapivého, zvláště, když už nemá kdo zajišťovat provoz.

V textu Hanse Demetze k tomu nalezneme ještě malé doplnění, že smlouvy s personálem byly vypovězeny „v důsledku zásahu „vyšší moci““⁶⁰⁴, „Zároveň bylo odepřeno vyplacení poslední gáže s poukazem na prázdnou pokladnu Německého divadelního spolku.“⁶⁰⁵

Další zpráva týkající se Německého divadla je alespoň částečně pozitivní. Tedy alespoň v tom smyslu, že jeho bývalý zaměstnanci vymysleli způsob, jak se uživit. „Pod vedením Renata Morda, Franka Schultese a Waltera Tauba se připravuje turné po jižní a severní Americe, na kterém se podílí skupina umělců Pražského německého divadla. Soubor bude hrát revue „České obrazy“ od Renata Morda, ve které najde upotřebení také domácí lidové umění, stejně jako hudební a básnická díla československých autorů. [...]“⁶⁰⁶ Jako herci na tomto projektu měli spolupracovat: Charlotte Küter, Amy Frank, Paul Lewitt a Friedrich Richter.⁶⁰⁷ Bohužel nemám tušení, jak tato iniciativa nakonec dopadla. S největší pravděpodobností se však nakonec žádné turné neuskutečnilo. Walter Taub byl totiž podle

⁶⁰¹ anonym: Der Lokalverband des Deutschen Theaters in Prag..., Prager Presse 27. 10. 1938. (anonym: Die Zukunft der deutschen Teaterangestellten, Bohemia 27. 10. 1938.)

⁶⁰² anonym: Kein Deutsches Theater mehr, Bohemia 1. 11. 1938.

⁶⁰³ anonym: Kein Deutsches Theater mehr, Bohemia 1. 11. 1938.

⁶⁰⁴ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X., str. 117.

⁶⁰⁵ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X., str. 117.

⁶⁰⁶ anonym: Amerikatournee Prager deutscher Schauspieler, Bohemia 11. 11. 1938.

⁶⁰⁷ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 238. Charlotte Küter a Paul Lewitt v Pražském německém divadle hostovali, Friedrich Richter v něm byl nějaký čas angažován. Všichni tři odešli do emigrace do Velké Británie.

Deutsches Theater-Lexikonu od roku 1939 v emigraci ve Švédsku⁶⁰⁸ a tento slovník se o žádné podobné akci nezmiňuje.

O dalším osudu budovy Neues Deutsches Theater bylo rozhodnuto poměrně rychle. Podle Jitky Ludvové se „Již v říjnu 1938 rozhodl spolek budovu NDT prodat státu a činnost ukončit. 20. 12. 1938 požádalo německé ministerstvo propagandy českou delegaci při jednání v Berlíně, aby bylo zabráněno konkurzu Německého divadelního spolku. 20. 1. 1939 souhlasila pražská ministerská rada s koupí budovy divadla za 11 milionů korun, rovnajících se odhadnutým dluhům divadla.“⁶⁰⁹

Německé divadlo tedy ukončilo svůj provoz s zhruba jedenáctimilionovým dluhem. Jakkoliv tedy uzavření divadla bezprostředně zapříčinila politická situace ve státě, je třeba si položit otázku, jak dlouho by toto divadlo ještě bylo schopné fungovat. Německý divadelní spolek v podstatě využil první příležitosti ukončit provoz a vypovědět smlouvy zaměstnanců.

Soubor pražské německé scény se začal rozpadat už před premiérou Dona Carlose. Jeho rozpad jistě pokračoval i v době dočasného uzavření obou budov a byl ukončen výpovědí smluv ze strany Německého divadelního spolku.

O tom, kam kteří herci odešli, mám jen kusé informace. V deníku Bohemia vyšly zprávy o několika z nich. Leopold Dudek, který hrál hlavně v operetách a byl v souboru (operním) už před rokem 1932, odešel do Curychu.⁶¹⁰

Fritz Klippel, Viktor Afritsch a Karl Padlesak se přesunuli do Ústí nad Labem.⁶¹¹ Tato zpráva však nemusí být úplně přesná. Fritz Klippel totiž opustil Německé divadlo už v průběhu

⁶⁰⁸ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Strauß-Tewele; Bern und München 1996, str. 32 - 38.

⁶⁰⁹ Ludvová, J.: Deutscher Theaterverein in: Divadelní revue, roč. XV, 2004, č.1, str. 88.

⁶¹⁰ Bohemia 18. 10. 1938.

⁶¹¹ Bohemia 19. 10. 1938.

sezóny 1937/38. Podle Hanse Demetze se stal prozatímním ředitelem v divadle v Liberci.⁶¹²

Hans Götz, jeden z režisérů divadla, odešel do Městského divadla v Chebu, kde byl jmenován prozatímním ředitelem.⁶¹³ Podle Hanse Demetze však „nenašel zálibu ve svém omezeném ředitelském zaměstnání a rád se nechal Wallekem angažovat zpět do Prahy.“⁶¹⁴ V průběhu zkoušky ho v Praze 9. 11. 1939 ranila mrtvice.⁶¹⁵ Walter Szurovy našel uplatnění v Josefstädter Theater.⁶¹⁶

Frank Schultes, autor mnoha scénických výprav, působil v Německém divadle jako výtvarník i za Protektorátu.⁶¹⁷

Další osudy nyní již bývalých herců Pražského německého divadla je možné sledovat i v Deutsches Theater-Lexikonu. Část herců tu bohužel není uvedena a u dalších jsou informace spíše do roku 1938, než po něm. Navíc tento slovník, ačkoliv jeho první díl vyšel již v roce 1953 ještě stále není kompletní.⁶¹⁸

Rudolf Stadler se jako jeden z mála do Prahy vrátil, zemřel tu v roce 1944 při srážce tramvají.⁶¹⁹

Lotte Stein emigrovala 1939 do USA, působila v New Yorku a v Hollywoodu, do Německa se vrátila v roce 1949.⁶²⁰

Walter Szurovy emigroval v roce 1938 přes Itálii do Ameriky.⁶²¹

Walter Taub byl v letech 1939 - 1945 v emigraci ve Švédsku, kde se živil jako novinář. Psal pro americké a britské noviny.

⁶¹² Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 7.

⁶¹³ Bohemia 25. 10. 1938.

⁶¹⁴ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 10.

⁶¹⁵ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 117.

⁶¹⁶ Bohemia 2. 11. 1938.

⁶¹⁷ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 116.

⁶¹⁸ V současnosti končí jménem Weisbach.

⁶¹⁹ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Singer - Steinar; Bern 1993, str. 2268., Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 116.

⁶²⁰ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Singer - Steinar; Bern 1993, str. 2303.

⁶²¹ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Steinau - Strauss, Bern und München 1994, str. 2494.

V roce 1945 se vrátil do Prahy, pracoval jako redaktor Prager Morgen a zároveň byl korespondentem zahraničních novin. Divadlo začal znovu hrát už v roce 1947. Byl v angažmá v Plzni a v Realistickém divadle. V roce 1953 hrál poprvé po válce německy v Theater der Freundschaft ve východním Berlíně. Od roku 1966 hostoval v Deutsches Schauspielhaus v Hamburku a od 1978 byl častým hostem ve vídeňském Burgtheateru. Zemřel ve Vídni v roce 1982.⁶²² Do Švédska s ním odešla i jeho žena Lux Rodenberg.⁶²³

Erna Terrel emigrovala v r. 1938 do Bolívie, od roku 1948 žila v Uruguay.⁶²⁴

Karl Trabauer hrál v letech 1938 - 1940 v Liberci a pak opět v Praze.⁶²⁵ Ve výčtu spolupracovníků válečného Pražského německého divadla u Hanse Demetze se však neobjevuje.

Fritz Valk byl od roku 1939 v emigraci v Anglii, kde byl činný pro Freine Deutschen Kulturbund a působil i v německém vysílání BBC. Do své smrti v roce 1956 (Londýn) účinkoval v mnoha britských filmech. Hrál i v Londýnských divadlech.⁶²⁶

Inge Waern emigrovala do Švédska, hrála ve Stockholmu a v Malmö.⁶²⁷

V knize Hanse Demetze se dočtete o několika dalších hercích. Willy Volker a Leo Siedler se uplatnili v Moravské Ostravě.⁶²⁸

V knize Hansjörga Schneidera je uvedeno ještě několik dalších jmen. Do Velké Británie odešli: Julius Gellner, Elisabeth Warnholtz a Arnold Marlé.⁶²⁹

⁶²² Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Steinau - Strauss, Bern und München 1994, str. 2508.

⁶²³ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 240.

⁶²⁴ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Steinau - Strauss, Bern und München 1994, str. 2528.

⁶²⁵ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Teweles - Tzschope, Bern und München 1998, str. 2632.

⁶²⁶ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Uber - Voigt, Bern und München 2000, str. 2750.

⁶²⁷ Kosch, Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon; Voigt - Wallbach-Canzi, Zürich und München 2002, str. 2853.

⁶²⁸ Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 9.

⁶²⁹ Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933 - 1938, Berlin 1979, str. 240 - 241..

I z toho, co se mi podařilo zjistit, je vidět, že v činohře pražské německé scény působili lidé s různými názory. Někteří museli kvůli svému přesvědčení emigrovat, jiní se mohli v klidu přesunout do jiného německého divadla. V tomto směru je pozoruhodnou postavou Hans Götz, který se po krátkém ředitelování v Chebu vrátil do Prahy. Spolupracoval totiž s Klubem českých a německých divadelních pracovníků. Minimálně byl obsazen, do podružné role, v inscenaci Štěpánkovy veselohry Čech a Němec (v roce 1936).

Jediným hercem, o kterém je mi známo, že se po válce vrátil do Prahy a dokonce působil i v českých divadlech byl Walter Taub. Tato jeho angažmá jen dokazují, že alespoň část německých herců působících v Praze ovládala dokonale oba jazyky.

Budova Neues Deutsches Theater se stala majetkem československého státu. Stalo se tak na přímluvu německých státních orgánů. Zdá se, že tyto se chtěly vyhnout případným komplikacím při obnovování provozu po okupaci Československa. K té došlo 15. 3. 1939.

Podle Hanse Demetze přišel ředitel Teplického divadla Curt Hurrle s myšlenkou hostování svého divadla v Praze. To bylo s velkým úspěchem zahájeno 26. 5. 1939 v Kleine Bühne.⁶³⁰

Vedení pražské německé scény převzal 3. 9. 1939 Oskar Wallek, generální intendant Německého divadla v Praze. Okamžitě podepsal smlouvy a vytvořil tak soubor těchto herců a hereček: Julius Bennet, Wolf Goette, Albert Johannes, Gerhard Ritter, Richard Tomaselli, Friedrich Siems, Otto Ernst Hasse, Maria Schanda, Eva Kras, Senta Esser, Edith Heerdegen, Marga Klas, Gertrude Scott-Iversen, Edith Wiesen. Prvním režisérem se stal Siems. Už 15. září se začalo zkoušet.

⁶³⁰ Tento i následující odstavce podle: Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag XI., str. 6 - 8.

Teplické divadlo hostovalo v Kleine Bühne naposled 23. srpna.

Slavnostní zahájení první Wallekovy sezóny (1939/40) proběhlo 31. října 1939 ve Stavovském divadle.

Pražská německá scéna tedy za Protektorátu obnovila svůj provoz. Hrál se především v Kleine Bühne a ve Stavovském divadle.

Z původního Německého divadla však zůstaly jen budovy. Vše ostatní se radikálně změnilo. S největší pravděpodobností i publikum, protože německá demokratická inteligence z větší části emigrovala nebo byla zatčena. Emigranti z Německa a Rakouska, kteří se v Praze v předchozích letech shromažďovali, prchnout nutně museli. Jinak se nevyhnuli vězení a koncentračním táborem. Totéž platí i pro židovské publikum.

Všechna divadla byla uzavřena 1. září 1944. Pražské německá scéna už svůj provoz po válce neobnovila. V nové Československé republice, za zcela změněných podmínek po transferu českých Němců, už o něj nebyl zájem.

X. Závěr

Pražské Německé divadlo, jak je patrné z výše popsaných inscenací, stavělo především na svém kvalitním a schopném hereckém souboru. Nedochozelo tu k velkým výtvarným nebo režijním experimentům.

Činoherní soubor zajišťoval hlavní provoz na obou scénách. Jeho členové se významně podíleli i na práci operety. A to i v době, kdy již měla vlastní soubor. Činoherci tudíž vyprodukovali zhruba 50 vlastních premiér a dalších 10 operetních za sezónu. 60 premiér ročně a pravidelný provoz na dvou scénách kladly na herce velké nároky. Komplikovaná

finanční situace, se kterou se divadlo po celou dobu potýkalo, zcela jistě bránila v jejich patřičném finančním ohodnocení.

Přesto se v Německém divadle dá i v této době hovořit o velmi kvalitním souboru. K jeho vytvoření značně přispěla politická situace v sousedním Německu a později i v Rakousku. Tito emigranti setrvali v divadle až do jeho neslavného konce. Dále, do bezpečnějších zemí, odešli až později.

Nepříliš početná divácká obec nutně vyžadovala neustále nové inscenace. Divadlo bylo v podstatě nuceno chrlit stále další premiéry, což velmi zatěžovalo nepočtený činoherní soubor. I za těchto obtížných podmínek však pražská německá scéna produkovala inscenace kvalitní. Ačkoli jsem prošla všechny recenze z uvedeného období, které vyšly v Prager Presse, nenalezla jsem nikdy naprosté odsouzení. Kritika samozřejmě věnovala některým inscenacím větší pozornost, než jiným. Nejdelší články se zpravidla týkaly inscenací klasiků, zatímco současné komedie nebo révue příliš podrobně hodnoceny nebyly. Byly však zpravidla hodnoceny pozitivně, a to v otázce volby textu i provedení.

Ve své práci jsem se věnovala inscenacím českých autorů, které lze považovat za jakýsi úzce specifikovaný průřez, svým způsobem reprezentativní vzorek, ze kterého je možné vyjít. Jedná se o inscenace textů různých žánrů a převažuje tu žánr komediální. Jen se tu celkem pochopitelně nevyskytují inscenace klasických textů.

Také proto jsem další dvě kapitoly věnovala inscenacím her Shakespearových a Schillerových. Právě tyto inscenace spadají do kategorie, které se recenzenti (s jistými výjimkami) věnovali nejpodrobněji.

Obtížná finanční situace, která měla za následek i postupný úpadek a následný konec divadelního časopisu, jistě nese svůj podíl na vysokém počtu komediálních inscenací na repertoáru divadla. Uváděné texty i jejich inscenace si však stále udržovaly jistý standard. Pravidelné uvádění her Shakespeara,

Schillera, ale i jiných klasiků jasně ukazuje, že navzdory nedostatku prostředků se divadlo odmítalo stát podnikem, který se snaží o co nejméně nákladné a co nejvíce komerčně úspěšné inscenace. Snažilo se spíše udržovat standard městské scény, která, vzhledem k tomu, že je jediná, musí zaopatřovat veškeré zájmy publika, ale zároveň se nepodbízí lacinou produkcí.

Politická situace v sousedním Německu a Rakousku, která měla nesporný vliv i na situaci v Československu, přímo ovlivňovala i dění v Německém divadle. V činoherním souboru sice byli ve většině ti, kteří stáli na straně demokratického vývoje, ale působilo zde i několik říšskoněmeckých občanů, kteří, více či méně otevřeně, sympatizovali s nacismem. K repertoáru i k divadlu samotnému se kromě recenzentů kulturních rubrik pražských deníků vyjadřovaly i nacisté a nacistické organizace v Československu a nacistické orgány v Německu. Vzhledem k tomu, že se obzvláště v období, které bezprostředně předcházelo obsazení Sudet, v Československu objevovala snaha pokud možno si nerozhněvat mocnějšího souseda, bylo toto divadlo v obzvláště komplikované situaci.

Byli uváděni autoři, kteří byli v Německu zakázáni, objevovaly se hry židovských autorů, nakonec byla uvedena i Čapkova Matka, což byla vlastně nejvíce protifašisticky a, chcete-li, protiněmecky zaměřená hra, která se na repertoáru objevila. Texty nacistických autorů samozřejmě uváděny nebyly. Stejně tak ale nebyla uvedena ani jedna hra levicově orientovaného antifaašisty a emigranta Bertolta Brechta. Prostě v tomto směru panovala jistá nepsaná omezení.

Tvůrci samozřejmě vyjadřovali svůj, většinou antifaašistický, postoj i v jiných inscenacích, jak je patrné i z recenzí týkajících se inscenací Schillera a Shakespeara.

Uzavření divadla v září 1938 souviselo s vyhlášením všeobecné mobilizace. Přestala hrát i další pražská divadla. Ta však svůj provoz záhy obnovila. Pražská německá scéna už ne. Jejímu souboru, už bez ředitele Egera, který se urychleně

odebral do Švýcarska, se podařilo uspořádat pouhá dvě představení v Kleine Bühne v říjnu 1938. Pak už divadlo definitivně zaniklo. Německý divadelní spolek se chopil příležitosti vypovědět s poukazem na zásah vyšší moci smlouvy zaměstnanců divadla a zbavil se tak velmi ztrátového podniku.

Část souboru tvořená emigranty z Německa tak doslova uvízla v nepříteliš bezpečné zemi bez příjmů a, někteří, bez prostředků.

Herci Německého divadla odešli dále do emigrace nebo do divadel na území Říše. Budovu Neues Deutsches Theater odkoupila Československá republika.

Po okupaci a ustavení Protektorátu Böhmen und Mähren byl provoz pražské německé scény obnoven. Nejprve na jevišti Kleine Bühne hostoval soubor Teplického divadla a od sezóny 1939/40 divadlo fungovalo pod vedením intendanty Oskara Walleka. Toto nové divadlo mělo k dispozici i budovu Stavovského divadla a ukončilo svůj provoz ještě před koncem války. Spolu s ním byla ukončena i existence Německého divadla v Praze.

V úvodu této práce jsem si kladla za cíl dále rozšířit znalosti o závěrečné éře Německého divadla v Praze, což se mi doufám podařilo. Zároveň bych ráda, aby na tuto mou práci v budoucnu navázaly další, věnující se jiným aspektům této činohry. Divadlo, které bylo kdysi významné v kontextu Prahy i německé jazykové oblasti, by nemělo zůstat trvale opomíjeno.

Resumé

In the 1930ies Prague had about a million citizens. Approximately 45 000 of them were native German speakers. Around a half of these were clerks and industrialists.

Both scenes of the Prague German Theater had all together a capacity of 2100 spectators. This disproportion together with inadequate state funding led to the fact that the price of a regular ticket to the Prague German Theater was four times higher than to other state and city theaters. Withal especially German theaters were exceptionally financially dependent on their spectators. Despite relatively high tickets costs the management of the theater usually regularly ended up with a deficit budget.

The status of the Prague German Theater (apart from its operation) was incomparable with the status of the National Theater. National Theater was considered the most important stage in the republic, and was abundantly visited by non-Prague audiences as well. German citizens were converged especially near the Czech-German border where they had their own theaters, and where they were much closer to big German or Austrian towns than to Prague.

In 1932 Dr. Paul Eger became the managing director of the Prague German Theater. He had previously worked in Prague between the years (1908 - 1911) when in charge of the theater was Angelo Neumann, and after his death unsuccessfully applied for the position of the managing director. A year before his start he shortly was employed as a consultant with the German Theater Group, and therefore had enough time to prepare for his new position.

He took over the theater during a crucial financial situation, and introduced economical provisions.

His reign was from the very beginning influenced by the situation in Germany. Prague German Theater was condemned "being Jewish" from the German point of view whereas Czechs considered it being unwanted because it was German. A communist unit was a part of the troupe as well.

The number of the actors also changed through out the six seasons. Only four men persisted the whole entire time (Hans Götz, Karl Padlesak, Walter Taub and Fritz Valk) and two ladies (Gerda Meller and Elisabeth Warnholtz (Eliška Frejková)). Some actors stayed only for one season. Others have left in the 1933/34 season or in the following one. To make a well coordinated company in such a situation was extremely difficult. But it happened.

The change in the troupe which happened in the 1933/34 and 1934/35 seasons reflects the radical political change in Germany. Most citizens of the Reich returned to Germany, and Germans with Czech citizenship or German immigrants came to Prague. That doesn't mean that all those sympathizing with Nazism left.

There were about 360 shows each year on both stages - mostly drama. In the 1932/33 season 35 performances were done by hosting companies (22 titles). This number decreased in the following seasons. In the very last season (1937/38) there were only 5 performances (4 titles). This diminution was caused by a significant financial demandingness of such productions. But the main share according to my opinion lies in the political situation in Germany and later in Austria. Theaters from these states were loosing interest in hosting here. Also acting personalities which often gathered their very own troupe around themselves were slowly disappearing from the dangerous parts of Europe (mostly actors who have due

to political or race reasons emigrated from Germany to more safe parts of the continent).

The most part of the drama repertoire of the Prague German Theater was formed by character comedies. Essential were Shakespeare's and Schiller's plays, and starting 1933/34 season even Czech plays.

The plays by Czech authors made a selection from the contemporary Czech drama. And its genre corresponds to the overall repertoire of the theater - with the exception of historical plays or classical plays. The most outstanding Czech plays ever there produced was definitely The Mother by Čapek. Its premiere happened just a few weeks after the premiere in the Estates Theater. And as one of the few it corresponded to the current historical situation.

Shakespeare was also very popular on stage - usually with a frequency of 2 plays a season. Plays by Friedrich Schiller emerged usually once per season. In both cases those were the productions where the authors could present latter on their political opinions. Even though the financial situation was bad the theater tried to produce high quality productions of high quality plays.

The last performance on the stage of the Prague German Theater was on September 24th, 1938. At the same time the very same evening there was in Neues Deutsches Theater a premiere of Schiller's Don Carlos but it had to be postponed and some roles had to be recasted.

September 25th, 1938 Czechoslovakia declared a full-scale mobilization. The German theater group was warned that theater should not be running due to security reasons. However the Prague German Theater was a democratic institution the resistance of the Czech citizens was during this specific period too strong and potentially dangerous. Even Czech

theaters stopped running after the mobilization was proclaimed. This step was obviously logical due to the minimum audience interest and the need of black-out. But Czech theaters started running quite soon after.

Eger, the managing director flew to Switzerland on September 28th, 1938. The theater continued without its managing director with Max Liebl, his assistant being in charge of the recovery of the theater.

There were press releases that the theater should start its regular running, and factually on October the 8th, and 9th there were actual productions going on. But after this date only negotiations continued. From the newspaper articles we can see that there was need for financial support of the theater. But chances to gain funding from the government failed.

In the end of October an article emerged which claimed that the German Theater Group considers the contracts for the upcoming season starting September 30th, 1938 terminated. According to Hanse Demtze the German Theater Group calls for a "Gods intervention". A part of the company went to other theaters in the Reich, and a part emigrated.

The building of the Neues Deutsches Theater which belonged to the German Theater Group was purchased by the Czechoslovakian state for 11 million Czech crowns which were to cover the debt of the Group.

The height of the debt points to a question how long would the theater survive running with such a debt. The German Theater Group factually took the first chance to end it all.

September 3rd, 1939 the running of the Prague German Theater passed on the intendant Oskar Wallek, who established a new troupe and started immediately preparing new shows. The season 1939/40 began with great fame in the Estates Theater on October 31st, 1939.

The only things left from the former Prague German Theater were its buildings. All the rest radically changed - with the largest possibility also the audience. From the former troupe there only two actors left and two stage directors, Rudolf Stadler and Hans Götz who died soon after that. The stage and costume designer Frank Schultes continued cooperating with the theater.

This period was ended with the shut down of all theaters on September 1th, 1944.

After the restoration of the Czechoslovakian state Prague German Theater wasn't reestablished.

Prameny:

Cedule Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní
oddělení Národního Muzea v Praze.

knihy:

50 Jahre Neues Deutsches Theater Prag 1888 - 1938, Prag 1938.

Brauneck, Manfred, Schneilin, Gérard: Theaterlexikon, Reinbek
bei Hamburg 1986.

Cincibusová-Hoffmanová, Andrea: Pražské německé činoherní
divadlo od vzniku československé republiky do konce 20. let,
Praha 1996; Diplomová práce KDV.

Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag X
- XI, Divadelní ústav, Praha [1975 - 1976].

Frejková, Eliška: Dokumentace německých divadel v Praze 1918 -
1938, rkp. in Divadelní ústav.

Frejková, Eliška: Klub českých a německých divadelních
pracovníků, rkp. in Divadelní ústav.

Kosch Wilhelm: Deutsches Theater-Lexikon, 1953 - 2002.

Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944.

Pick, Otto: Um das Deutsche Theater in Prag, Prag 1931.

Schneider, Hansjörg: Exiltheater in der Tschechoslowakei 1933
- 1938, Berlin 1979.

Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930-1933,
Praha 1937.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1924, Prag 1924.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1925, Prag 1925.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1926, Prag 1926

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1927, Prag 1927.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1928, Prag 1928.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1930, Prag 1930.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1931, Prag 1931.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1932, Prag 1932.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1933, Prag 1933.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1934, Prag 1934.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1935, Prag 1935.

Theater-Almanach und Adress-Buch für das Jahr 1937, Prag 1937.

Vodák, Jindřich: Shakespeare, Praha 1950.

Vývoj základních demografických ukazatelů ve vybraných městech ČR (1919-2000), Český statistický úřad, referát demografie Olomouc, 2002.

články:

Ludvová Jitka: Archiv, knihovna, fundus Pražského německého divadla (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 2, str.71-72.

Ludvová, Jitka: Deutscher Theaterverein (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 85.

Ludvová Jitka: Kleine Bühne (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 2, str. 70-71.

Ludvová, J.: Nationaltheater und Minderheitentheater. Ideen und Theaterpraxis in Deutschsprachiges Theater in Prag, Prag 2001.

Ludvová, Jitka: Neues Deutsches Theater in Prag (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č.2, str. 68-70.

Ludvová, Jitka: Nové německé divadlo za války in Divadelní revue 6, 1995, č. 4, str. 43-48.

Ludvová Jitka: Oskar Walleck (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 80-81.

Ludvová, Jitka: Otto Pick (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 16, 2005, č. 1, str. 79-80.

Ludvová, Jitka: Paul Eger (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 79-80.

Ludvová, Jitka: Pirchan Emil (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 16, 2005, č. 4, str. 76-77.

Ludvová, Jitka: Schultes Frank (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 16, 2005, č. 2, str. 84-85.

Schneider, Hansjörg: Das Neue Deutsche Theater Prag in den dreißigen Jahren in Exiltheater und Exildramatik 1933 - 1945, Maintal 1991, str.104-117.

Schneider, Hansjörg: Hoffnung auf das Prager deutsche Theater. Eine korrespondenz gibt Auskunft in Deutschsprachiges Theater in Prag, Prag 2001.

Schneider, Hansjörg: Nepřišli do cizího (Emigranti německého divadla 1933 - 1938 v Československu in Divadelní revue 4, 1993, č. 3, str. 19-26.

Stamberg, Ursula: Rakousko-české divadelní vztahy v meziválečné době, Orientační překlad přednášky ze dne 28. 5. 1998 v Divadelním ústavu v Praze.

periodika:

Blätter des Deutschen Theaters Prag

Bohemia

Prager Presse

Prager Tagblatt

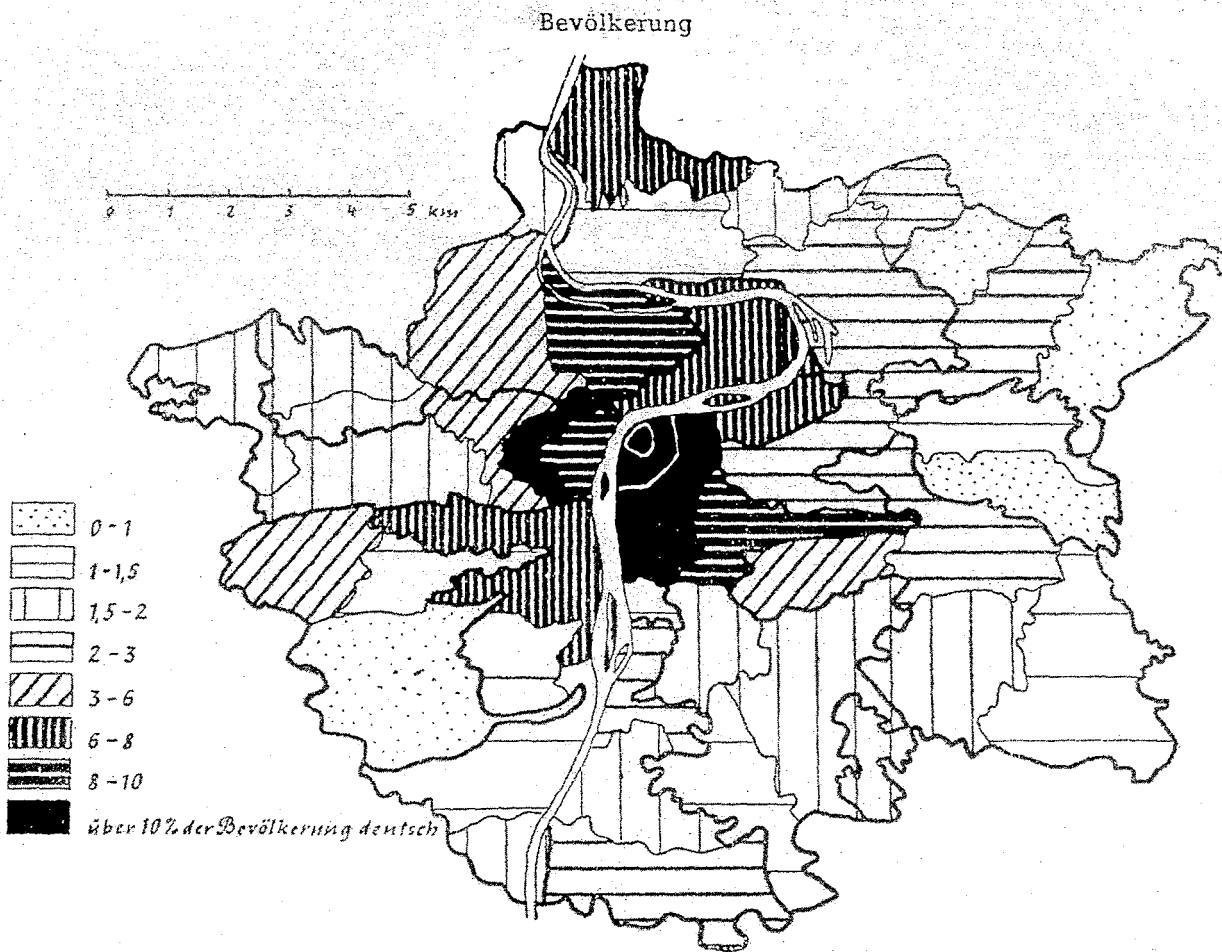
Literatura:

knihy:

- Brod, Max: Pražské hvězdné nebe, Praha - Bratislava 1969.
- Brod, Max: Pražský kruh, Praha 1993.
- Brod, Max: Život plný bojů, Praha 1966.
- Demetz, Hans: Die Geschichte des Deutschen Theaters in Prag VIII, IX, Divadelní ústav, Praha 1974, [1975].
- Demetz, Peter: Praha černá a zlatá, Praha 1998.
- Rohan, Bedřich: Kafka bydlel za rohem, Praha 1997.
- Rosenheim, Richard: Die Geschichte der deutschen Bühnen in Prag 1883 - 1918, Prag 1938.

články:

- Ludvová, Jitka: Heinrich Teweles (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 75-76.
- Ludvová, Jitka: Leopold Kramer (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 76-77.
- Ludvová, Jitka: Robert Volkner (v rámci Divadelní encyklopedie) in Divadelní revue 15, 2004, č. 3, str. 78-79.
- Schremmer, Ernst: Deutsche Theatergeschichte in Böhmen 1918-1939/40 in Stifter Jahrbuch, 1992.
- Vojtěch, Ivan: 1888 - 1938 - 1988, Řeč pronesená 5. ledna 1988 při otevření vzpomínkové expozice ve foyeru Smetanova divadla v Praze in Divadelní revue 1, 1990, č.4, str. 5.

Lehovec, O.: Eine Stadtgeographie und Heimatkunde, Prag 1944, str. 94.

Příloha 2: Pánský soubor podle Frejkové

Afritsch Viktor	36/37 – 37/38
Berlt Alda	32/33 – 33/34
Bauer Willy	32/33 – 34/35
Brix	35/36
Costa Martin	36/37 - 37/38
Demel Paul	33/34 – 34/35
Dudek Leopold	36/37 - 37/38
Frey Erik	32/33 - 33/34
Götz Hans	32/33 - 37/38
Grohmann Theodor	36/37
Harprecht Bruno	32/33 - 33/34
Hölzlin Friedrich	32/33 - 33/34
Janitschek Raimund	32/33 - 33/34
Jantsch Werner	32/33
Jordan Egon von	34/35
Klippel Fritz	34/35 - 37/38
Liebl Max	32/33
Litten Rainer	34/35
Marlé Arnold	34/35 - 37/38
Musil Erich	32/33 -
Padlesak Karl	32/33 - 37/38
Reinhardt Roman	32/33
Renner Josef	32/33 - 33/34
Richling Ernst	32/33
Richter Firiedrich	34/35
Rösner Willy	32/33
Sedl Hans	32/33 - 33/34
Schmerzenreich Anton	33/34 - 37/38
Siedler Leo	34/35 - 37/38
Stadler Rudolf	34/35 - 37/38
Ströhlin Otto	32/33 - 33/34
Szurowy Walter	36/37 - 37/38
Taub Walter	32/33 - 37/38
Tauchen Wilhelm	34/35
Trabauer Karl	34/35 - 37/38
Valk Fritz	32/33 - 37/38
Veit Philipp	32/33
Volker Willy	34/35 - 37/38
Wickerhauser, Willy	35/36
Winner Peter	36/37 - 37/38

Herci, kteří nejsou uvedeni v Almanaších: Brix, Willy Wickerhauser

Příloha 3: Pánský soubor podle Almanachů

Afritsch Viktor	193(7) – 1938
Berlt Alda	1932 – 1934
Bauer Willy	(1931) – 1935(6)
Costa Martin	193(7) – 1938
Demel Paul	1934 – 1935(6)?
Dudek Leopold	193(7) – 1938 (už 1931 člen operního souboru)
Frank Felix	193(7) – 1938
Frey Erik	1933 – 1934
Göttl Ludwig	(1931) – 1932
Götz Hans	(1931) – 1938
Grohmann Theodor	193(7) – 1937
Harprecht Bruno	1933 – 1934
Hözlín Friedrich	(1931) – 1934
Janitschek Raimund	1933 – 1934
Jantsch Werner	(1931) – 1934
Jordan Egon von	1935 – 1935(6)
Klein Bruno	(1931) – 1932, 1934 – 1938
Klippel Fritz	193(7) – 1938
Leitgeb Waldemar	(1931) – 1932
Liebl Max	(1931) – 1934 (režisér, od 1932 zástupce ředitele, až do 1938)
Litten Rainer	1935 – 1935(6)
Marlé Arnold	1935 – 1938
Musil Erich	1933
Padlesak Karl	(1931) – 1938
Petzelt Emil	193(7) – 1938
Reinhardt Roman	(1931) – 1933
Renner Josef	(1931) – 1934
Richling Ernst	1932 – 1933
Richter Friedrich	1935 – 1935(6)
Rösner Willy	(1931) – 1933
Sedl Hans	1933 – 1934
Schaumann Adolf	(1931) – 1932
Schindler Ewald	1932
Schmerzenreich Anton	(1931), 1934 – 1938
Schön Hans	1938
Siedler Leo	1935 – 1935(6)
Stadler Rudolf	1935 – 1938
Stiegler Manfred	1934 – 1937
Ströhlin Otto	(1931) – 1934
Szurowy Walter	193(7) – 1938
Taub Walter	1932 – 1938
Tauchen Wilhelm	1935 – 1935(6)
Trabauer Karl	1935 – 1938
Valk Fritz	1933 – 1938
Veit Philipp	(1931) – 1933
Volker Willy	1935 – 1938
Winner Peter	193(7) – 1938

Herci, kteří nejsou uvedeni v soupisu E. Frejkové: Frank Felix, Klein Bruno, Petzelt Emil, Schön Hans, Stiegler Manfred.

(1931).....v souboru už v roce 1931 a dříve

Protože je almanach pro rok 1936 nedostupný, nemohu přesně určit dobu odchodu a příchodu některých herců.

1935(6).....odchod v roce 1935 nebo 1936

193(7).....příchod v roce 1936 nebo 1937

Příloha 4: Dámský soubor podle Frejkové

Andergast Maria	32/33
Barring Rigmor	37/38
Behrens Carola	32/33 – 33/34
Beilke Erika	32/33
Berndt Gerte	33/34
Bertram Lo	32/33 - 33/34, 35/36 – 37/38
Bringolf – Volker Elfride	35/36 – 37/38
Carpentier Emmy	32/33, 34/35 – 37/38
Fothy Elisabeth	36/37
Greiner	33/34
Henneg Christa	36/37
Kürer Vilma	37/38
Last Lilly	36/37
Lhotzky Adele	32/33 – 33/34
Lorenz Lola	32/33 – 33/34
Macheiner Lisl	35/36 – 37/38
Medelsky Hermine	32/33
Meller Gerda	32/33 – 37/38
Moncasi Dolores	34/35 – 35/36, 37/38
Motz Maria	32/33 – 33/34
Nechwil Mizzi	32/33 – 33/34
Ondra Tilde	32/33 – 33/34
Panzner Eva	35/36 – 37/38
Reiter Annie	33/34
Rodenberg Lux	35/36 – 37/38
Sanova Nadina	37/38
Schneck Valerie	34/35
Stein Lotte	34/35 – 37/38
Terrel-Terramare Erna	36/37 – 37/38
Tilden Jane	33/34
Waern Inge	35/36 – 37/38
Warnholtz Elisabeth	32/33 – 37/38
Weissner Hilde	32/33
Wessely Trude	37/38
Wolf Elisabeth	34/35
Wünsche Marion	34/35 – 37/38

Herečka, která není uvedena v Almanáších: Greiner

Příloha 5: Dámský soubor podle Almanachů

Andergast Maria	1933
Barring Rigmor	1938
Behrens Carola	1933 – 1934
Beilke Erika	1933
Berndt Gerte	1934
Bertram Lo	1933 – 1934, 193(7) – 1938
Bringolf – Volker Elfride	193(7) – 1938
Carpentier Emmy	1933, 1935 – 1938
Fothy Elisabeth	193(7)
Halovanič Bertl	(1931) – 1932
Henneg Christa	193(7)
Kürer Vilma	1938
Last Lilly	193(7)
Lhotzky Adele	(1931) – 1934
Lorenz Lola	(1931) – 1934
Macheiner Lisl	193(7) – 1938
Medelsky Hermine	(1931) – 1932
Meller Gerda	(1931) – 1938
Moncasi Dolores	1935 (–1936), 1938
Motz Maria	1933 – 1934
Nechwil Mizzi	(1931) – 1934
Ondra Tilde	(1931) – 1934
Panzner Eva	193(7) – 1938
Rahm Inge	(1931) – 1933
Reinecke Olga	(1931) – 1932
Reiter Annie	1934
Rodenberg Lux	193(7) – 1938
Sanova Nadina	1938
Schneck Valerie	1935 (– 1936)
Stein Lotte	1935 - 1938
Terrel-Terramare Erna	193(7) – 1938
Tilden Jane	1934
Waern Inge	193(7) – 1938
Warnholtz Elisabeth	(1931) – 1938
Weissner Hilde	1933
Wessely Trude	1938
Wolf Elisabeth	1935 (– 1936)
Wünsche Marion	1935 – 1938

Herečka, která není uvedena v soupisu E. Frejkové: Inge Rahm

(1931).....v souboru už v roce 1931 a dříve

Protože je almanach pro rok 1936 nedostupný, nemohu přesně určit dobu odchodu a příchodu některých hereček.

1935(6).....odchod v roce 1935 nebo 1936

193(7).....příchod v roce 1936 nebo 1937

Příloha 6

	1932/33		1933/34		1934/35		1935/36		1936/37		1937/38		1938/39	
	čínohra	opereta	čínohra	opereta	čínohra	opereta	čínohra	opereta	čínohra	opereta	čínohra	opereta	čínohra	opereta
i	11	0	16	3	21	3	24	3	22	2	17	2	4	
o	19	2	23	5	18	3	15	6	25	3	24	5	2	
5	6	3	4	0	1	2	5	3	2	1	7	0		
20	5	0	3	1	4	0	5	0	2	0	5	0		
+	1	0	3	0	6	2	3	0	3	0	0	0		
n.	42	5	49	9	50	10	52	12	54	6	52	6	6	
.	371	53	399	65	451	111	466	99	438	41	411	43		
n.	8,8	10,6	8,1	7,2	9	11,1	9	8,25	8,1	6,8	7,9	7,2		
r.	29	14	33	18	32	30	48	14	28	11	20	8		

Legenda:

Čísla v levém sloupci udávají počet představení.

prem. - počet premiér uskutečněných v dané sezóně

rep. - součet všech premiér a ██████ uskutečněných repríz

prům. - průměrný počet představení dosahovaný inscenacemi uvedenými v dané sezóně

max r. - nejvyšší počet představení, kterého dosáhla inscenace, jejíž premiéra proběhal v dané sezóně, za dobu svého trvání

Příloha 7: Soupis repertoáru Německého divadla v Praze v sezónách 1932/33 – 1938/39

U	Uraufführung – první uvedení jevištního díla vůbec ¹
DU	Deutsche Uraufführung – první uvedení jevištního díla na německých scénách
WU	Welt Uraufführung – první u vedení jevištního díla vůbec
E	Erstaufführung – první uvedení určitého jevištního díla na určitém místě ²
P	Premiere – premiéra
Z	Zum ersten Male, Erstmalig – poprvé
Ne	Neueinstudierung, Neu einstudiert – nové nastudování
Ni	Neu inszeniert, Neuinszenierung – nově inscenováno

(OPTE) – opereta

(H) – hostující soubor

Pokud není před datem uvedeno označení premiéry jedná se o inscenaci, která měla premiéru před začátkem sezóny 1932/33. Číslo udávající počet konaných představení pak zahrnuje jen ta uskutečněná od začátku sezóny 1932/33. Označení premiéry postrádají i některé inscenace, které měli premiéru na Silvestra, v tomto případě proto, že, ačkoli se o premiéry jednoznačně jedná, na cedulích tak uvedeny nejsou.

V případě hostujících souborů se číslo udávající počet představení týká pouze aktuální sezóny. Jestliže se toto hostování v dalších sezónách opakovalo, je v nich i uvedeno.

Tento soupis repertoáru vznikl na základě cedulí Neues Deutsches Theater a Kleine Bühne, Divadelní oddělení Národního Muzea v Praze, programu divadla, vycházejícího v Prager Presse a Soupisu repertoáru, který je součástí Dokumentace německých divadel v Praze Elišky Frejkové.

¹ Podle: Brauneck, Manfred, Schneilin, Gérard: Theaterlexikon, Reinbek bei Hamburg 1986, str. 313.

² Viz pozn. 1.

1932/33

Moral (Morálka)

Ne: 27. 8. 1932, KB

Autor: Ludwig Thoma

Režie: Hans Götz

7x

Die Waterloo-Brücke (Waterloo-most)

E: 28. 8. 1932, KB

Autor: Robert E. Sherwood, pro německé scény přepracoval: Heinrich B. Kranz

Režie: Friedrich Hölzlin

12x

II. Stock, Tür 19 (Druhé patro, dveře 19)

E: 1. 9. 1932, KB

Autor: Ludwik Zihaly

Režie: Hans Götz

10x

Der Kaufmann von Venedig (Kupec benátský)

Ne: 2. 9. 1932, NDT

Autor: William Shakespeare

Režie: Max Liebl

Výprava: Emil Pirchan

mimořádný host: Alice Verden (Staatlichen Schauspielhaus Dresden) (Portia) (5. 12. 1932)

5x

Die Drei Musketiere (OPTE) (Tři mušketýři)

E: 3. 9. 1932, NDT

Text na motivy A. Dumase: Ralph Schanzer a Ernst Welisch

Hudba: Ralph Benatzky

Režie: Renato Mordo

Výprava: Emil Pirchan

Choreografie a tance: Petr Schork

13x

Im Weissen Rössl (SGSP) (Na bílém koni)

5. 9. 1932, NDT

Hudba: Ralph Benatzky

Hudební vložky: Robert Gilbert, Bruno Granichsteadten, Robert Stolz

Režie: Max Liebl

Aranžmá tanců: baletní mistr Petr Schork

Výprava: Leopold Kotulan

mimořádní hosté: Adí Waté (Stadttheater Franzesbad) (Leopold Brandmeyer, Oberkellner) 5. 9. 1932

Else Lord (Josepha Voglhüber, die Rösslwirtin) 3. 12. 1933, 26. 2. 1934

Kurt Heßky (Wilhelm Geisecke) 26. 2. 1934

14x

Meine Schwester und ich (Moje sestra a já)

12. 9. 1932, NDT

Autor: Berr a Verneuil; překlad: Robert Blum

Hudba: Ralph Benatzky

Režie: Rudolf Stadler

mimořádní hosté: Liesl Steiner-Andergast (Stadtheater Asussig) (Dolly) 26. 6. 1933

Heini Hein (Opernhaus Köln) (Irma) 26. 6. 1933

2x

Coeur Bube (Le gréluchon délicat) (Srdcový spodek)

E: 15. 9. 1932, KB

Autor: Jacques Natanson, překlad: Berta Zuckerkandl

Režie: Bruno Harprecht

18x

Rauhnacht (Drsná noc)

E: 17. 9. 1932, NDT

Autor: Richard Billinger

Režie: Max Liebl

Výprava: Emil Pirchan

4x

Arm wie eine Kirchenmaus (Chudý jak kostelní myš)

19. 9. 1932, NDT

Autor: Ladislaus Fodor, německé přepracování: Siegfried Geyer

Režie: Hans Götz

3x

Nina

23. 9. 1932, KB

Autor: Bruno Frank

Režie: Friedrich Hölzlin

2x

Der Hauptmann von Köpenick (Hejtman z Kopníku)

26. 9. 1932, NDT

Autor: Carl Zuckmayer

Režie: Friedrich Hölzlin

1x

Medea

Ne: 29. 9. 1932, NDT

Autor: Franz Grillparzer

Režie: Max Liebl

2x

Spiel im Schloss (Hra v zámku)

3. 10. 1932, NDT

Autor: Franz Molnár

Host: Leopold Kramer (Korth)

5x

Elisabeth von England (Alžběta Anglická)

4. 10. 1932, NDT

Autor: Ferdinand Bruckner

Režie: Max Liebl

3x

Der Zigeunenbaron (OPTE) (Cikánský baron)

Ne: 6. 10. 1932, NDT

Opereta podle povídky M. Johanise od M. Schnitzlera

Hudba: Johann Strauß

Režie: Max Liebl

Choreografie a tance: Petr Schork

Mimořádný host: B. Sterneck (Kálmán Zsupán) 5. 4. 1935

P. Morgan (Conte Carnero) 5. 4. 1935

12x

Kalkutta, 4. Mai (Kalkata, 4. května)

E: 7. 10. 1932, KB

Autor: Lion Feuchtwanger

Režie: Hans Götz

7x

Familie Schimek (H) (Rodina Šimkova)

11. 10. 32, NDT

Autor: Gustav Kadelburg

Režie: Prof. Ernst Wieland

Hosté: Max Pallenberg se souborem

1x

Der Wauwau (H) (Hafan)

14. 10. 32, NDT

Autor: Horace Hodges a Wigney Percival, Německy: Rudolf Kommer

Režie: Prof. Ernst Wieland

Hosté: Max Pallenberg se souborem

1x

Jemand (Někdo)

16. 10. 1932, KB

Autor: Franz Molnár

Režie: Otto Ströhlin

Host: Leopold Kramer (Cortin)

1x

Weekend (Uebr'a Sonntag) (Víkend)

E: 20. 10. 1932, KB

Autor: Noel Coward, překlad: Luise Maria Mayer

Režie: Bruno Harprecht

16x

Schwarzrote Kirschen (Černočervené třešně)

E: 21. 10. 1932, NDT

Autor: Alexander Hunyadi, Německé přepracování: Hermann heiz Ortner

Režie: Renato Mordo

4x

Das Recht auf Sünde (H) (Der Mann: Ja – Die Frau: Nein) (Právo na hřích)

E: 22. 10. 1932, NDT

Autor: Wilem Werner, překlad: Ludwig Nerz

Hosté: Gisela Werbezirk se souborem

4x

Viktoria und ihr Husar (OPTE) (Viktorie a její husar)

24. 10. 1932, NDT

Autor: Emerich Földers, překlad: Alfred Grünwald a Dr. Fritz Löhner-Beda

Hudba: Paul Abraham

Režie: Rudolf Stadler

1x

Der Kuss vor dem Spiegel (H) (Hubička před zrcadlem)

29. 10. 1932, NDT

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Paul Marx

Hosté: Lil Dagover a Ernst Deutsch se souborem

2x

Frau Warrens Gewerbe (Živnost paní Warrenové)

1. 11. 1932, NDT

Autor: Bernard Shaw

Režie: Max Liebl

Mimořádný host: Pepi Glöckner-Kramer (Frau Kitty Warren) 1. 11. 1932

Amy Reiter (Frau Kitty Warren) 31. 5. 1933

2x

Bitte, erhören Sie meinen Mann (Prosím, vyslyšte mého muže)

E: 5. 11. 1932, KB

Autor: Pierre Wolff a André Birabeau, překlad: Rose Richter

Režie: Otto Ströhlin

6x

Rose Bernd (H) (Róza Berndová)

6. 11. 1932, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Karl Heinz Martin

Hosté: Deutsches Theater Berlin s Paulou Wessely

2x

Ich habe einen Engel geheiratet (Oženil jsem se s andělem)

U: 9. 11. 1932, NDT

Autor: Johann Vaszary
Režie: Friedrich Hölzlin
20x

Der Biberpelz (Bobří kožich)

14. 11. 1932, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Max Liebl

Mimořádný host: Pepi Glöckner-Kramer (Frau Wolf) 14. 11. 1932

Hansi Niese (Frau Wolf) 11. 12. 1932

2x

Sturm im Wasserglas (Bouře ve sklenici vody)

16. 11. 1932, NDT

Autor: Bruno Frank

Režie: Friedrich Hölzlin

Mimořádný host: Pepi Glöckner-Kramer (Frau Vogl) 16. 11. 1932, 20. 11. 1932

Hansi Niese (Frau Vogl) 11. 12. 1932

3x

Kabale und Liebe (Úklady a láska)

19. 11. 1932, NDT

Autor: Friedrich v. Schiller

1x

Essig und Oel (Ocet a olej)

E: 24. 11. 1932, KB

Autor: Siegfried Greyer a Paul Frank

Hudba: Robert Katscher

Režie: Rudolf Stadler

Výprava: Leopold Kotulán

15x

Die Jungfern vom Bischofsberg (H) (Panny z Bischofsbergu)

E: 26. 11. 1932, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Georg Kieslau

Výprava: návrh: Adolph Mahnke, zařízení: Georg Brandt, kroje: Leonhard Fanto

Hosté: Dresdner Staststheaters

1x

Vor Sonnenuntergang (Před západem slunce)

E: 1. 12. 1932, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Max Liebl

16x

College Crampton (H)

4. 12. 1932, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Eugen Jensen
Hosté: Albert Bassermann se souborem
1x

Bargeld lacht (Hotové peníze se smějí)
E: 8. 12. 1932, KB
Autor: Franz Cammerlohr a Erich Ebermayer
Režie: Hans Götz
12x

Der Schatten (H) (Stín)
13. 12. 1932, KB
Autor: Dario Nicodemi
Režie: Arthur Schoreder
Hosté: Tilla Durieux a Berliner Ensemble
1x

Hokuspokus
Z: 17. 12. 1932, NDT
Autor: Curt Goetz
Režie: Friedrich Hölzlin
8x

Der Geisterzug (Vlak duchů)
E: 25. 12. 1932, KB
Autor: Arnold Ridley
Režie: Renato Mordo
9x

Wenn die kleinen Weilchen blühen... (OPTE) (Když kvetou malé chvilky)
E: 26. 12. 1932, NDT
Autor: Bruno Hardt-Warden podle hry „Als ich noch im Flügelkleide“
Hudba: Robert Stolz
Režie: Bruno Harprecht
6x

Sylvester 1932 in der Wunder-Bar (dále pod názvem Die Wunder Bar) (Kouzelný bar)
31. 12. 1932, NDT
Autor: Géza Gerzceg a Karl Farkas
Hudba: Robert Katscher
Hosté: Andy&Carol, Léa Niako, Mons. Zibral, Exotic girls, Olga Rinnebach, Jaro Libal, Jazz-orchestra
Taneční mistr: Joe Jenčík
6x

Susannes Geheminis
31. 12. 1932, KB
Autor: Enrico Goliscani, překlad: Max Kalbech
Hudba: Ermanno Wolf-Ferrari
Režie: Rudolf Bandler

Dirigent: Max Rudolf
Sylvester Ballet
31. 12. 1932, KB

Richard Strauss: Rosenkavalier-Walzer

Režie: Joe Jenčík

Dirigent: Frank Pollak

Brüderlein fein

31. 12. 1932, KB

Autor: Julius Wilhelm

Hudba: Leo Fall

Režie: Erich Dörner

Dirigent: Paul Komlós

2x

Ein Held gesucht (Hledá se hrdina)

E: 12. 1. 1933, KB

Autor: Louis Verneuil, překlad: Mimi Zoff

Režie: Hans Götz

11x

Die blinde Göttin (Slepá bohyně)

E: 15. 1. 1933, NDT

Autor: Ernst Toller

Režie: Max Liebl

4x

Der Mustergatte (Fair and warmer) (Vzorný manžel)

Ne: 21. 1. 1933, KB

Autor: Avery Hopwood, pro německé scény přepracoval: B. Pogson

Režie: Leopold Dudek

Mimořádní hosté: Heinz Rührmann (Billie Bertlett) (24. 6. 1935)

Alexa von Poremski (Nelly) (24. 6. 1935)

17x

Die geliebte Stimme (Milovaný hlas)

E: 24. 1. 1933, NDT

Autor: Jean Cocteau, překlad: Hans Feist

Režie: Hans Burger

Oedipus

E: 24. 1. 1933, NDT

Autor: André Gide, překlad: Robert Curtis

Režie: Bruno Harprecht

4x

Leinen aus Irland (Len z Irska)

3. 2. 1933, NDT

Autor: Stephan Kamare

Režie: Friedrich Hölzlin

Host: Curt Bois (Schlesinger aus Skutari)

4x

Die Mädchenjahre einer Königin (Léta mládí jedné královny)

E: 10. 2. 1933, NDT

Autor: Sil-Vara

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

13x

Palais Royal

DU: 11. 2. 1933, KB

Autor: Robert E. Sherwood, přepracoval: Heinrich B. Kranz

Režie: Bruno Harprecht

4x

Tanzmatinée Gertrud Bodenweiser

12. 2. 1933, KB

1x

Juwelenraub in der Kärtnerstrasse

14. 2. 1933, NDT

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Friedrich Hölzlin

Host: Maria Paulder (Helene)

1x

Candida

Ne: 17. 2. 1933, KB

Autor: Bernard Shaw, překlad: Siegfried Trebitsch

Režie: Renato Mordo

7x

Musik um Susi (Hudba kolem Susi)

E: 25. 2. 1933, NDT

Autor: Paul Frank a Peter Herz

Hudba: Bernadr Grün

Režie: Max Liebl

mimořádní hosté: Erika v. Tellman (Susi Wallner) 29. 5. 1933

Walter Rilla (Albert Lohmann) 29. 5. 1933

Ludwig Donath (Dr. Kurt Etdorff) 29. 5. 1933

6x

Der Patriot (H) (Patriot)

26. 2. 1933, NDT

Autor: Alfred Neumann

Hosté. Fritz Kortner se souborem

1x

Verwirrung der Gefühle (Un Taciturne) (Bloudění citů)

U: 2. 3. 1933, NDT

Autor: Roger Martin du Gard, překlad: Berth Ebelsbacher a Eva Mertens

Režie: Dr. Rudolf Beer a.G.

2x

Eva saniert das Paradies (Eva sanuje ráj)

E: 4. 3. 1933, KB

Autor: Alexander Engel a Julius Horst

Režie: Hans Götz

7x

Konflikt (H) (Konflikt)

E v berlínském obsazení: 5. 3. 1933, NDT

Autor: Max Alsberg

Režie: Karheinz Martin

Hosté: Albert Bassermann, Fritz Alberti, Tilla Durieux, Rainer Litten, Jakob Tiedtke, Irmgard Willers, Paul Morgan, Else Bassemann, Gerhard Ritterband, Franz Dombrowski

1x

Dr. med. Hiob Prätorius (H)

8. 3. 1933, NDT

Autor: Curt Götz

Režie: Rosa Valetti

Hosté: Curt Götz se souborem

1x

Weekend im Schnee (H)

9. 3. 1933, KB

Autor: Ida Sinek a Kurt Breuer

Hudba: Trojan Wellisch, hudební vložky: Rud. Ruch. Schwarz

Umělecké vedení: J.H. Fischer

Režie: Leo Strassberg

Hosté: Fritz Grünbaum se souborem

1x

Ensemblegastspiel Fritz Grünbaum (H)

10. 3. 1933, KB

Sketch: Morgen sterb ich sowieso

Sketch: Der Löwenbändiger

Sketch: Der fliegende Holländer

Sketch: Der Stumme von Portici

3x

Glückliche Reise (OPTE) (Šťastná cesta)

E: 16. 3. 1933, NDT

Autor: Max Bertuch a Kurt Schwabach

Hudba: Eduard Künnecke

Režie: Bruno Harprecht

Mimořádný host: Liesl Frank (Monika Brink) 3. 5. 1933

8x

Katharina, die Widerspenstige (H) (Kateřina Vzpurná)

E: 17. 3. 1933, KB

Autor: Eugen Holly

Režie: Alfred Mahr

Hosté: Hansi Niese se souborem

1x

Komödie der Irrungen (Komedie omylů)

E: 18. 3. 1933, KB

Autor: William Shakespeare, překlad: Hans Rothe

Režie: Renato Mordo

Výprava: Lothar Schench von Trapp

Provedení výpravy: Leopold Kotulan

12x

Auslandreise (Cesta do ciziny)

E: 24. 3. 1933, NDT

Autor: Rudolf Oesterreicher a Ludwig Hirschfeld

Režie: Max Liebl

Host: Curt Bois (Bärenschmidt)

8x

Glück im Haus (H) (Štěstí v domě)

E: 31. 3. 1933, NDT

Autor: Jean de Létraz

Texty písní: Hans Adler

Hudba: Alexander Steinbrecher

Režie: Paul Kalbeck

Výprava: Karl Dworsky

Hosté: Theater in der Josefstadt a Hermann Thimig

1x

Minna von Barnhelm (Mína z Barnhelmu)

Ne: 5. 4. 1933, NDT

Autor: G.E. Lessing

Režie: Friedrich Hölzlin

5x

Wetter für morgen veränderlich (Počasí zítra proměnlivé)

E: 8. 4. 1933, KB

Autor: Eugen Gürster

Režie: Walter Taub

6x

Eine Frau, die weiss, was sie will (Žena, která ví, co chce)

E: 13. 4. 1933, NDT

Autor: Alfred Grünwald (podle Verneuila)

Hudba: Oscar Straus

Režie: Bruno Harprecht

6x

König Ludwig II von Bayern (Der 13. Juni) (H) (Král Ludvík II Bavorský)

E: 16. 4. 1933, NDT

Autor: Fred A. Angermayer

Regie: E. A. Licho

Hosté: Ernst Deutsch se souborem

1x

Madame hat Ausgang (Madame má volno)

E: 17. 4. 1933, KB

Autor: Paul Armont a Marcel Gerbidon, překlad a úprava pro německé scény: Franz Horch

Režie: Friedrich Hölzlin

Mimořádný host: Paul Hörbiger (Marcel) 26. 1. 1937, 31. 1. 1937

9x

Schottenring (H) (Skotský prsten)

E: 23. 4. 1933, KB

Autor: Armie Friedmann a Ludwig Nerz

Režie: Jakob Fedhammer

Hosté: Gisela Werbezirk se souborem

5x

Menschen im Hotel (Lidé v hotelu)

E: 26. 4. 1933, NDT

Autor: Vicki Baum

Režie: Max Liebl

6x

In jeder Ehe... (The love game) (V každém manželství...)

E: 29. 4. 1933, KB

Autor: Cecil Chesterton a Ralph Neale

Režie: Julius Gellner j.h.

9x

Ist Geraldine ein Engel? (Je Geraldina anděl?)

E: 13. 5. 1933, KB

Autor: Hans Jaray

Režie: Hans Götz

12x

Der Raub der Sabinerinnen (Únos Sabineek)

Ne: 16. 5. 1933, NDT

Autor: Franz a Paul Schönthan

Režie: Bruno Harprecht

4x

Nathan der Weise (Moudrý Nathan)

Ne: 26. 5. 1933, NDT

Autor: Gott. Ephr. Lessing

Režie: Max Liebl

6x

Da stimmt was nicht! (Něco tam není v pořádku)

E: 26. 5. 1933, NDT

Autor: Franz Arnold

Režie: Walter Taub

7x

Gastspiel des Theaters der Komiker, Berlin, unter Leitung von Kurt Robitschek

(H)

2. 6. 1933, NDT

Hosté: Theater der Komiker, Berlin

2x

Fabian, der Elefant (Fabian slon)

E: 11. 6. 1933, KB

Autor: Leo Lenz a Ralph Arthur Roberts

Režie: Friedrich Hölzlin

mimořádní hosté: Margarette Schell (Nelly, Stubenmädchen) 13. 6. 1933

Gertl Berndt (Luise Spangenberg) 16. 6. 1933

6x

Hosemanns Söhne (Der Dickkopf) (H) (Synové pana Hosemanna)

17. 6. 1933, NDT

Autor: Friedmann-Frederich

Režie: Dr. Fritz Freidmann-Frederich

Hosté: Felix Bressart, Julius Falkenstein, Lori Leux se souborem

2x

Höchste Eisenbahn (Poslední vlak nebo Nejvyšší čas)

Z: 17. 6. 1933, KB

Autor: Friedrich Holländer

Režie: Renato Mordo

Choreografie: Peter Schork

Výprava: Hans Burger, Piperger-Hartmann

28x

Lulu

E: 20. 6. 1933, NDT

Autor: Frank Wedekind

Autorizované jevištní zařízení: Otto Falkenberg

Režie: Julius Gellner j.h.

výprava podle návrhů Otto Reigberta Hans Burger

Hudbu sestavil: Frank Pollak

Návrhy kostýmů Lulu: Hans Bruger

Projekce (podle obrazů Masereela a Reigberta): Franz Leminger

3x

Ich weiss etwas, was du nicht weiss! (H) (Vím něco, co nevíš)

E: 21. 6. 1933, NDT

Autor: Paul Osborn, překlad Ludwig Hirschfeld

Režie: Viktor Barnowsky

Hosté: Rosa Valetti se souborem

1x

Gasparone (H) (OPTE)

E: 24. 6. 1933, NDT

Autor: Carl Millöcker, přepracování textu: Ernst Steffan a Paul Knepler

Hudební přepracování: Ernst Steffan

Režie: Karl Neisser j.h.

Hosté: Emmy Sturm, Michael Bohnen, Leo Slezak, André Mattoni, Max Schipper

2x

Achtung! Frisch gestricken! (H) (Pozor! Čerstvě natřeno)

E: 27. 6. 1933, KB

Autor: René Fauchois, překlad: Käthe Porada a Hans Feist

Režie: Viktor Barnowsky

Hosté: Rosa Valetti se souborem

1x

Das Land des Lächelns (OPTE) (Země úsměvů)

29. 6. 1933, NDT

Podle Viktora Léona Ludwig Herzer a Fritz Löhner

Hudba: Franz Lehár

Režie: Rudolf Stadler

Host: Heini Hein, Opernhaus Köln

1x

1933/1934

Wilhelm Tell

Ne: 2. 9. 1933, NDT

Autor: Friedrich von Schiller

Režie: Max Liebl

Výprava: Emil Pirchan

5x

Ball im Savoy (OPTE) (Bál v Savoy)

E: 9. 9. 1933, NDT

Autor: Alfred Grünwald a Fritz Löhner-Beda

Hudba: Paul Abraham

Režie: Renato Modro

Tance: Peter Schork

Výprava: Emil Pirchan

18x

Die Trafik Ihrer Exzellenz (Trafika jeho Excellence)

E: 10. 9. 1933, KB

Autor: Ladislaus Bus-Fekete

Režie: Hans Götz

21x

Erste Werbe-Abend des Deutschen Theaters

11. 9. 1933, NDT

1x

Disraeli

E: 16. 9. 1933, NDT

Autor: Marie Mayer a Arthur Rundt

Režie: Max Liebl

Host: Ernst Deutsch (Benjamin Disraeli, später Lord Baconsfield)

8x

Mamsell Nitouche (OPTE)

Ni: 19. 9. 1933, KB

Autor: H. Meihac a A. Millaud, překlad R. Genée

Hudba: Hervé

Režie: Renato Mordo

Výprava: Hans Walls, Piperger

Tance: Peter Schork

10x

Pension Schöllner

Ni: 28. 9. 1933, KB

Autor: Carl Lauf a W. Jacoby

Režie: Julius Gellner

Výprava: Hans Burger

9x

Ein Mantel, ein Hut, ein Handschuh (Kabát, klobouk, rukavice)

E: 4. 10. 1933, NDT

Autor: Wilhelm Speyer

Režie: Julius Gellner

Výprava: Emil Pirchan

Host: Ernst Deutsch (Der Herr)

7x

Bezauberndes Fräulein! (Okouzlující slečna)

E: 7. 10. 1933, KB

Autor: Ralph Benatzky

Hudba: Ralph Benatzky

Režie: Hans Götz

Mimořádný host: Gusti Huber (Das bezaubernde Fräulein) 30. 5. 1936

Max Hansen (Paul) 30. 5. 1936

23x

John Gabriel Borkmann

Ni: 19. 10. 1933, KB

Autor: Henrik Ibsen

Režie: Julius Gellner

7x

Das Dreimäderlhaus (SGSP) (Dům tří slečen)

Ni: 21. 10. 1933

Autor: podle Hanse Rud. Bartsche Dr. A. M. Willner a Heinz Reichert

Hudba: Franz Schubert, přepracoval Heinrich Berté

Režie: Renato Mordo

Výprava: Emil Pirchan

Tance: Peter Schork

7x

Sextett

E: 21. 10. 1933, KB

Autor: Georg Schmitt

Režie: Hans Götz

5x

Olympia

31. 10. 1933, NDT

Autor: Franz Molnár

Host: Hedwig Bleibteru (Eugenie)

1x

Pygmalion

Ne: 1. 11. 1933, NDT

Autor: Bernadr Shaw, překlad: Siegfried Holländer

Režie: Bruno Harprecht

Host: Carola Nehr (Eliza)

Allez hopp (Elá hop)
 E: 2. 11. 1933, KB
 Autor: Friedrich Holländer
 Režie: Renato Mordo
 Výprava: Hans Burger
 16x

Liebelei, Abschiedssouper (H) (Milkování, Slavnostní večere na rozloučenou)
 9. 11. 1933, NDT
 Autor: Arthur Schnitzler
 Režie: Paul Kalbeck
 Hosté: Theater in der Josefstadt s Paulou Wessely, Oscarem Kalrweisem, Hansem Thimigem
 a soubor
 1x

Ist Geraldine ein Engel? (H) (Je Geraldina anděl?)
 10. 11. 1933, NDT
 Autor: Hans Jaray
 Režie: Paul Kalbeck
 Hosté: Theater in der Josefstadt s Paulou Wessely, Oscarem Kalrweisem, Hansem Thimigem
 a soubor
 1x

Ein Strich geht durchs Zimmer (Quadratur des Kreises) (Kvadratura kruhu)
 E: 15. 11. 1933, KB
 Autor: Valentin Katajew
 Režie: Julius Gellner
 4x

Die fünf Frankfurter (Pět Frankfurtských)
 Ni: 17. 11. 1933, NDT
 Autor: Carl Rössler
 Režie: Friedrich Hölzlin
 Host: Gisela Werbezirk (Die alte Frau Gudula)
 6x

Wem Gott ein Amt Gibt,... (H) (Komu dal Pán Bůh úřad...)
 E: 21. 11. 1933, NDT
 Autor: Wilhelm Lichtenberg
 Režie: Ernst Wieland
 Hosté: Max Pallenberg se souborem
 1x

Ten Minute Alibi (H) (Deset minut alibi)
 21. 11. 1933, KB
 Autor: Anthony Armstrong
 Hosté: Edward Stirling a Frank Reynolds s „The English Players“
 1x

The Green Bay Tree (H) (Strom ze Zelené zátoky)

22. 11. 1933, KB

Autor: Mordaunt Shairp

Hosté: Edward Stirling a Frank Reynolds s „The English Players“

1x

Dreimal Hochzeit (Třikrát svatba)

Ni: 24. 11. 1933

Autor: Anne Nickols, německé přepracování: Felix Salten

Režie: Leopold Dudek

Host: Gisela Werbezirk (Frau Isak Cohen)

8x

Desiré

E: 29. 11. 1933, KB

Autor: Sascha Guitry, překlad: Berta Zuckerkandl

Režie: Julius Gellner

10x

Die Widerspenstigen Zähmung (Zkrocení zlé ženy)

Ni: 1. 12. 1933, NDT

Autor: William Shakespeare

Režie: Renato Mordo

Výprava: Frank Schultes

Host: Carola Nehr (Katharina)

4x

Illustrierte Zeitung (Ilustrované noviny)

E: 9. 12. 1933, KB

Autor: Kurt Robitschek

Hudba: Wilhelm Grosz

Režie: Kurt Robitschek

Tance: Peter Schork

Výprava a kostýmy: Herrman Krehan

11x

Der Garten Eden (Zahrada Eden)

15. 12. 1933, NDT

Autor: Rudolf Bernauer a Rudolf Österreicher

Režie: Max Liebl

Host: Ria Thiele (Tilly Hasselberger)

8x

Don Carlos (H)

16. 12. 1933, NDT

Autor: Friedrich v. Schiller

Režie: Karlheinz Martin

Hosté: Albert Bassemann, Alexander Moissi, Tilla Durieux, Ernst Deutsch se souborem

2x

Die Wildente (H) (Divoká kachna)

17. 12. 1933, NDT

Autor: Henrik Ibsen, německé přepracování podle překladu M. von Borche

Režie: Adolf Edgar Licho

Hosté: Albert a Else Bassemannovi, Alexander Moissi, Tilla Durieux, Ernst Deutsch se souborem

2x

Pünktchen und Anton (Kulička a Toník)

E: 20. 12. 1933, NDT

Podle románu pro děti od Ericha Kästnera

Režie: Hans Burger

Výprava: Hans Burger

12x

Zwei Herzen im Dreivierteltakt (Der verlorene Walzer) (OPTE) (Dvě srdce v tříčtvrtečním taktu)

E: 25. 12. 1933, NDT

podle stejnojmenného zvukového filmu Waltera Reische a Franze Schulze Paul Knepler aj. M. Welleminsky

Hudba: Robert Stolz

Režie: Julius Gellner

Tance: Peter Schork

7x

Die schönste Ehe (Nejkrásnější manželství)

U: 26. 12. 1933, KB

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Bruno Harprecht

12x

Goldenes Prag (Zlatá Praha)

P: 31. 12. 1933, NDT

Autor: Max Bertuch, Walter Taub

Texty písní: Bernard Grün

Režie: Max Liebl

Tance: Martha Aubrechtová

8x

Theo macht alles (Theodore & CIE.) (Theo všechno udělá)

E: 31. 12. 1933, KB

Autor: Nancey a Armont, překlad Erich Motz

Režie: Julius Gellner

7x

Tovarisch (Tovariš)

E: 6. 1. 1934, NDT

Autor: Jacques Deval

Režie: Hans Götz

19x

Der eingebildete Kranke (Zdravý nemocný)

Ni: 11. 1. 1934, KB

Autor: Molière

Režie: Julius Gellner

Tance: Peter Schork

Výprava: Emil Pirchan

Mimořádný host: Else Lord (Toinette) 11. 1. 1934, 16. 1. 1934, 17. 1. 1934, 25. 1. 1934,
29. 1. 1934, 4. 2. 1934

Paul Lewitt (Argan) 18. 5. 1934, 25. 2. 1935

Charlotta Kütter (Toinette) 18. 5. 1934, 25. 2. 1935

8x

Der blaue Vogel (Modrý pták)

12. 1. 1934, KB

Hotsté: Jushny's russisches Theater

5x

Wallensteins Tod (Valdštejnova smrt)

Ne: 13. 1. 1934, NDT

Autor: Friedrich von Schiller

Režie: Max Liebl

Host: Fritz Klippel (Max Piccolomini)

4x

Weisser Flieder (Bílý šerík)

E: 19. 1. 1934, KB

Autor: George Farquhar Lennox

Režie: Walter Taub

20x

Tango um Mitternacht (OPTE) (Půlnoční tango)

E: 20. 1. 1934, NDT

Autor: Stephan Békeff a László Vadnai

Hudba: Karl Komjáti

Režie: Renato Mordo

5x

Die andere Seite (Druhá strana)

E: 1. 2. 1934, KB

Autor: R. C. Sherriff, překlad: Hans Reisiger

Režie: Friedrich Hölzlin

5x

Katz' im Sack (Kočka v pytli)

E: 4. 2. 1934, KB

Autor: Ladislaus Szilágyi, německé přepracování: J.F. Bard a Fritz Lenzer

Texty písní: Dr. F. Löhner-Beda

Režie: Walter Taub

Výprava: Hans Burger
6x

Zu ebener Erde und erster Stock oder: Die Launene des Glücks (V přízemí a 1. patře)

Ni: 8. 2. 1934, NDT
Autor: Johann Nestroy
Hudba: Adolf Müller
Režie: Julius Gellner
Host: Else Lord (Salerl)
5x

Femina

E: 17. 2. 1934, KB
Autor: C.P. van Rossem a J.F. Soesman, překlad: Else Otten
Režie: Leopold Kramer
Host: Leopold Kramer (Egbert Hoedrecht)
6x

Peppina (OPTE)

E: 18. 2. 1934, NDT
Autor: Rudolf Oesterreicher
Hudba: Robert Stolz
Režie: Renato Mordo
Host: Maria Elsner (Maria Müller)
4x

Scampolo (H)

19. 2. 1934, NDT
Autor: Dario Niccodemi, nově přepracoval: Karl Lerbs
Režie: Hans Brahm
Hosté: Dolly Haas se souborem
2x

Der junge Baron Neuhaus (Mladý baron Neuhaus)

E: 24. 2. 1934, NDT
Autor: Stefan Kamare
Režie: Max Liebl
Návrhy a výprava: Architekt Fritz Gerstel
Zhotovení dekorací: Leopold Kotulan
Host: Else Lord (Toni Wambacherin)
6x

Papa

24. 2. 1934, KB
Autor: Robert de Flers a G. A. Lailavet
Režie: Leopold Kramer
Hosté: Leopold Kramer (Graf von Larzac)
Elfriede Borodin (Georgia Coursan)
10x

Wenn ich wollte... (H) (Kdybych chtěl...)

E: 4. 3. 1934, NDT

Autor: Paul Gerald a Robert Spitzer, překlad: Berta Zuckerkandl

Režie: Otto Ludwig Preminger

Hosté: Theater in der Josefstadt

1x

Das Konzert (Konzert)

Ni: 8. 3. 1934, NDT

Autor: Hermann Bahr

Režie: Hans Götz

Host: Leopold Kramer (Gustav Heink)

Maria Czamska (Delfine)

Mimořádný host: Lili Bader (Eva Gerndl) 5. 11. 1934, 6. 11. 1934

6x

Die Göttliche Jette (Božská Jette)

E: 9. 3. 1934, NDT

Autor: Günther Bilbo a Emil Rameau

Hudba: Walter W. Goetze

Režie: Renato Mordo

Tance: Peter Schork

Výprava: Hans Burger

Host: Maria Elsner (Jette)

2x

Der Brief (H) (Dopis)

E: 12. 3. 1934, NDT

Autor: S. Maugham

Režie: Alfred Fischer

Hosté: Tilla Durieux se souborem

1x

You never can tell (H) (Nemůžeš říct)

14. 3. 1934, KB

Autor: G. B. Shaw

Hosté: The English Players

1x

Anthony und Anna (H) (Anthony a Anna)

15. 3. 1934, KB

Autor: John Ervine

Hosté: The English Players

1x

Grosse Chance (Velká šance)

E: 17. 3. 1934, KB

Autor: Alfred Möller a Hans Lorent

Režie: Friedrich Hölzlin

Mimořádný host: Lona Gross (Deutschen Theater, Brünn) (Helga) (29. 4. 1934)

6x

Die Orchideen von Schloss Silver-Gate (H) (Orchidee ze zámku Silver-Gate)

E: 21. 3. 1934, NDT

Autor: Mordannt Shairp, překlad: Johannes Reich

Režie: Emil Geyer

Hosté: Theater in der Josefstadt, Vídeň

1x

Gastein

E: 22. 3. 1934, KB

Autor: Ludwig Hirschfeld

Režie: Friedrich Hölzlin

Host: Ria Thiele (Dagmar)

7x

Julius Cäsar (Julius Caesar)

Ni: 23. 3. 1934, NDT

Autor: William Shakespeare

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Ernst Deutsch (Marcus Antonius)

5x

Tanzmatinee Yeichi Nimura (H)

25. 3. 1934, KB

1x

Maria Stuart (H)

31. 3. 1934, NDT

Autor: Friedrich v. Schiller

Režie: Max Reinhardt

Výprava: Oskar Strnad

Kostýmy: Ladislaus Czettel

Hosté: Wiener Reinhardt Tournée

1x

Kosmetik (Kosmetika)

U: 31. 3. 1934, KB

Autor: Stefan Bekeffi

Režie: Julius Gellner

Výprava: Hans Burger

14x

Sechs Personen suchen enien Autor (H) (Šest postav hledá autora)

1. 4. 1934, NDT

Autor: Luigi Pirandello

Režie: Max Reinhardt

Hosté: Wiener Reinhardt Tournée

1x

Die Gefangene (Uvězněná)

2. 4. 1934, NDT

Autor: Eduard Bourdet, překlad: Stefan Hoch

Režie: Friedrich Hölzlin

Host: Ernst Deutsch (Jacques Virieu)

Mimořádný host: Trude Basch-Havel (Iréne) 7. 1. 1935

7x

Die kleine Katarina (Malá Kateřina)

E: 6. 4. 1934, NDT

Autor: Alfred Savoir, překlad: Bera Zuckerkandl

Režie: Walter Taub

Výprava: Hans Burger

Host: Ria Thiele (Katarine, Tochter von der Prinzessin von Anhalt)

2x

Die lustige Witwe (OPTE) (Veselá vdova)

Ni: 14. 4. 1934, NDT

Autor: Victor Léon, Leo Stein

Režie: Renato Mordo

Tance: Petr Schork

Výprava: Frank Schultes

Mimořádný host: Günther Fischer (Stadttheater Aussig) (Graf Danilo Danilowitsch,
Gesandtschaftssekretär) 27. 4. 1934

Walther Lederer (Graf Danilo Danilowitsch, Gesandtschaftssekretär) 29. 4.
1934

6x

Schicksal (Osud)

U: 14. 4. 1934, KB

Autor: Robert Saudek

Režie: Max Liebl

5x

Lord Byron kommt aus der Mode (Lord Byron vyjde z módy)

Ni: 18. 4. 1934, NDT

Autor: Max Brod

Režie: Julius Gellner

Host: Ernst Deutsch (George Gordon Byron)

3x

Strassenmusik (Pouliční hudba)

E: 19. 4. 1934, KB

Autor: Paul Schurek, přepracoval: Hans Sassman

Hudba: Uher

Texty písní: Beda

Režie: Walter Taub

Host: Trude Wessely (Fanni Brandl)

Mimořádný host: Luise Elber (Kathi Schimser) 30. 5. 1934

33x

Gastspiel Trudi Schoop und die tanzenden komikerinnen des Züricher Stadttheater (H)

25. 4. 1934, NDT

3x

Geld ist nicht Alles (Aus dem Leben eines Zinshauses in der Josefstadt) (Peníze nejsou vše)

E: 28. 4. 1934, NDT

Autor: Ladislaus Bus-Fekete

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Trude Basch-Havel (Marie)

5x

Die Insel (Ostrov)

E: 3. 5. 1934, KB

Autor: Harald Bratt

Reže: Friedrich Hölzlin

Mimořádný host: Karl Reuning (Der Botschafter) 8. 5. 1934

Wolfgang Müller-Frées (Hauptmann von Rist) 22. 5. 1934

Hans Richter (Der Botschafter) 6. 6. 1934

6x

Die Blume von Hawaii (OPTE) (Květina z Havaje)

E: 10. 5. 1934, NDT

Autor: Alfred Grünwald, Dr. Fritz Löhner-Beda a Emmerich Földes

Hudba: Paul Abraham

Režie: Renato Mordo

Tance: Petr Schork

Výprava: Leopold Kotulan

6x

Migo von Montparnasse (Migo z Montparnassu)

E: 12. 5. 1934, KB

Autor: Marcel Achard

Režie: Walter Taub

Výprava: Hans Burger

Hudba k písni z II. aktu: Georg Singer

5x

Ho-ruck (Jugend voran) (Mládí vpřed)

E: 15. 5. 1934, NDT

Autor: Paul Vulpus

Reže: Friedrich Hölzlin

Mimořádný host: Nora Minor (Hertha) 17. 5. 1934, 23. 5. 1934

Hans Richter (Generaldirektor der Mitrobank) 25. 5. 1934

6x

Wir wollen träumen (Chceme snít)

E: 23. 5. 1934, KB

Autor: Sascha Guigry, překlad: Bruno Frank

Režie: Max Liebl

Host: Egon von Jordan (Er)

Der Stammgast (Stálý host)

E: 23. 5. 1934, KB

Autor: Georges Courteline, překlad: Siegfried Trebitsch

Režie: Walter Taub

3x

Terzett zu Viert (Terceto ve čtyřech)

E: 26. 5. 1934, KB

Autor: Leo Lenz

Hudba: Willy Rosen

Režie: Erich Döner

5x

Iphigenie auf Tauris (H) (Iphigenie na Tauridě)

1. 6. 1934, NDT

Autor: Wolfgang von Goethe

Hosté: Burgtheater, Vídeň

1x

Der Revisor (Revizor)

Ni: 2. 6. 1934, NDT

Autor: Nikolaus Gogol, překlad: W. Lange

Režie: Julius Gellner

Výprava: Hans Burger

2x

Das Dreimäderlhaus (H) (OPTE) (Dům tří slečen)

5. 6. 1934, NDT

Autor: A. M. Willner a Heiz Reichert, nově přepracovali: Richard Tauber a Silvio Mosser

Hudba: Franz Schubert

Režie: Silvio Mosse

Hosté: Richar Tauber se souborem

2x

Lady Windermere's Fan (Vějíř lady Windermereové)

E: 5. 6. 1934, KB

Autor: Oscar Wilde, překlad: Karl Lerbs

Reže: Friedrich Hölzlin

8x

Faust

Ni: 13. 6. 1934, NDT

Autor: Goethe

Reže: Friedrich Hölzlin

Výprava: Emil Pirchan

Hosté: Edward Balsler (Faust)

Emmi Frank (Frau Marthe)

1x

Wo war ich heute nacht? (Kde jsem byl v noci?)

E: 16. 6. 1934, KB

Autor: Olga Scheipflug, překlad: S. Robitschek

Režie: Renato Mordo

Mimořádný host: Pepi Glöckner-Kramer (Ludovica Pribiczewska) (16. 6. 1934, 21. 6. 1934,
23. 6. 1934, 27. 6. 1934, 30. 6. 1934)

Gisela Werbezirk (Ludovica Pribiczewska) 17. 9. 1934, 29. 10. 1934

Else Rambousek (Rosl) 17. 9. 1934, 29. 10. 1934

8x

Die keusche Susanne (OPTE) (Cudná Zuzana)

Ne: 17. 6. 1934, KB

Autor: Georg Okonkowski

Hudba: Jean Gilbert

Režie: Leopold Dudek

2x

Spiel vom Leben und Sterben des Bauern (H) (Hra o životě a smrti sedláka)

18. 6. 1934, NDT

Autor: Hans Multerer

Výprava: Leopold Kotulan

Hosté: Böhmerwald-Laienschar

1x

Das Kamel geht durch das Nadelöhr (Velbloud uchem jehly)

Ne: 22. 6. 1934, NDT

Autor: Franz Langer, překlad: Otto Pick

Režie: Rudolf Stadler

Hosté: Pepi Glöckner-Kramer (Frau Peschta)

Christa Bühler (Tochter einer Dame)

2x

1934/35

Hedda Gabler (Hedda Gablerová)

Ni: 5. 9. 1934, KB

Autor: Henrik Ibsen, přepracoval: Julius Gellner

Režie: Julius Gellner

Dekorace: Leopold Kotulan

8x

Der Vogelhändler (OPTE) (Obchodník s ptáky)

5. 9. 1934, KB

Autor: M. West a L Held, přepracovali: G. Quedenfeldt a W. Bürgmann

Hudba: Carl Zeller, přepracoval: A. Bauchne

Režie: Max Liebl

6x

Tross und Tobby (Das Haus der tausend Nuancen) (Tross a Tobby)

7. 9. 1934, KB³

Autor: Norbert Garai a Rich Arvay

Režie: Arnold Marlé

9x

Othello

Ni: 8. 9. 1934, NDT

Autor: William Shakespeare

Režie: Max Liebl

Výprava: Emil Pirchan

5x

Bunbury (Ernst sein ist alles) (Jak je důležité míti Filipa)

Ni: 8. 9. 1934, KB

Autor: Oscar Wilde, překlad: Franz Blei, pro jeviště upravil Carl Zeiss

Režie: Hans Götz

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Märchen im Grandhotel (OPTE) (Pohádka v Grandhotelu)

E: 20. 9. 1934, KB

Autor: podle Alfreda Savoira Alfred Grünwald a Dr. Fritz Löhner-Beda

Hudba: Paul Abraham

Režie: Otto Dewald a.G.

Výprava: Leopold Kotulan

12x

Schloss Wetterstein (Zámek Wetterstein)

Ni: 22. 9. 1934, NDT

Autor: Frank Wedekind

Režie: Julius Gellner

³ Cedule z 7. 9. 1934 bohužel chybí.

Výprava: Frank Schultes
3x

Sensationsprozess (Senzační proces)
E: 27. 9. 1934, NDT
Autor: Edward Wool
Režie: Arnold Marlé
24x

Admiral Bobby (Admirál Bobby)
E: 29. 9. 1934, NDT
Autor: Wolfgang Lindroder, podle stejnojmenné povídky Georga Fröschela
Hudba: Walter Süßkind
Režie a výprava: Hans Burger
3x

Nacht vor dem Ultimo (Noc před posledním dnem měsíce)
E: 4. 10. 1934, NDT
Autor: Rudolf Lothar a Hans Adler
Režie: Max Liebl
Mimořádný host: Hans Hanser (Ferdinand Baron Cassini, Eugen Charlier) 7. 5. 1935
21x

Der Nobelpreis (Nobelova cena)
E: 6. 10. 1934, KB
Autor: Hjalmar Bergman, překlad: Heinrich Goebel
Režie: Walter Taub
5x

Das Kleine Café (Malá kavárna)
E: 7. 10. 1934, NDT
Autor: volně podle Tristana Bernarda Ralph Benatzky
Hudba: Ralph Benatzky
Režie: Renato Mordo
Výprava: Leopold Kotulan
Tance: Martha Aubrechtová
5x

Hoch klingt das Lied vom braven Mann (Vysoko zní píseň statečného muže)
U: 13. 10. 1934, KB
Autor: Renato Mordo a Otto Roedl
Hudba: Fritz Rieger
Režie: Renato Mordo
Výprava: Frank Schultes
26x

Gespenster (H) (Strašidla)
17. 10. 1934, NDT
Autor: Henrik Ibsen
Hosté: Alexander Moissi se souborem

1x

Peer Gynt

Ne: 20. 10. 1934, NDT

Autor: Henrik Ibsen, překlad Christian Morgenstern

Hudba: Edward Greig

Přeprogramování a režie: Max Liebl

7x

Tanzabend Harald Kreutzberg (H)

22. 10. 1934, KB

1x

Schottenring (Skotský prsten)

Ne: 25. 10. 1934, NDT

Autor: Armin Friedmann a Ludwig Nerz

Režie: Leopold Dudek

Host: Gisela Werbezirk (Philippine Prossnitzer, Seniorchefin)

7x

Das lebenslängliche Kind (Doživotní dítě)

E: 27. 10. 1934, KB

Autor: Robert Neuner

Režie: Julius Gellner

Výprava: Hans Piperger

Host: Leopold Kramer (Präsident Schlüter)

8x

Die Schaukel (Houpačka)

DU: 31. 10. 1934, NDT

Autor: Olga Scheinpflug, překlad: E. A. Saudek

Režie: Arnold Marlé

Hosté: Lili Bader (Frau Mary)

Gisela Werbezirk (Marie, die Köchin)

3x

Die Braut von Messina oder Die feindlichen Brüder (Nevěsta Messinská)

Ni: 9. 11. 1934, NDT

Autor: Friedrich Schiller

Režie: Arnold Marlé

Host: Hedwig Bleibtreu (Donna Isabella, Fürstin von Messina)

2x

Giuditta

E: 11. 11. 1934, NDT

Autor: Paul Knepler a Fritz Löhner

Hudba: Franz Lehár

Režie: Otto Dewald j.h.

Balet: Martha Aubrecht

Výprava: Hans Piperger a Willi Hartmann

Mimořádný host: Anny Cotty (Giuditta) 21. 6. 1935
Käthe Walter (Giuditta) 30. 12. 1935
Jarmila Kšírová (Giuditta) 27. 5. 1936, 25. 9. 1936

19x

Spiel vom Leben und Sterben des Bauern (H) (Hra o životě a smrti sedláka)
12. 11. 1934, NDT

Autor: Hans Multerer

Výprava: Leopold Kotulan

Hosté: Böhmerwald-Laienschar

1x

Fremdenverkehr (Cestovní ruch)

E: 13. 11. 1934, KB

Autor: Fred Heller a Adolf Schütz

Mimořádný host: Jerry Jarol (Mia Lachenbacher) 6. 4. 1935, 15. 4. 1935

Emmy Gruß (Mia Lachenbacher) 22. 4. 1935

Karl Bosse (Percy Lighton) 22. 6. 1935

Harriet Adams (Hanna Ertel) 11. 12. 1935

25x

Die Marne (La Francerie) (H)

E: 21. 11. 1934, KB

Autor: Paul Raynal, překlad: H. A. Maltzahn

Režie: Alwin Kronacher

Hosté: Sybille Binder, Herbert Berghoff, Ferdinand Hart

1x

Menschen in Weiß (Lidé v bílém)

E: 24. 11. 1934, NDT

Autor: Sidney Kingsley

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

13x

Großreinemachen (Jenny Comes Across) (Velký úklid)

E: 27. 11. 1934, KB

Autor: Lawrence Emmet Huxley

Režie: Walter Taub

6x

Blaubart (OPTE)

E: 30. 11. 1934, NDT

Autor: Melihac a Halévy, přepracoval: Renato Mordo

Hudba: Jacques Offenbach

Režie: Renato Mordo

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Martha Aubrecht

Host: Else Lord (Boulotte, ein Bauermädchen)

5x

Der Enkel des Golem (Golemův vnuk)

U: 8. 12. 1934, NDT

Autor: Paul Leppin

Režie: Julius Gellner

Výprava: Prof. Hugo Steiner, Praha

3x

Schule für Steuerzahler (L'Ecole des Contribuables) (Škola pro daňové poplatníky)

E: 13. 12. 1934, KB

Autor: Louis Veruneuil a Georges Berr, překlad: Georg Schwart

Režie: Walter Taub

20x

Max und Moritz (Max a Moritz)

E: 15. 12. 1934, KB

Autor: Wilhelm Busch, jevištní úprava: Hans Burger

Hudba: Walter Süßkind

Režie a výprava: Hans Burger

9x

Der Charmeur von London (H) (Londýnský charmer)

E: 22. 12. 1934, NDT

Autor: podle Beverleye Nicholse Richard Duschinsky

Režie: Richard Duschinsky

Hosté: Sala-Theater, Vídeň

2x

Das Gotteskind (H) (Boží dítě)

E: 22. 12. 1934, KB

Autor: Emil Alfred hermann

Režie: Walter Heidrich

Kostýmy a výprava: Eiml Pirchan

Hosté: „Dei Sudetenbühne“

1x

Der singende Traum (OPTE) (Zpívající sen)

E: 25. 12. 1934

Autor: Ernst Marischka a Hermann Feiner

Hudba: Richard Tauber

Režie: Rudolf Stadler

4x

Mädels im Nachtbetrieb (Děvčata v nočním podniku)

E: 25. 12. 1934, KB

Autor: Phillip Donnig

Úprava a režie: Arnold Marlé

11x

Gesellschaft (Společnost)

Ni: 27. 12. 1934, NDT

Autor: John Glasworthy, překlad: Leon Schalit

Režie: Renato Mordo

Host: Ernst Deutsch (Ferdinand de Levis, ein neuer Reicher)

4x

Die schöne Helena (OPTE) (Krásná Helena)

31. 12. 1934, NDT

Autor: J. Offenbach

Režie: Max Liebl

Tance: Martha Aubrecht

Výprava: Emil Pirchan

Mimořádný host: Paul Morgan (Calchas) 23. 2. 1935

6x

Kleine Bühne – etwas verrückt

31. 12. 1934, KB

Mimořádný host: Fritz Grünbaum 2. 2. 1935

4x

Juarez und Maximilian (Juarez a Maximilian)

Ni: 11. 1. 1935, NDT

Autor: Franz Werfel

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Ernst Deutsch (Porfirio Diaz)

4x

Ehe m.b.H. (Manželství s r.o.)

DU: 12. 1. 1935, KB

Autor: Frant. Langer, překlad Otto Pick

Režie: Julius Gellner

8x

Gastspiel Dela Lipinskaja (H)

14. 1. 1935, NDT

1x

Schneider Wippl contra Napoleon (Krejčí Wippl proti Napoleonovi)

E: 19. 1. 1935

Autor: Hans Müller-Schlösser, přepracoval Hans Sassmaun

Režie: Walter Taub

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Else Lord (Mali, Frau von Anton Wippl)

10x

13 bei Tisch (Třináct u stolu)

E: 24. 1. 1935, NDT

Autor: Rudolf Eger

Režie: Arnold Marlé
6x

Stille Musik (H) (Tichá hudba)
25. 1. 1935, NDT
Autor: podle Grillparzera Rudolf Holzer
Režie: Friedrich Rosenthal
Hosté: členové Burgtheateru ve Vídni
1x

Die führende Marke (H) (Vedoucí značka)
E: 31. 1. 1935, NDT
Autor: Armin Friedman, Fritz Gottwald
Režie: Rudolf Schütz
Hosté: Gisela Werbezirk se souborem
2x

Das Land des Lächelns (OPTE) (Země úsměvů)
Ne: 2. 2. 1935, NDT
Autor: podle Viktora Léona Ludwig Herzer a Fritz Löhner
Hudba: Franz Lehár
Režie: Rudolf Stadler
Mimořádný host: Erna Lenser (Mi) 5. 2. 1935
Irene Jessner (Lisa) 1. 3. 1935
Käthe Walther (Lisa) 31. 12. 1935
Christl Hansy (Mi) 6. 3. 1936
R. Tauber (Prinz Sou-Chong) 6. 3. 1936, 13. 2. 1938
21x

Ich gab's getan! (Udělal jsem to!)
E: 3. 2. 1935, KB
Autor: Martin Gräser
Režie: Max Liebl
32x

Ein Sommernachstraum (Sen noci svatojánské)
Ni: 6. 2. 1935, NDT
Autor: Shakespeare
Hudba: Mendelssohn
Režie: Renato Mordo
Výprava a technické zařízení: Frank Schultes a Leopold Kotulan
8x

Ehe in Dosen (Manželství v dávkách)
E: 16. 2. 1935, NDT
Autor: Leo Lenz a Ralph Arthur Roberts
Režie: Max Liebl
Host: Marie Andergast (Nora Bagart)
10x

Die Zeiten sind schwer (Časy jsou těžké)

E: 17. 2. 1935, NDT

Autor: Edouard Bourdet

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

Hosté: Lisl Macheiner (Anne-Marie)

Maja Sering (Frau Antoin-Farue)

4x

Tanzmatinee Lote Goslar (H)

17. 2. 1935, KB

1x

Ein Teufelsmädel (Čertovské děvče)

E: 2. 3. 1935, KB

Autor: Ernst Andai, překlad Dr. Fritz Löhner-Beda

Režie: Walter Taub

Výprava: Hans Burger

Host: Maria Andergast (Marikka)

7x

Eine Frau lügt (Žena lže)

E: 3. 3. 1935, NDT

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Arnold Marlé

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Sascha Leontiew und sein Bewegungschor (H)

3. 3. 1935, KB

1x

Mädchen für alles (Děvče pro všechno)

E: 9. 3. 1935, KB

Autor: Hans Adler

Režie: Hans Burger

Mimořádný host: Emmy Gruß (Franzi) 29. 6. 1935

21x

Polenblut (OPTE) (Polská krev)

Ni: 13. 3. 1935, NDT

Autor: Leo Stein

Hudba: Oskar Nedbal

Režie: Renato Mordo

Tance: Martha Aubrecht

Výprava: Leopold Kotulan

Mimořádný host: Liesl Andergast (Helena) 6. 5. 1935

6x

Gentlemen

E: 16. 3. 1935, NDT
Autor: Sidney Philipps, překlad: hermann Richter
Režie: Walter Taub
8x

Hinter Mauern (Za zdí)
Ni: 28. 3. 1935, NDT
Autor: Henri Nathansen
Režie: Julius Gellner
Výprava: Leopold Kotulan
2x

Sein neues Testament (H) (Jeho nová závěť)
25. 3. 1935, NDT
Autor: Sascha Guitry, překlad: S. Clauser
Režie: Emil Geyer
Hosté: Theater in der Josefstadt
1x

Ein Glas Wasser (Sklenice vody)
Ni: 28. 3. 1935, KB
Autor: A. E. Scribe, překlad a přepracování: Otto Stockhausen
Režie: Max Liebl
6x

Das unbekannte Mädchen (Neznámá dívka)
E: 29. 3. 1935, NDT
Autor: Franz Molnár
Režie: Julius Gellner
Výprava: Leopold Kotulan
16x

Gräfin Marzia (OPTE) (Hraběnka Marzia)
Ne: 30. 3. 1935, NDT
Autor: Julius Brammer a Alfred Grünwald
Hudba: Emmerich Kálmán
Režie: Rudolf Stadler
Mimořádný host: Adele Baum (Gräfin Marzia) 5. 4. 1935, 16. 5. 1935
Lisl Macheiner (Komtesse Lisa Endrödy, Wittenburg) 16. 5. 1935
4x

Die Prinzessin auf der Leiter (Meine Schwester und ich) (H) (OPTE) (Princezna na žebříku)
31. 3. 1935, NDT
Autor: podle Verneüla Robert Blum
Režie: Paul Kalbeck
Tance: Ossy Rondje
Hosté: Theater in der Josefstadt
1x

Fräulein Julie (Slečna Julie)

Ni: 4. 4. 1935, KB
Autor: August Strindberg
Režie: Fritz Valk
2x

Kammersänger (Komorní pěvec)
4. 4. 1935, KB
Autor: Frank Wedekind
Režie: Walter Taub
5x

Glorius, der Wunderkomödiant (Komediant Hermelín)
E: 10. 4. 1935, NDT
Autor: Vilém Werner, německé přepracování: Max Brod
Režie: Arnold Marlé
Výprava: Leopold Kotulan
4x

Die große Katharina (Velká Kateřina)
E: 13. 4. 1935, KB
Autor: Bernadr Shaw
Režie: Julius Gellner
5x

Der Schlachtenlenker (Ten, kdo řídí bitvy)
Ni: 13. 4. 1935, KB
Autor: Bernard Shaw
Režie: Walter Taub
2x

Die Fledermaus (OPTE) (Netopýr)
E: 20. 4. 1935, NDT
Autor: podle Meilace a Halévyho E. Haffner a Richard Genée, podle francouzského originálu
přepracovali: Carl Rössler a Marcellus Schiffer
v nové podobě od Maxe Reinhardta
Hudba: Johann Strauss, hudební úprava pro jeviště: E. W. Korngold
Režie: Max Liebl
Tance: Martha Aubrecht
Výprava: Leopold Kotulan
Kostýmy: Klara Zeleny, Ferdinand Fitzek
Mimořádný host: Anny Coty 5. 5. 1935⁴
Nina Suttner (Rosalina) 18. 5. 1936
Erna Sack (Adele) 25. 10. 1936

30x

Ping-Pong
E: 21. 4. 1935, KB
Autor: Hans Jaray
Režie: Arnold Marlé
Hosté: Paul Morgan (Max)

⁴ Cedule k tomuto datu je bohužel neúplná. Obsazení na ní není uvedeno.

Lilli Maschler (Filosel) 22. 4. 1935, 24. 4. 1935, 25. 4. 1935, 27. 4. 1935, 18. 4. 1935,
19. 4. 1935
9x

Charleys Tante (Charleyova teta)

Ne: 4. 5. 1935, KB

Autor: Brandon Thomas

Režie: Max Liebl

6x

Meine Cousine aus Warschau (Moje sestřenice z Varšavy)

Ni: 8. 5. 1935, KB

Autor: Louis Verneuil, německé přepracování: Robert Blum

Režie: Hans Burger

Host: Paul Morgan (Archibald Burel)

Mimořádný host: Horak (Lucienne Burel) (12. 5. 1935)⁵ 16. 5. 1935, 18. 5. 1935, 22. 5. 1935,
25. 5. 1935, 26. 5. 1935, 17. 5. 1935

Edith Sieber (Lucienne Burel) 8. 5. 1935, 10. 5. 1935 (12. 5. 1935)⁶

9x

Gastspiel Trudi Schoop (H)

13. 5. 1935, NDT

1x

Rezitationsabend Lilly Freud-Marlé (H)

13. 5. 1935, KB

1x

Dantons Tod (Dantonova smrt)

Ni: 14. 5. 1935, NDT

Autor: Georg Büchner

Hudba: Walter Süsskind

Režie: Julius Gellner

Výprava: Kurt Hallegger

5x

Servus! Servus! (REVUE-OPTÉ)

E: 18. 5. 1935, NDT

Autor: Georg Burkhard

Hudba: Robert Stolz

Režie: Renato Mordo

Tance: Martha Aubrecht

Výprava: Leopold Kotulan

Mimořádný host: Fifi Musil (Vörös Ilonka) 3. 2. 1936

17x

Die Zuckerbäckerin (Cukrářka)

E: 19. 5. 1935, KB

⁵ Cedula pro tuto reprízu chybí, proto uvádím datum v závorce u obou hereček..

⁶ Viz pozn. 2.

Autor: Franz Molnár
Režie: Walter Taub
Výprava: Hans Burger
Host: Paul Morgan (Edmund Kiss)
4x

Regen und Wind (Děšť a vítr)
E: 1. 6. 1935, KB
Autor: podle Mertona Gedge pro německé scény přepracoval: Detlev Sierch
Režie: Heinrich Fischer j.h.
Výprava: Hans Bruger
5x

Geburtstag (Narozeniny)
E: 4. 6. 1935, NDT
Autor: Ladislaus Bus-Fekete
Režie: Max Liebl
Výprava: Leopold Kotulan
3x

Schnittling auf allen Suppen (Pažitka na všech polévkách)
U: 8. 6. 1935, KB
Autor: Renato Mordo, Paul Morgan
Hudba: Bernard Grün
Režie: Renato Mordo
Výprava: Hans Burger
Host: G. Werbezirk
10x

Cenodoxus, doktor von Paris (Cenodoxus, doktor z Paříže)
E: 27. 6. 1935, NDT
Autor: podle Jakoba Bidermanna Joseph Gregor
Hudba: F. Rieger
Režie: Max Liebl
Výprava: E. Pirchan
Choreografie a tance: Alois Bisom
3x

1935/36

Kiki

Ni: 7. 9. 1935, KB

Autor: André Picard, překlad: Robert Blum

Režie: Renato Mordo

6x

Die heilige Johanna (Svatá Jana)

Ni: 8. 9. 1935, NDT

Autor: Bernhard Shaw, překlad: Siegfried Trebitsch

Režie: Max Liebl

5x

Der Geizige (Lakomec)

Ni: 11. 9. 1935, KB

Autor: Molière, překlad: Ludwig Fulda

Režie: Arnold Marlé

4x

Der Stärkere (Silnější)

E: 13. 9. 1935, KB

Autor: Georg Dürer

Režie: Walter Taub

3x

Ein Querschnitt durchs Deutsche Theater

13. 9. 1935, NDT

3x

Der Bettelstudent (OPTE) (Žebravý student)

Ni: 17. 9. 1935, NDT [13. 10. 1935, NDT]

Autor: Zell a Genée

Hudba: Carl Millöcker

Přepřevání: Eugen Otto

Režie: Renato Mordo

Tance: Adolf Bisom

Výprava: Emil Pirchan

Mimořádný host: Fifi Musil (Bronislava) 9. 2. 1936

13x

Der König mit dem Regenschirm (OPTE-L) (Král s deštníkem)

E: 22. 9. 1935, KB

Autor a hudba: Ralph Benatzky

Režie: Martin Costa

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Alois Bisom

14x

W. U. R. (Werstands Universal Robots) (R.U.R.)

E: 24. 9. 1935, NDT
Autor: Karel Čapek, překlad: Otto Pick
Režie: Julius Gellner
Výprava: Frank Schultes
Projekce: F. Leminger
4x

Attentat (Atentát)
U: 28. 9. 1935, KB
Autor: W. O. Somin
Režie: Anton Schmerzenreich
10x

Ich kenne dich nicht mehr (Už tě neznám)
E: 3. 10. 1935, KB
Autor: Aldo Benedetti
Režie: Martin Costa
12x

Die spanische Fliege (Španělská muška)
Ne: 6. 10. 1935, NDT
Autor: Franz Arnold a Ernst Bach
Režie: Rudolf Stadler
3x

Artisten (Artisté)
E: 9. 10. 1935, NDT
Autor: Georg Watters a Arthur Hopkins
Režie: Arnold Marlé
Choreografie: Alois Bisom
Výprava: Leopold Kotulan
5x

Maria Magdalena (Marie Magdalena)
Ne: 11. 10. 1935, KB
Autor: Friederich Hebbel
Režie: Max Liebl
4x

Der Feldherrnhügel (OPTE-REVUE)
E: 19. 10. 1935, NDT
Autor: Roda – Rössler – Fakas – Herzeg
Režie: Julius Gellner
Choreografie a tance: Alois Bisom
Host: Else Lord (Mali, Köchin bei Oberst Leuchtfeld)
7x

Im Londoner Nebel (V londýnské mlze)
E: 19. 10. 1935, KB
Autor: Gaetano Fazio, německé jevištní přepracování: Ernst Gaser

Režie: Hans Götz
16x

Vortragsmatinée Lili Freud-Marlé (H)
20. 10. 1935, KB
1x

Tanzabend Harald Kreutzberg (H)
21. 10. 1935, NDT
1x

Ihr erster Mann (H) (Její první muž)
E: 24. 10. 1935, NDT
Autor: Gustav von Moser
Hosté: Heinz Rühmann se souborem
1x

Der Mustergatte (H) (Vzorný manžel)
25. 10. 1935, NDT
Autor: Avery Hopwood
Hosté: Heinz Rühmann se souborem
1x

Kind im Kampf (Dítě v boji)
E: 27. 10. 1935, NDT
Autor: Leonhard Wegner
Režie: Max Liebl
13x

Teddy contra Teddy (Teddy proti Teddymu)
E: 31. 10. 1935, KB
Autor: Lawrence Emmet Huxley
Režie: Martin Costa
6x

Der Sturz des Antichrist (H) (Pád Antikristův)
E: 3. 11. 1935, NDT
Autor: Alb. Steffens
1x

Ritterliche Affairen (H) (Rytířské aféry)
4. 11. 1935, NDT
Autor: Alexander Hunyadi
Režie: Erich Schnitzler
Hosté: Felix Bressart se souborem Deutsches Volkstheaters, Vídeň
3x

Maria Stuart
Ni: 9. 11. 1935, NDT
Autor: Friedrich Schiller

Režie: Arnold Marlé
Výprava: Leopold Kotulan
Host: Fritta Brod (Elisabet, Königin von England)
Mimořádný host: Tila Durieux (Elisabeth, Königin von England) 21. 3. 1937
5x

Kameraden (Kamarádi)
Ni: 12. 11. 1935, KB
Autor: August Strindberg, na základě Brausewetterova překladu přepracoval: Julius Gellner
Režie: Julius Gellner
17x

Gastspiel Dela Lipinskaja
14. 11. 1935, KB
1x

Venus in Seide (OPTE) (Venuše v hedvábí)
E: 16. 11. 1935, NDT
Autor: Alfred Grünwald a Ludwig Herzer
Hudba: Robert Stolz
Režie: Martin Costa
Tance: A. Bisom
Výprava: Leopold Kotulan
5x

Die erste Legion (První legie)
E: 23. 11. 1935, NDT
Autor: Ememt Lavery, pro německé scény přepracoval: Friedrich Schreyvogel
Režie: Max Liebl
Výprava: Leopold Kotulan
14x

Jeanne
E: 28. 11. 1935, KB
Autor: Henry Duvernois, překlad: Else Glaser
Režie: Arnold Marlé
6x

Damals und heute (1900-1930) (R) (Tehdy a nyní)
E: 30. 11. 1935, KB
Režie: Julius Gellner a Rudolf Stadler
Host: Gerda Talén (Eine Bänkelsängerin)
1x

Anna sagt nein! (Anna říká ne!)
DU: 5. 12. 1935, KB
Autor: Adolf Hoffmeister, přeložil a přepracoval: Friedrich Torberg
Hudba: Hans Krasa
Režie: Walter Taub
Výprava: Adolf Hoffmeister

17x

Wozzek (Vojcek)

Ni: 7. 12. 1935, KB

Autor: G. Büchner

Režie: Renato Mordo

Výprava: Emil Pirchan

6x

Gastspiel Trudi Schoop und die tanzenden komikerinnen des Züricher Stadttheater (H)

7. 12. 1935, NDT

1x

Der keusche Lebemann (H) (Cudný světák)

9. 12. 1935, NDT

Autor: Franz Arnold, Ernst Bach

Režie: Ernst Wursa

Hosté: Otto Wallburg se souborem

1x

Der lächerliche Sir Anthony (Směšný Sir Antohny)

E: 10. 12. 1935, NDT

Autor: H. G. Tennyson Holme

Režie: Martin Costa

Výprava: Leopold Kotulan

3x

Kasperle reist ins Märchenland (Kašpárek jede do země pohádek)

E: 23. 12. 1935, NDT

Autor: Tilla Bunzer

Režie: Rudolf Stadler

Výprava: Leopold Kotulan

Taneční aranžmá: Alois Bisom

4x

Der andere Napoleon (Napoleon Unique) (Druhý Napoleon)

WU: 25. 12. 1935, KB

Autor: Paul Raynal, německé přepracování: Robert Blum

Režie: Julius Gellner

6x

Eine Nacht in Venedig (OPTE) (Noc v Benátkách)

E: 26. 12. 1935, NDT

Autor: Zell a Genée

Hudba: Johann Strauss

Režie: Renato Mordo

Tance: Alois Bisom

Výprava: Leopold Kotulan

11x

Wir werden beobachtet (Jsme sledováni)

E: 26. 12. 1935, KB

Autor: Hans Adler, Paul Frank

Režie: Hans Götz

10x

Jimmys Bar (Jimmyho bar)

E: 31. 12. 1935, NDT

Autor: G. Fetter

Hudba: Fritz Spielmann a Stephan Weiss

Texty šansonů: Dr. S. Wolf

Režie: Max Liebl

Jimmy-Bar-Girls a Bois pod vedením Aloise Bisoma

Výprava: Fritz Neurath

Hosté: Rosa Valletti

Aubrechtova – balet

Trio Ruch – akrobatické taneční trio

Franzky – exzentrik a tanečník

Herbert a Schüller – komičtí pouliční hudebníci

5x

Das kleine Bezirksgericht (Malý obecní soud)

E: 31. 12. 1935, KB

Autor: Otto Bielen

Režie: Rudolf Stadler

6x

Spiel vom Leben und Sterben des Bauern (Hra o životě a smrti sedláka)

4. 1. 1936, NDT

Hosté: Böhmerwald-Laienspielgruppe mit Hans Multerers

1x

Große liebe (H) (Velká láska)

8. 1. 1936, NDT

Autor: Franz Molnár

Hosté: Theater in der Josefstadt

2x

Bouleboule gewinnt (Bouleboule vyhrává)

E: 11. 1. 1936, NDT

Autor: Norbert Garai a Richard Arvay

Režie: Rudolf Stadler

Host: Felix Bressart (Emile Bouleboule)

1x

Die Dame mit den Türkischen (Dáma s tyrkysy)

E: 11. 1. 1936, KB

Autor: Rudolf Lothar, Alfred Grünwald

Režie: Renato Mordo

Výprava: Leopold Kotulan

9x

Wallenstein (Valdštejn)

E: 12. 1. 1936, NDT

Autor: Josef Mühlberger

Režie: Max Liebl

Výprava: Emil Pirchan

3x

Tanzmatnee Valeska Gertl (H)

12. 1. 1936, NDT

1x

Der junge Herr René (OPTE) (Mladý pan René)

E: 18. 1. 1936, NDT

Nově přepracoval Ernst Welisch

Hudba: Leo Fall, přepracoval: Michael Krasznay-Krausz

Hudební vložky z operety Leo Falla „Rosen aus Florida“

Režie: Leopold Dudek

Tance: Alois Bisom

4x

Gentlemen (H)

24. 1. 1936, NDT

Autor: Sidney Phillips, překlad: Hermann Rchiter

Hosté: Deutsches Volkstheater (Vídeň) s Albertem a Elsou Bassemanovými

1x

Die Lebenslüge (Životní lež)

25. 1. 1936, NDT

Autor: Luis Verneuil, překlad: Bruno Frank

Hosté: Deutsches Volkstheater (Vídeň) s Albertem a Eslou Bassermanovými

1x

Gastspiel Dela Lipinskaja

27. 1. 1936, NDT

1x

Was Ihr wollt (Cokoli chcete)

Ni: 28. 1. 1936, KB

Autor: William Shakespeare, nový překlad: Hans Rothe

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

20x

Unentschuldigte Stunde (Neomluvená hodina)

E: 30. 1. 1936, NDT

Autor: Stefan Békeffi

Režie: Arnold Marlé

Výprava: Leopold Kotulan

Mimořádný host: Liva Lange (Lili) 22. 3. 1936
Viktor Afritsch (Professor Wagner) 26. 4. 1936

47x

Die Lügner und die Nonne (Lhář a jeptiška)

Ne: 2. 2. 1936, KB

Autor: Curt Götz

Režie: Max Liebl

3x

Christian

DU: 11. 2. 1936, KB

Autor: Ivan Noe, německé přepracování pro jeviště: Robert Blum

Režie: Walter Taub

7x

Ein Verbrechen (Zločin)

DU: 12. 2. 1936, NDT

Autor: Siegfried Schwert, překlad: Marguerite Duvinage

Přepracování a režie: Arnold Marlé

Výprava: Leopold Kotulan

2x

Der heilige Antonius (OPTE) (Svatý Antonín)

E: 13. 2. 1936, NDT

Autor: Fencel a Balda

Texty písní: Špilar a Mírovský

Hudba: Jara Beneš

Režie: Renato Mordo

10x

Der goldene Kranz (Zlatý věnec)

E: 19. 2. 1936, KB

Autor: Jochen Huth

Režie: Rudolf Stadler

Host: Pepi Glöckner-Kramer (Anna Schmidmayer)

Mimořádný host: Gisela Werbezirk (Anna Ratzenböch) 12. 12. 1937, 27. 12. 1937

8x

Orpheus in der Unterwelt (OPTE) (Orfeus v podsvětí)

Ni: 29. 2. 1936, NDT

Autor: Hector Cremieux

Hudba: Jacques Offenbach

Režie: Renato Mordo

Tance: Alois Bisom

Výprava: Hans Piperger a Leopold Kotulan

6x

Kollege Crampton (Kolega Krampton)

Ni: 4. 3. 1936, KB

Autor: G. Hauptmann
Režie: Arnold Marlé
7x

Lysistrata
E: 8. 3. 1936, NDT
Autor: Aristophanes, přepracoval: Otto Roeld
Hudba: Frank Pollak
Režie: Julius Gellner
Výprava a kostýmy: Frank Schultes
Choreografie: Alois Bisom
4x

Die Frau mit den 100 Affären (H) (Žena se stovkou afér)
10. 3. 1936, NDT
Autor: S. W. Behrmann
Režie: Hans Sennenthal
Hosté: Leopoldine Konstantin se souborem
1x

Alle Rechte vorbehalten! (Všechna práva vyhrazena)
E: 12. 3. 1936, KB
Autor: N. C. Hunter
Režie: Hans Götz
5x

Duell der Liebe (H) (Souboj lásky)
13. 3. 1936, NDT
Autor: Lili Hatvany
Režie: Hans Sennenthal
Hosté: Leopoldine Konstantin se souborem
1x

Liebe ist nicht so einfach (Láska není tak jednoduchá)
E: 19. 3. 1936 NDT
Autor: Ladislaus Fodor
Režie: Max Liebl
Výprava: Leopold Kotulan
5x

Spiel um die Welt (Hra o svět)
E: 22. 3. 1936, KB
Autor: Walter Seidel
Scénická hudba: Kurt Seidl
Režie: Arnold Marlé
6x

Dr. med. Hiob Prätorius
E: 28. 3. 1936, KB
Autor: Curt Götz

Režie: Walter Taub
16x

Tanzmatinee Sascha Leontiew
29. 3. 1936
1x

Die Kind Klangt an (Dítě žaluje)
E: 3. 4. 1936, NDT
Autor: Lillian Hellman, překlad: Marianne Kempner
Režie: Max Liebl
3x

Ich und mein kleiner Bruder (OPTE-REVUE) (Já a můj mladší bratr)
E: 4. 4. 1936, KB
Autor: Ladislaus Szilagyí, německé přepracování a texty písní: Willy Kollo
Hudba: Michael Eisemann
Režie: Julius Gellner
Výprava: Hans Piperger
Tance: Alois Bisom
11x

Ping-Pong (H)
5. 4. 1936, NDT
Autor: Hans Jaray
Režie: Paul Kalbeck
Hosté: Theater in der Josefstadt
1x

Mordprozeß Folkner (Přelíčení o zavraždění Folknerově)
E: 11. 4. 1936, KB
Autor: Ayn Rand
Režie: Arnold Marlé
9x

Boccaccio (OPTE)
Ni: 12. 4. 1936, KB
Autor: Zell a Genée
Hudba: Franz von Suppé
Režie: Renato Mordo
Tance: Alois Bisom
Výprava: Emil Pirchan
7x

Mizzi (H)
20. 4. 1936, NDT
Autor: Friedrich Moll
Režie: Adolf Schütz
Hosté: Gisela Werbezirk se souborem
1x

Frau Minister Popvic (H) (Pani ministrová Popovičová)

21. 4. 1936, NDT

Autor: Branislav Nusic

Režie: Adolf Schütz

Hosté: Gisela Werbezirk se souborem

1x

Liebe – nicht genügend (Láska se nedostává)

E: 22. 4. 1936, NDT

Autor: Ladislaus Bus-Fekete

Režie: Walter Taub

4x

Salzburg ausverkauft (R) (Salzburg vyprodáno)

U: 25. 4. 1936, KB

Autor: Renato Mordo

Hudba: Ivan Francis

Režie: Renato Mordo

48x

Nathan der Weise (H) (Moudrý Nathan)

28. 4. 1936, NDT

Autor: G. E. Lessing

Režie: Ernst Lothar

Hosté: Theater in der Josefstadt s Albertem a Elsou Bassermannovými

1x

Ein Volksfeind (Nepřítel lidu)

Ni: 6. 5. 1936, NDT

Autor: Henrik Ibsen, překlad: Wilhelm Lange

Režie: Max Liebl

3x

Menschen auf der Eisscholle (Lidé na kře)

E: 8. 5. 1936, KB

Autor: Vilém Werner, překlad: Arnold Marlé

Režie: Arnold Marlé

31x

Glück muß man haben (OPTE) (Člověk musí mít štěstí)

E: 9. 5. 1936, NDT

Autor: Ernst Marischka (s částečným použitím satiry Maxe Neala a Philippa Wichanda)

Hudba: Anton Profes

Režie: Max Liebl

6x

Der Pariser Zug (Pařížský espres)

E: 14. 5. 1936, NDT

Autor: Béla Zsolt, německé přepracování: Hans Adler

Režie: Hans Götz
Host: Alfred Lohner (Leo Keleman)
3x

Die Dubarry (OPTE) (Dubarry)
Ni: 24. 5. 1936, NDT
Autor: Paul Knepler a J. M. Welleminsky
Hudba: podle Carla Millöckera Theo Macheben
Režie: Rudolf Stadler
Tance: Alois Bisom
Výprava: Leopold Kotulan
Mimořádný host: Lisl Andergast (Marie Jeanne Vaubernier) 24. 5. 1936
Gita Alpar (Marie Jeanne Vaubernier) 2. 10. 1937
5x

Der erste Frühling (H) (První jarní den)
26. 5. 1936, NDT
Autor: Dodie Smith, překlad: Lili Waerndorfer, pro německé scény přepracoval: Johannes Reich
Režie: Paul Kahlbeck
1x

Eine Frau ohne Bedeutung (Bezvýznamná žena)
E: 27. 5. 1936, KB
Autor: O. Wilde, nově přepracoval: Karl Lerbs
Režie: Julius Gellner
13x

Juristen (Counsellor-at-law) (Právníci)
E: 2. 6. 1936, NDT
Autor: Elmer Rice
Režie: Arnold Marlé
Výprava: Leopold Kotulan
Host: Elda von Gaber (Cora Anderson)
4x

Tscheche und Deutsche (H) (Čech a Němec)
10. 6. 1936, NDT
1x

Das grosse ABC (Monsieur Topaze) (Velké ABC)
E: 13. 6. 1936, NDT
Autor: Marcel Pagnol
Režie: Max Liebl
8x

Der böse Geist Lumpacivagabundus oder: Das liederliche Kleeblatt (Zlý duch
Lumpacivagabundus)
Ni: 14. 6. 1936, NDT
Autor: Johann Nestroy

Hudba: Adolf Müller
Režie: Julius Gellner
Taneční aranžmá: A. Bisom
Výprava: H. Piperger, L. Kotulan
6x

Gyges und sein Ring (H) (Gyges a jeho prsten)
19. 6. 1936, NDT
Autor: F. Hebbel
Režie: Friedrich Rosenthal
Hosté: Burgtheater, Vídeň
1x

Wenn zwei dasselbe tun...? (H) (Když dva dělají totéž...)
27. 6. 1936, NDT
Host: filmový herec Rolf Wanka
1x

1936/1937

Faust

Z: 6. 9. 1936, NDT

Autor: Goethe, první a druhý díl tragedie pro jeden večer připravil: Richard Beer - Hofmann

Hudba: Franz Salmhufer

Režie: Max Liebl

Výprava – návrhy: Prof. Hugo Steiner, Praha

Provedení a technické vedení: L. Kotulan a F. Schultes

Pohybová režie: Alois Bisom

9x

Liebe mit 100 PS (OPTE) (Láska o síle 100 HP)

E: 5. 9. 1936, KB

Autor: Stefan Békeffi

Hudba: Paul Gyöngy

Režie: A. Scherzenreich

Mimořádný host: Trudi Basch-Havel (Clarisse) 19. 10. 1936

6x

Der Arzt am Scheideweg (Lékař na rozcestě)

Ni: 10. 9. 1936, NDT

Autor: Bernard Shaw

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

6x

Mein Sohn – der Minister (Můj syn, ministr)

E: 11. 9. 1936, KB

Autor: André Birabeau

Režie: Walter Taub

10x

Gaby (OPTE)

E: 20. 9. 1936, NDT

Autor: Béla Jenbach a Julius Wilhelm

Hudba: Bernard Grün

Režie: Renato Mordo

Tance: Alois Bisom

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Baumeister Solness (Stavitel Solness)

Ni: 22. 9. 1936, KB

Autor: H. Ibsen

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

7x

Die Katze läßt das Mäusen nicht (Kočka nepřestává chytat myši)

E: 24. 9. 1936, NDT
Autor: Frederick Lonsdale, německé přepracování: Erich Glas
Výprava: F. Schultes
Provedení: Leopold Kotulan
5x

Aertzliches Geheimnis (Lékařské tajemství)
E: 3. 10. 1936, KB
Autor: Ladislaus Fodor
Režie: Walter Taub
5x

Hofloge (Dvorní lóže)
E: 10. 10. 1936, NDT
Autor: (z angličtiny od J. M. Crawforda) Karl Farkas
Hudba: Han Lang
Režie: Max Liebl
Výprava: Frank Schultes
Tance: Alois Bisom
Mimořádný host: Gertl Berndt (Hortense) 14. 10. 1936
Trudi Basch-Havel (Hortense) 18. 10. 1936
Mizzi Freikart (Fürstin Beatrice) 18. 11. 1936, 24. 11. 1936, 4. 12. 1936
20x

Das kleine Bezirksgericht (H) (Malý obecní soud)
11. 10. 1936, NDT
Autor: Otto Bielen
Hosté: Hans Moser se souborem
1x

Mein Sohn – Der Minister (H) (Můj syn, ministr)
11. 10. 1936, KB
Autor: André Birabeau
Hosté: Hans Moser se souborem
1x

Das Herz (Srdce)
E: 14. 10. 1936, KB
Autor: Henry Bernstein, překlad: Johannes Reich
Režie: Julius Gellner
10x

Die Reiterpatrouille (Jízdní hlídka)
E: 15. 10. 1936, NDT
Autor: F. Langer, překlad: Otto Pick
Režie: Arnold Marlé
Výprava: Leopold Kotulan
8x

Die Freier (Nápadníci)

E: 24. 10. 1936, KB
Autor: Joseph von Eichendorff, přepracoval: Otto Zoff
Režie: Julius Gellner
Hudba: Christian Lahusen
Výprava: F. Schultes
8x

Der Schneider im Schloss (Krejčí v zámku)
E: 4. 11. 1936, NDT
Autor: Paul Armont a Leopold Marchand
Režie: Renato Mordo
Výprava: F. Schultes
7x

Gefallene Engel (Padlí andělé)
E: 7. 11. 1936, KB
Autor: Noel Coward
Režie: Julius Gellner
6x

Fröhlich drehen wir uns im Kreise (Vesele se točíme)
E: 11. 11. 1936, NDT
Autor: Kaufman a Hart
Režie: Arnold Marlé
4x

Der Illusionist (Iluzionista)
Ni: 19. 11. 1936, KB
Autor: Sascha Guitry, překlad: Bruno Vigny
Režie: Max Liebl
14x

Axel an der Himmelstür (Axel na nebeských dveřích)
E: 21. 11. 1936, NDT
Autor: Paul Morgan a Adolf Scheetz
Texty písní: Hans Weigl
Hudba: Ralph Benatzky
Režie: Martin Costa
Mimořádný host: Fred Hülger (Theodor Herlinger) 3. 12. 1936
28x

Gespenster (H) (Strašidla)
24. 11. 1936, NDT
Autor: H. Ibsen
Hosté: Tilla Durieux a Ernst Deutsch se souborem
1x

Stimmen in und um uns (Hlasy v nás a kolem nás)
U: 28. 11. 1936, NDT
Autor: Hans Multerer

Režie: Max Liebl

3x

Ehe (Manželství)

E: 1. 12. 1936, NDT

Autor: Johannes von Vaszary

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

6x

Fuhrmann Henschel (Forman Henčl)

Ni: 8. 12. 1936, KB

Autor: G. Hauptmann

Režie: Karl Meinhard j.h.

4x

Čech a Němec (H)

12. 12. 1936, NDT

1x

Der schiefe Hut (Klobouk nakřivo)

E: 17. 12. 1936, KB

Autor: André Birabeau a Georges Dolley

Texty písní: Hans Lengsfelder a Siegfried Tisch

Hudba: Leonhard K, Märker

Režie: Walter Taub

9x

Till Eulenspiegel

E: 23. 12. 1936, NDT

Autor: Grete Löhr a Josef Hübner

Režie: Rudolf Stadler

3x

Matura (Maturita)

E: 25. 12. 1936, KB

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Arnold Marlé

25x

Monsignores grosse Stunde (Monsignorova velká hodina)

E: 26. 12. 1936, NDT

Autor: Emmet Lavery, pro německé scény přepracoval: Friedrich Schreyvogel

Režie: Julius Gellner

Výprava: Kurt Hallegger

3x

Es kommt nicht zum Krieg (Válka se nekoná)

E: 26. 12. 1936, NDT

Autor: Jean Giraudoux, překlad: Annette Klob a Berta Zuckerandl

Režie: Julius Gellner

3x

Liebe eines Fremden (Láska cizince)

E: 27. 12. 1936, NDT

Autor: Frank Vosper, německé přepracování: Kurt Hellmer

Režie: Julius Gellner

Host: Ernst Deutsch (Bruce Lovell)

9x

Auf der grünen Wiese (REVUE-OPTE) (Na tý louce zelený)

E: 31. 12. 1936, NDT

Autor: Dr. V. Tolarsky, německé přepracování: Dr. Beda a Hugo Wiener

Hudba: Jara Beneš

Režie: Max Liebl

Tance: Alois Bisom

Výprava: Hans Piperger

9x

Die vertauschte Oper (Spletená opera)

E: 31. 12. 1936, KB

Režie a hudba: Prager Kunst G. m. b. H.

1x

Zwei glückliche Tage (Dva šťastné dny)

6. 1. 1937, NDT

Autor: Franz von Schönthan a Gustav Kadelburg

Režie: Rudolf Stadler

Host: Felix Bressart (Lüttchen)

2x

Firma

E: 9. 1. 1937, KB

Autor: Marjan Hemar

Režie: Arnold Marlé

16x

Der lebende Leichnam (Živá mrtvola)

Ni: 15. 1. 1937, NDT

Autor: Leo Tolstoj

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

Host: Ernst Deutsch (Fedor Protassow (Fedja))

4x

Gefängnis ohne Gitter (Vězení bez mříží)

E: 19. 1. 1937, KB

Autor: podle námětu Giny Kaus Thomas Foster

Režie: Walter Taub

Výprava: F. Schultes

4x

Fräulein Else (Slečna Elsa)

E: 30. 1. 1937, NDT

Autor: podle stejnojmenné novely Arthura Schnitzlera pro jeviště upravil Ernst Lothar

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes

4x

Der schiefe Hut (H) (Klobouk nakřivo)

31. 1. 1937, NDT

Autor: André Birabeau a Georges Dolley, překlad: Berta Zuckerkandl, jevištní přepracování:

Paul Kalbeck

Texty písní: Hans Legnsfeld a Siegfried Tisch

Hudba: Leongard K. Märker

Režie: Paul Kalbeck

Choreografie: Fritz Kligenbeck

Hosté: Theater in der Josefstadt, Vídeň

1x

Jean

E: 31. 1. 1937, KB

Autor: Ladislaus Bus-Fekete

Režie: Martin Costa

Výprava: F. Schultes

Hosté: Leopold Kramer (Der Graf)

Pepi Glöckner (Cecile)

Mimořádný host: Maja Sering (Cecilie) 6. 5. 1937, 8. 5. 1937

25x

Hopsa (REVUE-OPTÉ)

E: 13. 2. 1937, NDT

Autor: Paul Burkhard

Režie: Max Liebl

Tance: Alois Bisom

Výprava a technické zařízení: Hans Köhler a Leopold Kotulan

3x

Wie es euch gefällt (Jak se Vám líbí)

Ni: 13. 2. 1937, KB

Autor: W. Shakespeare, překlad: Richard Flatter

Hudba: Franz Salmhofer

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

9x

Das Nest (Kvočna)

E: 16. 2. 1937, NDT

Autor: Edmond Konrád, překlad: Julius Mader, přepracování: Mia Hergeth

Režie: Arnold Marlé

Host: Tilla Durieux (Anna Berger)

8x

Macbeth

Ni: 27. 2. 1937, NDT

Autor: W. Shakesperare, překlad: Dorothea Tieck

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes

Host: Tilla Durieux (Lady Macbeth)

5x

Photographieren verboten (R) (Fotografování zakázáno)

U: 27. 2. 1937, KB

Autor: Renato Mordo

Hudba: Fritz Rieger

Režie: Renato Mordo

Tance: Alois Bisom

Výprava: F. Schultes

12x

Treff As! (Žaludské eso!)

E: 11. 3. 1937, NDT

Autor: Frédérick Pottecher

Režie: Julius Gellner

8x

Alarm im Radio (Poplach v Rozhlase)

E: 13. 3. 1937, KB

Autor: Hans Regina Nack

Režie: Arnold Marlé

10x

Kommen Sie am Ersten! (Přijďte prvního!)

E: 27. 3. 1937, KB

Autor: Stefan Békeffi a Adorjan Stella

Režie: Max Liebl

8x

Feine Gesellschaft (Fajnová společnost)

E: 1. 4. 1937, NDT

Autor: Edouard Bourdet

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

7x

Figaro lässt sich scheiden (Figaro se nechá rozvést)

U: 2. 4. 1937, KB

Autor: Ödön Horváth

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

5x

Nathan der Weise (H) (Moudrý Nathan)

4. 4. 1937, NDT

Autor: Gotthold Ephraim Lessing, pro jeviště nově připravil: Ernst Lothar

Režie: Dr. Johann Reich

Hosté: Albert a Elsa Bassermanovi se souborem

1x

Der Raub der Sabinerinnen (H) (Únos Sabineek)

4. 4. 1937, NDT

Autor: Franz a Paul Schönthan

Režie: Ludwig Donath

Hosté: Albert a Elsa Bassermanovi se souborem

1x

Warum lügst du, Chérie...? (Proč lžeš, miláčku...?)

E: 11. 4. 1937, NDT

Autor: (podle Mary Lucy) Hans Lengsfelder a Siegfried Tisch

Hudba: Leonhard K. Märker

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Alois Bisom

18x

Das Paradies (Dame nature) (Ráj)

E: 13. 4. 1937, NDT

Autor: André Birabeau, překlad: Robert Blum

Režie: Arnold Marlé

Výprava: Leopold Kotulan

10x

Bauernkrieg (Selská válka)

U: 15. 4. 1937, KB

Autor: Franz Hauptmann

Režie: Max Liebl

Výprava: Frank Schultes

4x

Das Testament der Tante Karoline (Závěť tety Karolíny)

DU: 18. 4. 1937, NDT

Autor: Albert Roussel, text: Nino

Režie: Renato Mordo

Výprava: Frank Schultes

4x

Der Evangelimann (Evangelista)

Ni: 26. 4. 1937, NDT

Autor: (podle Meißnera) Wilhelm Keinzel

Hudba: Wilhelm Keinzel

Režie: Paul Schlenker

Výprava: Leopold Kotulan
5x

Mord in drei Minuten (Three Minute Murder) (Vražda ve třech minutách)

E: 27. 4. 1937, NDT

Autor: Laurence Krik, Peter Hell, německé přepracování: Kurt Hellmer

Režie: Max Liebl

Výprava: Frank Schultes

2x

Der Nächste, bitte...! (Další, prosím!)

E: 29. 4. 1937, KB

Podle staré veselohry přepracovali Oldřich Nový a Alice Mall

Hudba: Rudolf Kvasnica

Režie: Oldřich Nový j.h.

7x

Gesellschaftsspiel (Společenská hra)

E: 9. 5. 1937, NDT

Autor: Ladislaus Fodor

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Der Mond über dem Fluss (Měsíc nad řekou)

DU: 11. 5. 1937, KB

Autor: Fráňa Šrámek, překlad: Otto Pick

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

4x

Das Spitznetuch der Königin (OPTE) (Královnin špičkový hařík)

E: 16. 5. 1937, NDT

Autor: Rudolf Oesterreicher a Julius Wilhelm

Hudba: Johann Strauß, přepracoval: Karl Pauspertl

Režie: Renato Mordo

Tance: Alois Bisom

Výprava: F. Schultes

7x

Ein idealer Gatte (Ideální manžel)

E: 17. 5. 1937, NDT

Autor: Oscar Wilde, nově přepracoval: Karl Lerbs

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes

Host: Leopold Kramer (Der Earl von Caversham, Ritter des Hosenbandordens) 17. 5. 1937,

20. 5. 1937, 22. 5. 1937, 25. 5. 1937, 30. 5. 1937

7x

Pygmalion

Ni: 17. 5. 1937, KB
Autor: Bernhard Shaw, překlad: Siegfried Trebitsch
Režie: Julius Gellner
10x

XYZ
E: 27. 5. 1937, KB
Autor: Klabund
Režie: Dr. Georg Terramare j.h.
Výprava: F. Schultes
3x

Leuchtbrunnen (Zářivý pramen)
E: 29. 5. 1937, NDT
Autor: Louis Verneuil
Režie: Arnold Marlé
Výprava: Leopold Kotulan
6x

Ein Kuss und sonst gar nichts (Hubička a nic víc)
E: 1. 6. 1937, KB
Autor: Emmerich H. Ery, německé přepracování podle překladu J. F. Barda: Inge van der Straaten
Texty písní: Charles Amberg
Hudba: Michael Eisemann
Režie: Walter Taub
9x

Die Puppenféé, Der Leierkasten
10. 6. 1937, NDT
velký pantomimický balet

Man kann nie wissen (Člověk nikdy neví)
Ni: 10. 6. 1937, KB
Autor: Bernard Shaw
Režie: Max Liebl
5x

Die Verschwörung des Fiesco zu Genua (Fiesko a jeho janovské spiknutí)
Ni: 12. 6. 1937, NDT
Autor: Friedrich Schiller
Režie: Julius Gellner
Výprava: F. Schultes
Host: Ernst Deutsch (Fiesko)
4x

Die Cárdásfürstin (OPTE) (Čardášová princezna)
Ni: 24. 6. 1937, NDT
Autor: Leo Stein, Bela Jenbach
Hudba: Emmerich Kálmán

Režie: Renato Mordo
Tance: A. Bisom
Výprava: F. Schultes
11x

1937/1938

Der Aussenseiter (Outsider)

U: 8. 9. 1937, NDT

Autor: Leonhard Frank

Režie: Arnold Marlé

3x

Bei Kerzenlicht (Při svitu svíček)

E: 9. 9. 1937, KB

Autor: Robert Katscher, jevištní přepracování: Robert Katscher a Karl Farkas

Režie: Walter Taub

12x

Rausch (Opojení)

Ni: 11. 9. 1937, KB

Autor: August Strindberg, v novém překladu Heinricha Goebela

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

7x

Nora (Ein Puppenheim)

Ni: 17. 9. 1937, KB

Autor: Henrik Ibsen

Režie: Dr. Georg Terramare j.h.

Výprava: F. Schultes

7x

Das Dorf ohne Männer (Vesnice bez mužů)

U: 24. 9. 1937, NDT

Autor: Ödön von Horváth

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes

5x

Pariser Leben (OPTE) (Pařížský život)

Ni: 25. 9. 1937, NDT

Autor: Meilhac a Halévy

Hudba: Jacques Offenbach

Režie: Renato Mordo

Výprava: F. Schultes

Tance: Camilla Steinhart

5x

Die Reise (Cesta)

E: 25. 9. 1937, KB

Autor: Henry Bernstein

Režie: Max Liebl

20x

Weh dem, der lügt (Běda tomu, kdo lže)

E: 7. 10. 1937, NDT

Autor: Franz Grilparzer

Režie: Julius Gellner

Výprava: Kurt Halleger

7x

Nachtasyl (Na dně)

Ni: 9. 10. 1937, KB

Autor: Maxim Gorki, překlad: August Scholz

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes

Mimořádný host: Tilla Durieux 3. 3. 1938⁷

4x

Acht Ruder im Takt (Osmero vesel v taktu)

U: 16. 10. 1937, NDT

Autor: Hans Regina Nack

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes, Leopold Kotulan

8x

Parkstrasse 13

E: 19. 10. 1937, KB

Autor: Axel Ivers

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

16x

Frühlingsluft (OPTE) (Jarní vzduch)

Ni: 23. 10. 1937, NDT

Autor: (z francouzštiny) Karl Lindau a Julius Wilhelm

Hudba podle motivů Josefa Strauße. Sestavil: Ernst Reiterer

Režie: Dr. Friedrich Schramm

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Camilla Steinhart

6x

Das Glück (Štěstí)

E: 30. 10. 1937, KB

Autor: Denys Amiel

Režie: Hans Götz

7x

Hilde und das Lotteriespiel (Hilda a sázka)

U: 31. 10. 1937, KB

Autor: Herbert Ertl

Režie: Walter Taub

⁷ Cedula k tomuto představení chybí. Roli, kterou hostující herečka hrála se bohužel nedozvíme.

16x

Der Weibsteufel (Ďáblice)

Ni: 10. 11. 1937, KB

Autor: Karl Schönherr

Režie: Martin Costa

4x

Frauen in New York (Ženy v New Yorku)

E: 11. 11. 1937, NDT

Autor: Clare Boothe, překlad: Rudolf K. Kommer

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

11x

George und Margaret (Jiří a Markétka)

E: 14. 11. 1937, KB

Autor: Gerald Savory

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

18x

Madame Pompadour (OPTE)

Ni: 20. 11. 1937, NDT

Autor: Rudolf Schanzer a Ernst Welisch

Hudba: Leo Fall

Režie: Renato Mordo

Tance: Max Schipper

5x

Die Weber (Tkalci)

Ni: 25. 11. 1937, NDT

Autor: Gerhart Hauptmann

Režie: Julius Gellner

Výprava: Prof. Hugo Steiner, Praha

6x

Drei Akte mit Musik (Tři jednání s muzikou)

E: 30. 11. 1937, KB

Autor: Fritz Schweifert

Hudba: Willy Engelberger

Režie: Hans Götz

Výprava: F. Schultes

5x

Kleines Glück auf der Wieden (Štěstíčko na Vídeňce)

E: 7. 12. 1937, NDT

Autor: Viktor Skutzky

Režie: Rudolf Stadler

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Gisela Werbezirk (Frau Schikola)

7x

Kabale und Liebe (Úklady a láska)

Ni: 11. 12. 1937, KB

Autor: Friedrich von Schiller

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

9x

Erinnerst du dich? (Vzpomínáš si?)

E: 25. 12. 1937, KB

Autor: Edith Savile a John Carlton, překlad: Michael Rauris

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

6x

Wiener Blut (OPTE) (Vídeňská krev)

Ni: 26. 12. 1937 NDT

Autor: Viktor Léon a Leo Stein

Hudba: Johann Strauß

Pro jeviště přepracoval Adolf Müller jun.

Režie: Max Schipper

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Camila Steinhart

Mimořádný host: Thea Glan-Artel (Demoiselle Franziska Cagliari) 21. 3. 1938

8x

Schaut her, wir sind's (Podívej se, to jsme my)

31. 12. 1937

Paul Morgan, Dion Ditherey, Alexander Berger, Johann Nestroi a rozliční spoluautoři

Host: G. Werbezirk

1x

Sie Johann...! (On, Johann...!)

E: 31. 12. 1937, KB

Autor: Fritz Grünbaum a Ernst Behrendt

Texty: Hans Lengsfelder a Siegfried Tisch

Hudba: Paul Weiß

Režie: Martin Costa

Hosté: stepař Joe Jarsky

Trio: Jeanette, Frédérick a Gilde

Paul A. Smith z Elysée baru

8x

Delila

E: 6. 1. 1938, NDT

Autor: Franz Molnár

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

Mimořádný host: Helene Dietrich-Barnay (Marianne) 11. 3. 1938
Thea Schober (Ilonka) 11. 3. 1938
Max Böhm (Béreny) 11. 3. 1938
Sascha Arden (Ilonka) 6. 6. 1938

15x

Tödliche Liebe (Smrtná láska)

E: 8. 1. 1938, KB

Autor: Ladislaus Lakatos

Režie: Arnold Marlé

8x

Parfümerie (Parfumerie)

E: 16. 1. 1938, NDT

Autor: Nikolaus Laszlo

Výprava: Leopold Kotulan

8x

Südfrüchte (Jižní ovoce)

E: 18. 1. 1938, KB

Autor: André Birabeau, německé jevištní přepracování: Robert Blum

Režie: Dr. Georg Terramare j.h.

18x

König Heinrich der Vierte (Král Jindřich IV.)

Ni: 29. 1. 1938, NDT

Autor: William Shakespeare, překlad: Hans Rothe

Režie: Max Liebl

Výprava: F. Schultes a Leopold Kotulan

Mimořádný host: Reiner Litten (Heinrich, Prinz von Wales) 21. 2. 1938

7x

Einen Jux will er sich machen (...si pořádně zařádit)

Ni: 29. 1. 1938, KB

Autor: Johann Nestroy

Hudební aranžmá za použití originální hudby Adolfa Müllera a Starovídeňských postupů Heinrich Popper.

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes a Leopold Kotulan

13x

Blaufuchs (Modrá liška)

Ni: 9. 2. 1938, KB

Autor: Franz Herzog

Režie: Arnold Marlé

10x

Flachsmann als Erzieher (Flachsmann vychovatel)

Ni: 12. 2. 1938, NDT

Autor: Otto Ernst

Režie: Leopold Dudek

Mimořádný host: Christl Raenz (Gisa Holm) 12. 2. 1938, 18. 2. 1938

Rainer Litten (Jan Flemming) 24. 2. 1938

5x

Napoleon der Erste (Napoleon první)

E: 15. 2. 1938, NDT

Autor: Ferdinand Bruckner

Režie: Walter Taub

Výprava: F. Schultes

1x

Der Zarewitsch (OPTE) (Carevič)

Ni: 19. 2. 1938, NDT

Autor: Bela Jenbach a Heinz Richter (volně podle stejnojmenného kusu Zapolské a Scharlitze)

Hudba: Franz Lehár

Výprava: F. Schultes a Leopold Kotulan

Mimořádný host: Thea Glan-Artel (Sonja) 18. 3. 1938

6x

Lauter Lügen (Samé lži)

E: 24. 2. 1938, NDT

Autor: Hans Schweinkart

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

4x

Circa 100 000 Schilling (Asi 100 000 šilinků)

E: 27. 2. 1938, KB

Autor: Alexander Faragó

Režie: Arnold Marlé

8x

Tanzabend Camilla Steinnert (H)

28. 2. 1938, KB

1x

Der Richter von Zalamea (H) (Sudí Zalamejský)

5. 3. 1938, NDT

Autor: Calderon, volně přebásnil: Wilhelm Scholz

Režie: Ernst Legal

Hudba: Wanter Gronstay

Výprava: Josef Fenneker

Hosté: Schiller-Theater, Berlín

1x

Die Mutter (Matka)

DU: 8. 3. 1938, NDT

Autor: Karel Čapek, překlad: Julius Mader

Režie: Julius Gellner
Výprava: Frank Schultes
Host: Tilla Durieux (Die Mutter)
4x

Zwei Dutzend rote Rosen (Dva tucty rudých růží)
E: 10. 3. 1938, KB
Autor: Alde de Benedetti
Režie: Hans Götz
11x

Hochzeitstage (H) (Svatební dny)
13. 3. 1938, NDT
Autor: Paul Gerald, překlad Berta Zuckerkandl
Režie: Maxmilian Schutz
Výprava: Ludwig Haas
Hosté: Theater in der Josefstadt, Vídeň
2x

Madame Sans-Genie
E: 15. 3. 1938, NDT
Autor: Hans Weigel
Hudba: Bernard Grün
Režie: Renato Mordo
Výprava: F. Schultes a Leopold Kotulan
4x

Das Ministerium ist beleidigt (Ministerstvo je uraženo)
E: 17. 3. 1938, KB
Autor: Fred Heller a Bruno Engler
Texty písní: Hans Lengsfelder a Siegfried Tisch
Hudba: Leonhard K. Märker
Režie: Leopold Dudek
Výprava: F. Schultes
10x

Victoria Regina
E: 26. 3. 1938, NDT
Autor: Laurence Housman
Režie: Max Liebl
Výprava: Leopold Kotulan
6x

Das Paradies (H) (Ráj)
27. 3. 1938, NDT
Autor: André Birabeau, překlad: Robert Blum
Režie: Max Kahlbeck
Hosté: Theater in der Josefstadt, Vídeň
1x

Die Stützen der Gesellschaft (Opory společnosti)

Ni: 31. 3. 1938, KB

Autor: Henrik Ibsen

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

6x

Herzen im Schnee (REVUE-OPTE) (Srdce ve sněhu)

E: 3. 4. 1938, NDT

Podle stejnojmenné novely Georga Maardena

Texty písní a hudba: Ralph Benatzky

Režie: Rudolf Stadler

Výprava: Leopold Kotulan

Tance: Senta Born

7x

Kamerjungfer (Komorná)

E: 7. 4. 1938, NDT

Autor: Jacques Deval, překlad: Johanna Müller

Režie: Walter Taub

Výprava: F. Schultes

12x

Liaison

E: 9. 4. 1938, KB

Autor: Edward Poor Montgomery

Režie: Arnold Marlé

Výprava: F. Schultes

13x

Dixie

E: 17. 4. 1938, NDT

Autor: Karl Farkas a Adolf Schütz (podle skizzi Guido Freuda)

Hudba: Michael Krasznay-Krausz

Režie: Leopold Dudek

Výprava: F. Schultes

4x

Zu viel Familie (Příliš mnoho příbuzenstva)

E: 23. 4. 1938, KB

Autor: André Birabeau

Režie: Arnold Marlé

10x

Die Geisha (OPTE) (Gejša)

Ni: 24. 4. 1938, NDT

Autor: Owen Hall

Hudba: Sidney Jones

Režie: Renato Mordo

Výprava: F. Schultes

Tance: Camilla Steinhart

6x

Also gut, lassen wir uns scheiden (Dobrá, rozved'me se)

E: 28. 4. 1938, NDT

Autor: Sardou a Najac, překlad a přepracování: Heinz Hilpert

Režie: Walter Taub

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Hoffnung (Naděje)

E: 4. 5. 1938, KB

Autor: Henri Bernsteint, německé jevištní přepracování: Robert Blum

Režie: Julius Gellner

Výprava: Leopold Kotulan

Host: Leopold Kramer (Emile Coinart)

8x

Die Pfingstorgel (Svatodušní varhany)

E: 10. 5. 1938, NDT

Autor: Alois Johann Lippel (za použití vyprávění Dr. Rudolfa Kubitschka)

Hudba: Karl List

Režie: Max Liebl

Výprava: Leopold Kotulan

5x

Robert Guiskard (fragment), Der Zerbrochene Krug (Rozbitý Džbán)

Ni: 15. 5. 1938, KB

Autor: Heinrich von Kleist

Režie: Julius Gellner

Výprava: F. Schultes

4x

Das Weib im Prupur (OPTE) (Žena v purpuru)

Ni: 21. 5. 1938, NDT

Autor: Leopold Jacobson a Rudolf Oesterreicher

Hudba: Jean Gilbert

Režie: Rudolf Stadler

Výprava: Leopold Kotulan

4x

Anthony und Anna (Anthony a Anna)

E: 24. 5. 1938, KB

Autor: John Ervine, pro německé scény přepracoval: Friedrich Schreyvogel

Režie: Martin Costa

Výprava: F. Schultes

7x

Hamlet, Prinz von Dänemark (Hamlet, princ Dánský)

Ni: 28. 5. 1938, NDT

Autor: William Shakespeare
Režie: Max Liebl
Výprava: F. Schultes
Host: Alfred Lohner (Hamlet)
5x

Peripherie (Periferie)
Ni: 7. 6. 1938, NDT
Autor: František Langer
Režie: Arnold Marlé
Výprava: F. Schultes a Leopold Kotulan
5x

Zweierlei Maß (Veta za vetu)
E: 11. 6. 1938, KB
Autor: William Shakespeare, překlad: Hans Rothe
Režie: Julius Gellner
Výprava: Oskar Strnad
Host: Alfred Lohner (Angelo)
6x

1938/39

Cyrano von Bergerac (Cyrano z Bergeracu)

Ni: 1. 9. 1938, NDT

Autor: Edmond Rostand, překlad: Ludwig Fulda

Režie: Max Liebl

Výprava: Frank Schultes

5x

Flitterwochen (Líbánky)

E: 1. 9. 1938, KB

Režie: Renato Mordo

6x

Hotel Sylvia Dunn

P: 3. 9. 1938, KB

Autor: Edmund Deland, Lynton Hudson

Režie: Walter Taub

Výprava: Frank Schultes

6x

Die Kameliendame (Dáma s kaméliemi)

E: 4. 9. 1938, NDT

Autor: Alexander Dumas ml.

Režie: Arnold Marlé

Výprava: Frank Schultes

3x

Dreißig Sekunden Liebe (Třicet vteřin lásky)

E: 15. 9. 1938, KB

Autor: Aldo de Benedetti

Režie: Martin Costa

Výprava: Frank Schultes

5x

Don Carlos

Ni: 24. 9. 1938, NDT

Autor: Friedrich Schiller

Režie: Julius Gellner

1x

Chci poděkovat Doc. PhDr. Vladimíru Justovi CSc. za podporu, podnětné připomínky a trpělivost, se kterou se mnou spolupracoval. Za cenné rady děkuji i Jitce Ludvové. Dík patří i mé rodině a přátelům, kteří mi byli oporou. Obzvláště dvěma z nich, kteří se dokázali objevit vždy, když jsem je potřebovala nejvíce.

Jitka Melkusová